

PRIMLJENO: 04.04.2016			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
01-	16-1-	1093	

Broj: 123-13-4-914 /16
Sarajevo, 31.03.2016. godine

**Parlamentarna skupština BiH
Predstavnički dom BiH
Kolegij**

Predmet: Izvješća Centralne banke Bosne i Hercegovine za 2015. godinu

Štovani,

Sukladno odredbama članka 64. Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, Centralna banka Bosne i Hercegovine dužna je da nakon završetka svoje finansijske godine Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine podnese:

- Finansijska izvješća za godinu koja je završila 31. prosinca 2015. godine, ovjerena od strane vanjskih revizora CBBiH, Deloitte d.o.o. Sarajevo i Deloitte revizija d.o.o. Ljubljana i
- Godišnje izvješće CBBiH za 2015. godinu, koji obuhvata poslovanje CBBiH tijekom 2015. godine kao i izvješće o stanju gospodarstva tijekom protekle godine.

Sa zadovoljstvom Vas izvještavamo da je Centralna banka Bosne i Hercegovine u 2015. godini zabilježila pozitivan finansijski rezultat, izražen kroz neto dobit u iznosu od 31.377.906,94 KM.

Na osnovi odredaba članka 27. Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine i Odluke Upravnog vijeća Banke od 31.03.2016. godine, 60% ostvarene dobiti za 2015. godinu u iznosu od 18.826.744,16 KM bit će uplaćeno na odgovarajući depozitni račun Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine.

Sa štovanjem,

Guverner
dr. Senad Softić

OBRAZLOŽENJA UZ FINACIJSKA IZVJEŠĆA CENTRALNE BANKE BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2015. GODINU

Financijski položaj CBBiH za 2015. godinu pokazuje da je ukupna aktiva odnosno pasiva CBBiH za 2015. godinu veća u odnosu na 2014. godinu za 9,84%. Ukupna bilančna suma na dan 31.12.2015. godine iznosila je 8.682.907 tisuća KM, a na dan 31.12.2014. godine 7.905.113 tisuća KM. Od toga, devizne rezerve (strana aktiva) su na kraju 2015. godine iznosile 8.606.311 tisuća KM, a na kraju 2014. godine 7.825.593 tisuće KM. Monetarna pasiva CBBiH sastoji se od gotovog novca u optjecaju i depozita banaka i ostalih domaćih rezidenata i krajem 2015. godine je iznosila 8.064.599 tisuća KM, a krajem 2014. godine 7.293.093 tisuće KM. Ukupni kapital i rezerve su krajem 2015. godine iznosili 593.729 tisuća KM, a krajem 2014. godine 585.042 tisuće KM.

U vezi s poštivanjem aranžmana valutnog odbora, Zakon o CBBiH zahtijeva da njene neto devizne rezerve uvijek budu veće od njene monetarne pasive. Neto strana aktiva koja predstavlja razliku neto deviznih rezervi i monetarne pasive na dan 31.12.2015. godine iznosila je 540.385 tisuća KM (31.12.2014.: 531.412 tisuća KM).

U bilanci uspjeha najveći prihod čine prihodi od kamata (2015: 28.475 tisuća KM, dok su za 2014. godinu iznosili 32.386 tisuća KM). Promjene u politici obračunavanja kamatnih stopa na depozite domaćih komercijalnih banaka dovele su do toga da u 2015. godini nije bilo rashoda po osnovi pasivnih kamata.

Neto realizirani dobiti od prodaje vrijednosnih papira raspoloživih za prodaju u 2015. godini iznose 24.266 tisuća KM, dok su u 2014. godini iznosili 28.732 tisuće KM.

Uporedni prikaz operativnih troškova pokazuje da su isti manji za 2.914 tisuća KM u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu. No, potrebno je dati sljedeća objašnjenja za pojedine komponente operativnih troškova:

U strukturi operativnih troškova najveći dio troškova čine troškovi osoblja koji su u 2015. godini iznosili 20.433 tisuće KM, a u 2014. godini 19.975 tisuća KM. Razlog povećanja je zbog većeg prosječnog broja službenika u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu (2015: 355, a 2014: 348).

Na poziciji administrativnih i ostalih operativnih troškova došlo je do značajnog smanjenja troškova proizvodnje i dizajna novčanica i kovanica jer je u travnju 2015. godine završeno razgraničavanje troškova proizvodnje novčanica. Pored toga, ostali administrativni i operativni troškovi, te troškovi održavanja su manji u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu kao rezultat politike racionalizacije troškova i stvaranja ušteda.

Neto dobit za 2015. godinu iznosi 31.378 tisuća KM od čega je 18.827 tisuća KM evidentirano kao obveza prema državnom proračunu, a 12.551 tisuća KM raspoređeno u generalne rezerve CBBiH, dok je neto dobit za 2014. godinu iznosila 35.411 tisuća KM od čega je 21.247 tisuća KM transferirano državnom proračunu, a 14.164 tisuće KM raspoređeno u generalne rezerve CBBiH.

Promatrano u relativnom odnosu, neto dobit CBBiH za 2015. godinu je manja za 11,39% u odnosu na 2014. godinu, no postignuti financijski rezultat je zadovoljavajući uzimajući u obzir situaciju na financijskim tržištima eurozone koja su u ovome razdoblju bila izrazito volatilna, kamatne stope na tržištu novca su bile u kontinuiranom padu, i to čak na negativne vrijednosti, a isti trend su imali prinosi na tržištu kapitala, što je, imajući u vidu da je spektar investiranja u određene financijske instrumente vrlo rigidno determiniran Zakonom o CBBiH, investiranje deviznih rezervi učinilo dodatno kompleksnim.

Maršala Tita 25, 71000 Sarajevo, Centralna banka Bosne i Hercegovine (033) 66 36 30, 27 81 00

1645

PRIMLJENO: 04.04.2016			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
02-45-1-1045		16	

Broj: 123-43-4-914 /16
Sarajevo, 31.03.2016. godine

**Parlamentarna skupština BiH
Dom naroda BiH
Kolegij**

Predmet: Izvješća Centralne banke Bosne i Hercegovine za 2015. godinu

Štovani,

Sukladno odredbama članka 64. Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, Centralna banka Bosne i Hercegovine dužna je da nakon završetka svoje finansijske godine Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine podnese:

- Finansijska izvješća za godinu koja je završila 31. prosinca 2015. godine, ovjerena od strane vanjskih revizora CBBiH, Deloitte d.o.o. Sarajevo i Deloitte revizija d.o.o. Ljubljana i
- Godišnje izvješće CBBiH za 2015. godinu, koji obuhvata poslovanje CBBiH tijekom 2015. godine kao i izvješće o stanju gospodarstva tijekom protekle godine.

Sa zadovoljstvom Vas izvještavamo da je Centralna banka Bosne i Hercegovine u 2015. godini zabilježila pozitivan finansijski rezultat, izražen kroz neto dobit u iznosu od 31.377.906,94 KM.

Na osnovi odredaba članka 27. Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine i Odluke Upravnog vijeća Banke od 31.03.2016. godine, 60% ostvarene dobiti za 2015. godinu u iznosu od 18.826.744,16 KM bit će uplaćeno na odgovarajući depozitni račun Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine.

Sa štovanjem,

Govornik

dr. Senad Softić

OBRAZLOŽENJA UZ FINACIJSKA IZVJEŠĆA CENTRALNE BANKE BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2015. GODINU

Financijski položaj CBBiH za 2015. godinu pokazuje da je ukupna aktiva odnosno pasiva CBBiH za 2015. godinu veća u odnosu na 2014. godinu za 9,84%. Ukupna bilančna suma na dan 31.12.2015. godine iznosila je 8.682.907 tisuća KM, a na dan 31.12.2014. godine 7.905.113 tisuća KM. Od toga, devizne rezerve (strana aktiva) su na kraju 2015. godine iznosile 8.606.311 tisuća KM, a na kraju 2014. godine 7.825.593 tisuće KM. Monetarna pasiva CBBiH sastoji se od gotovog novca u optjecaju i depozita banaka i ostalih domaćih rezidenata i krajem 2015. godine je iznosila 8.064.599 tisuća KM, a krajem 2014. godine 7.293.093 tisuće KM. Ukupni kapital i rezerve su krajem 2015. godine iznosili 593.729 tisuća KM, a krajem 2014. godine 585.042 tisuće KM.

U vezi s poštivanjem aranžmana valutnog odbora, Zakon o CBBiH zahtijeva da njene neto devizne rezerve uvijek budu veće od njene monetarne pasive. Neto strana aktiva koja predstavlja razliku neto deviznih rezervi i monetarne pasive na dan 31.12.2015. godine iznosila je 540.385 tisuća KM (31.12.2014.: 531.412 tisuća KM).

U bilanci uspjeha najveći prihod čine prihodi od kamata (2015: 28.475 tisuća KM, dok su za 2014. godinu iznosili 32.386 tisuća KM). Promjene u politici obračunavanja kamatnih stopa na depozite domaćih komercijalnih banaka dovele su do toga da u 2015. godini nije bilo rashoda po osnovi pasivnih kamata.

Neto realizirani dobiti od prodaje vrijednosnih papira raspoloživih za prodaju u 2015. godini iznose 24.266 tisuća KM, dok su u 2014. godini iznosili 28.732 tisuće KM.

Uporedni prikaz operativnih troškova pokazuje da su isti manji za 2.914 tisuća KM u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu. No, potrebno je dati sljedeća objašnjenja za pojedine komponente operativnih troškova:

U strukturi operativnih troškova najveći dio troškova čine troškovi osoblja koji su u 2015. godini iznosili 20.433 tisuće KM, a u 2014. godini 19.975 tisuća KM. Razlog povećanja je zbog većeg prosječnog broja službenika u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu (2015: 355, a 2014: 348).

Na poziciji administrativnih i ostalih operativnih troškova došlo je do značajnog smanjenja troškova proizvodnje i dizajna novčanica i kovanica jer je u travnju 2015. godine završeno razgraničavanje troškova proizvodnje novčanica. Pored toga, ostali administrativni i operativni troškovi, te troškovi održavanja su manji u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu kao rezultat politike racionalizacije troškova i stvaranja ušteda.

Neto dobit za 2015. godinu iznosi 31.378 tisuća KM od čega je 18.827 tisuća KM evidentirano kao obveza prema državnom proračunu, a 12.551 tisuća KM raspoređeno u generalne rezerve CBBiH, dok je neto dobit za 2014. godinu iznosila 35.411 tisuća KM od čega je 21.247 tisuća KM transferirano državnom proračunu, a 14.164 tisuće KM raspoređeno u generalne rezerve CBBiH.

Promatrano u relativnom odnosu, neto dobit CBBiH za 2015. godinu je manja za 11,39% u odnosu na 2014. godinu, no postignuti financijski rezultat je zadovoljavajući uzimajući u obzir situaciju na financijskim tržištima eurozone koja su u ovome razdoblju bila izrazito volatilna, kamatne stope na tržištu novca su bile u kontinuiranom padu, i to čak na negativne vrijednosti, a isti trend su imali prinosi na tržištu kapitala, što je, imajući u vidu da je spektar investiranja u određene financijske instrumente vrlo rigidno determiniran Zakonom o CBBiH, investiranje deviznih rezervi učinilo dodatno kompleksnim.

**CENTRALNA BANKA
BOSNE I HERCEGOVINE**

FINANCIJSKA IZVJEŠĆA
ZA GODINU KOJA JE ZAVRŠILA
31. PROSINCA 2015.

Kazalo

Stranica

**Odgovornost Uprave i Upravnog vijeća za pripremu
i odobravanje godišnjih financijskih izvješća**

1

Izvješće neovisnog revizora

2

Financijska izvješća

Račun dobiti i gubitka

3

Izvješće o sveobuhvatnoj dobiti

4

Bilanca stanja

5

Izvješće o promjenama u kapitalu

6

Izvješće o novčanim tokovima

8

Bilješke uz financijska izvješća

9 - 48

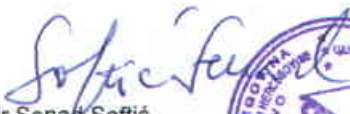
Odgovornost Uprave i Upravnog vijeća za pripremu i odobravanje godišnjih financijskih izvješća

Uprava je dužna za svaku financijsku godinu pripremiti financijska izvješća koja pružaju istinit i vjeran prikaz financijskog položaja Centralne banke Bosne i Hercegovine („Banke“), te rezultata njezina poslovanja i novčanog toka, u skladu sa Međunarodnim standardima financijskog izvješćivanja („MSFI“) koje je objavio Odbor za međunarodne računovodstvene standarde („OMRS“), te je odgovorna za vođenje odgovarajućih računovodstvenih evidencija koje u svakom trenutku omogućuju pripremanje financijskih izvješća. Uprava ima opću odgovornost za poduzimanje koraka koji su joj u razumnoj mjeri dostupni kako bi joj omogućili očuvanje imovine Banke, te sprječavanje i otkrivanje prijevara i ostalih nepravilnosti.

Upravno vijeće je odgovorno za odabir prikladnih računovodstvenih politika koje su u skladu sa važećim zakonskim zahtjevima, a Uprava je odgovorna za njihovu dosljednu primjenu, donošenje razumnih i razboritih pretpostavki i procjena, te pripremanje financijskih izvješća po načelu trajnosti poslovanja.

Uprava je dužna podnijeti na odobravanje Upravnom vijeću godišnja financijska izvješća, a Upravno vijeće odobrava godišnja financijska izvješća te ih podnosi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.

Financijska izvješća prikazana na stranicama od 3 do 48 odobrena su od strane Upravnog vijeća 31. ožujka 2016. godine, i u skladu s tim u nastavku potpisana u ime Banke:

dr Senad Softić
Guverner

Izvješće neovisnog revizora

Upravnom vijeću Centralne banke Bosne i Hercegovine

Obavili smo reviziju priloženih finansijskih izvješća Centralne banke Bosne i Hercegovine ("Banka") koji se sastoje od bilance stanja na dan 31. prosinca 2015. godine, te računa dobiti i gubitka, izvješća o sveobuhvatnoj dobiti, izvješća o promjenama u kapitalu i izvješća o novčanim tijekovima za godinu koja je tada završila, kao i sažetka značajnih računovodstvenih politika i ostalih bilješki.

Odgovornost Uprave za finansijska izvješća

Uprava je odgovorna za pripremanje i fer prezentiranje priloženih finansijskih izvješća sukladno Međunarodnim standardima finansijskog izvješćivanja, kao i za one interne kontrole koje Uprava smatra neophodnim za pripremanje finansijskih izvješća koji ne sadrže materijalno značajne pogreške, bilo zbog prevare ili pogrešaka.

Odgovornost Revizora

Naša je odgovornost izraziti neovisno mišljenje o priloženim finansijskim izvješćima na temelju naše revizije. Reviziju smo obavili sukladno Međunarodnim standardima revizije. Navedeni standardi zahtijevaju da reviziju planiramo i obavimo kako bismo se u razumnoj mjeri uvjerali da finansijska izvješća ne sadrže materijalno značajne pogreške.

Revizija uključuje primjenu postupaka kojima se prikupljaju revizijski dokazi o iznosima i drugim podacima objavljenim u finansijskim izvješćima. Odabir postupaka ovisi o prosudbi revizora, uključujući i procjenu rizika materijalno značajnog pogrešnog prikaza finansijskih izvješća, bilo kao posljedica prevare ili pogreške. U procjenjivanju rizika, revizor procjenjuje interne kontrole koje su relevantne za sastavljanje te objektivno prezentiranje finansijskih izvješća, kako bi odredio revizijske postupke primjerene datim okolnostima, a ne kako bi izrazio mišljenje o učinkovitosti internih kontrola u Banci. Revizija također uključuje i ocjenjivanje primjerenosti primijenjenih računovodstvenih politika te značajnih procjena Uprave, kao i prikaza finansijskih izvješća u cjelini.

Uvjereni smo da su revizijski dokazi koje smo prikupili dostatni i primjereni kao osnova za izražavanje našeg mišljenja.

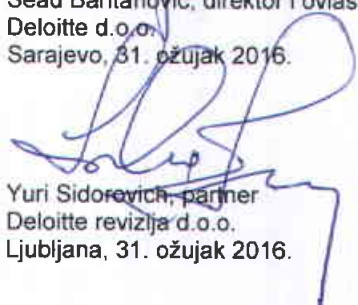
Mišljenje

Po našem mišljenju, finansijska izvješća prikazuju objektivno i fer, u svim materijalno značajnim stavkama, finansijski položaj Centralne banke Bosne i Hercegovine na dan 31. prosinca 2015. godine, te rezultate njenog poslovanja i novčane tokove za godinu koja je tada završila, sukladno Međunarodnim standardima finansijskog izvješćivanja.

Sead Bahtanović, direktor i ovlašten revizor
Deloitte d.o.o.
Sarajevo, 31. ožujak 2016.

Sabina Softić, partner i ovlašten revizor
Deloitte d.o.o.
Sarajevo, 31. ožujak 2016.

Yuri Sidorevich, partner
Deloitte revizija d.o.o.
Ljubljana, 31. ožujak 2016.

RAČUN DOBITI I GUBITKA

za godinu koja je završila 31. prosinca

U tisućama KM	Bilješka	2015.	2014.
Prihod od kamata	18	28.475	32.386
Rashod od kamata	18	-	(2.086)
Efekti negativnih kamatnih stopa od kamatonosne financijske imovine	18	(1.098)	(5)
NETO PRIHOD OD KAMATA		27.377	30.295
Prihod od provizija i naknada	19	9.188	9.160
Rashod od provizija i naknada	19	(619)	(848)
NETO PRIHOD OD PROVIZIJA I NAKNADA		8.569	8.312
Neto realizirani dobiti od prodaje financijske imovine raspoložive za prodaju	6	24.266	28.732
Neto dobiti od tečajnih razlika	20	858	534
Ostali prihodi	21	815	959
OPERATIVNI PRIHODI		61.885	68.832
Troškovi osoblja	22	(20.433)	(19.975)
Administrativni i ostali operativni troškovi	23	(7.824)	(11.259)
Amortizacija	10	(2.250)	(2.187)
OPERATIVNI TROŠKOVI		(30.507)	(33.421)
NETO DOBIT ZA GODINU		31.378	35.411

Bilješke na stranicama od 9 do 48 čine sastavni dio ovih financijskih izvješća.

IZVJEŠĆE O SVEOBUHVAATNOJ DOBITI

za godinu koja je završila 31. prosinca

U tisućama KM	Bilješka	2015.	2014.
NETO DOBIT ZA GODINU		31.378	35.411
Ostala sveobuhvatna dobit			
<i>Stavke koje se mogu naknadno prenositi u račun dobiti i gubitka</i>			
Monetarno zlato			
Neto promjena u pravičnoj vrijednosti monetarnog zlata	3.6., 7	(435)	18.606
		(435)	18.606
Financijska imovina raspoloživa za prodaju			
Neto promjena u pravičnoj vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju	6	20.837	114.659
Pravična vrijednost realiziranih dobitaka od financijske imovine raspoložive za prodaju prenešenih u račun dobiti i gubitka	6	(24.266)	(28.732)
		(3.429)	85.927
Ukupno ostali sveobuhvatni (gubitak) / dobit		(3.864)	(104.533)
UKUPNO SVEOBUHVAATNA DOBIT ZA GODINU		27.514	139.944

Bilješke na stranicama od 9 do 48 čine sastavni dio ovih financijskih izvješća.

BILANCA STANJA

na dan

U tisućama KM	Bilješka	31. prosinca 2015.	31. prosinca 2014.
AKTIVA			
Strana valuta u gotovini	4	128.520	71.811
Depoziti kod inozemnih banaka	5	1.003.635	2.181.732
Specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu	25	3.778	5.203
Financijska imovina raspoloživa za prodaju	6	6.145.872	4.955.537
Monetarno zlato	7	182.315	182.750
Ulaganja koja se drže do dospijeca	8	1.142.191	428.560
Ostala aktiva	9	3.955	5.517
Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina	10	44.828	46.190
Ostala ulaganja	11	27.813	27.813
UKUPNO AKTIVA		8.682.907	7.905.113
OBVEZE, KAPITAL I REZERVE			
Gotov novac u optjecaju	12	3.499.468	3.210.508
Depoziti banaka	13	4.063.537	3.751.149
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	14	501.594	331.436
Rezerviranja za obveze i troškove	15	1.452	1.294
Ostale obveze	16	23.127	25.684
Ukupno obveze		8.089.178	7.320.071
Početni kapital		25.000	25.000
Generalne rezerve (zadržana dobit)		532.267	519.716
Ostale rezerve		31.300	31.300
Rezerve pravične vrijednosti – monetarno zlato		(61.145)	(60.710)
Rezerve pravične vrijednosti – financijska imovina raspoloživa za prodaju		66.307	69.736
Ukupno kapital i rezerve	17	593.729	585.042
UKUPNO OBVEZE, KAPITAL I REZERVE		8.682.907	7.905.113

Bilješke na stranicama od 9 do 48 čine sastavni dio ovih financijskih izvješća.

IZVJEŠĆE O PROMJENAMA U KAPITALU

za godinu koja je završila 31. prosinca 2015. godine

U tisućama KM

Stanje na dan 1. siječnja 2015.

Ukupno sveobuhvatna dobit za godinu

Dobit za godinu

Ostala sveobuhvatna dobit

Raspodjela dobiti

Raspodjela dobiti u državni proračun (Bilješka 24)

Stanje na dan 31. prosinca 2015.

Početni kapital	Generalne rezerve (zadržana dobit)	Ostale rezerve	Rezerve pravične vrijednosti – monetarno zlato	Rezerve pravične vrijednosti – financijska imovina	Ukupno
25.000	519.716	31.300	(60.710)	69.736	585.042
-	31.378	-	-	-	31.378
-	-	-	(435)	(3.429)	(3.864)
	31.378	-	(435)	(3.429)	27.514
-	(18.827)	-	-	-	(18.827)
25.000	532.267	31.300	(61.145)	66.307	593.729

Bilješke na stranicama od 9 do 48 čine sastavni dio ovih financijskih izvješća.

IZVJEŠĆE O PROMJENAMA U KAPITALU (NASTAVAK)

za godinu koja je završila 31. prosinca 2014. godine

U tisućama KM

	Početni kapital	Generalne rezerve (zadržana dobit)	Ostale rezerve	Rezerve pravične vrijednosti – monetarno zlato	Rezerve pravične vrijednosti – finansijska imovina raspoloživa za prodaju	Ukupno
Stanje na dan 1. siječnja 2014.	25.000	505.552	31.300	(79.316)	(16.191)	466.345
Ukupno sveobuhvatna dobit za godinu						
Dobit za godinu	-	35.411	-	-	-	35.411
Ostala sveobuhvatna dobit	-	-	-	18.606	85.927	104.533
Raspodjela dobiti	-	35.411	-	18.606	85.927	139.944
Raspodjela dobiti u državni proračun (Bilješka 24)	-	(21.247)	-	-	-	(21.247)
Stanje na dan 31. prosinca 2014.	25.000	519.716	31.300	(60.710)	69.736	585.042

Bilješke na stranicama od 9 do 48 čine sastavni dio ovih finansijskih izvješća.

IZVJEŠĆE O NOVČANIM TOKOVIMA

za godinu koja je završila 31. prosinca

U tisućama KM

	Bilješka	2015.	2014.
NOVČANI TOKOVI OD OPERATIVNIH AKTIVNOSTI			
Dobit za godinu		31.378	35.411
Usklađenja:			
Amortizacija		2.250	2.187
Neto realizirani dobiti od prodaje financijske imovine raspoložive za prodaju		(24.266)	(28.732)
Prihodi od donacija		(122)	(76)
Rezerviranja za obveze i troškove		341	314
Gubitak od otuđenja nekretnina i opreme		2	20
Troškovi manjka gotovog novca		-	600
Prihodi od dividendi priznani u računu dobiti i gubitka		(586)	(504)
Prihodi od kamate na ulaganja koja se drže do dospeljeća i financijsku imovinu raspoloživu za prodaju priznani u računu dobiti i gubitka		(28.344)	(29.954)
Rashodi od kamate priznani u računu dobiti i gubitka		-	2.086
Neto novčani tokovi od operativnih aktivnosti prije promjena na poslovnoj imovini i obvezama		(19.347)	(18.648)
Promjene na poslovnoj imovini i obvezama			
Smanjenje ostale aktive		1.632	2.502
Povećanje gotovog novca u optjecaju		288.960	300.650
Povećanje depozita		482.546	333.583
(Smanjenje) / povećanje ostalih obveza		(15)	839
Isplata otpremnina		(183)	(11)
Plaćena kamata		-	(2.425)
Neto novac od operativnih aktivnosti		753.593	616.490
NOVČANI TOKOVI OD INVESTICIJSKIH AKTIVNOSTI			
Kupovine nekretnina, opreme i nematerijalne imovine		(890)	(4.859)
Prilivi od prodaje financijske imovine raspoložive za prodaju		4.975.016	6.697.122
Povećanje financijske imovine raspoložive za prodaju		(6.123.737)	(7.023.196)
Naplaćena glavnica i kamata od ulaganja koja se drže do dospeljeća		14.444	2.709
Kupovine ulaganja koja se drže do dospeljeća		(720.508)	(323.859)
Primljena dividenda		586	504
Neto novac od investicijskih aktivnosti		(1.855.089)	(651.579)
NOVČANI TOKOVI OD FINANCIJSKIH AKTIVNOSTI			
Raspodjela dobiti u državni proračun		(21.247)	(18.052)
Neto novac od financijskih aktivnosti		(21.247)	(18.052)
Neto (smanjenje) novca i novčanih ekvivalenata		(1.122.743)	(53.141)
Novac i novčani ekvivalenti na dan 1. siječnja		2.258.928	2.312.069
Novac i novčani ekvivalenti na dan 31. prosinca	25	1.136.185	2.258.928

Bilješke na stranicama od 9 do 48 čine sastavni dio ovih financijskih izvješća.

1. OSNOVNE INFORMACIJE

Centralna banka Bosne i Hercegovine ("Banka") osnovana je u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, koji je usvojila Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine („BiH“) 20. lipnja 1997. godine, suglasno Općem okvirnom sporazumu za mir u Bosni i Hercegovini.

Centralna banka Bosne i Hercegovine je počela sa radom 11. kolovoza 1997. godine.

Osnovni ciljevi i zadaci Centralne banke Bosne i Hercegovine jesu:

- da definira, usvoji i kontrolira provođenje monetarne politike BiH putem izdavanja domaće valute (konvertibilne marke ili "KM") uz puno pokriće u slobodno konvertibilnim deviznim sredstvima;
- da drži i upravlja službenim deviznim rezervama Banke na siguran i profitabilan način;
- da sprovodi monetarnu politiku u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci BiH;
- da uspostavi i održava odgovarajuće platne i obračunske sustave;
- da koordinira djelatnosti agencija za bankarstvo nadležnih za izdavanje bankarskih licenci i superviziju banaka;
- da prima depozite od državnih i javnih institucija BiH i depozite od komercijalnih banaka;
- da izdaje propise i smjernice za ostvarivanje djelatnosti Banke, u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci BiH;
- da učestvuje u radu međunarodnih organizacija koje rade na učvršćivanju finansijske i ekonomske stabilnosti zemlje;
- da zastupa BiH u međunarodnim organizacijama o pitanjima monetarne politike.

Najviši organ Banke je Upravno vijeće koje je nadležno za utvrđivanje monetarne politike i kontrolu njenog provođenja, organizaciju i strategiju Banke, u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine.

Upravu Banke čine guverner i viceguverneri, koje imenuje guverner uz odobrenje Upravnog vijeća. Uprava operativno rukovodi poslovanjem Banke.

U skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine guverner, uz odobrenje Upravnog vijeća, imenuje glavnog internog revizora i tri zamjenika.

Banka posluje preko Centralnog ureda, tri glavne jedinice sa sjedištem u Sarajevu, Mostaru i Banjoj Luci i dvije podružnice Brčko distrikt i Pale, koja je pod nadležnošću Glavne banke Republike Srpske Centralne banke Bosne i Hercegovine Banja Luka.

Tijekom 2014. i 2015. godine, uključujući i razdoblje do datuma izdavanja ovog izvješća, članove Upravnog vijeća, Uprave, Ureda glavnog internog revizora i Revizijskog komiteta čine:

Upravno vijeće

dr. Senad Softić	predsjedavajući (od 11. kolovoza 2015.)
mr. Ankica Kolobarić	član (od 11. kolovoza 2015.)
dr. Kemal Kozarić	član (od 11. kolovoza 2015.)
mr. Trivo Marinković	član (od 11. kolovoza 2015.)
dr. Ljubiša Vladušić	član (od 11. kolovoza 2015.)
dr. Kemal Kozarić	predsjedavajući (do 10. kolovoza 2015.)
dr. Fikret Čaušević	član (do 10. kolovoza 2015.)
dr. Milenko Krajišnik	član (do 10. kolovoza 2015.)
dr. Željko Šain	član (do 10. kolovoza 2015.)
dr. Vasilj Žarković	član (do 10. kolovoza 2015.)

Uprava

dr. Senad Softić	guverner (od 11. kolovoza 2015.)
dr. Kemal Kozarić	guverner (do 10. kolovoza 2015.)
mr. Ernadina Bajrović	viceguverner
dr. Radomir Božić	viceguverner (do 16. veljače 2016.)
mr. Ankica Kolobarić	viceguverner

1. OSNOVNE INFORMACIJE (NASTAVAK)

Ured glavnog internog revizora

mr. Edis Kovačević	glavni interni revizor
Jasmina Novalija	zamjenik glavnog internog revizora
Angela Medić	zamjenik glavnog internog revizora
Krstinja Tošović	zamjenik glavnog internog revizora

Revizijski komitet

dr. Mila Gadžić	član
dr. Sead Kreso	član
Radomir Repija	član (od 01. rujna 2015.)
Gordana Ković	član (do 31. kolovoza 2015.)

2. OSNOVA ZA PRIPREMU

2.1. Izjava o usklađenosti

Financijska izvješća Banke pripremljena su u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvješćivanja, objavljenim od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde.

2.2. Osnova mjerenja

Financijska izvješća su pripremljena na osnovi povijesnog troška izuzev kod ponovnog mjerenja vrijednosti određenih finansijskih instrumenata i monetarnog zlata koji su iskazani po pravičnoj vrijednosti.

Povijesni trošak je općenito formiran na osnovi pravične vrijednosti dane naknade u zamjenu za imovinu.

Pravična vrijednost je cijena koja bi bila ostvarena prodajom ili plaćena za prijenos neke obveze u urednoj transakciji među tržišnim učesnicima na datum mjerenja, neovisno o tome da li je ona vidljiva neposredno ili procijenjena nekom drugom metodom vrednovanja. Prilikom procijenjivanja pravične vrijednosti imovine ili obveze, Banka uzima u obzir karakteristike imovine ili obveze koju bi tržišni sudionici uzeli u obzir prilikom procijenjivanja njihove cijene na datum mjerenja.

Prilikom mjerenja i/ili objavljivanja u ovim finansijskim izvješćima, pravična vrijednost je utvrđena na prethodno navedenim osnovama, izuzev kod mjerenja koja imaju određene sličnosti sa pravičnom vrijednosti, ali nisu pravična vrijednost, kao što je slučaj sa neto prodajnom vrijednošću u MRS-u 2 ili uporabnom vrijednošću kod MRS-a 36.

Pored toga, za potrebe finansijskog izvješćivanja, mjerenje pravične vrijednosti je kategorizirano je na Razinu 1, 2 ili 3 u ovisnosti o stupnju dostupnosti ulaznih podataka za mjerenje pravične vrijednosti kao i značaja koji ulazni podaci imaju na mjerenje pravične vrijednosti u cjelini, kako slijedi:

- Ulazni podaci Razine 1 su (neusklade) cijene koje kotiraju na aktivnim tržištima za identičnu imovinu ili obvezu koje su Banci dostupne na datum mjerenja.
- Ulazni podaci Razine 2 su ulazni podaci, osim kod kotiranih cijena uključenih u Razinu 1, koji su dostupni za predmetnu imovinu, odnosno obvezu, bilo neposredno ili posredno.
- Ulazni podaci Razine 3 su ulazni podaci o predmetnoj imovini, odnosno obvezi koji nisu dostupni.

2.3. Korištenje procjena i pretpostavki

Priprema finansijskih izvješća u skladu sa MSFI zahtijeva od Uprave korištenje procjena i pretpostavki koje utječu na iskazane iznose imovine i obveza, kao i objavljivanje iznosa potencijalne imovine i obveza na izvještajni datum te odgovarajuće iskazane iznose prihoda i rashoda za izvještajno razdoblje. Stvarni iznosi mogu se razlikovati od ovih procjena.

Procjene i uz njih vezane pretpostavke kontinuirano se razmatraju. Izmjene računovodstvenih procjena priznaju se u razdoblju u kojem je procjena izmijenjena ukoliko izmjena utječe samo na to razdoblje ili i u razdoblju izmjene i u budućim razdobljima, ako izmjena utječe i na tekuće i na buduća razdoblja.

Informacije o iznosima gdje postoje značajne nesigurnosti njihove procjene i ključne pretpostavke prilikom korištenja računovodstvenih politika koje imaju najveći utjecaj na iznose priznane u finansijskim izvješćima Banke su objavljene u Bilješci 3.17.

2. OSNOVA ZA PRIPREMU (NASTAVAK)

2.4. Funkcionalna i izvještajna valuta

Financijska izvješća Banke prikazana su u državnoj valuti Bosne i Hercegovine koju predstavlja konvertibilna marka (KM). Sve finansijske informacije su zaokružene na najbližu tisuću (ukoliko nije drukčije navedeno).

Službeni tečaj KM prema euru (EUR) određen je Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine u iznosu 1,95583 KM = 1 EUR. Prema Zakonu, Banka je dužna da bez restrikcija kupuje i prodaje KM za EUR, unutar teritorija Bosne i Hercegovine, po definiranom tečaju.

Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine je definirano operativno pravilo "valutni odbor" za izdavanje KM, prema kojem se KM izdaje samo uz kupovinu konvertibilne devizne valute sa punim pokrićem u neto stranoj aktivi.

2.5. Standardi, tumačenja i izmjene postojećih standarda na snazi u tekućem razdoblju

Sljedeći standardi, izmjene postojećih standarda i tumačenja, izdani od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde, na snazi su za tekuće razdoblje:

- Izmjene MRS 19: "Primanja uposlenika" – Definirani planovi primanja uposlenika: doprinosi uposlenika (na snazi za godišnja razdoblja koja počinju na ili nakon 1. srpnja 2014.);
- Izmjene različitih standarda i tumačenja "Poboljšanja MSFI-a (ciklus 2010.-2012.)" koja su rezultat projekta godišnjeg kvalitativnog poboljšanja MSFI (MSFI 2, MSFI 3, MSFI 8, MSFI 13, MRS 16, MRS 24 i MRS 38) prvenstveno kroz otklanjanje nekonzistentnosti i raščišćavanje teksta (izmjene su na snazi za godišnja razdoblja koja počinju na ili nakon 1. srpnja 2014.);
- Izmjene različitih standarda i tumačenja "Poboljšanja MSFI-a (ciklus 2011.-2013.)" koja su rezultat projekta godišnjeg kvalitativnog poboljšanja MSFI (MSFI 1, MSFI 3, MSFI 13 i MRS 40) prvenstveno kroz otklanjanje nekonzistentnosti i raščišćavanje teksta (izmjene su na snazi za godišnja razdoblja koji počinju na ili nakon 1. srpnja 2014.).

Usvajanje spomenutih standarda, izmjena postojećih standarda i tumačenja nije vodilo nikakvoj promjeni računovodstvenih politika Banke.

2.6. Standardi i tumačenja koji su objavljeni, a još nisu u uporabi

Na dan izdavanja ovih finansijskih izvješća, sljedeći standardi, izmjene postojećih standarda i tumačenja su objavljeni, ali nisu još na snazi:

- MSFI 9 (2014): "Financijski instrumenti" (na snazi za godišnja razdoblja koja počinju na ili nakon 1. siječnja 2018.);
- MSFI 14: "Razgraničavanje zakonskih i propisanih dažbina" (na snazi za godišnja razdoblja koja počinju na ili nakon 1. siječnja 2016.);
- MSFI 15: "Prihodi iz ugovora s kupcima" (na snazi za godišnja razdoblja koja počinju na ili nakon 1. siječnja 2018.);
- MSFI 16: "Najmovi" (na snazi za godišnja razdoblja koja počinju na ili nakon 1. siječnja 2019.);
- Izmjene MSFI 10: "Konsolidirana finansijska izvješća" i MRS 28: "Ulaganja u pridružena društva i zajedničke pothvate" – Prodaja ili kompenzacija imovine između investitora i njegovog pridruženog društva ili zajedničkog pothvata (stupanje na snagu odgođeno na neodređeno razdoblje);
- Izmjene MRS 1: "Prezentiranje finansijskih izvješća" – Inicijativa za objavljivanje (na snazi za godišnja razdoblja koja počinju na ili nakon 1. siječnja 2016.);
- Izmjene MSFI 11: "Zajednički aranžmani" – Računovodstveni tretman stjecanja udjela u zajedničkim operacijama (na snazi za godišnja razdoblja koja počinju na ili nakon 1. siječnja 2016.);
- Izmjene MRS 16: "Nekretnine, postrojenja i oprema" i MRS 38: "Nematerijalna imovina" – Objašnjenje o prihvatljivim metodama amortizacije (na snazi za godišnja razdoblja koja počinju na ili nakon 1. siječnja 2016.);
- Izmjene MRS 16: "Nekretnine, postrojenja i oprema" i MRS 41: "Poljoprivreda" – Poljoprivreda: Plodonosne plantaže (na snazi za godišnja razdoblja koja počinju na ili nakon 1. siječnja 2016.);
- Izmjene MRS 27: "Odvojena finansijska izvješća" – Metoda udjela u odvojenim finansijskim izvješćima (na snazi za godišnja razdoblja koja počinju na ili nakon 1. siječnja 2016.).

2. OSNOVA ZA PRIPREMU (NASTAVAK)

2.6. Standardi i tumačenja koji su objavljeni, a još nisu u uporabi (nastavak)

- Izmjene MRS 7: „Izvršće o novčanim tokovima“ – Inicijativa za objavljivanje (na snazi za godišnja razdoblja koja počinju na ili nakon 1. siječnja 2017.);
- Izmjene MRS 12: „Porez na dobit“ – Priznavanje odgođene porezne imovine od nerealiziranih gubitaka (na snazi za godišnja razdoblja koja počinju na ili nakon 1. siječnja 2017.);
- Izmjene MSFI 10: „Konsolidirana financijska izvješća“, MSFI 12: „Objavljivanje udjela u drugim subjektima“ i MRS 28: „Udjeli u pridruženim subjektima i zajedničkim pothvatima“ – Investicijski subjekti: Primjena izuzetaka od konsolidiranja (na snazi za godišnja razdoblja koja počinju na ili nakon 1. siječnja 2016.);
- Izmjene različitih standarda i tumačenja „Poboljšanja MSFI-a (ciklus 2012.-2014.)“ koja su rezultat projekta godišnjeg kvalitativnog poboljšanja MSFI (MSFI 5, MSFI 7, MRS 19 i MRS 34) prvenstveno kroz otklanjanje nekonzistentnosti i raščišćavanje teksta (izmjene će biti na snazi za godišnja razdoblja koji počinju na ili nakon 1. siječnja 2016.)

Banka je izabrala da ne usvoji ove standarde, izmjene i tumačenja prije nego oni stupe na snagu. Banka predviđa da usvajanje ovih standarda, izmjena i tumačenja neće imati materijalan utjecaj na financijska izvješća Banke u razdoblju inicijalne primjene, osim za MSFI 9. Uprava trenutno analizira uticaj MSFI 9 na financijska izvješća Banke.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE

Računovodstvene politike navedene u nastavku primijenjene su prilikom sastavljanja i prezentiranja ovih financijskih izvješća.

3.1. Prihodi i rashodi od kamata

Prihodi i rashodi od kamata priznaju se u računu dobiti i gubitka primjenom metode efektivne kamatne stope. Efektivna kamatna stopa je stopa koja točno diskontira procijenjenabuduća novčana plaćanja i primitke kroz očekivani vijek trajanja financijske imovine ili obveze (ili, gdje je primjereno, za kraće razdoblje) do neto knjigovodstvene vrijednosti financijske imovine ili obveze. Prilikom izračuna efektivne kamatne stope, Banka procjenjuje buduće novčane tokove, uzimajući u obzir sva ugovorna prava određenog financijskog instrumenta, ne uzimajući u obzir buduće kreditne gubitke.

Izračun efektivne kamatne stope uključuje sve transakcijske troškove, naknade i provizije koje su ugovorne strane platile ili primile, a koje su sastavni dio efektivne kamatne stope. Transakcijski troškovi uključuju sve inkrementalne troškove koji se mogu izravno pripisati nabavci ili izdavanju financijske imovine ili obveze.

Prihodi i rashodi od kamata prikazani u računu dobiti i gubitka obuhvataju kamate, izračunate metodom efektivne kamatne stope, na financijsku imovinu i financijske obveze koje se mjere po amortiziranom trošku.

3.2. Prihodi i rashodi od provizija i naknada

Prihodi i rashodi od provizija i naknada koji su sastavni dio efektivne kamatne stope na financijsku imovinu ili obvezu se uključuju u mjerenje efektivne kamatne stope.

Ostali prihodi i rashodi od provizija i naknada se uglavnom sastoje od naknada primljenih i plaćenih na domaće i inozemne platne transakcije za financijske instrumente koje Banka izdaje, odnosno prima i priznaju se u računu dobiti i gubitka, po izvršenju određene usluge.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.3. Transakcije u stranim valutama

Transakcije iskazane u stranim valutama preračunavaju se u funkcionalnu valutu po tečaju važećem na datum transakcije. Monetarna imovina i obveze iskazane u stranim valutama preračunavaju se u funkcionalnu valutu na datum izvješćivanja, po tečaju važećem na taj datum. Nemonetarna imovina i obveze u stranim valutama mjerene po povijesnom trošku izražene su po tečaju važećem na datum transakcije i ne preračunavaju se ponovo na datum izvješćivanja.

Tečajne razlike proizašle iz ponovnog preračunavanja transakcija, te imovina i obveza denominirane u stranim valutama, priznaju se u računu dobiti i gubitka.

3.4. Prihod od dividende

Prihod od dividende na vlasničke vrijednosne papire priznaje se u računu dobiti i gubitka kada se uspostavi pravo Banke da prima uplate.

3.5. Finansijski instrumenti

Finansijska imovina i finansijske obveze se priznaju kada Banka postane jedna od ugovornih strana na koju se primjenjuju ugovorni uvjeti finansijskog instrumenta.

Finansijska imovina i finansijske obveze se početno mjere po pravičnoj vrijednosti. Transakcijski troškovi neposredno povezani sa stjecanjem ili izdavanjem finansijske imovine ili finansijskih obveza se dodaju ili oduzimaju iz pravične vrijednosti finansijske imovine ili finansijskih obveza po potrebi prilikom početnog priznavanja. Transakcijski troškovi neposredno povezani sa stjecanjem finansijske imovine ili finansijskih obveza po pravičnoj vrijednosti kroz dobit ili gubitak se priznaju neposredno u računu dobiti i gubitka.

Metoda efektivne kamatne stope

Metoda efektivne kamatne stope je metoda izračunavanja amortiziranog troška finansijske imovine ili finansijske obveze (ili grupe finansijske imovine ili finansijskih obveza) i raspoređivanja prihoda i rashoda od kamata tijekom određenog razdoblja. Efektivna kamatna stopa je stopa koja točno diskontira procijenjena buduća novčana plaćanja ili primitke (uključujući sve naknade i stavke plaćene ili primljene između ugovornih strana koje čine sastavni dio efektivne kamatne stope, transakcijske troškove i ostale premije i diskonte) kroz očekivani vijek trajanja finansijskog instrumenta ili, gdje je to moguće, kraćeg razdoblja, do neto knjigovodstvene vrijednosti finansijske imovine ili finansijske obveze.

3.5.1. Finansijska imovina

Finansijska imovina se priznaje i prestaje priznavati na datum transakcije koji predstavlja datum kada je kupovina ili prodaja finansijskog instrumenta izvršena Banci odnosno od strane Banke i početno se mjeri po pravičnoj vrijednosti uključujući transakcijske troškove, osim za one finansijske instrumente koji su klasificirani po pravičnoj vrijednosti kroz dobit ili gubitak koji se početno mjere po pravičnoj vrijednosti.

Finansijska imovina je klasificirana u sljedeće kategorije: "po pravičnoj vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka", "raspoloživa za prodaju", "koja se drži do dospelja" i "kredit i potraživanja".

Klasificiranje finansijske imovine ovisi o prirodi i svrsi finansijske imovine i određena je u trenutku inicijalnog priznavanja. Banka trenutno ne posjeduje finansijsku imovinu po pravičnoj vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

3.5.1. Finansijska imovina (nastavak)

Kredit i potraživanja

Potraživanja (koja uključuju i depozite kod inozemnih banaka) koja imaju fiksna ili odrediva plaćanja i ne kotiraju na aktivnom tržištu su klasificirana kao kredit i potraživanja.

Kredit i potraživanja se početno priznavaju po pravičnoj vrijednosti uključujući i transakcijske troškove.

Nakon početnog priznavanja, kredit i potraživanja se mjere po amortiziranom trošku koristeći metodu efektivne kamatne stope, umanjeno za bilo koja umanjenja vrijednosti. Prihodi od kamata se priznaju koristeći efektivnu kamatnu stopu, osim kod kratkoročnih potraživanja kod kojih je priznavanje kamate materijalno beznačajno.

Ulaganja koja se drže do dospelja

Dužnički vrijednosni papiri vlada sa fiksnim ili odredivim plaćanjima i fiksnim datumima dospelja koje Banka ima čvrstu namjeru i sposobnost držati do dospelja se klasificiraju kao ulaganja koja se drže do dospelja. Ulaganja koja se drže do dospelja se iskazuju po amortiziranom trošku koristeći metodu efektivne kamatne stope umanjeno za bilo koja umanjenja vrijednosti, a prihod se priznaje na bazi efektivnog prinosa.

Finansijska imovina raspoloživa za prodaju

Vlasnički i dužnički vrijednosni papiri u posjedu Banke su klasificirani kao raspoloživi za prodaju i iskazani su po pravičnoj vrijednosti. Pravična vrijednost se utvrđuje na način opisan u Bilješci 28. Dobici i gubici koji prozlaže iz promjena u pravičnoj vrijednosti dužničkih i vlasničkih vrijednosnih papira se priznaju izravno u kapitalu u okviru računa rezerve pravične vrijednosti, sa izuzetkom od gubitaka od umanjenja vrijednosti, kamate izračunate primjenom metode efektivne kamatne stope i dobitaka i gubitaka po osnovi tečajnih razlika na finansijsku imovinu koji se priznaju izravno u računu dobiti i gubitka. Prilikom ustupanja ili utvrđivanja umanjenja vrijednosti ulaganja, sav kumulirani dobitak ili gubitak prethodno priznan na računu rezerve pravične vrijednosti u kapitalu se uključuje u računu dobiti i gubitka za to razoblje.

Dividenda na vlasničke vrijednosne papire raspoložive za prodaju priznaje se u računu dobiti i gubitka kada se uspostavi pravo Banke da prima uplate.

Pravična vrijednost finansijske imovine raspoložive za prodaju koja je denominirana u stranoj valuti iskazuje se u toj stranoj valuti i preračunava po srednjem tečaju na datum izvješćivanja. Promjene u pravičnoj vrijednosti po osnovi tečajnih razlika proizašlih iz promjene u amortiziranom trošku imovine se priznaju u računu dobiti i gubitka, a ostale promjene se priznaju u kapitalu.

Umanjenje vrijednosti finansijske imovine

Na svaki datum izvješćivanja procjenjuje se postoje li pokazatelji za umanjenoj vrijednosti finansijske imovine. Finansijska imovina je umanjena kada postoji objektivni dokaz, kao posljedica jednog ili više događaja nastalih nakon početnog priznavanja finansijske imovine, o tome da su procijenjeni budući novčani tokovi ulaganja izmijenjeni.

Objektivni dokaz umanjenja vrijednosti može uključivati:

- značajne finansijske poteškoće druge strane; ili
- neplaćanje ili kašnjenje u isplati ugovorene kamate ili glavnice; ili
- naznake da će dužnik ili izdavatelj ući u postupak likvidacije ili stečaja.

Pojedinačno značajna imovina se testira na umanjenoj vrijednosti odvojeno. Preostala finansijska imovina se procjenjuje grupno. Pojedinačno značajna imovina za koju nema objektivnog dokaza o umanjenju vrijednosti se zatim uključuje u grupno procjenjivanje imovine za umanjenoj vrijednosti. Za potrebe grupnog vrednovanja umanjenja vrijednosti, finansijska imovina se grupira na osnovi sličnih obilježja kreditnog rizika.

Za finansijsku imovinu koja se vodi po amortiziranom trošku, iznos umanjenja je razlika između knjigovodstvene vrijednosti imovine i njene sadašnje vrijednosti procijenjenih budućnih novčanih tokova diskontiranoj po prvobitnoj efektivnoj kamatnoj stopi te imovine.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.5. Financijski instrumenti (nastavak)

3.5.1. Financijska imovina (nastavak)

Umanjenje vrijednosti financijske imovine (nastavak)

Knjigovodstvena vrijednost financijske imovine umanjuje se za iznos umanjenja putem računa ispravke vrijednosti. Kada se potraživanje smatra nenaplativim, ono se otpisuje u korist računa ispravke vrijednosti. Naknadne naplate ranije otpisanih iznosa terete račun ispravke vrijednosti. Promjene u knjigovodstvenoj vrijednosti računa ispravke vrijednosti priznaju se u računu dobiti i gubitka.

Ukoliko u narednom razdoblju, s izuzetkom vlasničkih vrijednosnih papira raspoloživih za prodaju, iznos gubitka od umanjenja se smanji i smanjenje se može povezati sa događajem nastalim nakon što je gubitak od umanjenja vrijednosti priznan, prethodno priznani gubitak od umanjenja vrijednosti se ukida kroz račun dobiti i gubitka u mjeri u kojoj knjigovodstvena vrijednost ulaganja na datum ukidanja umanjenja vrijednosti ne prelazi iznos amortizirajućeg troška koji bi bio da umanjenja vrijednosti nije bilo.

U slučaju vlasničkih vrijednosnih papira, svako povećanje pravične vrijednosti nastalo nakon priznavanja gubitaka od umanjenja se priznaje neposredno u kapitalu.

Prestanak priznavanja financijske imovine

Banka prestaje priznavati financijsku imovinu samo onda kada ugovorna prava na novčane primitke od imovine isteknu ili kada Banka prenese financijsku imovinu i suštinski sve rizike i koristi od vlasništva imovine na drugi subjekt.

3.5.2. Financijske obveze

Financijske obveze se klasificiraju bilo kao financijske obveze „po pravičnoj vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka“ bilo kao „ostale financijske obveze“. Banka trenutačno nema financijskih obveza u kategoriji „po pravičnoj vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka“.

Ostale financijske obveze

Ostale financijske obveze, uključujući gotov novac u optjecaju, depozite od banaka i depozite od Vlade i ostalih deponenata, početno se mjere po pravičnoj vrijednosti, uvećanoj za transakcijske troškove.

Ostale financijske obveze se naknadno mjere po amortiziranom trošku koristeći metodu efektivne kamatne stope, a rashodi od kamate se priznaju na temelju efektivnog prinosa.

Prestanak priznavanja financijskih obveza

Banka prestaje priznavati financijske obveze kada, i samo kada, su Bančine obveze izmirene, otkazane ili su istekle.

3.6. Monetarno zlato

Zlato se inicijalno priznaje po trošku stjecanja, koji predstavlja pravičnu vrijednost plaćenih naknada uključujući troškove stjecanja vezanih za investiciju. Nakon inicijalnog priznavanja, zlato se naknadno mjeri po pravičnoj vrijednosti. Dobici i gubici koji proizlaze iz promjene pravične vrijednosti, a odnose se na promjene u cijeni zlata te tečajne razlike zbog preračunavanja američkog dolara u konvertibilnu marku, priznaju se neposredno u rezervi pravične vrijednosti u kapitalu i izvješćivaju kao ostala sveobuhvatna dobit sve dok se zlato ne proda, kada se priznaju kao realizirani dobiti ili gubici u računu dobiti i gubitka.

Pravična vrijednost monetarnog zlata iskazana je u američkim dolarima (USD), primjenjujući srednji tečaj na datume izvješćivanja objavljen od strane Banke, a mjeri se prema posljednjoj ponuđenoj cijeni jedne unce zlata (Oz) preuzetoj sa Reutersa na datum izvješćivanja.

Dobici i gubici po osnovi tečajnih razlika od preračunavanja cijene zlata iz američkog dolara u konvertibilnu marku priznaju se kao dio rezervi pravične vrijednosti neposredno u kapitalu.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.7. Novac i novčani ekvivalenti

Novac i novčani ekvivalenti za potrebe izvješćivanja o novčanim tokovima sastoje se od sljedećih bilančnih kategorija: žiro računi, gotovina u stranim valutama, devizni depoziti po viđenju, depoziti sa preostalim rokom dospijeca do tri mjeseca i specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu.

3.8. Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina

Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina je imovina nabavljena iz vlastitih sredstava Banke i novčanih i nenovčanih donacija.

Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina iskazuju se po povijesnom trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti. Trošak nabavke uključuje kupovnu cijenu i sve troškove koji su neposredno povezani sa dovođenjem imovine u radno stanje za namjeravanu uporabu. Održavanje i popravke, zamjene te poboljšanja manjeg značaja priznaju se kao rashod kad su nastali. Značajna poboljšanja i zamjene se kapitaliziraju.

Vrijednost nekretnina, opreme i nematerijalne imovine periodično se pregleda za umanjenje vrijednosti. U slučaju da je knjigovodstvena vrijednost imovine veća od njenog procijenjenog nadoknadivog iznosa, razlika se otpisuje do nadoknadivog iznosa.

Imovina u pripremi iskazana je po trošku nabavke uključujući troškove fakturirane od trećih osoba. Nakon završetka, svi akumulirani troškovi imovine prebacuju se na odgovarajuću kategoriju nekretnina, opreme i nematerijalne imovine, na koje se naknadno primjenjuju odgovarajuće stope amortizacije.

Amortizacija se obračunava na svu imovinu osim imovine u pripremi prema linearnoj metodi po propisanoj stopi koja je utvrđena za postepeno otpisivanje troška nabavke imovine kroz njen procijenjeni korisni vijek trajanja. Procijenjene stope amortizacije za 2014. i 2015. godinu su dane kako slijedi:

Softver	20,0%
Druga nematerijalna imovina	20,0%
Zgrade	1,3% do 4,0%
Oprema	11,0% do 20,0%
Namještaj	10,0% do 12,5%
Vozila	15,5%

Dobici i gubici od otuđenja nekretnina i opreme priznaju se u računu dobiti i gubitka.

3.9. Umanjenje vrijednosti nefinancijske imovine

Knjigovodstvena vrijednost Bančine nefinancijske imovine se pregleda na svaki datum izvješćivanja u svrhu ocjenjivanja postoje li naznake umanjenja vrijednosti. Ukoliko postoje, procjenjuje se nadoknadiva vrijednost imovine. Gubitak od umanjenja vrijednosti se priznaje uvijek kada knjigovodstvena vrijednost imovine ili jedinica koje stvaraju novac prelazi njenu nadoknadivu vrijednost. Gubici od umanjenja vrijednosti priznaju se u računu dobiti i gubitka.

Nadoknadiva vrijednost ostale imovine je veća vrijednost pri uspoređivanju njene uporabne vrijednosti u odnosu na pravičnu vrijednost, umanjena za troškove prodaje. U procjenjivanju uporabne vrijednosti, očekivani budući novčani tokovi se diskontiraju na sadašnju vrijednost koristeći diskontnu stopu prije oporezivanja koja odražava trenutna tržišna očekivanja vremenske vrijednosti novca i rizike specifične za tu imovinu. Za imovinu koja ne generira neovisne novčane priljeve, nadoknadivi iznos se određuje za jedinicu koja stvara novac kojoj imovina pripada.

Gubitak od umanjenja se ukida ukoliko je došlo do promjena u procjenama korištenim u određivanju nadoknadivog iznosa. Gubitak od umanjenja se ukida samo u mjeri u kojoj knjigovodstvena vrijednost imovine ne prelazi knjigovodstvenu vrijednost koja bi se mogla odrediti, bez amortizacije, da nije bilo prethodno priznanog gubitka od umanjenja vrijednosti te imovine.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.10. Rezerviranja za obveze i troškove

Rezerviranja se priznaju kad Banka, kao posljedicu prošlog događaja, ima sadašnju zakonsku ili izvedenu obvezu za koju je vjerojatno da će biti potreban odljev resursa koji sadrže ekonomske koristi radi podmirenja te obveze i iznos obveze se može pouzdano procijeniti. Rezerviranja se utvrđuju diskontiranjem očekivanih budućih novčanih tokova koristeći stopu koja odražava trenutnu tržišnu procjenu vremenske vrijednosti novca i rizike specifične za tu obvezu.

Rezerviranja za obveze i troškove održavaju se na razini koju Uprava Banke smatra dostatnom za pokrivanje nastalih gubitaka. Uprava određuje adekvatnost rezerviranja na osnovi uvida u pojedine stavke, tekuće ekonomske uvjete, karakteristike rizika određenih kategorija transakcija kao i ostale relevantne faktore.

Rezerviranja se ukidaju samo za one troškove za koje je rezerviranje izvorno priznato. Ako odljev ekonomskih koristi za podmirenje obveza više nije vjerojatan, rezerviranje se ukida.

3.11. Donacije

Donacije za imovinu, a koje obuhvaćaju i nenovčane donacije, početno se priznaju kao odgođeni prihod po pravičnoj vrijednosti koji se priznaje kao prihod od donacije na sustavnoj osnovi tijekom razdoblja korisnog vijeka te imovine. Donacije koje Banka dobije kao kompenzaciju za troškove priznaju se sustavno u računu dobiti i gubitka kao prihod od donacije u istom razdoblju u kojem su priznani i troškovi.

3.12. Porezi

Prema članku 69. Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, Banka je oslobođena plaćanja svih poreza i doprinosa na njenu imovinu, nekretnine i prihode, kao i operacije i transakcije. Ovo oslobođanje se ne odnosi na plaćanje poreza i doprinosa na osobni dohodak i drugih poreza na plaće.

3.13. Gotov novac u optjecaju

Banka upravlja izdavanjem i povlačenjem domaćih novčanica i kovanica. Pripadajuća pasiva za izdani gotov novac u optjecaju je evidentirana u bilanci stanja.

Prilikom povlačenja gotovog novca iz optjecaja, isti se priznaje kao obveza u okviru gotovog novca u optjecaju do formalnog roka povlačenja iz optjecaja. Iznosi koji nisu povučeni nakon formalnog roka za povlačenje iz optjecaja priznaju se kao prihod.

Troškovi koji se odnose na proizvodnju i dizajn novčanica i kovanica početno su priznani kao odgođeni troškovi, te se postupno amortiziraju kroz ostale operativne troškove tijekom razdoblja od tri godine.

3.14. Upravljanje sredstvima za i u ime trećih osoba

Banka vodi određene račune u stranim valutama vezane uz sporazume između vlada BiH i njenih konstitutivnih entiteta, te inozemnih vlada i finansijskih organizacija, kao i račune u stranim valutama državnih institucija i agencija te komercijalnih banaka za koje Banka djeluje kao agent.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.15. Primanja uposlenih

Kratkoročna primanja uposlenih

U skladu sa domaćim propisima, a u ime svojih uposlenika, Banka uplaćuje porez na dohodak i doprinose za mirovinsko, invalidsko, zdravstveno osiguranje i osiguranje od neuposlenosti, na i iz plaće, koji se obračunavaju po zakonskim stopama tijekom godine od iznosa bruto plaće. Banka plaća ove poreze i doprinose u korist institucija Federacije Bosne i Hercegovine (na federalnom i kantonalnom nivou), Republike Srpske i Brčko distrikta.

Osim toga, naknade za topli obrok, prijevoz i regres isplaćuju se u skladu s lokalnim zakonima. Ovi troškovi se priznaju u računu dobiti i gubitka u razdoblju u kojem su nastali.

Dugoročna primanja uposlenih

Prema domaćim zakonskim propisima, prilikom odlaska u mirovinu uposlenici Banke imaju pravo na otpremninu, a po ispunjenju zakonskih uvjeta kao što su starost ili godine provedene u radnom odnosu, koja se u skladu sa internim aktima Banke dodjeljuje u visini od šest redovnih mjesečnih plaća uposlenika isplaćenih u zadnjih šest mjeseci.

Takve isplate se tretiraju kao ostala dugoročna primanja uposlenih koja godišnje obračunava ovlašteni aktuar koristeći metod projicirane kreditne jedinice. Diskontna stopa koja se koristi za obračun obveze kreće se u rasponu kamatnih stopa domaćih korporativnih obveznica i vladinih obveznica koje postoje na tržištu.

3.16. Financijski aranžman BiH sa Međunarodnim monetarnim fondom

Na osnovi finansijskih aranžmana sačinjenih krajem 2002. godine između Bosne i Hercegovine i Međunarodnog monetarnog fonda ("MMF"), bilanca stanja Banke sadrži sljedeće stavke koje se odnose na članstvo Bosne i Hercegovine u MMF-u: držanje specijalnih prava vučenja ("SDR"), obračunata kamata na držanje SDR, račun br. 1 i račun br. 2 MMF-a.

Ostale aktivne i pasivne stavke koje se odnose na MMF, a koje pripadaju ili koje su odgovornost Bosne i Hercegovine, evidentirane su na posebnom povjerilačkom fondu u okviru izvanbilančne evidencije (vidjeti Bilješku 29).

3.17. Značajne računovodstvene pretpostavke i osnova neizvjesnosti procjene

Kod primjene računovodstvenih politika Banke, kako je opisano u Bilješci 3, Uprava je dužna da vrši procjene, ocjene i pretpostavke o knjigovodstvenim iznosima imovine i obveza koji se ne mogu izvesti iz ostalih izvora. Procjene i povezane pretpostavke se temelje na ranijem iskustvu i ostalim faktorima koji se smatraju relevantnim. Stvarni rezultati mogu se razlikovati od ovih procjena.

Procjene i pretpostavke se pregledavaju na tekućoj osnovi. Izmjene računovodstvenih procjena priznaju se u razdoblju u kojem je procjena izmijenjena ukoliko izmjena utječe samo na to razdoblje ili u razdoblju izmjene i budućim razdobljima ukoliko utiče na tekuće i buduća razdoblja.

Ključne pretpostavke i procjene vezane za materijalno značajne pozicije bilance stanja su prikazane u nastavku.

Pravična vrijednost imovine

Poslovna politika Banke je da objavi informacije o pravičnoj vrijednosti imovine ili obveza za koje postoje zvanične tržišne informacije ili se vrijednost može izračunati na osnovi alternativnih tehnika vrednovanja i kada se pravična vrijednost znatno razlikuje od knjigovodstvene vrijednosti. Po mišljenju rukovodstva Banke, iznosi u finansijskim izvješćima odražavaju najvjerodostojniju i najkorisniju procjenu pravične vrijednosti za potrebe finansijskog izvješćivanja u skladu sa MSFI.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.17. Značajne računovodstvene prosudbe i osnova neizvjesnosti procjene (nastavak)

Amortizacija i primijenjene stope amortizacije

Obračun amortizacije i stope amortizacije su zasnovani na procijenjenom ekonomskom korisnom vijeku trajanja nekretnina, postrojenja, opreme i nematerijalne imovine. Jednom godišnje Banka procjenjuje ekonomski korisni vijek stalne imovine na osnovi trenutnih predviđanja.

4. STRANA VALUTA U GOTOVINI

Stranu valutu u gotovini predstavlja:

U tisućama KM	31. prosinca 2015.	31. prosinca 2014.
Gotovina u trezorima u valutama:		
- EUR	128.440	71.737
- CHF	39	36
- USD	21	19
- GBP	20	19
UKUPNO	128.520	71.811

5. DEPOZITI KOD INOZEMNIH BANAKA

Analiza oročenih depozita i depozita po viđenju kod inozemnih banaka prema valutama, dana je kako slijedi:

U tisućama KM	31. prosinca 2015.	31. prosinca 2014.
Oročeni depoziti:		
- EUR	-	1.926.816
		1.926.816
Depoziti po viđenju:		
- EUR	1.001.986	252.607
- USD	1.606	709
- Ostale valute	43	1.600
	1.003.635	254.916
UKUPNO	1.003.635	2.181.732

Oročeni depoziti kod inozemnih banaka analizirani prema preostaloj ročnosti, dani su kako slijedi:

U tisućama KM	31. prosinca 2015.	31. prosinca 2014.
Do mjesec dana	-	674.882
Od jednog do dva mjeseca	-	606.387
Od dva do tri mjeseca	-	645.547
UKUPNO	-	1.926.816

5. DEPOZITI KOD INOZEMNIH BANAKA (NASTAVAK)

Tijekom 2015. godine kamatne stope na depozite po viđenju su se kretale u rasponu od (0,50%) do 0,21% godišnje (2014.: od (0,13%) do 0,16% godišnje), kamatne stope na oročene depozite su se kretale u rasponu od 0,01% do 0,03% godišnje (2014.: od 0,01% do 0,23% godišnje).

Depoziti kod inozemnih banaka uključuju negativnu obračunanu kamatu u iznosu od (110) tisuća KM na dan 31. prosinca 2015. godine (2014.: uključivali su obračunanu kamatu u iznosu 94 tisuće KM).

Prosječna stopa efektivnog prinosa na depozite je iznosila (0,08%) (2014.: 0,09%).

Analiza depozita kod inozemnih banaka prema vrsti banke u koju su investirani, dana je kako slijedi:

U tisućama KM	31. prosinca 2015.	31. prosinca 2014.
Središnje banke	783.544	526.428
Komercijalne banke	220.091	1.655.304
UKUPNO	1.003.635	2.181.732

Zemljopisna analiza depozita kod inozemnih banaka može se izvršiti na sljedeći način:

U tisućama KM	31. prosinca 2015.	31. prosinca 2014.
Njemačka		
Oročeni depoziti	-	-
Depoziti po viđenju	630.582	132.586
	630.582	132.586
Luksemburg		
Oročeni depoziti	-	332.495
Depoziti po viđenju	293.307	122.066
	293.307	454.561
Francuska		
Oročeni depoziti	-	371.645
Depoziti po viđenju	78.215	-
	78.215	371.645
Švicarska		
Oročeni depoziti	-	254.317
Depoziti po viđenju	1.531	264
	1.531	254.581
Velika Britanija		
Oročeni depoziti	-	577.080
Depoziti po viđenju	-	-
	-	577.080
Nizozemska		
Oročeni depoziti	-	391.279
Depoziti po viđenju	-	-
	-	391.279
Ukupno oročeni depoziti	-	1.926.816
Ukupno depoziti po viđenju	1.003.635	254.916
UKUPNO	1.003.635	2.181.732

6. FINANCIJSKA IMOVINA RASPOLOŽIVA ZA PRODAJU

Financijska imovina raspoloživa za prodaju predstavlja kvalitetne dužničke vrijednosne papire sa visokim stupnjem utrživosti i likvidnosti, kreditnog rejtinga od AAA do BBB (Fitch). Portfelj se sastoji od kratkoročnih i dugoročnih dužničkih vrijednosnih papira sa fiksnom kamatnom stopom, koje izdaju vlade stranih država. Financijska imovina raspoloživa za prodaju denominirana je u EUR.

Struktura financijske imovine raspoložive za prodaju je sljedeća:

U tisućama KM	31. prosinca 2015.	31. prosinca 2014.
Dužnički vrijednosni papiri	6.096.823	4.900.653
Obračunana kamata	49.049	54.884
UKUPNO	6.145.872	4.955.537

Prosječna stopa efektivnog prinosa na financijsku imovinu raspoloživu za prodaju iznosila je 0,76%. (2014.: 1,15%).

Zemljopisna analiza financijske imovine raspoložive za prodaju može se izvršiti na sljedeći način:

	31. prosinca 2015.		31. prosinca 2014.	
	u tisućama KM	%	u tisućama KM	%
Španjolska	1.701.072	27,68	1.095.926	22,12
Italija	1.363.912	22,18	1.150.425	23,21
Francuska	953.567	15,52	387.507	7,82
Belgija	589.354	9,59	795.832	16,06
Njemačka	531.970	8,66	377.192	7,61
Nizozemska	426.402	6,94	472.726	9,54
Austrija	341.098	5,55	440.070	8,88
Finska	232.366	3,78	235.859	4,76
Slovačka	6.131	0,10	-	-
UKUPNO	6.145.872	100,00	4.955.537	100,00

Analiza promjena pravične vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju može se izvršiti na sljedeći način:

U tisućama KM	2015.	2014.
Početno stanje na dan 1. siječnja	4.955.537	4.486.402
Kupovine tijekom godine	7.418.276	9.474.894
Prodaje tijekom godine	(1.294.539)	(2.451.698)
Prihod od kamata priznan tijekom godine (Bilješka 18)	20.777	28.402
Naplaćena glavnica i kamata	(4.975.016)	(6.697.122)
Usklađivanje pravične vrijednosti	20.837	114.659
Zaključno stanje na dan 31. prosinca	6.145.872	4.955.537

Neto realizirani dobiti od prodaje financijske imovine raspoložive za prodaju iznosili su 24.266 tisuća KM u 2015. godini (2014.: 28.732 tisuće KM).

7. MONETARNO ZLATO

Banka drži monetarno zlato na računu u banci u Švicarskoj kreditnog rejtinga AAA (Fitch), a fizički je locirano u trezoru u Bank of England. Vrijednost monetarnog zlata na dan 31. prosinca 2015. godine iznosi 182.315 tisuća KM, što predstavlja 96.000.000 unci zlata po vrijednosti od 1.899 KM po unci (2014.: 182.750 tisuća KM, što je predstavljalo 96.000.000 unci zlata po vrijednosti od 1.904 KM po unci).

7. MONETARNO ZLATO (NASTAVAK)

Analiza promjena pravične vrijednosti monetarnog zlata može se izvršiti na sljedeći način:

U tisućama KM

	2015.	2014.
Početno stanje na dan 1. siječnja	182.750	164.144
Kupovine tijekom godine	-	-
Usklađivanje pravične vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	(435)	18.606
- Promjene u cijeni zlata	(22.418)	(4.119)
- Dobici od tečajnih razlika po osnovi konverzije USD / KM	21.983	22.725
Zaključno stanje na dan 31. prosinca	182.315	182.750

8. ULAGANJA KOJA SE DRŽE DO DOSPIJEĆA

Sva ulaganja koja se drže do dospijeća imaju kreditni rejting od AAA do BBB (Fitch) i denominirana su u EUR.

Struktura ulaganja koja se drže do dospijeća je sljedeća:

U tisućama KM

	31. prosinca 2015.	31. prosinca 2014.
Dužnički vrijednosni papiri	1.134.453	424.794
Obračunana kamata	7.738	3.766
UKUPNO	1.142.191	428.560

Prosječna stopa efektivnog prinosa na ulaganja koja se drže do dospijeća iznosila je 0,96% (2014.:1,11%).

Zemljopisna analiza ulaganja koja se drže do dospijeća može se izvršiti na sljedeći način:

	31. prosinca 2015.		31. prosinca 2014.	
	u tisućama KM	%	u tisućama KM	%
Francuska	322.089	28,20	170.568	39,80
Italija	226.894	19,86	-	-
Belgija	205.831	18,02	112.078	26,15
Finska	181.877	15,92	-	-
Austrija	162.938	14,27	102.227	23,86
Nizozemska	42.562	3,73	43.687	10,19
UKUPNO	1.142.191	100,00	428.560	100,00

Analiza promjena u ulaganjima koja se drže do dospijeća može se izvršiti na sljedeći način:

U tisućama KM

	2015.	2014.
Početno stanje na dan 1. siječnja	428.560	105.858
Kupovine tijekom godine	720.508	323.859
Prihod od kamata priznan tijekom godine (Bilješka 18)	7.567	1.552
Naplaćena glavnica i kamata	(14.444)	(2.709)
Zaključno stanje na dan 31. prosinca	1.142.191	428.560

9. OSTALA AKTIVA

Struktura ostale aktive prikazana je u sljedećoj tablici:

U tisućama KM	31. prosinca 2015.	31. prosinca 2014.
Aktivna vremenska razgraničenja	1.080	2.499
Potraživanja od domaćih banaka	943	894
Numizmatičke zbirke	772	783
Kreditni uposlenima	518	683
Ostala razna aktiva	387	475
Žiro računi	252	182
Avansi	3	1
Potraživanja od djelatnika po osnovi manjka gotovog novca	600	600
Umanjeno za: Ispravka vrijednosti ostalih potraživanja (Bilješka 23)	(600)	(600)
UKUPNO	3.955	5.517

Na dan 31. prosinca 2015. godine, aktivna vremenska razgraničenja uključuju troškove u iznosu od 740 tisuća KM nastalih po osnovi proizvodnje novčanica i kovanica (31. prosinca 2014.: 2.303 tisuće KM nastalih po osnovi proizvodnje novčanica i kovanica). Kako je objašnjeno u Bilješci 3.13, ovi troškovi se početno razgraničavaju i postupno amortiziraju kroz razdoblje od 3 godine.

Ostala aktiva uključuje potraživanje od djelatnika u iznosu od 600 tisuća KM koje se odnosi na manjak gotovog novca na datume izvješćivanja. Vrijednost ovog potraživanja je potpuno umanjena (vidjeti Bilješku 23 - Ostali administrativni i operativni troškovi). Ovo potraživanje se odnosi na pronevjeru od strane djelatnika Centralne banke Bosne i Hercegovine izvršenu u trezoru Glavne jedinice Sarajevo, Centralne banke Bosne i Hercegovine. Pronevjera je otkrivena 8. prosinca 2014. godine

10. NEKRETNINE, OPREMA I NEMATERIJALNA IMOVINA

U tisućama KM	Softver i druga nematerijalna imovina	Zemljište i zgrade	Oprema i namještaj	Vozila	Ostalo	Investicije u tijeku	UKUPNO
Nabavna vrijednost							
Na dan 1. siječnja 2014.	13.503	25.457	22.365	1.864	776	15.761	79.726
Nabavke	405	2.452	1.626	-	96	280	4.859
Otpisi	(208)	-	(429)	(38)	(37)	(18)	(730)
Transferi	-	15.078	527	-	95	(15.700)	-
Na dan 31. prosinca 2014.	13.700	42.987	24.089	1.826	930	323	83.855
Nabavke	451	5	311	1	16	106	890
Otpisi	-	-	(830)	-	(2)	-	(832)
Transferi	68	-	246	-	1	(315)	-
Na dan 31. prosinca 2015.	14.219	42.992	23.816	1.827	945	114	83.914
Akumulirana amortizacija							
Na dan 1. siječnja 2014.	12.987	2.723	18.387	1.495	596	-	36.188
Trošak amortizacije	266	387	1.353	134	47	-	2.187
Otpisi	(208)	-	(413)	(38)	(51)	-	(710)
Na dan 31. prosinca 2014.	13.045	3.110	19.327	1.591	592	-	37.665
Trošak amortizacije	265	506	1.331	90	58	-	2.250
Otpisi	-	-	(828)	-	(2)	-	(830)
Na dan 31. prosinca 2015.	13.310	3.616	19.830	1.681	648	-	39.085
Neto knjigovodstvena vrijednost							
Na dan 1. siječnja 2015.	655	39.877	4.762	235	338	323	46.190
Na dan 31. prosinca 2015.	909	39.376	3.986	146	297	114	44.828

11. OSTALA ULAGANJA

Struktura ostalih ulaganja je sljedeća:

U tisućama KM

Vlasnički vrijednosni papiri

Dionice Banke za međunarodna poravnanja (BIS) Bazel (Bilješka 17)
Dionice SWIFT-a

UKUPNO

31. prosinca
2015.31. prosinca
2013.27.803
1027.803
10

27.813

27.813

Tijekom godine Banka je primila dividende od BIS-a u iznosu od 586 tisuća KM (2014: 504 tisuće KM) (Bilješka 21).

12. GOTOV NOVAC U OPTJECAJU

Gotov novac u optjecaju se može analizirati na sljedeći način:

U tisućama KM

2015.

2014.

Gotov novac stavljen u optjecaj – početno stanje 1. siječnja
Povećanje gotovog novca u optjecaju tijekom godine3.210.508
288.9602.909.858
300.650

Gotov novac stavljen u optjecaj – ukupno stanje 31. prosinca

3.499.468

3.210.508

Od valute stavljene u optjecaj u ukupnom iznosu od 3.499.468 tisuća KM sa 31. prosincom 2015. godine, 605 tisuća KM stavljeno je u optjecaj izvan Bosne i Hercegovine (2014.: 605 tisuća KM od 3.210.508 tisuća KM).

		31. prosinca 2015.		31. prosinca 2014.	
	Nominalna vrijednost	Kom.	Vrijednost u tisućama KM	Kom.	Vrijednost u tisućama KM
Kovanice	0,05	52.262.527	2.613	47.171.008	2.359
Kovanice	0,10	83.943.760	8.394	78.327.610	7.833
Kovanice	0,20	60.740.117	12.148	56.700.122	11.340
Kovanice	0,50	29.558.189	14.779	27.975.084	13.988
Kovanice	1	41.870.560	41.871	39.434.542	39.434
Kovanice	2	11.578.832	23.158	10.603.352	21.207
Kovanice	5	8.509.335	42.547	7.885.767	39.429
Novčanice	10	9.894.614	98.946	9.460.442	94.604
Novčanice	20	7.947.931	158.959	7.834.425	156.688
Novčanice	50	16.590.165	829.508	16.307.726	815.386
Novčanice	100	17.141.506	1.714.150	15.009.750	1.500.975
Novčanice	200	2.761.975	552.395	2.536.326	507.265
UKUPNO		342.799.511	3.499.468	319.246.154	3.210.508

13. DEPOZITI BANAKA

Struktura depozita banaka prikazana je u sljedećoj tablici:

U tisućama KM	31. prosinca 2015.	31. prosinca 2014.
Depoziti domaćih komercijalnih banaka	4.063.249	3.747.104
Računi rezervi organizacijskih dijelova Banke	252	182
Posebni depoziti komercijalnih banaka – blokirana sredstva	36	3.863
UKUPNO	4.063.537	3.751.149

Depoziti domaćih komercijalnih banaka služe za ispunjavanje obveza prema obveznim rezervama, za poravnanje platnih zaduženja i za transakcije između komercijalnih banaka i Centralne banke Bosne i Hercegovine. Na dan 31. prosinca 2015. godine ukupan iznos od 4.063.249 tisuća KM predstavlja depozite 27 banaka (2014.: 27 banaka i jedne banke u statusu likvidacije).

Kamata na depozite domaćih komercijalnih banaka je obračunana u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, ali kamatna stopa se nije obračunavala tijekom godine (2014.: kamatna stopa se kretala od 0,00% do 0,17% godišnje). Promjene u politici obračunavanja kamatnih stopa na depozite domaćih komercijalnih banaka tijekom godine prikazane su u Bilješci 18.

Depoziti banaka nisu uključivali obračunanu kamatu na datume izvješćivanja.

14. DEPOZITI VLADE I OSTALIH DEPONENTATA

Struktura depozita Vlade i ostalih deponentata prikazana je u sljedećoj tablici:

U tisućama KM	31. prosinca 2015.	31. prosinca 2014.
Depoziti za proračun institucija BiH	344.709	283.402
Depoziti ostalih vlada i vladinih institucija	105.137	9.750
Depoziti javnih institucija	51.743	38.280
Depozitni račun po transakcijama Međunarodnog monetarnog fonda	5	4
UKUPNO	501.594	331.436

Depoziti Vlade i ostalih deponentata su beskamatni, osim depozitnog računa po MMF transakcijama.

15. REZERVIRANJA ZA OBVEZE I TROŠKOVE

Rezerviranja za obveze i troškove se odnose na rezerviranja za otpremnine uposlenim.

Promjene u rezerviranjima za obveze i troškove prikazane su u sljedećoj tablici:

U tisućama KM	2015.	2014.
Početno stanje na dan 1. siječnja	1.294	991
Isplaćene otpremnine	(183)	(11)
Neto trošak u računu dobiti i gubitka (Bilješka 22)	341	314
Stanje na dan 31. prosinca	1.452	1.294

16. OSTALE OBVEZE

Struktura ostalih obveza dana je u sljedećoj tablici:

U tisućama KM	31. prosinca 2015.	31. prosinca 2014.
Obveze po osnovi raspodjele dobiti u državni proračun (Bilješka 24)	18.827	21.247
Obveze prema uposlenima	1.346	1.369
MMF- ovi računi broj 1 i 2	1.095	1.026
Dobavljači	752	1.402
Odloženi prihod	617	394
Ukalkulirani troškovi i ostala pasiva	258	184
Depoziti Svjetske banke	232	53
Monetarne obveze - nerezidenti	-	9
UKUPNO	23.127	25.684

17. KAPITAL

Struktura kapitala je prikazana u sljedećoj tablici:

U tisućama KM	31. prosinca 2015.	31. prosinca 2014.
Početni kapital	25.000	25.000
Generalne rezerve (zadržana dobit)	532.267	519.716
Ostale rezerve	31.300	31.300
Rezerve pravične vrijednosti – financijska imovina raspoloživa za prodaju	66.307	69.736
Rezerve pravične vrijednosti – monetarno zlato	(61.145)	(60.710)
UKUPNO	593.729	585.042

Početni kapital

Početni kapital predstavlja nominalni kapital koji je prema Zakonu o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine uplaćen 12. lipnja 1998. godine.

Generalne rezerve (zadržana dobit)

Generalne rezerve (zadržana dobit) čini akumulirana nedistribuirana dobit Banke od početka njenog rada, 11. kolovoza 1997. godine.

Ostale rezerve

Ostale rezerve se odnose na:

- rezerve od donacija u iznosu od 3.497 tisuća KM, i odnose se na novčane donacije primljene od Vijeća ministara Bosne i Hercegovine 12. lipnja 1998. godine. Status ovih rezervi je reguliran Odlukom Upravnog vijeća Centralne banke Bosne i Hercegovine uz odobrenje Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Pravo raspolaganja rezervama od donacija je u nadležnosti Upravnog vijeća Centralne banke Bosne i Hercegovine.
- sredstva primljena u skladu sa Sporazumom o sukcesiji bivše Jugoslavije u iznosu od 27.803 tisuće KM i odnose se na dionice Banke kod Banke za međunarodna poravnanja (BIS) Bazel (vidjeti Bilješku 11).

Rezerve pravične vrijednosti

Rezerve pravične vrijednosti čine nerealizirani dobiti ili gubici koji nastaju kao rezultat obračuna pravične vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju i monetarnog zlata.

18. PRIHOD I RASHOD OD KAMATA

U tisućama KM	Za godinu koja je završila 31. prosinca	
	2015.	2014.
Prihod od kamata ostvaren po osnovi:		
- finansijske imovine raspoložive za prodaju (Bilješka 6)	20.777	28.402
- ulaganja koja se drže do dospelosti (Bilješka 8)	7.567	1.552
- depozita kod inozemnih banaka	128	1.843
- kaznene kamate primljene od domaćih komercijalnih banaka	-	584
- ostalo	3	5
	28.475	32.386
Rashod od kamata ostvaren po osnovi:		
- depozita domaćih komercijalnih banaka	-	(2.086)
	-	(2.086)
Efekti negativnih kamatnih stopa od kamatonosne finansijske imovine	(1.098)	(5)
Neto prihod od kamata	27.377	30.295

Osnovicu za obračun kamata na depozite komercijalnih banaka čine ukupni depoziti komercijalnih banaka na računima rezervi koji se sastoje od iznosa obveznih rezervi i viška iznad obveznih rezervi. Osnovicu za obračun obvezne rezerve komercijalnih banaka čine depoziti i pozajmljena sredstva, osim sredstava pozajmljenih od nerezidenata i sredstava koja entitetske vlade plasiraju u razvojne projekte.

Stope depozita i pozajmljenih sredstava koji čine osnovicu za obračun obveznih rezervi iznosile su kako slijedi:

	(u %)
Kratkoročni depoziti i pozajmljena sredstva	10,00
Dugoročni depoziti i pozajmljena sredstva	7,00

Do 30. travnja 2015. godine na iznos obveznih rezervi obračunavala se kamatna stopa koja iznosi 70% od stope koja se utvrđuje na osnovi ponderiranog prosjeka kamatnih stopa koje je u istom razdoblju na tržištu ostvarila Banka na depozite investirane do mjesec dana, a na višak iznad obveznih rezervi obračunavala se kamatna stopa koja iznosi 90% od stope koja se utvrđuje na osnovi ponderiranog prosjeka kamatnih stopa koje je u istom razdoblju na tržištu ostvarila Banka na depozite investirane do mjesec dana.

Od 1. rujna 2014. godine na navedene stavke nije se obračunavala kamata ukoliko Banka nije investirala sredstva u depozite do mjesec dana uslijed izostanka mogućnosti da na tržištu ostvari pozitivnu kamatnu stopu na ovaj vid ulaganja ili ukoliko je iz bilo kojeg razloga Banka ostvarila prosječnu negativnu kamatnu stopu na depozite investirane do mjesec dana.

Od 1. svibnja 2015. godine na iznos obveznih rezervi obračunava se naknada koja se dobije kao prosjek EONIA-e koji je u istom razdoblju zabilježen na tržištu umanjeno za 10 bazičnih bodova ili minimum nula, u slučaju da prosjek EONIA-e umanjeno za 10 bazičnih bodova ima negativnu vrijednost, a na višak iznad obveznih rezervi obračunava se nulta stopa naknade.

Efekti negativnih kamatnih stopa od kamatonosne finansijske imovine su rezultat negativnih kamatnih stopa na sredstva na tekućim računima, koja su neophodna radi održavanja likvidnosti, a koje se u skladu s aktualnim tržišnim uvjetima nisu mogle izbjeći.

19. PRIHOD I RASHOD OD PROVIZIJA I NAKNADA

U tisućama KM	Za godinu koja je završila 31. prosinca	
	2015.	2014.
Prihod od provizija i naknada:		
- od domaćih komercijalnih banaka	8.692	8.647
- od usluga za Vladu i druge nebankarske komitente	496	513
	9.188	9.160
Rashod od provizija i naknada:		
- transakcije sa bankama u inozemstvu	(619)	(848)
	(619)	(848)
Neto prihod od provizija i naknada	8.569	8.312

20. NETO DOBICI OD TEČAJNIH RAZLIKA

U tisućama KM	Za godinu koja je završila 31. prosinca	
	2015.	2014.
Prihodi od tečajnih razlika	1.906	1.024
Troškovi od tečajnih razlika	(1.048)	(490)
Neto dobiti	858	534

21. OSTALI PRIHODI

U tisućama KM	Za godinu koja je završila 31. prosinca	
	2015.	2014.
Prihod od dividende (Bilješka 11)	586	504
Prihod od donacija	122	76
Ostali prihodi	107	379
UKUPNO	815	959

22. TROŠKOVI OSOBLJA

U tisućama KM	Za godinu koja je završila 31. prosinca	
	2015.	2014.
Plaće	11.375	11.103
Porezi i doprinosi	6.516	6.349
Ostala primanja uposlenih	2.201	2.209
Troškovi rezerviranja (Bilješka 15)	341	314
UKUPNO	20.433	19.975

Troškovi uposlenih uključuju 3.775 tisuća KM (2014.: 3.690 tisuća KM) obveznih doprinosa za mirovinsko osiguranje plaćenih javnim zavodima za mirovinsko osiguranje Bosne i Hercegovine. Doprinosi se računaju kao postotak bruto plaće. Na dan 31. prosinca 2015. godine Banka je imala 354 uposlena djelatnika (2014.: 356 uposlenih djelatnika).

23. ADMINISTRATIVNI I OSTALI OPERATIVNI TROŠKOVI

U tisućama KM	Za godinu koja je završila 31. prosinca	
	2015.	2014.
Troškovi održavanja	2.340	2.773
Troškovi proizvodnje i dizajna novčanica i kovanica	1.563	3.626
Troškovi manjka gotovog novca (Bilješka 9)	-	600
Ostali administrativni i operativni troškovi	3.921	4.260
UKUPNO	7.824	11.259

24. RASPODJELA DOBITI

Raspodjela neto dobiti Banke vrši se suglasno Zakonu o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine.

Odredbama citiranog zakona definirani su kriteriji raspodjele čiste dobiti, po kojima Banka usmjerava 60% tekuće dobiti na račun institucije zadužene za proračun Bosne i Hercegovine, ukoliko zadovolji kriterij da iznos početnog kapitala i generalnih rezervi (zadržane dobiti) bude jednak ili veći od 5,00% ukupnog iznosa monetarne pasive.

Ovaj odnos, prije raspodjele dobiti u 2015. godini iznosio je 6,75% (2014.: 7,27%). Suglasno odluci Upravnog vijeća 60% neto dobiti za finansijsku 2015. godinu u iznosu od 18.827 tisuća KM (2014.: 21.247 tisuća KM) raspoređeno je državnom proračunu, a 40%, odnosno iznos od 12.551 tisuće KM usmjeren je u generalne rezerve (zadržanu dobit) Banke (2014.: 14.164 tisuće KM).

2015.

Prije raspodjele dobiti

	(u tisućama KM)
Monetarna pasiva (gotov novac u optjecaju i domaći depoziti)	8.064.599
Početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit)	544.716
Odnos - početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit) / monetarna pasiva	6,75%

Raspodjela dobiti

	(u tisućama KM)
Neto dobit prije raspodjele	31.378
Raspodjela dobiti u državni proračun	18.827
Raspodjela dobiti u generalne rezerve (zadržanu dobit)	12.551

Nakon raspodjele dobiti

	(u tisućama KM)
Početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit)	557.267
Odnos - početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit) / monetarna pasiva	6,91%

2014.

Prije raspodjele dobiti

	(u tisućama KM)
Monetarna pasiva (gotov novac u optjecaju i domaći depoziti)	7.293.093
Početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit)	530.552
Odnos - početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit) / monetarna pasiva	7,27%

Raspodjela dobiti

	(u tisućama KM)
Neto dobit prije raspodjele	35.411
Raspodjela dobiti u državni proračun	21.247
Raspodjela dobiti u generalne rezerve (zadržanu dobit)	14.164

24. RASPODJELA DOBITI (NASTAVAK)

Nakon raspodjele dobiti

Početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit)	(u tisućama KM) 544.716
Odnos - početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit) / monetarna pasiva	7,47%

25. NOVAC I NOVČANI EKVIVALENTI

Za potrebe Izvješća o novčanim tokovima, novac i novčani ekvivalenti se sastoje od:

U tisućama KM

	31. prosinca 2015.	31. prosinca 2014.
Devizni depoziti po viđenju	1.003.635	254.916
Strana valuta u gotovini	128.520	71.811
Specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu	3.778	5.203
Žiro računi	252	182
Devizni depoziti sa rokom dospijeca do tri mjeseca	-	1.926.816
UKUPNO	1.136.185	2.258.928

26. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM OSOBAMA

Banka u okviru svog redovnog poslovanja stupa u transakcije sa povezanim osobama. Imajući u vidu da je Banka osnovana aktom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, a da je početni kapital uplaćen od strane Vijeća ministara BiH, transakcije koje se odvijaju u okviru redovnih operacija Banke sa državom i državnim institucijama predstavljaju transakcije sa povezanim osobama. Pored toga, Banka smatra da ima neposredni odnos povezane osobe sa članovima upravljačke strukture, bliskim članovima obitelji članova upravljačke strukture, i društvima pod kontrolom, zajedničkom kontrolom ili značajnim utjecajem članova upravljačke strukture i bliskih članova njihovih obitelji.

Transakcije sa državom i državnim institucijama prikazane su u sljedećim tablicama:

U tisućama KM

2015.

	Izloženost	Pasiva	Prihodi	Rashodi
Država	-	412.719	-	-
Državne institucije				
Uprava za neizravno oporezivanje				
Bosne i Hercegovine	-	8.508	-	-
Agencija za osiguranje depozita	-	18.972	-	-
UKUPNO	-	440.199	-	-

U tisućama KM

2014.

	Izloženost	Pasiva	Prihodi	Rashodi
Država	-	292.293	-	-
Državne institucije				
Uprava za neizravno oporezivanje				
Bosne i Hercegovine	-	17.949	-	-
Agencija za osiguranje depozita	-	400	-	-
UKUPNO	-	310.642	-	-

26. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM OSOBAMA (NASTAVAK)

Naknade ključnim članovima upravljačke strukture

Ukupne naknade ključnim članovima upravljačke strukture (članovi Uprave i Upravnog vijeća) u 2015. godini iznosile su 901 tisuću KM, od čega se 568 tisuća KM odnosilo na plaće i ostale naknade, a 333 tisuće KM na poreze i doprinose (u 2014. godini ukupan iznos od 1.024 tisuće KM odnosio se na plaće i ostale naknade u iznosu od 653 tisuće KM, a 371 tisuća KM na poreze i doprinose).

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA

Osnovni financijski rizici kojima je Banka izložena su sljedeći:

- Rizik likvidnosti
- Tržišni rizik i
- Kreditni rizik.

Ova napomena daje informacije o izloženosti Banke prema svakom od gorenavedenih rizika, kao i ciljeve, politike i procedure Banke za mjerenje i upravljanje rizicima.

S obzirom da je glavna svrha Banke održanje monetarne stabilnosti u Bosni i Hercegovini, okvir financijskog rizika razlikuje se od okvira komercijalnih banaka. Većina financijskog rizika koji se javlja u Banci povezan je s upravljanjem deviznim rezervama i operacijama na financijskom tržištu.

Banka nastoji održati efikasan sustav kontrole i upravljanja rizicima kako bi identificirala, djelovala, nadzirala i upravljala izloženostima riziku. Upravljanje rizikom i procjena obujma prihvatljivog rizika je kontinuirani proces i konstitutivni element poslovne strategije Banke. Instrumentima poslovne politike i kontrolnim mehanizmima preko razina Upravnog vijeća Banke, Uprave, Revizijskog komiteta i Investicijskog komiteta Banke osigurava se kompletnost u upravljanju rizicima. Držanje deviznih rezervi u konvertibilnoj valuti po režimu fiksnih tečajeva, investiranje u depozite na kratki rok sa fiksnom kamatnom stopom u inozemne banke sa visokim kreditnim rejtingom i u kvalitetne vrijednosne papire su temeljni principi upravljanja rizikom likvidnosti, deviznim, kamatnim i kreditnim rizikom.

27.1. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja rizik da se Banka suoči sa poteškoćama prilikom izmirenja financijskih obveza koje se izmiruju isporukom novca ili drugih financijskih sredstava.

Konačna odgovornost kontrole rizika likvidnosti leži na Upravi koja je kreirala odgovarajući okvir za upravljanje likvidnošću. Banka upravlja rizikom likvidnosti investirajući većinom u kratkoročne depozite kod inozemnih banaka i u vrijednosne papire sa dospeljećem do deset godina, te konstantnim nadgledanjem stvarnih i projiciranih budućih novčanih tokova.

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.1. Rizik likvidnosti (nastavak)

Sljedeće tablice prikazuju preostala ugovorna dospijeca nederivativnih finansijskih obveza Banke. Tablice su izrađene na osnovi nediskontiranih novčanih tokova finansijskih obveza baziranih na najranijem očekivanom datumu nastanka Bančine obveze za njihovo izmirenje. Tablica uključuje novčane tokove i kamata i glavnica.

U tisućama KM	Do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 3 godine	Preko 3 godine	Ukupno
31. prosinca 2015.					
Nekamatnosno	6.559.409	18.897	-	-	6.578.306
Instrumenti sa varijabilnom kamatnom stopom	1.508.795	-	-	-	1.508.795
UKUPNO	8.068.204	18.897	-	-	8.087.101
31. prosinca 2014.					
Nekamatnosno	3.549.953	22.037	-	-	3.571.990
Instrumenti sa varijabilnom kamatnom stopom	3.747.108	-	-	-	3.747.108
UKUPNO	7.297.061	22.037	-	-	7.319.098

Sljedeća tablica prikazuje preostala ugovorna dospijeca Banke za njenu nederivativnu finansijsku imovinu. Tablice su izrađene na osnovi nediskontiranih novčanih tokova finansijske imovine uključujući kamatu koja će biti zarađena na ovu imovinu izuzev kod imovine kod koje Banka pretpostavlja da će se novčani tokovi odnositi na drugo razdoblje. Prethodno navedeno isključuje tretman derivata, obzirom da Banka nije bila izložena rizicima derivativnih finansijskih instrumenata zaključno sa datumima 31. prosinca 2015. i 2014. godine.

U tisućama KM	Do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 3 godine	Preko 3 godine	Ukupno
31. prosinca 2015.					
Nekamatnosno	314.039	-	-	-	314.039
Instrumenti sa varijabilnom kamatnom stopom	1.007.413	586	-	-	1.007.999
Instrumenti sa fiksnom kamatnom stopom	6.180.103	84.409	234.067	1.320.528	7.819.107
UKUPNO	7.501.555	84.995	234.067	1.320.528	9.141.145
31. prosinca 2014.					
Nekamatnosno	257.538	-	-	-	257.538
Instrumenti sa varijabilnom kamatnom stopom	260.123	504	-	-	260.627
Instrumenti sa fiksnom kamatnom stopom	6.919.048	80.204	133.970	597.040	7.730.262
UKUPNO	7.436.709	80.708	133.970	597.040	8.248.427

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.1. Rizik likvidnosti (nastavak)

Analiza ročnosti

Ročnost imovine i obveza Banke na dan 31. prosinca 2015. i 2014. godine, prikazana je u tablicama u nastavku na temelju preostalog ugovornog dospijeća od datuma izvješćivanja, uz izuzetak dužničkih vrijednosnih papira raspoloživih za prodaju koji su razvrstani u skladu sa njihovom sekundarnom likvidnošću, u razdoblje dospijeća do tri mjeseca i čiji su odgovarajući kuponski priljevi razvrstani u odgovarajuće kategorije ročnosti na bazi očekivanog novčanog toka. Gotov novac u optjecaju je raspoređen u razdoblje do tri mjeseca. Od imovine i obveza koji nemaju ugovoreno dospijeće, vlasnički vrijednosni papiri svrstani su u kategoriju bez određenog dospijeća.

31. prosinca 2015.

U tisućama KM	Do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 3 godine	Preko 3 godine	Bez određenog dospijeća	Ukupno
Strana valuta u gotovini	128.520	-	-	-	-	128.520
Depoziti kod inozemnih banaka	1.003.635	-	-	-	-	1.003.635
Specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu	3.778	-	-	-	-	3.778
Financijska imovina raspoloživa za prodaju	6.177.620	65.344	151.948	186.361	-	6.581.273
Monetarno zlato	182.315	-	-	-	-	182.315
Ulaganja koja se drže do dospijeća	2.445	18.951	81.842	1.134.034	-	1.237.272
Ostala aktiva	3.242	701	277	133	1.489	5.842
Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina	-	-	-	-	44.828	44.828
Ostala ulaganja	-	-	-	-	27.813	27.813
Ukupno aktiva	7.501.555	84.996	234.067	1.320.528	74.130	9.215.276
Gotov novac u optjecaju	3.499.468	-	-	-	-	3.499.468
Depoziti banaka	4.063.537	70	-	-	-	4.063.607
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	501.594	-	-	-	-	501.594
Rezerviranja za obveze i troškove	31	28	278	1.115	-	1.452
Ostale obveze	3.606	18.827	-	-	694	23.127
Početni kapital	-	-	-	-	25.000	25.000
Generalne rezerve (zadržana dobit)	-	-	-	-	532.267	532.267
Ostale rezerve	-	-	-	-	31.300	31.300
Rezerve pravične vrijednosti – monetarno zlato	(61.145)	-	-	-	-	(61.145)
Rezerve pravične vrijednosti – financijska imovina raspoloživa za prodaju	66.305	-	-	-	2	66.307
Ukupno kapital i rezerve	5.160	-	-	-	588.569	593.729
Ukupno obveze, kapital i rezerve	8.073.396	18.925	278	1.115	589.263	8.682.977
NEUSKLAĐENOST ROČNE STRUKTURE	(571.841)	66.071	233.789	1.319.413	(515.133)	532.299

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.1. Rizik likvidnosti (nastavak)

31. prosinca 2014.

U tisućama KM	Do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 3 godine	Preko 3 godine	Bez određenog dospijeca	Ukupno
Strana valuta u gotovini	71.811	-	-	-	-	71.811
Depoziti kod inozemnih banaka	2.181.806	-	-	-	-	2.181.806
Specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu	5.203	-	-	-	-	5.203
Financijska imovina raspoloživa za prodaju	4.992.120	71.151	115.790	158.222	-	5.337.283
Monetarno zlato	182.750	-	-	-	-	182.750
Ulaganja koja se drže do dospijeca	-	8.928	17.857	438.556	-	465.341
Ostala aktiva	3.018	629	323	263	3.072	7.305
Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina	-	-	-	-	46.190	46.190
Ostala ulaganja	-	-	-	-	27.813	27.813
Ukupno aktiva	7.436.708	80.708	133.970	597.041	77.075	8.325.502
Gotov novac u optjecaju	3.210.508	-	-	-	-	3.210.508
Depoziti banaka	3.751.149	790	-	-	-	3.751.939
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	331.436	-	-	-	-	331.436
Rezerviranja za obveze i troškove	38	146	190	920	-	1.294
Ostale obveze	3.968	21.247	-	-	469	25.684
Početni kapital	-	-	-	-	25.000	25.000
Generalne rezerve (zadržana dobit)	-	-	-	-	519.716	519.716
Ostale rezerve	-	-	-	-	31.300	31.300
Rezerve pravične vrijednosti – monetarno zlato	(60.710)	-	-	-	-	(60.710)
Rezerve pravične vrijednosti – finansijska imovina raspoloživa za prodaju	69.734	-	-	-	2	69.736
Ukupno kapital i rezerve	9.024	-	-	-	576.018	585.042
Ukupno obveze, kapital i rezerve	7.306.123	22.183	190	920	576.487	7.905.903
NEUSKLAĐENOST ROČNE STRUKTURE	130.585	58.525	133.780	596.121	(499.412)	419.599

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.2. Tržišni rizik

Tržišni rizik predstavlja rizik da će promjene cijena na tržištu, kao što su kamatne stope, cijene kapitala i tečaj stranih valuta utjecati na prihode Banke ili na vrijednost ulaganja u finansijske instrumente. Cilj upravljanja tržišnim rizicima jeste kontrola i upravljanje rizicima u okviru prihvatljivih parametara, kako bi se optimizirao povrat.

27.2.1. Devizni rizik

Banka je izložena deviznom riziku kroz transakcije u stranim valutama. Ovo je rizik od promjene vrijednosti finansijskih instrumenata usljed promjena u deviznim tečajevima. Izloženost deviznom riziku proizlazi iz aktivnosti vezanih za depozite i investicije.

Upravljanje i kontrolu deviznog rizika Banka osigurava strogim poštivanjem odredaba Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine i Smjernica Centralne banke o investiranju deviznih rezervi.

Navedenim aktima su točno definirani limiti držanja aktive i pasive u svakoj stranoj valuti. Najveći dio novčane aktive drži se u EUR, a maksimalan iznos koji se može držati u drugim konvertibilnim valutama podložnim promjenama tržišnog tečaja ne smije prelaziti 50% ukupnog iznosa kapitala i rezervi Banke.

Banka je imala sljedeću deviznu poziciju na dan 31. prosinca 2015. i 31. prosinca 2014.

31. prosinca 2015.

U tisućama KM	EUR	USD	Ostale strane valute	KM	Ukupno
Strana valuta u gotovini	128.440	21	59	-	128.520
Depoziti kod inozemnih banaka	1.001.986	1.606	43	-	1.003.635
Specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu	-	-	3.778	-	3.778
Financijska imovina raspoloživa za prodaju	6.145.872	-	-	-	6.145.872
Monetarno zlato	-	182.315	-	-	182.315
Ulaganja koja se drže do dospijeca	1.142.191	-	-	-	1.142.191
Ostala aktiva	18	-	-	3.937	3.955
Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina	-	-	-	44.828	44.828
Ostala ulaganja	10	-	-	27.803	27.813
Ukupno aktiva	8.418.517	183.942	3.880	76.568	8.682.907
Gotov novac u optjecaju	-	-	-	3.499.468	3.499.468
Depoziti banaka	-	-	-	4.063.537	4.063.537
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	-	-	-	501.594	501.594
Rezerviranja za obveze i troškove	-	-	-	1.452	1.452
Ostale obveze	517	3	2	22.605	23.127
Početni kapital	25.000	-	-	-	25.000
Generalne rezerve (zadržana dobit)	-	-	-	532.267	532.267
Ostale rezerve	3.497	-	-	27.803	31.300
Rezerve pravične vrijednosti – monetarno zlato	-	-	-	(61.145)	(61.145)
Rezerve pravične vrijednosti – financijska imovina raspoloživa za prodaju	66.307	-	-	-	66.307
Ukupno kapital i rezerve	94.804	-	-	498.925	593.729
Ukupno obveze, kapital i rezerve	95.321	3	2	8.587.581	8.682.907
NETO DEVIZNA POZICIJA	8.323.196	183.939	3.878	(8.511.013)	-

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.2. Tržišni rizik (nastavak)

27.2.1. Devizni rizik (nastavak)

31. prosinca 2014.

U tisućama KM	EUR	USD	Ostale strane valute	KM	Ukupno
Strana valuta u gotovini	71.737	19	55	-	71.811
Depoziti kod inozemnih banaka	2.179.423	709	1.600	-	2.181.732
Specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu	-	-	5.203	-	5.203
Financijska imovina raspoloživa za prodaju	4.955.537	-	-	-	4.955.537
Monetarno zlato	-	182.750	-	-	182.750
Ulaganja koja se drže do dospelosti	428.560	-	-	-	428.560
Ostala aktiva	15	-	-	5.502	5.517
Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina	-	-	-	46.190	46.190
Ostala ulaganja	10	-	-	27.803	27.813
Ukupno aktiva	7.635.282	183.478	6.858	79.495	7.905.113
Gotov novac u optjecaju	-	-	-	3.210.508	3.210.508
Depoziti banaka	-	-	-	3.751.149	3.751.149
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	-	-	-	331.436	331.436
Rezerviranja za obveze i troškove	-	-	-	1.294	1.294
Ostale obveze	457	3	82	25.142	25.684
Početni kapital	25.000	-	-	-	25.000
Generalne rezerve (zadržana dobit)	-	-	-	519.716	519.716
Ostale rezerve	3.497	-	-	27.803	31.300
Rezerve pravične vrijednosti – monetarno zlato	-	-	-	(60.710)	(60.710)
Rezerve pravične vrijednosti – financijska imovina raspoloživa za prodaju	69.736	-	-	-	69.736
Ukupno kapital i rezerve	98.233	-	-	486.809	585.042
Ukupno obveze, kapital i rezerve	98.690	3	82	7.806.338	7.905.113
NETO DEVIZNA POZICIJA	7.536.592	183.475	6.776	(7.726.843)	-

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.2. Tržišni rizik (nastavak)

27.2.1.1. Devizni rizik - Analiza osjetljivosti

Banka nije izložena riziku promjene tečaja EUR zbog aranžmana valutnog odbora čime je konvertibilna marka vezana za EUR po tečaju 1 EUR : 1,95583 KM.

U analizu osjetljivosti su uključene monetarne stavke denominirane u stranoj valuti na datum bilance, te je promatrana promjena njihove vrijednosti na kraju razdoblja izvješćivanja koje utječe na račun dobiti i gubitka i kapital, uz pretpostavljene promjene tečaja. Sljedeća tablica prikazuje analizu osnovnih valutnih izloženosti Banke. Pozitivan iznos ukazuje na povećanje u računu dobiti i gubitka, odnosno povećanje kapitala ukoliko KM oslabi, odnosno ojača u odnosu na relevantnu valutu.

2015. u tisućama KM	USD +/- 3%	CHF +/- 2%	GBP +/- 2%	SDR +/- 2%	Ostale +/- 2%
Utjecaj promjene tečaja na račun dobiti i gubitka	49/(49)	1/(1)	1/(1)	76/(76)	0/(0)
2014. u tisućama KM	USD +/- 4%	CHF +/- 1%	GBP +/- 2%	SDR +/- 2%	Ostale +/- 1%
Utjecaj promjene tečaja na račun dobiti i gubitka	29/(29)	16/(16)	0/(0)	104/(104)	0/(0)
2015. u tisućama KM	USD +/- 3%	CHF +/- 2%	GBP +/- 2%	SDR +/- 2%	Ostale +/- 2%
Utjecaj promjene tečaja na kapital	5.469/(5.469)	0/(0)	0/(0)	0/(0)	0/(0)
2014. u tisućama KM	USD +/- 4%	CHF +/- 1%	GBP +/- 2%	SDR +/- 2%	Ostale +/- 1%
Utjecaj promjene tečaja na kapital	7.310/(7.310)	0/(0)	0/(0)	0/(0)	0/(0)

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.2. Tržišni rizik (nastavak)

27.2.2. Kamatni rizik

Izloženost Banke tržišnom riziku promjena u kamatnim stopama je koncentrirana u investicijskom portfelju. Poslovanje Banke je podložno riziku promjene kamatnih stopa utoliko što kamatonosna imovina i obveze dospijevaju ili se kamata mijenja u različitim razdobljima ili u različitim iznosima.

Banka je izložena kamatnom riziku prilikom investiranja deviznih rezervi. Banka upravlja investicijskim portfeljem sa ciljem minimiziranja kamatnog rizika. Investicije nose različite kamatne stope, ovisno o razdoblju investiranja, uz maksimalan rok investiranja od jedne godine za depozite i deset godina za vrijednosne papire.

Sljedeća tablica prikazuje izloženost Banke kamatnom riziku na kraju godine.

31. prosinca 2015.

U tisućama KM	Do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 3 godine	Preko 3 godine	Beskatmatno	Ukupno
Strana valuta u gotovini	-	-	-	-	128.520	128.520
Depoziti kod inozemnih banaka	1.003.635	-	-	-	-	1.003.635
Specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu	3.778	-	-	-	-	3.778
Financijska imovina raspoloživa za prodaju	2.748.514	3.348.309	-	-	49.049	6.145.872
Monetarno zlato	-	-	-	-	182.315	182.315
Ulaganja koja se drže do dospeljeća	120.759	1.013.693	-	-	7.739	1.142.191
Ostala aktiva	33	101	257	127	3.437	3.955
Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina	-	-	-	-	44.828	44.828
Ostala ulaganja	-	-	-	-	27.813	27.813
Ukupno aktiva	3.876.719	4.362.103	257	127	443.701	8.682.907
Gotov novac u optjecaju	-	-	-	-	3.499.468	3.499.468
Depoziti banaka	1.508.789	-	-	-	2.554.748	4.063.537
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	5	-	-	-	501.589	501.594
Rezerviranje za obveze i troškove	-	-	-	-	1.452	1.452
Ostale obveze	-	-	-	-	23.127	23.127
Početni kapital	-	-	-	-	25.000	25.000
Generalne rezerve (zadržana dobit)	-	-	-	-	532.267	532.267
Ostale rezerve	-	-	-	-	31.300	31.300
Rezerve pravične vrijednosti – monetarno zlato	-	-	-	-	(61.145)	(61.145)
Rezerve pravične vrijednosti – financijska imovina raspoloživa za prodaju	-	-	-	-	66.307	66.307
Ukupno kapital i rezerve	-	-	-	-	593.729	593.729
Ukupno obveze, kapital i rezerve	1.508.794	-	-	-	7.174.113	8.682.907
KAMATNA NEUSKLAĐENOST	2.367.925	4.362.103	257	127	(6.730.412)	-

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.2. Tržišni rizik (nastavak)

27.2.2. Kamatni rizik (nastavak)

31. prosinca 2014.

U tisućama KM	Do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 3 godine	Preko 3 godine	Beskatatno	Ukupno
Strana valuta u gotovini	-	-	-	-	71.811	71.811
Depoziti kod inozemnih banaka	2.181.638	-	-	-	94	2.181.732
Specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu	5.203	-	-	-	-	5.203
Financijska imovina raspoloživa za prodaju	1.722.461	3.139.060	39.132	-	54.884	4.955.537
Monetarno zlato	-	-	-	-	182.750	182.750
Ulaganja koja se drže do dospeljeka	-	424.793	-	-	3.767	428.560
Ostala aktiva	35	107	291	249	4.835	5.517
Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina	-	-	-	-	46.190	46.190
Ostala ulaganja	-	-	-	-	27.813	27.813
Ukupno aktiva	3.909.337	3.563.960	39.423	249	392.143	7.905.113
Gotov novac u optjecaju	-	-	-	-	3.210.508	3.210.508
Depoziti banaka	3.747.104	-	-	-	4.045	3.751.149
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	4	-	-	-	331.432	331.436
Rezerviranje za obveze i troškove	-	-	-	-	1.294	1.294
Ostale obveze	-	-	-	-	25.684	25.684
Početni kapital	-	-	-	-	25.000	25.000
Generalne rezerve (zadržana dobit)	-	-	-	-	519.716	519.716
Ostale rezerve	-	-	-	-	31.300	31.300
Rezerve pravične vrijednosti – monetarno zlato	-	-	-	-	(60.710)	(60.710)
Rezerve pravične vrijednosti – financijska imovina raspoloživa za prodaju	-	-	-	-	69.736	69.736
Ukupno kapital i rezerve	-	-	-	-	585.042	585.042
Ukupno obveze, kapital i rezerve	3.747.108	-	-	-	4.158.005	7.905.113
KAMATNA NEUSKLAĐENOST	162.229	3.563.960	39.423	249	(3.765.861)	-

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.2. Tržišni rizik (nastavak)

27.2.2.1. Kamatni rizik - Analiza osjetljivosti

Analiza osjetljivosti urađena je na osnovi izloženosti kamatnim stopama za finansijsku imovinu i finansijske obveze na datum bilance i pretpostavljene promjene kamatnih stopa koja se događa na početku finansijske godine i zadržava kroz izvještajno razdoblje.

Sljedeća tablica predstavlja analizu osjetljivosti izloženosti Banke promjenama kamatnih stopa osnovnih valuta temeljenu na analizi osjetljivosti u rasponu od +10/-10 bp (2014.: +10/-10 bp) u ovisnosti o valuti (koje predstavljaju ocjenu Banke o mogućim promjenama kamatnih stopa). Pozitivan iznos pokazuje povećanje u računu dobiti i gubitka, odnosno povećanje kapitala, usljed pretpostavljenog scenarija viših, odnosno nižih kamatnih stopa u odnosu na one važeće na datume izvješćivanja.

2015. u tisućama KM	KM +1/-1bp	EUR +5/-5bp	SDR +1/-1bp
Utjecaj rizika kamatnih stopa na račun dobiti i gubitka	(151)/151	(8.211)/8.238	0/(0)
2014. u tisućama KM	KM +10/-0bp	EUR +10/-10bp	SDR +5/-5bp
Utjecaj rizika kamatnih stopa na račun dobiti i gubitka	(3.747)/0	(11.584)/11.652	3/(3)
2015. u tisućama KM	KM +1/-1bp	EUR +5/-5bp	SDR +1/-1bp
Utjecaj rizika kamatnih stopa na kapital	0/0	(180)/181	0/(0)
2014. u tisućama KM	KM +10/-0bp	EUR +10/-10bp	SDR +5/-5bp
Utjecaj rizika kamatnih stopa na kapital	0/0	(434)/438	0/(0)

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.3. Kreditni rizik

Kreditni rizik predstavlja rizik nastanka finansijskog gubitka za Banku ukoliko ugovorna strana vezano za finansijski instrument ne ispuni svoje ugovorne obveze i za Banku proizilazi iz ulaganja u depozite u drugim bankama i ulaganja u vrijednosne papire (devizne rezerve). Upravljanje ovom vrstom rizika ostvaruje se putem odabira ugovornih strana visokog kreditnog rejtinga, ograničenjem roka, kontroliranjem obujma i dinamike investiranja. Kreditni rejtnzi se kontinuirano prate na dnevnoj osnovi.

Za sredstva koja su evidentirana u izvanbilančnoj evidenciji, Banka nije izložena kreditnom riziku, jer sav rizik koji eventualno može rezultirati iz osnove plasmana tih sredstava snose ugovorno vlasnici sredstava (vidjeti Bilješku 29).

27.3.1. Koncentracija kreditnog rizika

Banka je izložena kreditnom riziku kroz ulaganja u depozite kod inozemnih banaka, finansijsku imovinu raspoloživu za prodaju i ulaganja koja se drže do dospeljeća.

Maksimalna izloženost kreditnom riziku prije kolaterala ili drugog založnog sredstva

Sljedeća tablica prikazuje maksimalnu izloženost Banke kreditnom riziku:

U tisućama KM	Maksimalna izloženost	
	31. prosinca 2015.	31. prosinca 2014.
Izloženost bilance stanja		
Depoziti kod inozemnih banaka	1.003.635	2.181.732
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	6.145.872	4.955.537
Ulaganja koja se drže do dospeljeća	1.142.191	428.560
UKUPNO	8.291.698	7.565.829

Banka ne drži kolaterale i ostala založna sredstva u cilju pokrivanja kreditnog rizika, budući da Banka investira svoja sredstva kod partnera sa najvišim kreditnim rejtingom.

Na dan 31. prosinca 2015. godine Banka nema sredstava koja su dospjela, ili im je umanjena vrijednost.

Koncentracija kreditnog rizika

Ukupni depoziti Banke kod inozemnih banaka sa stanjem na dan 31. prosinca 2015. godine iznose 1.003.635 tisuća KM (2014.: 2.181.732 tisuće KM).

Na datume izvješćivanja nije bilo inozemnih banaka kod kojih pojedinačna koncentracija prelazi iznos ukupnog kapitala i rezervi Banke.

Najveća pojedinačna izloženost riziku na dan 31. prosinca 2015. godine iznosila je 412.022 tisuće KM (2014.: 454.561 tisuća KM).

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)**27.3. Kreditni rizik (nastavak)****27.3.1. Koncentracija kreditnog rizika (nastavak)****Koncentracija prema kreditnom rejtingu**

Depoziti u inozemnim bankama:

Rejting banke	31. prosinca 2015.		31. prosinca 2014.	
	u tisućama KM	%	u tisućama KM	%
AAA	785.074	78,22	781.010	35,80
AA-	-	-	391.279	17,93
A	-	-	999.664	45,82
A-	208.751	20,80	9.779	0,45
BBB+	9.810	0,98	-	-
UKUPNO	1.003.635	100,00	2.181.732	100,00

Financijska imovina raspoloživa za prodaju:

Rejting	31. prosinca 2015.		31. prosinca 2014.	
	u tisućama KM	%	u tisućama KM	%
AAA	1.190.738	19,37	1.525.847	30,79
AA+	341.098	5,55	-	-
AA	1.542.920	25,11	1.183.339	23,88
A+	6.131	0,10	-	-
BBB+	1.701.072	27,68	-	-
BBB	1.363.913	22,19	2.246.351	45,33
UKUPNO	6.145.872	100,00	4.955.537	100,00

Ulaganja koja se drže do dospelosti:

Rejting	31. prosinca 2015.		31. prosinca 2014.	
	u tisućama KM	%	u tisućama KM	%
AAA	224.439	19,65	145.915	34,05
AA+	162.938	14,27	282.645	65,95
AA	527.920	46,22	-	-
BBB	226.894	19,86	-	-
UKUPNO	1.142.191	100,00	428.560	100,00

Zemljopisna koncentracija

	31. prosinca 2015.		31. prosinca 2014.	
	u tisućama KM	%	u tisućama KM	%
Španjolska	1.701.072	20,51	1.095.926	14,48
Italija	1.590.807	19,18	1.150.425	15,21
Francuska	1.353.871	16,33	929.719	12,29
Njemačka	1.162.553	14,02	509.778	6,74
Belgija	795.185	9,59	907.910	12,00
Austrija	504.035	6,08	542.297	7,17
Nizozemska	468.963	5,66	907.693	12,00
Finska	414.243	5,00	235.859	3,12
Luksemburg	293.307	3,54	454.561	6,01
Slovačka	6.131	0,07	-	-
Švicarska	1.531	0,02	254.581	3,35
Velika Britanija	-	-	577.080	7,63
UKUPNO	8.291.698	100,00	7.565.829	100,00

Zemljopisna koncentracija kreditnog rizika po pojedinoj finansijskoj imovini dana je u bilješkama 5, 6 i 8 ovih finansijskih izvješća.

28. MJERENJE PRAVIČNE VRIJEDNOSTI

28.1 Pravična vrijednost Bancine finansijske imovine i finansijskih obveza koji se mjere po pravičnoj vrijednosti na ponavljajućoj razini, iz razdoblja u razdoblje

Dio Bancine finansijske imovine i finansijskih obveza mjere se po pravičnoj vrijednosti na kraju svakog izvještajnog razdoblja. Naredna tablica pruža informacije o tome kako se utvrđuje pravična vrijednost takve finansijske imovine i finansijskih obveza (s posebnim osvrtom na korištene tehnike vrednovanja i ulazne podatke).

Finansijska imovina / Finansijske obveze	Pravična vrijednost na dan		Hijerarhija pravične vrijednosti	Tehnike vrednovanja i ključni ulazni podaci
	31. prosinca 2015.	31. prosinca 2014.		
1) Finansijska imovina raspoloživa za prodaju (vidjeti Bilješku 6)	Dužnički vrijednosni papiri kojima se trguje na burzama u drugim zemljama: Španjolska – 1.701.072 tisuća KM Italija – 1.363.912 tisuća KM Francuska – 953.567 tisuća KM Belgija – 589.354 tisuća KM Njemačka – 531.970 tisuća KM Nizozemska – 426.402 tisuća KM Austrija – 341.098 tisuća KM Finska – 232.366 tisuća KM Slovačka – 6.131 tisuća KM	Dužnički vrijednosni papiri kojima se trguje na burzama u drugim zemljama: Španjolska – 1.095.926 tisuća KM Italija – 1.150.425 tisuća KM Francuska – 387.507 tisuća KM Belgija – 795.832 tisuća KM Njemačka – 377.192 tisuća KM Nizozemska – 472.726 tisuća KM Austrija – 440.070 tisuća KM Finska – 235.859 tisuća KM	Razina 2	Usuglašene cijene – (ponderirani) prosjek kvota više sudionika koji predlažu kvote cjenovnom servisu.
2) Monetarno zlato (vidjeti Bilješku 7)	Plemeniti metali kojima se trguje na burzama u drugim zemljama: • Švicarska – 182.315 tisuća KM	Plemeniti metali kojima se trguje na burzama u drugim zemljama: • Švicarska – 182.750 tisuća KM	Razina 1	Cijena koja kotira na aktivnom tržištu

28. MJERENJE PRAVIČNE VRIJEDNOSTI (NASTAVAK)

28.2 Pravična vrijednost Bančine finansijske imovine i finansijskih obveza koji se ne mjere po pravičnoj vrijednosti na ponavljajućoj razini, iz razdoblja u razdoblje (ali za koje se zahtijeva objavljivanje pravične vrijednosti).

S izuzetkom stavki opisanih u sljedećoj tablici, Uprava smatra da knjigovodstvena vrijednost finansijske imovine i finansijskih obveza priznanih u finansijskim izvješćima približno odgovara njihovoj pravičnoj vrijednosti.

U tisućama KM

	31. prosinca 2015.		31. prosinca 2014.	
	Knjigovodstvena vrijednost	Pravična vrijednost	Knjigovodstvena vrijednost	Pravična vrijednost
Financijska imovina				
<i>Kredit i potraživanja</i>				
- depoziti kod inozemnih banaka	1.003.635	1.001.637	2.181.732	2.172.716
- ulaganja koja se drže do dospelja	1.142.191	1.157.370	428.560	436.576
Financijske obveze				
<i>Financijske obveze držane po amortiziranom trošku:</i>				
- depoziti banaka	4.063.537	4.056.286	3.751.149	3.736.368
- depoziti Vlade i ostalih deponenata	501.594	500.699	331.436	330.130

U tisućama KM

	Hijerarhija pravične vrijednosti na dan 31. prosinca 2015.			
	Razina 1	Razina 2	Razina 3	Ukupno
Financijska imovina				
<i>Kredit i potraživanja</i>				
- depoziti kod inozemnih banaka	-	1.001.637	-	1.001.637
- ulaganja koja se drže do dospelja	-	1.157.370	-	1.157.370
	-	2.159.007	-	2.159.007
Financijske obveze				
<i>Financijske obveze držane po amortiziranom trošku:</i>				
- depoziti banaka	-	4.056.286	-	4.056.286
- depoziti Vlade i ostalih deponenata	-	500.699	-	500.699
	-	4.556.985	-	4.556.985

U tisućama KM

	Hijerarhija pravične vrijednosti na dan 31. prosinca 2014.			
	Razina 1	Razina 2	Razina 3	Ukupno
Financijska imovina				
<i>Kredit i potraživanja</i>				
- depoziti kod inozemnih banaka	-	2.172.716	-	2.172.716
- ulaganja koja se drže do dospelja	-	436.576	-	436.576
	-	2.609.292	-	2.609.292
Financijske obveze				
<i>Financijske obveze držane po amortiziranom trošku:</i>				
- depoziti banaka	-	3.736.368	-	3.736.368
- depoziti Vlade i ostalih deponenata	-	330.130	-	330.130
	-	4.066.498	-	4.066.498

28. MJERENJE PRAVIČNE VRIJEDNOSTI (NASTAVAK)

28.2 Pravična vrijednost Bančine finansijske imovine i finansijskih obveza koji se ne mjere po pravičnoj vrijednosti na ponavljajućoj razini, iz razdoblja u razdoblje (ali za koje se zahtijeva objavljivanje pravične vrijednosti) (nastavak)

Pravična vrijednost finansijske imovine i finansijskih obveza uključena gore u kategorije za Razinu 2 utvrđena je u skladu s općeprihvaćenim modelima procjenjivanja baziranih na analizi diskontiranog novčanog toka, sa diskontnom stopom kao najznačajnijim ulaznim podatkom, a koja odražava kreditni rizik ugovorne strane. Banka koristi diskontnu stopu koja predstavlja ponderirani prosjek kamatnih stopa na depozite pravnih osoba, za cijelo bankarsko tržište u BiH.

29. IZVANBILANČNE STAVKE

Banka vodi određene račune u stranim valutama vezane uz sporazume između vlada Bosne i Hercegovine i inozemnih vlada i finansijskih organizacija. Kako ovi računi nisu niti aktiva niti pasiva Centralne banke Bosne i Hercegovine, oni nisu uključeni u bilancu stanja Banke.

Također, izvanbilančne stavke sadrže devizne račune državnih institucija i agencija, kao i komercijalnih banaka, za koje Banka djeluje kao agent.

Izvanbilančne stavke se sastoje od:

U tisućama KM	31. prosinca 2015.	31. prosinca 2014.
Vrijednosni papiri i sredstva trećih osoba koja se drže kod inozemnih banaka	308.646	371.680
Depoziti USAID-a	2.256	1.947
Depoziti nerezidenata	2.256	1.947
Depoziti Vijeća ministara BiH	18.661	73.364
Depoziti Vijeća ministara BiH na osnovi sukcesije	35	389
Depoziti Vijeća ministara BiH – servisiranje vanjskog duga BiH	6.414	6.080
Depoziti Vijeća ministara BiH – proračun institucija BiH	6.422	37.289
Ostali depoziti Vijeća ministara BiH	5.790	29.606
Depoziti ostalih rezidenata	6.069	3.295
Depoziti – mirovine iz Njemačke	-	1
Depozitni računi banaka	6.069	3.294
Depoziti rezidenata	24.730	76.659
Investicije vezane za vrijednosne papire - Agencija za osiguranje depozita	281.660	293.074
Investicije rezidenata vezane za vrijednosne papire	281.660	293.074
Obveze za vrijednosne papire i sredstva trećih osoba	308.646	371.680

Depoziti USAID-a

Na osnovi Ugovora o finansijskoj pomoći između Bosne i Hercegovine i Sjedinjenih Američkih Država za financiranje rekonstrukcije, otvoreni su posebni kamatonosni računi pri Bank of America. Banka za navedene račune ne obračunava kamate i provizije.

29. IZVANBILANČNE STAVKE (NASTAVAK)

Investicije rezidenata vezane za vrijednosne papire

Banka je omogućila Agenciji za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine da investira u vrijednosne papire otvarajući račune (Cash i Custodian Account) koji glase na Banku i Agenciju za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine. Sve transakcije na ovim računima odvijaju se između Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine i asset managera. Banka za navedene račune ne obračunava kamate i provizije.

Članstvo Bosne i Hercegovine u MMF-u

Kao depozitar za članstvo Bosne i Hercegovine u MMF-u, Centralna banka Bosne i Hercegovine drži MMF-ove račune broj 1 i 2 i osigurava usluge čuvanja vrijednosnih papira BiH koji se izdaju za pokriće članstva u MMF-u i za reotkup obveza. Banka drži SDR kao dio svoje funkcije upravljanja deviznim rezervama. Banka djeluje kao fiskalni agent u ime BiH u njenim odnosima sa MMF-om, ali nije odgovorna za sredstva i obveze vezane uz članstvo.

Konsolidirana pozicija koja sljedi prikazuje sažetak pozicija Bosne i Hercegovine kod MMF-a:

**Konsolidirana pozicija članstva Bosne i Hercegovine u MMF-u
 na dan 31. prosinca 2015. godine**

U tisućama KM

Aktiva		
Kvota	420.964	
Držanje SDR	3.778	
Ukupno aktiva	424.742	
Pasiva		
MMF-ov račun br. 1		1.058
MMF-ov račun br. 2		37
Vrijednosni papiri		1.456.417
Računi plativih troškova		1.843
Alokacija SDR		400.516
Obračunata kamata na alokaciju SDR		34
Ukupno pasiva		1.859.905
Neto članska pozicija kod MMF-a		
Obveze BiH prema MMF-u koje uglavnom nastaju iz reotkupa i prilagođavanja vrijednosti valute	1.435.163	
Neto članska pozicija	1.435.163	
	1.859.905	1.859.905
Ukupno konsolidirana pozicija – aktiva i pasiva		
MMF-ov račun br. 1	(1.058)	(1.058)
MMF-ov račun br. 2	(37)	(37)
Ukupno bruto pozicija BiH u MMF-u – aktiva i pasiva	1.858.810	1.858.810

Držanje SDR, obračunata kamata na držanje SDR, MMF-ov račun br. 1 i MMF-ov račun br. 2 odražavaju račune koji se drže u bilanci stanja Banke.

Za potrebe Konsolidirane pozicije Bosne i Hercegovine u MMF-u, bruto pozicija BiH uvećana je za MMF-ove račune broj 1 i 2.

29. IZVANBILANČNE STAVKE(NASTAVAK)

**Konsolidirana pozicija članstva Bosne i Hercegovine u MMF-u
na dan 31. prosinca 2014. godine**

U tisućama KM

Aktiva		
Kvota	394.668	
Držanje SDR	5.203	
Ukupno aktiva	399.871	
Pasiva		
MMF-ov račun br. 1		992
MMF-ov račun br. 2		35
Vrijednosni papiri		1.455.226
Računi plativih troškova		1.917
Alokacija SDR		375.497
Obračunata kamata na alokaciju SDR		31
Ukupno pasiva		1.833.698
Neto članska pozicija kod MMF-a		
Obveze BiH prema MMF-u koje uglavnom nastaju iz reotkupa i prilagođavanja vrijednosti valute	1.433.827	
Neto članska pozicija	1.433.827	
	1.833.698	1.833.698
Ukupno konsolidirana pozicija – aktiva i pasiva	1.833.698	1.833.698
MMF-ov račun br. 1	(992)	(992)
MMF-ov račun br. 2	(35)	(35)
Ukupno bruto pozicija BiH u MMF-u – aktiva i pasiva	1.832.671	1.832.671

30. ARANŽMAN VALUTNOG ODBORA

Zakon o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine zahtijeva da ukupan iznos njene monetarne pasive nikada ne bude veći od njenih neto deviznih rezervi.

Detalji poštivanja tog pravila su sljedeći:

U tisućama KM

	31. prosinca 2015.	31. prosinca 2014.
Strana aktiva	8.606.311	7.825.593
Pasiva prema nerezidentima	1.327	1.088
Neto devizne rezerve (strana aktiva minus pasiva prema nerezidentima)	8.604.984	7.824.505
Monetarna pasiva	8.064.599	7.293.093
Neto strana aktiva (neto devizne rezerve minus monetarna pasiva)	540.385	531.412

Monetarnu pasivu Banke po Zakonu o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine čine gotov novac u optjecaju i domaći depoziti banaka i drugih rezidenata.

31. DOMAĆI PLATNI SUSTAV I SUSTAV ZA PORAVNANJE

U skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, Banka je odgovorna za uspostavljanje i održavanje domaćeg platnog sustava i sustava za poravnanje. Od siječnja 2001. godine, Banka je uspostavila dva sustava poravnanja u cilju osiguranja učinkovitog poravnanja domaćih međubankarskih platnih transakcija: sustav bruto poravnanja u realnom vremenu („BPRV“) i žirokliring („ŽK“).

Kreditni rizik

BPRV sustav omogućava sudionicima tj. Banci i licenciranim komercijalnim bankama da vrše pojedinačna i trenutna poravnanja platnih naloga odobravajući i zadužujući račun za poravnanje u domaćoj valuti otvoren kod Centralne banke. Kroz ŽK sustav Banka osigurava kliring usluge koje proističu po osnovi izvršavanja platnih naloga po principu multilateralnog kliringa.

Svaki sudionik platnih sustava je dužan da prije poravnanja platnih naloga ima osigurana sredstva na računu za poravnanje otvorenom kod Banke i mora zadovoljavati određene tehničke zahtjeve.

U skladu sa ulogom Banke kako je definirano Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, Banka ne smije na bilo koji način kreditirati sudionike BPRV i ŽK sustava s ciljem osiguravanja likvidnosti u sustavu na bilo koji način.

Operativni rizik

U cilju minimiziranja operativnog rizika unutar domaćeg platnog sustava i sustava za poravnanje, izdana su Operativna pravila za BPRV i ŽK sustave koja određuju minimalne standarde sigurnosti za funkcioniranje sustava.

Važeći sigurnosni ciljevi, politike i procedure imaju svrhu da osiguraju sigurnosne mjere i karakteristike. Kompijuterski sustavi i mreže funkcioniraju u skladu sa uspostavljenim ciljevima i politikama. Sigurnosni ciljevi i politike se periodično pregledavaju. Od svakog pojedinog sudionika se također zahtijeva da posjeduje određene sigurnosne mjere i kontrole za izvršavanja plaćanja.

Banka je definirala sljedeće procedure za poravnanja u slučaju nepredviđenih situacija:

- **Planovi i mjere za nepredviđene situacije:** u slučaju prekida u redovnom funkcioniranju platnog sustava i sustava za poravnanje ili nekog drugog nepredviđenog događaja, Banka je definirala mjere za nepredviđene situacije kako bi osigurala kontinuitet u funkcioniranju pouzdanih, ispravnih i zakonitih platnih transakcija u platnom sustavu i sustavu za poravnanje.
- **Rezervna lokacija:** Banka je osim primarne lokacije za platne sustave (BPRV, ŽK i SWIFT), na kojoj postoje redundantni sustavi (u slučaju pada jednog, prelazi se na drugi sustav na primarnoj lokaciji), uspostavila i funkcionalan DR (Disaster Recovery) sustav na lokaciji Glavne banke Republike Srpske Centralne banke Bosne i Hercegovine Banja Luka.

Rukovodstvo Banke smatra da sustav posjeduje dovoljan kapacitet za održavanje pouzdanog operativnog rada čije funkcioniranje nikada do sada nije bilo ugroženo od njegove implementacije.

Centralna banka Bosne i Hercegovine

Godišnje izvješće za 2015. godinu

Sarajevo, ožujak 2016. godine

Kazalo

Uvodna riječ guvernera	iv
Pravni status.....	vii
1.1. Lista tablica	ix
1.2. Lista slika	ix
1.3. Kratice.....	xii
1. Ekonomska kretanja u 2015. godini.....	15
1.1 Međunarodno ekonomsko okruženje	15
1.1.1 Trendovi u realnom sektoru	15
1.1.2 Monetarni trendovi	18
1.2 Izvješće o stanju gospodarstva BiH	21
1.2.1 Realni sektor.....	24
1.2.1.1. Industrijska proizvodnja i građevinarstvo	25
1.2.1.2. Cijene.....	30
1.2.1.3. Zaposlenost i plaće	34
1.2.2 Fiskalni sektor	37
1.2.3 Bankarski sektor	48
1.2.4 Vanjski sektor.....	56
1.2.4.1. Platna bilanca	56
1.2.4.2. Nominalni i realni efektivni devizni tečaj	60
2. Izvješće o aktivnostima CBBiH u 2015. godini.....	63

2.1.	Monetarna politika	65
2.2.	Račun rezervi kod CBBiH.....	66
2.3.	Upravljanje deviznim rezervama.....	70
2.4.	Upravljanje gotovim novcem	81
2.5.	Održavanje platnih sustava.....	88
2.6.	Uloga fiskalnog agenta.....	91
2.7.	Prikupljanje i kreiranje statističkih podataka	92
2.8.	Praćenje sustavnih rizika u finansijskom sustavu	94
2.9.	Suradnja s međunarodnim institucijama i rejting agencijama.....	97
2.10.	Proces interne revizije	99
2.11.	Ostalo.....	100
2.11.1.	Upravljanje ljudskim resursima	100
2.11.2.	Komuniciranje s javnosti i društveno odgovorno poslovanje.....	102
3.	Financijska izvješća i Izvješće neovisnog vanjskog revizora.....	104
4.	Publikacije i web-servisi.....	105
5.	Statističke tablice	107

Uvodna riječ guvernera

Poštovani,

Sukladno članku 64. Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine („Službeni list Bosne i Hercegovine“ broj 1/97) propisana je obveza Centralne banke Bosne i Hercegovine da, u roku od tri mjeseca nakon završetka finansijske godine, podnese Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine sljedeća dokumenta:

- Izvješće o stanju gospodarstva
- Izvješće o poslovanju tijekom godine
- Finansijski izvod ovjeren od vanjskog revizora.

Godišnje izvješće Centralne banke Bosne i Hercegovine za 2015. godinu usvojeno je na sjednici Upravnog vijeća Centralne banke Bosne i Hercegovine, održanoj u Sarajevu, 31. ožujka 2016. godine.

Centralna banka Bosne i Hercegovine je i tijekom 2015. godine uspješno ispunjavala sve Zakonom propisane obveze. Osigurana je puna konvertibilnost domaće valute, a aranžman valutnog odbora, osigurao je monetarnu stabilnost koja je izuzetno važna u postojećim prilikama u zemlji.

U kompleksnim i, sa stanovišta investitora, izvanredno nepovoljnim uvjetima na međunarodnim tržištima, Centralna banka Bosne i Hercegovine provodila je politiku upravljanja deviznim rezervama na siguran način, održavajući adekvatnu kapitaliziranost. Ilustracije radi, prosječna ponderisana kamatna stopa na devizne rezerve CBBiH u 2015. godini bila je 12 puta niža od zabilježene u 2008. godini, a prosjeci prinosa na jednogodišnje i dvogodišnje obveznice denominovane u EUR rejtinga AAA postali su negativni. Pri tome je, zadržavajući se u okvirima prihvatljive razine rizika u investiranju i rukovodeći se, prije svaga, principom sigurnosti, a potom profitabilnosti, Centralna banka Bosne i Hercegovine u 2015. godini, ostvarila dobit u iznosu od 31.377.906,94 KM. Od tog iznosa, sukladno članku 27. Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, na račun obveza prema proračunu institucija Bosne i Hercegovine, bit će transferiran iznos od 18.826.744,14 KM.

U sklopu svog mandata, Centralna banka Bosne i Hercegovine je provodila aktivnosti na održavanju odgovarajuće financijske infrastrukture i platni promet u zemlji i s inozemstvom se odvijao bez problema. Također, tijekom 2015. godine, Centralna banka Bosne i Hercegovine je izvršila sve obveze koje proizlaze iz njene uloge fiskalnog agenta u servisiranju vanjskih obveza. Kao fiskalni agent države, izvršene su i sve neophodne pripreme za misije agencija za kreditni rejting, pri čemu je Centralna banka Bosne i Hercegovine osigurala sve uvjete i relevantne informacije neophodne za rad na ocjeni rejtinga države, koji je u 2015. godini, ostao nepromijenjen.

Imajući u vidu relativno niske stope ekonomskog rasta, slabu kreditnu aktivnost i nastavak trenda razduživanja banaka, Centralna banka Bosne i Hercegovine je, vodeći računa o stabilnosti bosanskohercegovačkog financijskog sustava, odlučila da u 2015. godini ne uvodi negativnu stopu naknade na sredstva iznad obvezne rezerve, preuzimajući na sebe troškove proistekle iz takve odluke. Stoga je jedina izmjena u politici obvezne rezerve u 2015. godini bila postavljanje donje granice na stopu naknade na obveznu rezervu na 0%. Trenutačni makroekonomski okvir je značajno drugačiji od posljednje izmjene politike obvezne rezerve 2011. godine, a posebno u odnosu na razdoblje prije 2008. godine. Centralna banka Bosne i Hercegovine pažljivo prati makroekonomske trendove i sustavne rizike te će u 2016. godini biti razmatrane eventualne izmjene u politici obvezne rezerve. Sve potencijalne izmjene politika Centralne banke Bosne i Hercegovine razmatraju se u kontekstu trenutačnog makroekonomskog okruženja i očekivanih trendova, a uzimajući u obzir i potencijalne učinke izmjene regulative u financijskom sektoru. S tim u vezi, Centralna banka Bosne i Hercegovine je i u 2015. godini, sukladno nadležnostima definiranim Zakonom, redovito razmjenjivala informacije o sustavnim rizicima i stavove s entitetskim agencijama za bankarstvo kroz proces koordinacije bankarske supervizije, i u proširenom sastavu, kroz Stalni odbor za financijsku stabilnost Bosne i Hercegovine.

Osim redovitih publikacija, poput Godišnjeg izvješća, Izvješća o financijskoj stabilnosti, tromjesečnih Biltena i Mjesečnih ekonomskih pregleda, tijekom 2015. godine, Centralna banka Bosne i Hercegovine je s relevantnim domaćim i međunarodnim institucijama, razmjenjivala i informacije o ekonomskim trendovima i sustavnim rizicima, kroz specijalizirana izvješća i proširujući standardni set statističkih podataka te objavljivanjem ciljanih tekstova kroz medije u svrhu informiranja i edukacije šire javnosti.

Imajući u vidu proces europskih integracija Bosne i Hercegovine, Centralna banka Bosne i Hercegovine želi potvrditi opredjeljenost da, i dalje, unapređuje svoje poslovne procese i radi na uvođenju suvremenih standarda.

U 2015. godini došlo je do promjene upravne strukture Centralne banke Bosne i Hercegovine. Naime, 11. kolovoza 2015. godine istekao je mandat dotadašnjim članovima Upravnog vijeća, a dužnost su preuzeli novoimenovani članovi: dr. Senad Softić, dr. Kemal Kozarić, dr. Ljubiša Vladušić, mr. Trivo Marinković i mr. Ankica Kolobarić koji su, između sebe, izabrali novog guvernera Centralne banke Bosne i Hercegovine na razdoblje od šest godina. Novoimenovano Upravno vijeće Centralne banke Bosne i Hercegovine usvojilo je Strateški plan Centralne banke Bosne i Hercegovine za šestogodišnje mandatno razdoblje kojim su definirani misija, vizija i zajedničke vrijednosti.

Stoga, prvi put s pozicije guvernera, želim iskazati zahvalnost članovima novog i prethodnog saziva Upravnog vijeća kao i svim zaposlenim u Centralnoj banci Bosne i Hercegovine na profesionalnom pristupu i doprinosu u postizanju ostvarenih rezultata.

dr. Senad Softić

Guverner

Pravni status

Sukladno Ustavu – Aneksu 4. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, Centralna banka Bosne i Hercegovine je institucija Bosne i Hercegovine utemeljena Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, koji je usvojio Parlament Bosne i Hercegovine 20. lipnja 1997.¹ i počela je s radom 11. kolovoza 1997. Osnovni ciljevi i zadaci Centralne banke Bosne i Hercegovine, utvrđeni Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, jesu:

- da postigne i očuva stabilnost domaće valute (konvertibilne marke) tako što je izdaje uz puno pokriće u slobodnim konvertibilnim deviznim sredstvima, sukladno aranžmanu poznatim pod nazivom valutni odbor, prema fiksnom tečaju: jedna konvertibilna marka za jednu njemačku marku. Od 1. siječnja 2002. konvertibilna marka vezana je za euro prema tečaju: jedna konvertibilna marka za 0,511292 eura, odnosno jedan euro iznosi 1,955830 konvertibilnih maraka;
- da definira i kontrolira provođenje monetarne politike Bosne i Hercegovine;
- da drži službene devizne rezerve i upravlja njima na siguran i profitabilan način;
- da održava odgovarajuće platne i obračunske sustave;
- da koordinira djelatnosti agencija za bankarstvo entiteta nadležnih za izdavanje bankarskih licenci i superviziju banaka;
- da prima depozite od institucija na razini Bosne i Hercegovine, odnosno depozite entiteta i njihovih javnih institucija na osnovi zajedničke odluke entiteta, kao i depozite komercijalnih banaka;
- da izdaje propise i smjernice za ostvarivanje djelatnosti Centralne banke Bosne i Hercegovine u okviru ovlaštenja utvrđenih Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine;

¹ "Službeni glasnik BiH", 1/97, 29/02, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06 i 32/07.

- da sudjeluje u radu međunarodnih organizacija koje rade na utvrđivanju financijske i ekonomske stabilnosti te zastupa Bosnu i Hercegovinu u međuvladinim organizacijama vezano za pitanja monetarne politike.

Centralna banka Bosne i Hercegovine potpuno je neovisna o Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj te bilo kojoj javnoj agenciji i organu, a u cilju objektivnog provođenja svojih zadataka. Centralna banka Bosne i Hercegovine svoju djelatnost obavlja preko Upravnog vijeća Centralne banke Bosne i Hercegovine, Uprave CBBiH i osoblja.

Upravno vijeće Centralne banke Bosne i Hercegovine je organ Centralne banke Bosne i Hercegovine nadležan za utvrđivanje monetarne politike i kontrolu njenog provođenja, organizaciju i strategiju Centralne banke Bosne i Hercegovine, sukladno ovlaštenjima utvrđenim Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine. Upravno vijeće Centralne banke Bosne i Hercegovine sastoji se od pet članova, koje imenuje Predsjedništvo Bosne i Hercegovine i između svojih članova bira guvernera, koji je ujedno i predsjedatelj ovog organa i Uprave CBBiH. Guverner je glavni izvršni funkcionar zadužen za svakodnevno poslovanje Centralne banke Bosne i Hercegovine. Uprava CBBiH, koju čine guverner i tri viceguvernera (koje imenuje guverner, uz odobrenje Upravnog vijeća Centralne banke Bosne i Hercegovine), na zahtjev guvernera, kao glavnog izvršnog funkcionara, operativno provodi aktivnosti Centralne banke Bosne i Hercegovine i usklađuje aktivnosti organizacijskih jedinica.

Za kontrolu rizika u Centralnoj banci Bosne i Hercegovine guverner, uz odobrenje Upravnog vijeća Centralne banke Bosne i Hercegovine, imenuje glavnog internog revizora i zamjenike glavnog internog revizora.

Poslovanje Centralne banke Bosne i Hercegovine ostvaruje se preko Centralnog ureda sa sjedištem u Sarajevu, tri glavne jedinice sa sjedištem u Sarajevu, Mostaru i Banjoj Luci i dvije podružnice sa sjedištem na Palama i u Brčko distriktu.

Lista tablica

Tablica 1.1:	Inflacija i stope rasta realnog BDP-a u 2015.....	15
Tablica 1.2:	Stopa nezaposlenosti u EU i zemljama eurozone	18
Tablica 1.3:	Prinos na desetogodišnje obveznice i tromjesečne trezorske zapise.....	21
Tablica 1.4:	Vrijednosti EURIBOR-a	21
Tablica 1.5:	Stope aktivnosti stanovništva (u %)	35
Tablica 1.6:	Ključne namjene novopozajmljenih sredstava u 2015. godini.....	40
Tablica 1.7:	Emisije javnog duga bh. entiteta u 2015. godini	46
Tablica 1.8:	Pokazatelji likvidnosti bankarskog sektora u BiH	53
Tablica 2.1:	Prosječna ponderisana kamatna stopa na devizne rezerve i ostvareni kamatni prihodi CBBiH 76	
Tablica 2.2:	Tablica 2.2: Raspodjela dobiti CBBiH za financijske godine 2008-2015.....	77
Tablica 2.3:	PPKS CBBiH i tržišne kamatne stope u razdoblju 2008-2015.....	80
Tablica 2.4:	Platni promet preko komercijalnih banaka	88
Tablica 2.5:	Pregled prometa karticama na ATM i POS uređajima.....	89
Tablica 2.6:	Realizovane vrijednosti po karticama na principu rezidentnosti	89
Tablica 2.7:	Zastupljenost kartica prema brendovima.....	90
Tablica 2.8:	Rukovodna struktura CBBiH.....	101

Lista tekstnih okvira

Tekstni okvir 1: Utjecaj demografskih i mirovinskih promjena na proračunsku potrošnju	41
Tekstni okvir 2: Kamatne stope.....	54

Lista slika

Slika 1.1:	Bruto dug i strukturni proračunski deficit u zoni eura	16
Slika 1.2:	Promjena cijena ključnih roba	17
Slika 1.3:	Monetarni i kreditni agregati u eurozoni	20
Slika 1.4:	Godišnje promjene nominalnog i realnog BDP-a	23
Slika 1.5:	Doprinos promjenama u realnom BDP-u u prva tri tromjesečja 2015. u odnosu na isto razdoblje prethodne godine	24

Slika 1.6:	Tromjesečne promjene indeksa industrijske proizvodnje	25
Slika 1.7:	Doprinos godišnjim promjenama industrijske proizvodnje po područjima	27
Slika 1.8:	Stope rasta i udjela glavnih grupa proizvoda industrijske proizvodnje	28
Slika 1.9:	Godišnje promjene obujma proizvodnje u građevinarstvu	30
Slika 1.10:	Stope promjene u razini cijena mjerene indeksom potrošačkih cijena – inflacija 31	
Slika 1.11:	Stvarna i procijenjena osnovna inflacija	32
Slika 1.12:	Godišnje promjene u razini cijena	32
Slika 1.13:	Stope promjene broja nezaposlenih u odnosu na isto tromjesečje prethodne godine 35	
Slika 1.14:	Prosječan broj zaposlenih po tromjesečjima	36
Slika 1.15:	Iznos i postotak promjene prosječne godišnje neto plaće	37
Slika 1.16:	Primarna fiskalna bilanca u % BDP-a	38
Slika 1.17:	Prihodi od neizravnih poreza	38
Slika 1.18:	Vanjski dug sektora vlade i godišnje promjene iznosa otplate vanjskog duga 39	
Slika 1.19:	Servisirani vanjski dug u % BDP-a	40
Slika 1.20:	Zaduženost generalne vlade kod komercijalnih banaka	41
Slika 1.21:	Omjer pokrivenosti mirovinskih fondova	43
Slika 1.22:	: Sredstva za isplatu mirovina i uplata doprinosa	44
Slika 1.23:	Prirodni pad stanovništva i deficit fondova	45
Slika 1.24:	Stopa prinosa do dospjeća na primarnom tržištu javnog duga bh. entiteta	46
Slika 1.25:	Stopa prinosa do dospjeća na primarnom tržištu šestomjesečnih trezorskih zapisa Federacije Bosne i Hercegovine	47
Slika 1.26:	Tromjesečne promjene u deviznim rezervama i neto stranoj pasivi komercijalnih banaka	48
Slika 1.27:	Mjesečne promjene u stavkama strane aktive i strane pasive komercijalnih banaka 49	
Slika 1.28:	Doprinos ukupnom rastu kredita po sektorima	51
Slika 1.29:	Doprinos ukupnom rastu depozita po sektorima	52
Slika 1.30:	Nominalne kamatne stope na depozite	55
Slika 1.31:	Nominalne kamatne stope na kredite	56
Slika 1.32:	Tekući račun i njegove komponente	57
Slika 1.33:	Financijski račun i njegove komponente	58
Slika 1.34:	Smanjenje/povećanje trgovinskog deficita po grupama proizvoda	60
Slika 1.35:	Godišnje promjene tečaja BAM prema odabranim valutama u prosincu	61

Slika 1.36:	Nominalni i realni efektivni tečaj BAM.....	62
Slika 2.1:	Devizne rezerve CBBiH.....	63
Slika 2.2:	Promjene u čimbenicima koji imaju dominantan utjecaj na promjene nivoa deviznih rezervi CBBiH.....	64
Slika 2.3:	Relativni značaj čimbenika koji su utjecali na promjene u deviznim rezervama CBBiH	64
Slika 2.4:	Pokrivenost monetarne pasive neto deviznim rezervama	66
Slika 2.5:	Stanja na računu rezervi kod CBBiH	67
Slika 2.6:	Tromjesečne promjene u obvezama banaka i računu rezervi kod CBBiH....	68
Slika 2.7:	Promjene u BAM osnovici za obračun obvezne rezerve i novi vanjski javni dug	69
Slika 2.8:	Multiplikacija novca.....	69
Slika 2.9:	Struktura investiranja deviznih rezervi CBBiH	74
Slika 2.10:	Prosječne godišnje stope prinosa na devizne rezerve CBBiH.....	75
Slika 2.11:	Kretanje prosječne ponderirane kamatne stope na devizne rezerve CBBiH i tržišnih kamatnih stopa na financijskom tržištu eurozone (godišnji prosjeci)	78
Slika 2.12:	Gotovina izvan monetarnih vlasti i banaka	82
Slika 2.13:	Apoenska struktura novčanica	82
Slika 2.14:	Apoenska struktura kovanica.....	83
Slika 2.15:	Povećanje broja novčanica i kovanica po apoenima u odnosu na 2014. godinu	84
Slika 2.16:	Izdate novčanice i kovanice po apoenima u 2015. godini.....	85
Slika 2.17:	Izlazi gotovog novca (KM) u 2015. godini	86
Slika 2.18:	Apoenska struktura krivotvorenih novčanica u 2015. godini.....	87
Slika 2.19:	Apoenska struktura krivotvorenih kovanica u 2015. godini.....	87
Slika 2.20:	Broj zaposlenih u CBBiH	102

1.1. Kratice

AAA	financijski instrumenti s kreditnim rejtingom AAA (eng. triple A)
ABSPP	program kupovine vrijednosnih papira pokrivenih imovinom (eng. Asset-backed securities purchase programme)
ATM	bankomat
BAM	valutni kod konvertibilne marke
BCC	Program bilateralne pomoći i izgradnje kapaciteta (eng. Bilateral Assistance and Capacity Building Program)
BDP	bruto domaći proizvod
bh.	bosanskohercegovački
BHAS	Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine
BiH	ISO kod zemlje za Bosnu i Hercegovinu
BIS	Banka za međunarodna poravnanja (eng. Bank for International Settlements)
BLSE	Banjalučka burza ad. Banjaluka
CBBiH	Centralna banka Bosne i Hercegovine
CBPP3	treći program kupovine pokrivenih obveznica (eng. Covered Bond Purchase Programme)
cca	približno, oko
CEFTA	Srednjoeuropski sporazum o slobodnoj trgovini
CIF	trgovačka klauzula koja zahtijeva od prodavca da plati troškove prijevoza i osiguranja robe
CPI	indeks potrošačkih cijena (eng. Consumer Price Index)
CRK	Centralni registar kredita
DB	Brčko distrikt Bosne i Hercegovine
EC	Europska komisija
ECB	Europska središnja banka
EONIA	jednodnevna međubankarska kamatna stopa u eurozoni
ESA 2010	europski standardni računi (eng. European Standard Accounts, 2010 (ESA))
EU 28	28 zemalja Europske unije
EUR	valuta eurozone
EURIBOR	međubankarska kamatna stopa na europskom tržištu novca
Eurostat	Statistički zavod Europske unije
EURUSD	tečaj valute eurozone u odnosu na valutu SAD
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FED	Središnja banka Sjedinjenih Američkih Država (eng. Federal Reserves)
FFR	referentna kamatna stopa Središnje banke Sjedinjenih Američkih Država (eng. Fed Fund Rate)
FOB	franko, prodavac snosi troškove transporta do luke i troškove utovara
FOMC	Federalni odbor za operacije na otvorenom tržištu (eng. Federal Open Market Committee)
Fond PIO RS	Fond penzijsko-invalidskog osiguranja Republike Srpske
FZMIO	Federalni zavod mirovinsko-invalidskog osiguranja
GEO6	Šesta razina geografskog razdvajanja (eng. 6th level of geographical breakdown)

GIIS	Postdiplomski institut za međunarodne studije u Ženevi (eng. Graduate Institute of International Studies)
GIZ	Njemačko društvo za međunarodnu suradnju (njem. Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit)
GJ	glavna jedinica Centralne banke Bosne i Hercegovine
HICP	harmonizirani indeks potrošačkih cijena (eng. Harmonised Index of Consumer Prices)
HRMIS	Informacijski sustav za upravljanje ljudskim resursima (eng. Human Resources Management Information System)
IBRD	Međunarodna banka za obnovu i razvoj (eng. The International Bank for Reconstruction and Development)
IDA	Udruga za međunarodni razvoj (eng. The International Development Association)
IPA	Program instrumenata za pretpristupnu pomoć (eng. Instrument for Pre-Accession Assistance – Programme)
IT	informacijske tehnologije
JRTR	Jedinstveni registar transakcijskih računa
KM	valutni simbol konvertibilne marke
MIGA	Multilateralna agencija za garanciju investiranja (eng. The Multilateral Investment Guarantee Agency)
MMF	Međunarodni monetarni fond
NEER	nominalni efektivni devizni tečaj
Ø	prosjeck
OR	obvezna rezerva
p.b.	postotni bod
PDV	porez na dodanu vrijednost
POS	terminali na mjestu prodaje (eng. point of sale)
PPKS	prosječna ponderirana kamatna stopa
PSPP	program kupovine javnog sektora (eng. Public Sector Purchase Programme)
QE	program kvantitativnih olakšica (eng. Quantitative Easing Program)
REER	realni efektivni devizni tečaj
RR	račun rezervi kod Centralne banke
RS	Republika Srpska
RTGS	platni sustav bruto poravnanja u realnom vremenu
SAD	Sjedinjene Američke Države
SASE	Sarajevska burza dd Sarajevo
SBA	kreditni aranžman u slučaju potrebe (eng. Stand-by arrangement)
SDR	specijalna prava vučenja (eng. Special Drawing Rights)
SECO	Državno tajništvo za ekonomske poslove (State Secretariat for Economic Affairs)
SOFS	Stalni odbor za financijsku stabilnost
TLTRO	ciljane operacije dugoročnog refinanciranja (eng. Targeted longer-term refinancing operations)
UNO	Uprava za neizravno oporezivanje
UK	Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije
UN	Ujedinjene nacije
UNCTAD	Konferencija Ujedinjenih nacija za trgovinu i razvoj

US	Sjedinjene Američke Države
USD	valuta Sjedinjenih Američkih Država
VP	vrijednosni papiri
WEO	publikacija MMF-a, Svjetski ekonomski izgledi (eng. World Economic Outlook)

1. Ekonomska kretanja u 2015. godini

1.1 Međunarodno ekonomsko okruženje

1.1.1 Trendovi u realnom sektoru

Za razliku od globalnog gospodarskog rasta koji je u 2015. godini bio ispod ostvarenoga u 2014. godini (3,1% u odnosu na 3,4%), stope gospodarskog rasta u SAD-u i eurozoni su veće nego u prethodnoj godini. Američka ekonomija je porasla za cca 2,5% (u 2014. godini rast je bio 2,4%), a rast ekonomije eurozone je u 2015. godini za 0,7 p.b. veći nego u 2014. godini i iznosi 1,6%.

Glavni trendovi u 2015. godini, koji su determinirali ekonomska kretanja na globalnoj razini i jednim dijelom u Bosni i Hercegovini, jesu nastavak pada svih robnih cijena, usporavanje gospodarskog rasta u Kini (sa 7,3% u 2014. godini na cca 6,9% u 2015. godini) i ostalim tržištima u nastajanju i očekivanja vezano za rast referentnih kamatnih stopa FED-a (eng. Fed Fund Rate/FFR) tj. prijelaz na restriktivnu monetarnu politiku. Zbog deflatornih pritisaka usljed niskih cijena sirovina i hrane na svjetskim tržištima, inflacija u eurozoni je u 2015. godini bila vrlo niska (tablica 1.1.), što je dovelo do realnog rasta domaće tražnje koja je potakla gospodarski rast. EU i eurozona, kao i odabrane zemlje, u 2015. godine zabilježile su gospodarski rast. Rast u eurozoni je u 2015. godini bio skoro duplo veći nego u 2014. godini, a po stopi gospodarskog rasta u 2015. godini izdvaja se Švedska, sa stopom rasta realnog BDP-a od 4,1%. U odnosu na 2009. kada je ekonomsko-financijska kriza, mjereno padom realnog BDP-a, bila najintenzivnija, zemlje EU bilježe različite rezultate. U Hrvatskoj i Sloveniji gospodarski rast u 2015. godini u odnosu na 2009. godinu je za 9 p.b. odnosno 10,7 p.b. viši nego u 2009. godini, a u Austriji za 4,7 p.b, dok je realni BDP EU u ovome razdoblju porastao za 6,3 p.b. Srbija kao najznačajniji vanjskotrgovinski partner Bosne i Hercegovine izvan EU, u 2015. godini bilježi izuzetno nisku stopu rasta realnog BDP-a od 0,8% (u 2014. godini rast je bio -1,8%), što je za 3,92 p.b. više od stope rasta realnog BDP-a u 2009. godini.

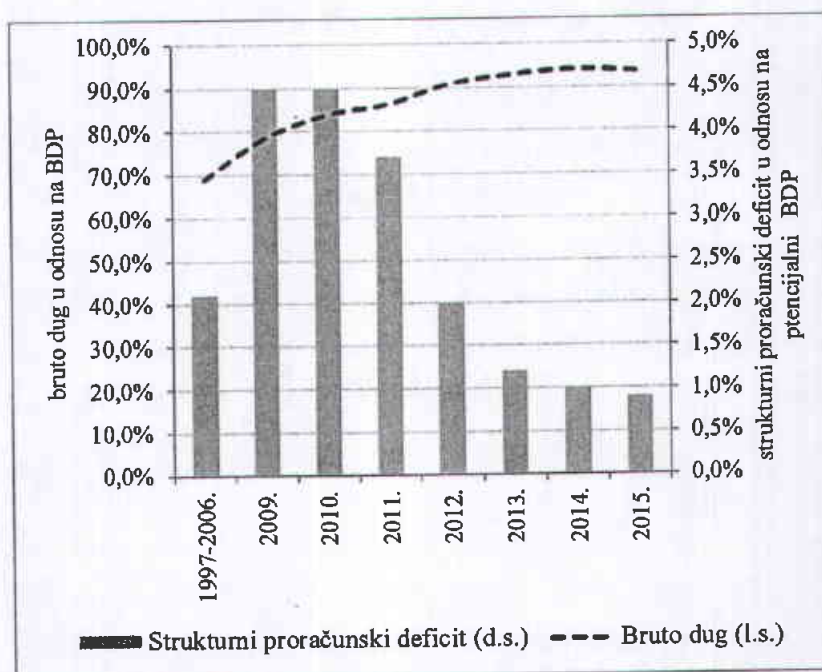
Tablica 1.1: Inflacija i stope rasta realnog BDP-a u 2015.

	EU 28	Eurozona	Danska	Njemačka	Hrvatska	Austrija	Slovenija	Švedska
Inflacija	-0,01%	0,03%	0,25%	0,11%	-0,26%	0,80%	-0,75%	0,70%
Stopa rasta BDP-a	1,90%	1,60%	1,20%	1,70%	1,60%	0,90%	2,90%	4,10%

Izvor: Eurostat. Napomena: Sve stope inflacije su izvedene iz harmonizovanog indeksa potrošačkih cijena/HICP.

Gospodarski rast u eurozoni je postignut u uvjetima izuzetno restriktivne fiskalne politike, tj. mjera štednje, što je dovelo do smanjenja proračunskih deficita, ali i do rasta javnog duga u odnosu na BDP (slika 1.1). U 2016. godini očekuje se smanjenje bruto duga na 92,8% BDP-a (sa 93,7% BDP-a u 2015. godini), a do kraja 2020. godine bruto dug eurozone bi trebao pasti na 85,2 BDP-a (WEO, 10/2015. godine).

Slika 1.1: Bruto dug i strukturni proračunski deficit u zoni eura

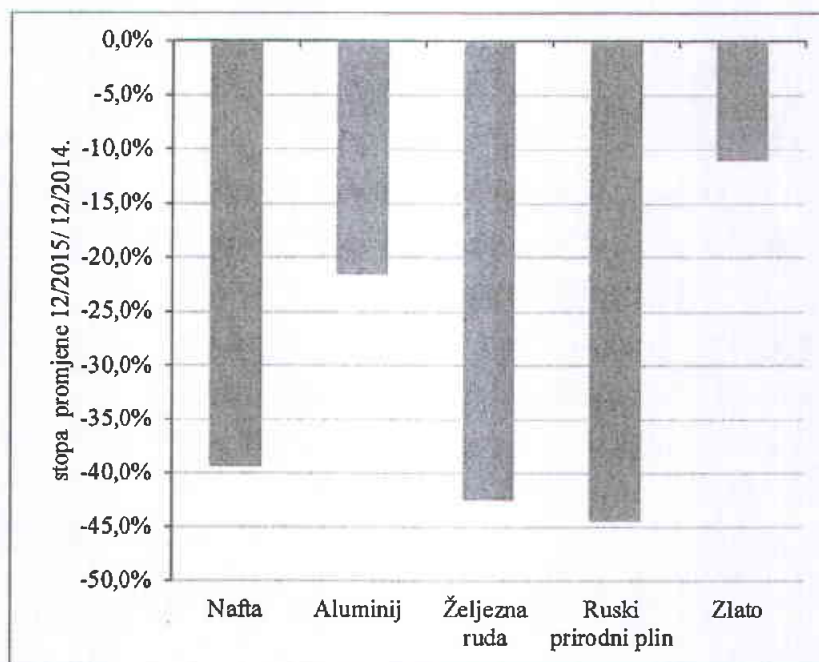

Izvor: Eurostat. Napomena: Strukturni proračunski deficit je dio proračunskog deficita koji postoji bez obzira na fazu ekonomskog ciklusa. Proračunski deficit je zbroj strukturnog proračunskog deficita i cikličnog deficita.

Na svjetskim burzama cijene osnovnih roba su tijekom 2015. godine padale (slika 1.2). Cijena nafte je smanjena za 39,3%, a trend pada se prenio, ali ne proporcionalno, na bosanskohercegovačko tržište nafte i naftnih derivata, i samim tim, uzrokovao deflatorne pritiske u zemlji. Cijene željezne rude i aluminija su smanjene za 42,4% i 21,6% respektivno, što zbog proizvodnje i izvoza ovih sirovina (željezna ruda) u bh. poduzećima i udjela cijene aluminija u određivanju cijene boksita i glinice koje se proizvode u Bosni i Hercegovini negativno utječe na ovaj sektor bh. ekonomije. Kontinuiran pad cijene plina predstavlja pozitivan trend za bh. ekonomiju. Trend pada cijena zlata bio je znatno manje izražen ($12/2015 / 12/2014 = 11\%$). Na kraju 2015. godine cijene nafte, aluminija, željezne rude, ruskog

prirodnog plina i zlata su iznosile 37,7 USD, 1.497,2 USD, 39,6 USD, 5,81 USD i 1.068,25 USD, po mjernoj jedinici respektivno.

Slika 1.2: Promjena cijena ključnih roba

Izvor: www.indexmundi.com Izvor: MMF. Napomena: Sirova nafta: Crude Oil (petroleum), Dated Brent, light blend 38 API, fob U.K., US Dollars per Barrel; Zlato: Gold (UK), 99.5% fine, London afternoon fixing, average of daily rates; Željezo: China import Iron Ore Fines 62% FE spot (CFR Tianjin port), US Dollars per Dry Metric Ton; Aluminij: Aluminum, 99.5% minimum purity, LME spot price, CIF UK ports, US Dollars per Metric Ton; Ruski prirodni plin, Natural Gas, Russian Natural Gas border price in Germany, US Dollars per Million Metric British Thermal Unit.

U europskim zemljama tijekom 2015. godine nezaposlenost je smanjena (EU), a došlo je u prosjeku do značajnog pada nezaposlenosti u zemljama u kojima je radno anagažirana bh. dijaspora (tablica 1). U eurozoni nezaposlenost je smanjena za 1 p.b, a u EU za 0,9 p.b. U svim zemljama u kojima je radno angažirana naša dijaspora nezaposlenost je umanjena, osim u Austriji. Stopa nezaposlenosti je blago smanjena u zemljama koje su u našem neposrednom i bliskom okruženju, Hrvatskoj i Sloveniji za 1,2 p.b. i 0,5 p.b. respektivno. Stopa nezaposlenosti u Srbiji je smanjena sa 17,3% (treće tromjesečje 2014.) na 16,7% (treće tromjesečje 2015). Stopa nezaposlenosti u Sloveniji je ispod prosjeka u EU, za razliku od stope nezaposlenosti u Hrvatskoj i Srbiji.

Tablica 1.2: Stopa nezaposlenosti u EU i zemljama eurozone

	EU 28	.2	Danska	Njemačka	Hrvatska	Austrija	Slovenija	Švedska
12/2015	9,0%	10,4%	6,0%	4,5%	16,5%	5,8%	8,8%	7,2%
12/2014	9,9%	11,4%	6,2%	4,9%	17,7%	5,6%	9,3%	7,5%

Izvor: Eurostat

1.1.2 Monetarni trendovi

ECB je i u 2015. godini nastavila politiku uvođenja nekonvencionalnih mjera monetarne politike te se započelo s kupovinom obveznica koje su izdale središnje vlade eurozone i određenih agencija i međunarodnih institucija sa sjedištem u eurozoni u sklopu programa kupovine javnog sektora (engl. Public Sector Purchase Programme; PSPP)². Kamatne stope na osnovne operacije refinanciranja (engl. *Main refinancing operations*) i prekonoćni kredit ECB-a za likvidnost (engl. *Marginal lending facility*) bile su nepromijenjene u odnosu na 2014. godinu (0,05% i 0,30% respektivno), dok je u prosincu 2015. godine, s ciljem daljeg destimuliranja držanja prekonoćnih depozita kod ECB-a, kamatna stopa po kojoj ECB prihvata depozite banaka (eng. *Deposit facility rate*) snižena za 10 baznih bodova na -0,30%.

FED-ov FOMC (eng. Federal Open Market Committee) je u prosincu prvi put nakon devet godina povećao raspon referentne kamatne stope za 25 baznih bodova na razinu 0,25%-0,50%, vodeći se pokazateljima umjerenog rasta gospodarstva SAD-a, približavanjem ciljanoj razini inflacije i stanju pune zaposlenosti. Mišljenja sudionika na tržištu su još uvijek podijeljena o tome da li je gospodarski oporavak SAD-a izravna posljedica višegodišnje primjene ekspanzivne monetarne politike kroz program kvantitativnih olakšica, ali su ovakvi trendovi uzrokovali divergentna kretanja u monetarnim politikama SAD-a i EU već početkom 2016. godine.

I pored ekspanzivne monetarne politike, eurozona se i dalje suočavala s neuobičajenim fenomenom rizika od deflacije i slabim ekonomskim rastom, što je vršilo pritisak na ECB da

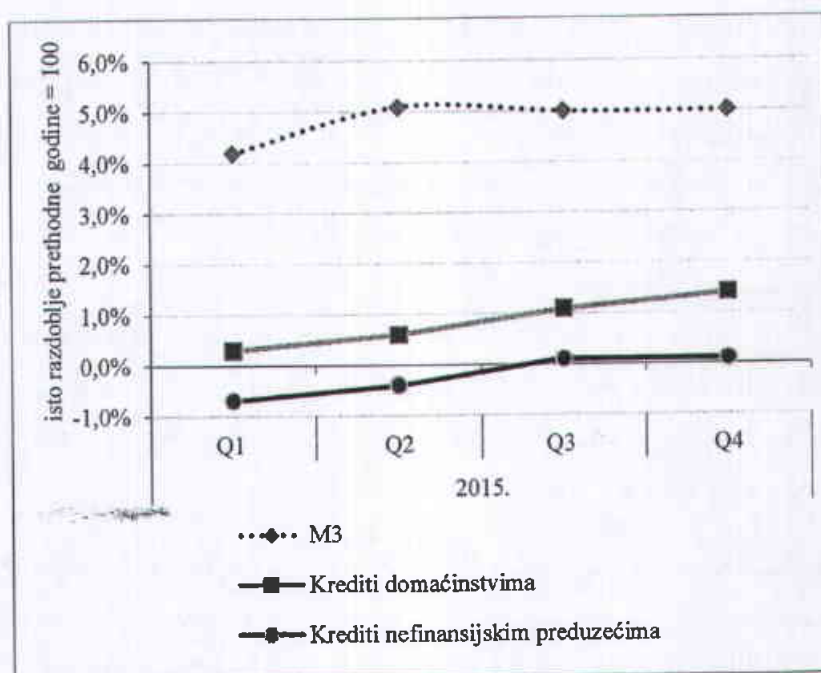
² Ukupna mjesečna vrijednost programa kupovina po osnovi PSPP-a, pokrivenih obveznica u sklopu trećeg programa (engl. Covered Bond Purchase Programme – CBPP3) i vrijednosnih papira pokrivenih imovinom (engl. Asset-backed securities – ABSPP) je 60 milijardi EUR. Procijenjena vrijednost kupovina tijekom trajanja programa je oko 1,1 bilion EUR. Inicijalno je trajanje programa bilo predviđeno do rujna 2016. godine, da bi na sjednici iz prosinca trajanje produženo najmanje do ožujka 2017. godine, uz napomenu da će se po potrebi trajanje dodatno produžiti.

dodatno snizi referentne kamatne stope i proširi program kupovine vrijednosnih papira. Na sjednici u ožujku 2016. godine, donesen je niz značajnih izmjena u monetarnoj politici ECB-a. Kamatne stope na osnovne operacije refinanciranja i prekonoćni kredit ECB-a za likvidnost su snižene za 5 b.b. na razine od 0% i 0,25% respektivno, a kamatna stopa po kojoj ECB prihvata depozite banaka snižena je za 10 baznih bodova na -0,40%. Mjesečne vrijednosti programa kupovine povećane su na 80 milijardi EUR, a lista vrijednosnih papira obuhvaćenih programom će obuhvatati i obveznice denominirane u eurima koje su izdale nebankarske korporacije iz eurozone. Također, najavljena je nova serija ciljanih operacija dugoročnog refinanciranja, TLTRO II (engl. Targeted longer-term refinancing operations – TLTRO), s kojom će se početi u lipnju, po kamatnoj stopi po kojoj ECB prihvata depozite banaka. Ovakva politika ECB-a stvara dodatni pritisak na prinose dužničkih papira vlada eurozone, koji su već neko vrijeme na rekordno niskim razinama, u vrijeme kada FED predviđa značajan rast kamatnih stopa u SAD-u u naredne tri godine.

U kojoj mjeri će politike vodećih središnjih banaka ostati divergentne i koliko dugo ovisit će o nizu čimbenika. Na strani eurozone, tržišta su nakon same najave izmjene politike dovela u pitanje učinkovitost nekonvencionalnih mjera, jer je EUR oslabio naspram USD po samoj najavi izmjene politike (što je i cilj kvantitativnih olakšica), da bi odmah ojačao nakon izjava zvaničnika ECB-a da se ne očekuje dalji pad kamatnih stopa u eurozoni. S druge strane, USD aprecira prema većini valuta glavnih trgovinskih partnera, što bi se moglo negativno odraziti na poslovanje izvoznika i usporiti ekonomski rast ukoliko se ne zabilježi i rast konkurentnosti američkih firmi. Također, Kina je u ožujku potvrdila usmjerenost ka fleksibilnoj monetarnoj politici s ciljem ublažavanja ekonomskih šokova, ali uz najavu suzdržavanja od pretjeranih monetarnih stimulusa koji bi mogli ojačati deprecijacijske pritiske. Konačno, jedan od učinaka jakog dolara na svjetsku ekonomiju (a samim tim i na izvoz i europskih i američkih kompanija) je i kroz cijene nafte na svjetskim tržištima, posebno u razdobljima veće ponude od potražnje za ovim energentom.

Usljed ekspanzivne monetarne politike ECB-a u 2015. godini krediti stanovništvu i gospodarstvu u eurozoni su ponovo počeli rast (slika 1.3). Ipak rast kreditnih agregata nije ni približno proporcionalan rastu monetarnog agregata M3. Samo smanjene referentne stope nije bilo dovoljno za značajnije stimuliranje kreditnog rasta, kvantitativne olakšice jesu, a očekuje se da se vidi rezultat dejstva snižavanja depozitne stope.

Slika 1.3: Monetarni i kreditni agregati u eurozoni

Izvor: ECB

Usljed snažnih deprecijacijskih pritisaka, EUR je na godišnjoj razini u prvom tromjesečju 2015. godine izgubio 9,9% vijednosti prema USD, a pritisci su bili prisutni, samo slabijeg intenziteta, do kraja godine. Uprkos značajnom slabljenju eura i smanjenju uvoznih cijena, potrošačke cijene u eurozoni su i dalje znatno ispod ciljane inflacije ECB-a. Na godišnjoj razini inflacija u eurozoni je 0,2%, temeljna inflacija 0,9%, a cijene uvoznih proizvoda su, i pored deprecijacije eura, niže za 1,1%, što implicira da je inflacija u eurozoni tijekom 2015. godine bila pod pretežnim utjecajem niskih cijena hrane i energenata, a prije svega nafte, na svjetskom tržištu. Izuzetno niska inflacija i održavanje niskih referentnih kamatnih stopa su oborile cijenu novca u eurozoni na povijesno najnižu razinu, a smanjili su i prinos do dospelja na javne dugove većine zemalja eurozone, pa čak i onih koje su prošle, ili još uvijek prolaze, kroz krizu javnog duga (tablica 1.3).

Tablica 1.3: Prinos na desetogodišnje obveznice i tromjesečne trezorske zapise

		Grčka	Italija	Portugal	Španjolska	Njemačka
Obveznice	31.12.2014. (u %)	9,745	1,890	2,687	1,611	0,541
	31.12.2015. (u %)	8,285	1,596	2,516	1,771	0,629
Trezorski zapisi	31.12.2014. (u %)	4,072	0,114	0,147*	0,059	-0,164
	31.12.2015. (u %)	4,022	-0,087	0,024	-0,172	-0,539

Izvor: Bloomberg. Napomena: Prinos portugalskih tromjesečnih trezorskih zapisa je korišten s datumom 30.12.2014.

Dvanaestomjesečni EURIBOR (tablica 1.4), kamatna stopa na europskom međubankarskom tržištu, koja se najčešće uzima za referentnu kamatnu stopu u ugovorima o kreditu s varijabilnom kamatnom stopom, na bh. tržištu je sa 0,325% (12/2014.) smanjena na 0,06% (12/2015). Sve vrijednosti EURIBOR-a u ročnom segmentu od jedne nedjelje do šest mjeseci su na kraju 2015. godine negativne.

Tablica 1.4: Vrijednosti EURIBOR-a

	1N	1M	3M	6M	12M
12/2014. (u %)	-0,015	0,018	0,078	0,171	0,325
12/2015. (u %)	-0,249	-0,205	-0,131	-0,040	0,060
Razlika (u p.p.)	-0,234	-0,223	-0,209	-0,211	-0,265

Izvor: Banka Finske. Napomena: U kolonama su jednotjedni, jednomjesečni, tromjesečni, šestomjesečni i dvanaestomjesečni EURIBOR.

1.2. Izvješće o stanju gospodarstva BiH

Realni sektor bh. ekonomije u 2015. godini karakterizira rast industrijske proizvodnje u odnosu na 2014. godinu, kada je zabilježen neznatan rast usljed poplava. Pri tome se bilježi rast izvađenih ruda i kamena te snažan rast prerađivačke industrije, ali i smanjenje u području koje se odnosi na proizvodnju i opskrbu električnom energijom, plinom, parom i klimatizaciju. Sljedstveno tome, bilježi se snažan nominalni rast izvoza prerađivačke industrije, ali i pad izvoza ruda i kamena.³ Posebno je nepovoljna činjenica da je u 2015. godini nastavljen trend

³ Rast izvoza prerađivačke industrije 5,1% i pad izvoza ruda i kamena 14,9%. Izvor: Statistika robne razmjene BiH s inozemstvom, siječanj-prosinac 2015. godine. www.bhas.ba

smanjenja proizvodnje i izvoza električne energije. U građevinarstvu je, za razliku od prethodne godine, zabilježen pad obujma proizvodnje. U 2014. godini su značajno povećani radovi na izgradnji cestovne infrastrukture (posebno Koridora Vc), dok je u 2015. godini došlo do usporavanja ovih aktivnosti i odgovarajućeg smanjenja obujma građevinskih radova u dijelu koji se odnosi na niskogradnju. Kretanje opće razine cijena u BiH, mjereno indeksom potrošačkih cijena, pokazuje jačanje deflatornog pritiska u 2015. godini i on je najvećim dijelom uvjetovan smanjenjem vanjskih cijena (hrana i nafta). Istodobno, domaće cijene mjerene BDP deflatorom su u zoni inflacije, iako ih karakterizira blago smanjenje cijena. Na tržištu rada, mjereno administrativnim podacima, bilježi se smanjenje broja nezaposlenih i rast broja zaposlenih osoba. Anketa radne snage 2015. godine pokazuje lagani rast stope nezaposlenih i rast zaposlenih (kao i kod administrativnih podataka). Značajne razlike u broju i stopi nezaposlenih, prema administrativnim podacima i podacima iz Ankete radne snage 2015. godine, odraz su različitih metodologija izračunavanja i utvrđivanja statusa zaposlenih i nezaposlenih osoba. U 2015. godini bilježi se visoka stopa rasta realnog prometa na malo koju prati znatno sporiji rast prihoda po osnovi PDV-a.

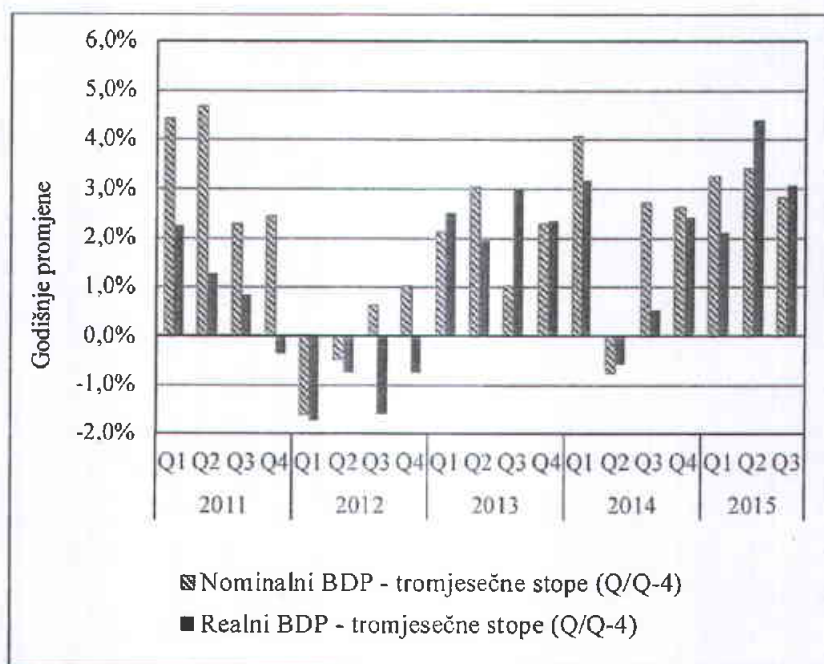
Prema procjeni CBBiH, nominalni bruto društveni proizvod (BDP) u 2015. godini je 28,148 milijardi BAM (tablica 01)⁴, što predstavlja rast od 3,26% u odnosu na 2014. godinu. Uz pretpostavljeni BDP deflator (4,47%) za 2015. godinu, realni BDP je procijenjen na 26,943 milijarde BAM (+2,77% u odnosu na prethodnu godinu).

Prema podacima Agencije za statistiku BiH (BHAS) ekonomija je, u prva tri tromjesečja 2015. godine u odnosu na prva tri tromjesečja 2014. godine, rasla nominalno po stopi od 3,16%.⁵ Prema istom izvoru, rast realnog BDP-a u prva tri tromjesečja 2015. godine procijenjen je na 3,21% (slika 1.4). Ovo implicira da je BDP deflator u prva tri tromjesečja niži nego u istom razdoblju prethodne godine i da je prosječan rast proizvedenih proizvoda i pruženih usluga u domaćoj ekonomiji baziran na rastu obujma proizvodnje, a ne na cjenovnim efektima.

4 Statističke tablice u poglavlju 5 ovog izvješća u tekstu su označene prema redoslijedu u poglavlju 5, poput tablice 01. Dodatne tablice koje se nalaze u tekstu označene su rednim brojem poglavlja i rednim brojem tablice u tom poglavlju, naprimjer tablica 1.1. Slike u tekstu numerirane su koristeći istu analogiju.

5 Rast BDP-a u prva tri tromjesečja 2015. godine te rast industrijske proizvodnje (godišnja stopa rasta 3,12%), rast prosječnog realnog prometa na malo (8,09%) i rast izvoza (rast 3,5%) činjenice su koje bi trebale omogućiti da rast realnog BDP-a u 2015. godini bude višestruko veći od rasta realnog BDP-a u prethodnoj godini.

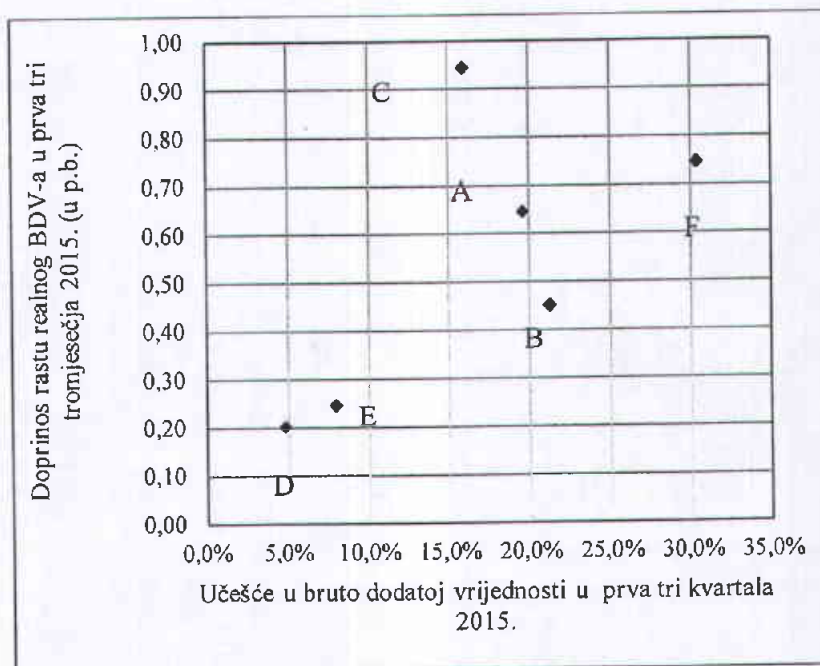
Slika 1.4: Godišnje promjene nominalnog i realnog BDP-a

Izvor: BHAS

U prva tri tromjesečja 2015. godine rast realne bruto dodane vrijednosti (3,21%) generiran je najvećim dijelom rastom aktivnosti u četiri (od ukupno 19) ekonomskih djelatnosti (slika 1.5). Djelatnost trgovine na veliko i malo, u koju je svrstan i popravak motornih vozila i motocikala, doprinijela je stopi rasta realne bruto dodane vrijednosti (BDV) u prva tri tromjesečja za 0,94 p.b. Doprinos prerađivačke industrije (na slici je prikazana u okviru grupe A – industrijska proizvodnja) izuzetno je značajan, jer pokazuje rast proizvodnih djelatnosti, a iznosio je 0,56 p.b. Financijska djelatnost i djelatnosti osiguranja su doprinijele rastu realnog BDV-a od 0,31 p.b. (na slici je prikazana u okviru grupe F – ostalo), dok je djelatnost koja obuhvata poljoprivredu, šumarstvo i ribolov doprinijela rastu realnog BDV-a od 0,25 p.b, za razliku od prethodne godine kada je imala negativni doprinos od 1,06 p.b. Navedene djelatnosti su sudjelovale u realnom BDV-u 42,0%, a u njima je ostvareno 64,16% ukupnog rasta realnog BDV-a.

Slika 1.5: Doprinos promjenama u realnom BDP-u u prva tri tromjesečja 2015. u odnosu na isto razdoblje prethodne godine

Izvor: BHAS

Legenda:

Grupa A: industrijska proizvodnja; statistička područja djelatnosti B (vađenje rude i kamena), C (prerađivačka industrija) i D (proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija).

Grupa B: proračunski korisnici; statistička područja djelatnosti O (javna uprava i odbrana; obvezno socijalno osiguranje), P (obrazovanje) i Q (djelatnost zdravstvene i socijalne zaštite).

Grupa C: trgovina; Statističko područje djelatnosti G (trgovina naveliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala).

Grupa D: građevinarstvo; statističko područje djelatnosti F (građevinarstvo).

Grupa E: poljoprivreda; statističko područje djelatnosti A (poljoprivreda, šumarstvo i ribolov).

F: ostalo.

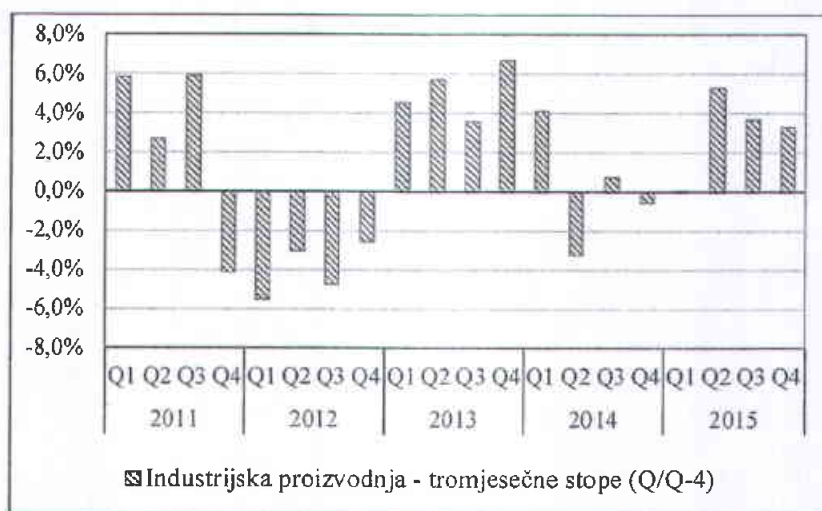
1.2.1 Realni sektor

U sklopu ovog potpoglavlja, a imajući u vidu njihov značaj za ukupne ekonomske aktivnosti bh. ekonomije, poseban akcent stavljen je na industrijsku proizvodnju i građevinarstvo. Pored aktivnosti u ovim djelatnostima, izneseni su i osnovni trendovi u općoj razini cijena kao i osnovne karakteristike tržišta rada (zaposlenost i plaće) u 2015. godini.

1.2.1.1. Industrijska proizvodnja i građevinarstvo

Sva četiri tromjesečja 2015. godine, promatrano na godišnjoj razini, karakterizira rast industrijske proizvodnje. U prvom tromjesečju je zabilježen neznatan rast (0,1%), uglavnom zbog visoke osnovice, dok su u naredna tri tromjesečja zabilježene relativno visoke stope rasta koje se jednim dijelom mogu objasniti niskim osnovicama (usljed poplava) u istim razdobljima prethodne godine. Zahvaljujući ovakvom tromjesečnom kretanju, obujam industrijske proizvodnje ostvaren u 2015. godini veći je za 3,1% (slika 1.6).⁶ Pri tome je rast industrijske proizvodnje u 2015. godini, mjeren u odnosu na bazu 2010. godinu, više od dva puta veći od prosječnog rasta ostvarenog u razdoblju 2011-2015. godina i može se smatrati izuzetno povoljnim.

Slika 1.6: Tromjesečne promjene indeksa industrijske proizvodnje

Izvor: BHAS

⁶ Godišnja stopa promjene izračunana iz kalendarski prilagođenih indeksa obujma industrijske proizvodnje pokazuje rast od 2,6%. Izvor: Mjesečni indeksi industrijske proizvodnje za BiH prosinac 2014. - prosinac 2015. godine www.bhas.ba

U 2015. godini u dva industrijska područja (rudarstvo i prerađivačka industrija) ostvaren je rast proizvodnje, dok je u proizvodnji i opskrbi električnom energijom i plinom (izuzev grane 35.3 – proizvodnja i opskrba parom i klimatizacija) zabilježen pad obujma proizvodnje (slika 1.7). Generator rasta industrijske proizvodnje u 2015. godini, promatrano prema područjima djelatnosti, jeste prerađivačka industrija i ona je u odnosu na prethodnu godinu snažno porasla (4,8%).⁷ Ključni doprinos rastu prerađivačke industrije zabilježen je u sljedećim granama: proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme, proizvodnja prehrambenih proizvoda, proizvodnja papira i proizvoda od papira i proizvodnja namještaja.⁸ Rast proizvodnje u ovim djelatnostima pozitivno se odrazio na rast izvoza.

Drugo područje u kome je ostvaren rast, i to u visini od 2,9%, jeste vađenje rude i kamena. U okviru ovog područja zabilježen je rast svih djelatnosti.⁹ Rast količine izvađenih ruda metala prati rast proizvodnje baznih metala (godišnji rast 1,9%). Pri tome je izvoz čelika i obojenih metala pao za 10,1% odnosno 3,9% i vjerojatno je u tijesnoj vezi s padom cijena ovih proizvoda na svjetskim tržištima.¹⁰

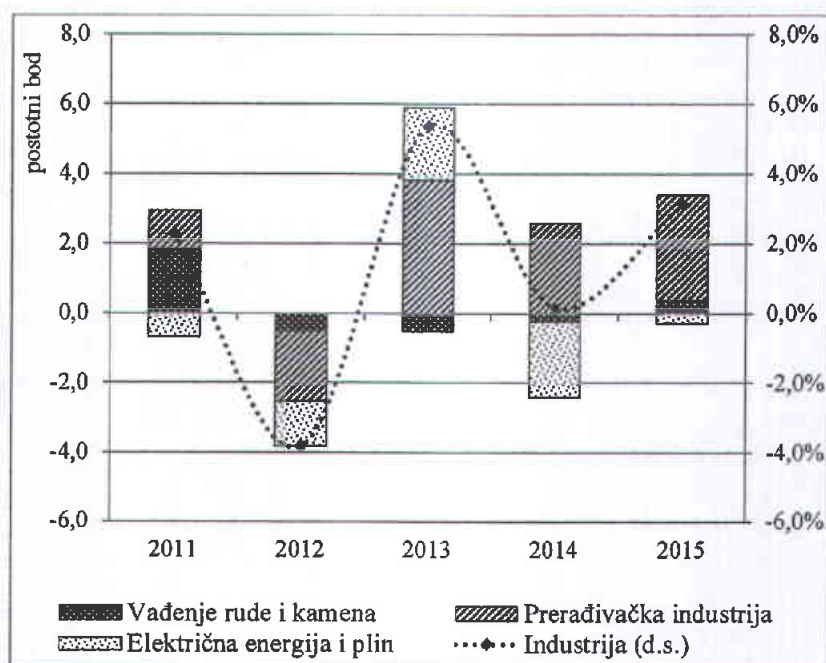
⁷ Prerađivačka industrija je stopi rasta ukupne industrije od 3,1% doprinijela 3,03 p.b.

⁸ Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme je doprinijela rastu prerađivačke industrije 1,05 p.b, proizvodnja prehrambenih proizvoda 1,04 p.b, proizvodnja papira i proizvoda od papira 0,99 p.b. i proizvodnja namještaja 0,74 p.b.

⁹ Vađenje rude i kamena doprinijelo je stopi rasta ukupne industrije 0,38 p.b. Pri tome, stopa rasta izvađenog ugljena i lignita je 0,6%, izvađenih ruda metala 11,6%, a iskopanih ostalih ruda i kamena 6,3%

¹⁰ U prosincu 2015. godine u odnosu na prosinac 2014. godine cijene željezne rude niže su za 42,4%, aluminija za 21,6%, a bakra za 28,0%. Izvor: www.indexmundi.com

Slika 1.7: Doprinos godišnjim promjenama industrijske proizvodnje po područjima

Izvor: BHAS

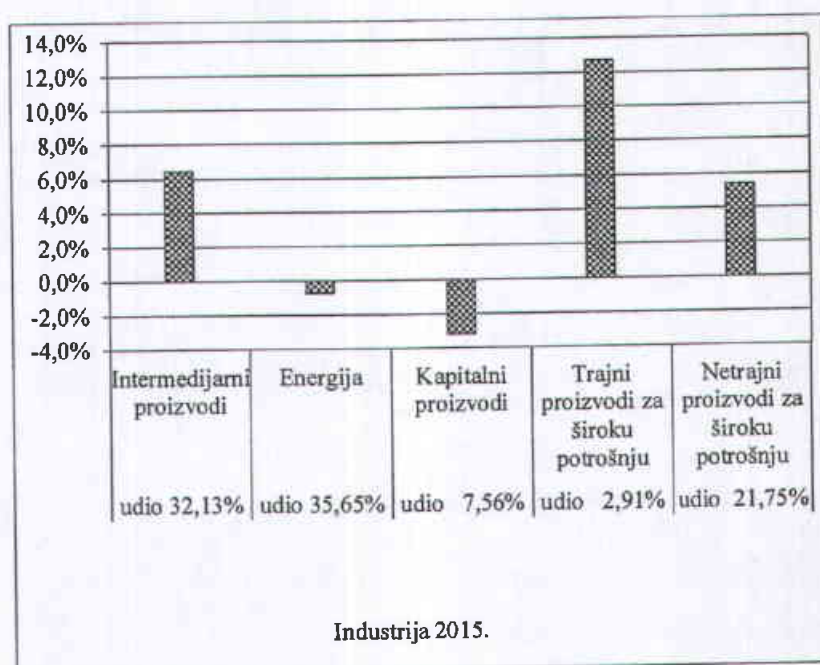
Na drugoj strani, obujam proizvodnje i opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (izuzev grane 35.3 – proizvodnja i opskrba parom i klimatizacija) smanjen je za 1,2% i negativno se odrazio na stopu rasta industrijske proizvodnje 0,29 p.b. Na slici se vidi da je ovo područje u prethodnim godinama bilo jedna od determinanti kretanja industrijske proizvodnje. U okviru ovog područja, posebno je značajan dio koji se odnosi na proizvodnju električne energije. Neto proizvodnja električne energije u 2013. godini je snažno porasla (25,8%) da bi u 2014. godini pala (-8,0%), a taj pad je nastavljen i u prvom polugodištu 2015. godine (-0,5%).¹¹ Pad proizvodnje u 2015. godini negativno se odrazio na izvoz električne energije tako da je u odnosu na prethodnu godinu izvoz manji za 7,9%.¹²

¹¹ Prema preliminarnim podacima se očekuje da bruto proizvodnja bude oko 4,0% manja nego u prethodnoj godini. Izvor: www.bhas.ba

¹² Izvoz električne energije u odnosu na 2013. godinu manji je za čak 39,7%. Izvor: Statistika robne razmjene BiH s inozemstvom, siječanj-prosinac 2015. godine. www.bhas.ba

Ovo dalje implicira da je pad proizvodnje električne energije u velikoj mjeri utjecao na smanjenje obujma proizvodnje u glavnoj industrijskoj grupi koja se odnosi na energiju u 2015. godini, a koja sudjeluje u ukupnoj industriji 35,7% (slika 1.8). U 2015. godini zabilježeno je smanjenje proizvodnje energije za 0,7%. Istodobno, u većini djelatnosti koje se klasificiraju u grupu energije zabilježen je rast obujma proizvodnje.¹³ Rast u ovim djelatnostima djelomično je ublažio pad ukupno proizvedene energije.¹⁴

Slika 1.8: Stope rasta i udjela glavnih grupa proizvoda industrijske proizvodnje

Izvor: BHAS

Poslije energije, naredna glavna grupa proizvoda, promatrano po veličini udjela u ukupnoj industriji, jesu intermedijarni proizvodi. Proizvodnja intermedijarnih proizvoda bitna je, kako za domaću finalnu proizvodnju tako i za izvoz, zbog činjenice da su intermedijarni proizvodi u

¹³ Tako je npr. u vađenju ugljena i lignita ostvaren rast od 0,6%, a u proizvodnji koksa i rafiniranih naftnih proizvoda rast od 9,0%.

¹⁴ Zbog širine oblasti djelatnosti i nedovoljne dubine analitike raspoloživih statističkih podataka, ne mogu se egzaktno utvrditi stope kretanja pojedinih oblasti u okviru glavnih grupa proizvoda.

ukupnom izvozu u 2015. godini sudjelovali sa 39,5%.¹⁵ U okviru ove grupe, izuzetno visoka stopa rasta obujma proizvodnje je zabilježena u proizvodnji papira i proizvoda od papira (godišnji rast 27,6%). Pri tome je izvoz ovih proizvoda u 2015. godini porastao za 12,4%.¹⁶

Pored intermedijarnih proizvoda, najviši doprinos rastu industrije je ostvaren u proizvodnji netrajnih proizvoda za široku potrošnju. U okviru ove grupe proizvoda, visoke stope rasta su ostvarene u proizvodnji duhana i proizvoda od duhana, proizvodnji odjeće i proizvodnji prehrambenih proizvoda.¹⁷ Rast netrajnih proizvoda za široku potrošnju prati rast prometa na malo koji je prema realnim godišnjim stopama u 2015. porastao za 8,09%. Istodobno, ostvareni rast prihoda od PDV-a iznosio je samo 1,5% na godišnjoj razini i slikovito ilustrira jedan od negativnih utjecaja deflacije.¹⁸ U okviru glavnih grupa proizvoda, u 2015. godini najviša stopa rasta je zabilježena kod trajnih proizvoda za široku potrošnju, ali zbog njihovog niskog udjela u ukupnoj industriji (2,9%), doprinos rastu je zanemariv. Pored energije, u 2015. godini je zabilježeno smanjenje obujma proizvodnje i u grupi koja se odnosi na proizvodnju kapitalnih proizvoda. Iako je u ovoj grupi zabilježen pad proizvodnje, zbog relativno niskog pondera (udio u ukupnoj industriji 7,6%), nije se značajno odrazio na ukupno kretanje industrijske proizvodnje u 2015. godini.

U ekonomskoj djelatnosti građevinarstva zabilježen je rast obujma proizvodnje samo u prvom tromjesečju 2015. godine od 1,5% u odnosu na isto razdoblje 2014. godine, dok se u naredna tri tromjesečja bilježi pad obujma proizvodnje. Ovakvo tromjesečno kretanje proizvodnje utjecalo je da u 2015. godini u građevinarstvu bude ostvaren manji obujam proizvodnje u odnosu na prethodnu godinu za 3,2% (slika 1.9). Pri tome je u segmentu visokogradnje

¹⁵ Izvoz intermedijarnih proizvoda u 2015. veći je nominalno za 6,1% u odnosu na prethodnu godinu.

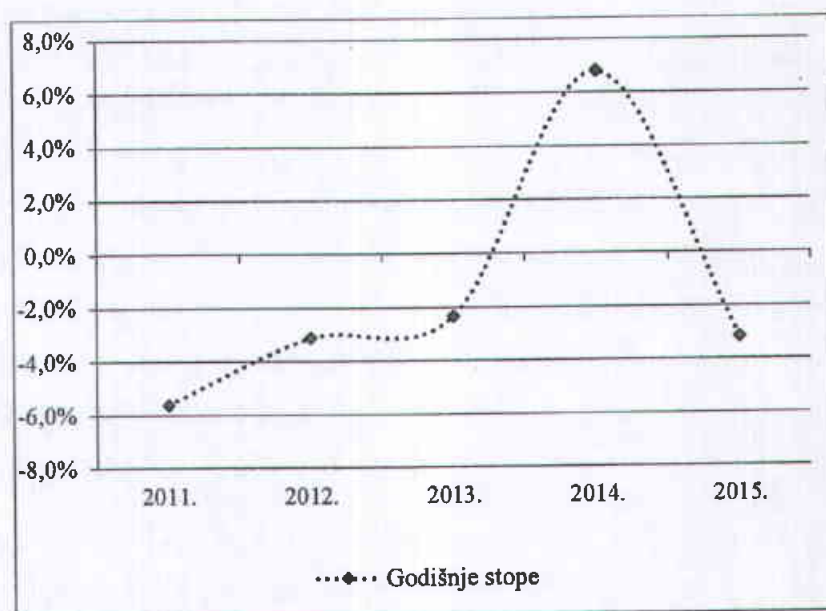
¹⁶ Visoke stope rasta obujma proizvodnje u okviru ove grupe proizvoda su zabilježene u oblastima koje se odnose na vađenje ruda metala (11,6%), proizvodnju proizvoda od gume i plastičnih masa (6,3%), vađenje ostalih ruda i kamena (6,3%) te proizvodnju baznih metala (1,9%).

¹⁷ Tako je proizvodnja duhana i proizvoda od duhana porasla za 26,3%, proizvodnja odjeće 14,0% i proizvodnja prehrambenih proizvoda 7,4%. Pri tome je najviši doprinos rastu ukupne prerađivačke industrije doprinijela proizvodnja prehrambenih proizvoda (1,04 p.b) i proizvodnja odjeće i obuće (0,50 p.b), a najvećim dijelom svrstane su u grupu netrajnih proizvoda za široku potrošnju. Doduše, dio proizvoda u okviru prehrambene proizvodnje svrstava se u proizvodnju intermedijarnih proizvoda, kao što su npr. žitarice, brašno i sl.

¹⁸ Pad cijena robe široke potrošnje u BiH doveo je do usporavanja rasta prihoda po osnovi PDV-a. Ovo prisiljava vlade da se opredjeljuju za povećanje drugih vrsta neizravnih poreza (npr. akcize) u nastojanju da osiguraju odgovarajuća punjenja proračuna.

zabilježen rast obujma proizvodnje od 9,9%, dok je u segmentu građevinarstva koji se odnosi na niskogradnju zabilježeno smanjenje proizvodnje za 5,3%.¹⁹ U prethodnoj godini su porasli radovi u izgradnji cestovne infrastrukture (posebno Koridora Vc), dok je u 2015. godini došlo do usporavanja ovih aktivnosti i odgovarajućeg smanjenja obujma građevinskih radova u dijelu koji se odnosi na niskogradnju.

Slika 1.9: Godišnje promjene obujma proizvodnje u građevinarstvu

Izvor: BHAS

1.2.1.2. Cijene

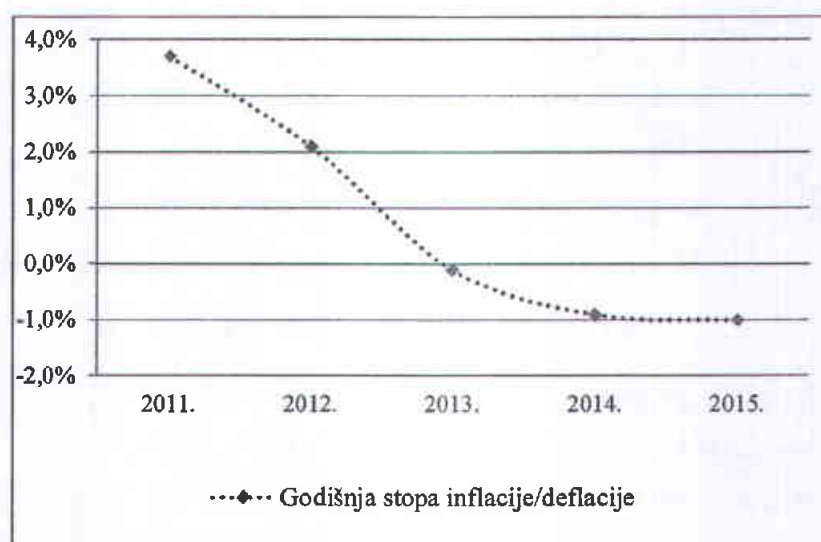
Deflatorski pritisci, prisutni od trećeg tromjesečja 2013. godine, ojačali su u trećem i četvrtom tromjesečju 2015. godine, tako da su prosječne potrošačke cijene u 2015. godini zabilježile veći pad za 0,10 p.b. od pada cijena zabilježenog u 2014. godini. Naime, deflacija, mjerena indeksom potrošačkih cijena, zabilježena u 2015. godini iznosila je 1,0% (slika 1.10). Kretanje

¹⁹ Iako je u 2015. godini broj završenih stanova manji, u odnosu na 2014. godinu, (-23,3%), broj nezavršenih stanova u 2015. godini je veći za 80,2%, što se pozitivno odrazilo na obujam radova u segmentu visokogradnje u 2015. godini.

Izvor: Priopćenje, Stambena gradnja u Bosni i Hercegovini, razdoblje siječanj-prosinac 2015. godine, BHAS www.bhas.ba

cijena, promatrano na godišnjoj razini (mjesec / isti mjesec prethodne godine), pokazuje da su cijene od kolovoza 2013. godine konstantno u padu. Izuzetak su listopad 2014. godine, kada je zabilježen neznatan godišnji rast cijena (0,1%) i studeni iste godine, kada je zbilježeno mirovanje cijena (0,0%). Ovakvo kretanje cijena u BiH uglavnom je diktirano vanjskim cijenama hrane i nafte.²⁰

Slika 1.10: Stope promjene u razini cijena mjerene indeksom potrošačkih cijena – inflacija

Izvor: BHAS

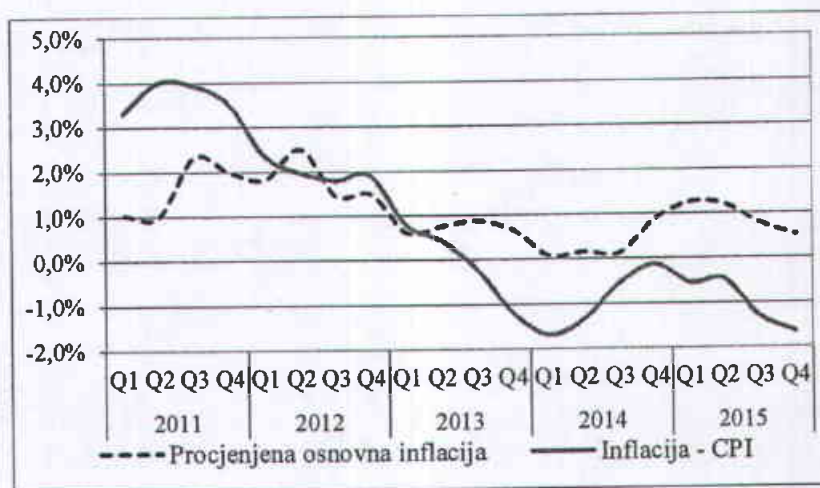
U promatranom razdoblju (2011-2015. godina) stvarna inflacija/deflacija je pod snažnim utjecajem dva cjenovna odjeljka u okviru indeksa potrošačkih cijena hrane i bezalkoholnih pića (zbog cijena hrane) i prijevoza (zbog cijena nafte).²¹ Vrijednosti stvarne i procijenjene temeljne inflacije u 2015. godini pokazuju da su promjene u cijenama roba i usluga koje nisu pod

²⁰ BDP deflator pokazuje da su cijene domaćih roba i usluga rasle i u 2014. godini i u 2015. godini. Ipak, treba primijetiti da je BDP deflator u 2015. godini niži od BDP deflatora u 2014. godini, što pokazuje da se deflatorni pritisci, koji se ogledaju u padu vanjskih cijena, prenose na domaću ekonomiju.

²¹ Procijenjena osnovna inflacija dobijena je tako što je zvanična inflacija umanjena za učinke promjena u cijenama u ova dva odjeljka. Kao ponderi korišteni su zvanični godišnji ponderi za cjenovne odjeljke objavljeni od BHAS. Pošto u momentu pisanja Godišnjeg izvješća nisu objavljeni ponderi za 2013, 2014. i 2015. godinu, korišteni su cjenovni ponderi za 2012. godinu.

snažnim utjecajem vanjskih cijena, u zoni inflacije, a da su vrijednosti stvarne inflacije u zoni deflacije (slika 1.11).

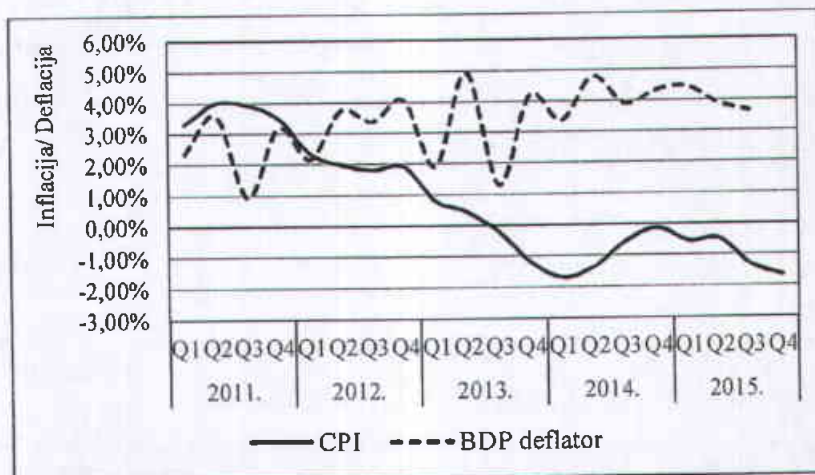
Slika 1.11: Stvarna i procijenjena osnovna inflacija

Izvor: BHAS, CBBiH. Napomena: Osnovna inflacija je procjena CBBiH.

Interesantno je da inflacija mjerena BDP deflatorom i procijenjenom osnovnom inflacijom ima slične trendove kretanja na različitim razinama u 2014. i 2015. godini (slike 1.11 i 1.12). Temeljna inflacija oscilira oko 1%, dok inflacija mjerena BDP deflatorom oscilira oko 4%. Obje mjere su u zoni inflacije, a pokazuju lagani rast cijena u prvom tromjesečju 2015. godine, a zatim lagani pad cijena u naredna dva tromjesečja.

Slika 1.12: Godišnje promjene u razini cijena

Izvor: BHAS

Kako deflacija po svojoj prirodi može imati razorne utjecaje na ekonomiju, poput visoke inflacije, u narednom tekstu će se posvetiti pažnja osnovnim uzrocima ovog cjenovnog fenomena u BiH. Iako su konceptualno različite mjere, poređenjem inflacije mjerene CPI-jem s inflacijom mjerenom BDP deflatorom dobijaju se značajne informacije o uzrocima promjena u cijenama (slika 1.12).²² Konstatirano je da su osnovni uzročnici deflacije, mjerene indeksom potrošačkih cijena, u razdoblju kolovoz 2013. – prosinac 2015. godine, pad cijena hrane (posredan utjecaj na cijene u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića) i nafte (izravni utjecaj na cijene prijevoza). Obje kategorije ovih troškova imaju visok postotak udjela u potrošnji kućanstava i zbog toga u najvećoj mjeri determiniraju kretanje inflacije/deflacije u bh. ekonomiji.²³ Usljed pada cijena hrane na svjetskim tržištima u 2015. godini, a imajući u vidu visok trgovinski deficit kod kategorije hrana i prehrambeni proizvodi, cjenovni odjeljak hrana i bezalkoholna pića je tijekom 2015. godine (izuzetak je prvo tromjesečje 2015. godine kada je zabilježen lagani rast cijena u ovome odjeljku) vršio deflatorne pritiske na opću razinu potrošačkih cijena. Istodobno, prijevoz, kao sljedeća kategorija troškova s najvišim udjelom u potrošnji kućanstava, usljed pada cijene nafte na vanjskim tržištima, vršio je dodatne deflatorne pritiske na opću razinu potrošačkih cijena tijekom cijele 2015. godine.

S druge strane, BDP deflator predstavlja cijenu po jedinici BDP-a, a te robe i usluge proizvedene su u nacionalnoj ekonomiji. Rast BDP deflatora u prva tri tromjesečja 2015. godine, u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine, zabilježen je u deset djelatnosti, uglavnom u djelatnostima koje se odnose na industrijsku proizvodnju, građevinarstvo i djelatnosti koje se financiraju iz proračuna (javna potrošnja), dok je značajan pad deflatora zabilježen u djelatnosti poljoprivreda, šumarstvo i ribolov i djelatnosti prijevoz i skladištenje.

BDP deflator u djelatnosti poljoprivreda, šumarstvo i ribolov u prva tri tromjesečja 2015. godine, u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, ukazuje na pad cijena domaćih prehrambenih proizvoda od 7,5 p.b. Ovaj pad je vjerojatno u značajnoj mjeri posljedica korekcije visokih cijena u prva tri tromjesečja 2014. godine, kada je usljed poplava zabilježen rast cijena poljoprivrednih proizvoda, kao i pritiska niskih uvoznih cijena poljoprivrednih

²² CPI je mjera promjena u općoj razini cijena roba i usluga u jednoj ekonomiji, dok je BDP deflator mjera promjena cijena roba i usluga proizvedenih u domaćoj ekonomiji.

²³ Hrana i bezalkoholna pića sudjeluju 35,12%, a prijevoz 14,33% u ukupnim troškovima kućanstava. Izvor: Indeks potrošačkih cijena 2012, www.bhas.ba

proizvoda. Interesantno je da, kada se promatra tromjesečno kretanje BDP deflatora, uočava se da se ono značajno podudara, odnosno da postoji jaka veza s kretanjem cijena CPI-ja u cjenovnom odjeljku hrana i bezalkoholna pića. Tako obje mjere pokazuju rast cijena u prvom tromjesečju i njihov pad u naredna dva tromjesečja. Ovo indicira da se razina domaćih cijena prilagođava razini uvoznih cijena i da domaće cijene vrše deflacijski pritisak u ovom segmentu.

Za razliku od prethodne godine kada pad cijena nafte na svjetskim tržištima nije bio popraćen odgovarajućim padom cijena u djelatnosti prijevoz i skladištenje, kretanja u prva tri tromjesečja 2015. godine su sasvim drugačija. BDP deflator u djelatnosti prijevoz i skladištenje pokazuje oštar pad cijena u ovoj djelatnosti od 5,2 p.b. u odnosu na prva tri tromjesečja 2014. godine. Ovo podrazumijeva da se cijene i ovoj djelatnosti, kao i u djelatnostu poljoprivreda, šumarstvo i ribolov, prilagođavaju promjenama cijena na svjetskim tržištima.

1.2.1.3. Zaposlenost i plaće

Prema podacima iz Ankete o radnoj snazi 2015. godine, stopa nezaposlenosti u BiH je bila 27,70% i veća je u odnosu na 2014. godinu za 20 b.b. (tablica 1.5).²⁴ Istodobno, administrativna stopa nezaposlenosti u prosincu 2015. godine bila je 42,90% i niža je za 70 b.b. u odnosu na prosinac 2014. godine. Stope i trendovi nezaposlenosti značajno se razlikuju zbog različitog pristupa u definiranju i evidenciji, odnosno načinu utvrđivanja njihovog statusa.²⁵ Prema Anketi radne snage, broj nezaposlenih u BiH u 2015. godini je 315 tisuća osoba, dok je prema administrativno registriranom broju u zavodima za zapošljavanje značajno veći broj nezaposlenih (675 tisuća nezaposlenih osoba) i najslikovitije ilustrira navedene razlike u definiranju i evidenciji, odnosno tretiranju zaposlenih i nezaposlenih osoba.

²⁴ Anketu o radnoj snazi Agencija za statistiku BiH, zajedno sa statističkim zavodima u oba entiteta, provodi jedanput godišnje, a sukladno metodologiji ILO. Engleska kratica ILO – International Labour Organization – Međunarodna organizacija rada.

²⁵ Administrativni podaci o nezaposlenim osobama sadrže ukupan broj nezaposlenih koji se vode u evidencijama Zavoda za zapošljavanje u BiH, dok se podaci o nezaposlenosti iz Ankete o radnoj snazi izvode iz podataka koji su prikupljeni anketiranjem osoba u kućanstvima, prema međunarodnim definicijama. Izvor: Anketa o radnoj snazi 2015. www.bhas.ba

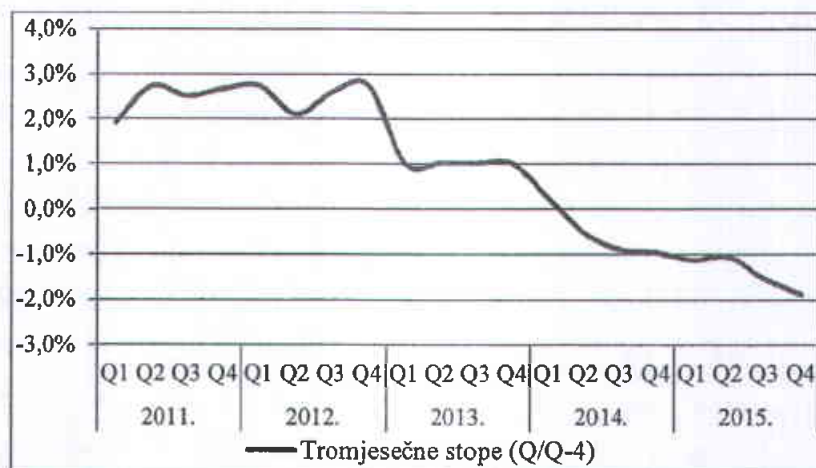
Tablica 1.5: Stope aktivnosti stanovništva (u %)

		u %				
		BiH				
		2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
1	Stopa aktivnosti	44,0	44,0	43,6	43,7	44,1
2	Stopa zaposlenosti	31,9	31,7	31,6	31,7	31,9
3	Stopa nezaposlenosti	27,6	28,0	27,5	27,5	27,7

Izvor: BHAS

Kada se analiziraju administrativni podaci, uočava se trend pada broja nezaposlenih osoba na godišnjoj razini koji je prisutan kako tijekom čitave 2015. godine tako i tijekom prethodne 2014. godine (slika 1.13). Iako se radi o promjenama u broju nezaposlenih prema administrativnim podacima (odnosno stopama nezaposlenosti koje premašuju 40%), ohrabruje činjenica da se u 2014. i 2015. godini prvi put nakon krize koja se dogodila krajem 2008. godine, a koja je globalno imala negativne posljedice na ekonomiju, broj nezaposlenih smanjuje u odnosu na prethodnu godinu.²⁶

Slika 1.13: Stope promjene broja nezaposlenih u odnosu na isto tromjesečje prethodne godine

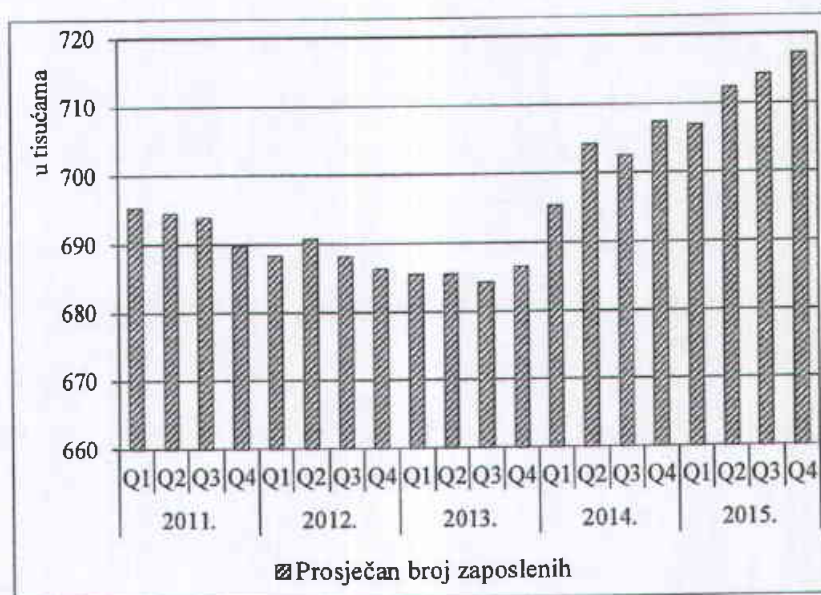

Izvor: BHAS

²⁶ U prosincu 2015. godine u odnosu na prosinac 2014. godine smanjio se broj nezaposlenih za 9.544 osobe, a u prosincu 2014. godine u odnosu na prosinac 2013. godine broj nezaposlenih je bio manji za 6.650 osoba.

Prema Anketi, u BiH u 2015. godini u okviru radne snage bilo je 822.000 zaposlenih, što je više za oko 10.000 osoba u usporedbi s prethodnom godinom.²⁷ Sukladno rastu broja zaposlenih, stopa zaposlenosti veća je za 0,2 p.b. i ona u BiH u 2015. godini iznosi 31,9% radno sposobnog stanovništva (tablica 1.5). Istodobno, prema administrativnim podacima se bilježi rast zaposlenosti i to paralelno sa smanjenjem broja nezaposlenih.²⁸

Slika 1.14: Prosječan broj zaposlenih po tromjesečjima

Izvor: BHAS

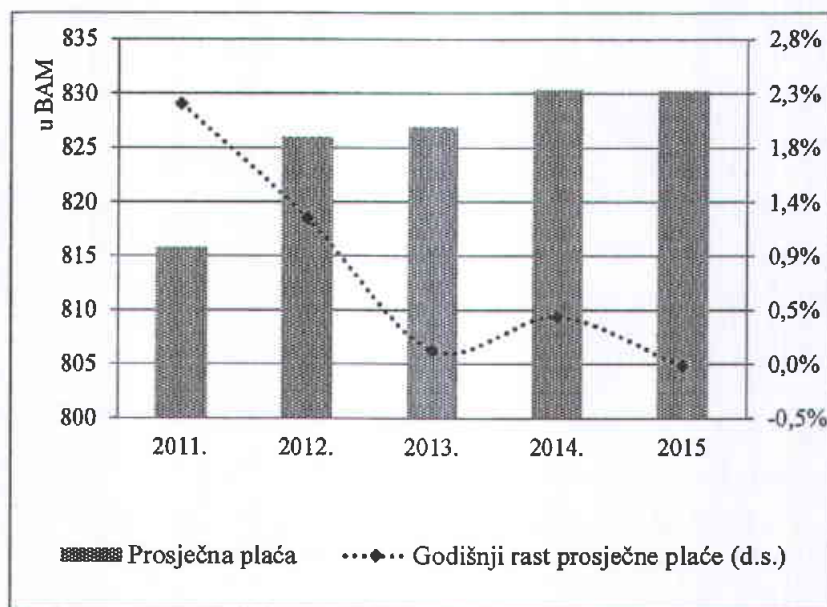
Godišnje promjene u visini prosječne neto plaće impliciraju da nominalne plaće stagniraju od 2013. godine, iako ni u prethodne dvije godine njihov rast nije bio zavidan (slika 1.15). Rast broja zaposlenih u 2015. godini, uz stagnaciju plaće, navodi na zaključak da većina novozaposlenih ostvaruje iznos plaće koji odgovara prosječnoj plaći. Kako je ovo gotovo nemoguća pretpostavka, nameće se zaključak da su plaće vođene nekim drugim pravilima koja nisu tijesno vezana za ekonomske rezon. Teoretski, u okolnostima deflacije plaće bi trebale

²⁷ Struktura zaposlenih osoba prema statusu u zaposlenju pokazuje da osobe u plaćenju zaposlenosti (zaposlenici) imaju najveće udjele (75,8%). Udio samozaposlenih osoba je bilo 20,7% a neplaćenih pomažućih članova je bilo 3,5%.

²⁸ U prosincu 2015. godine u odnosu na prosinac 2014. godine povećao se broj zaposlenih za 7.700 osoba, a u prosincu 2014. godine u odnosu na prosinac 2013. godine broj zaposlenih je bio veći za čak 18.455 osoba.

padati, ali bi trebao rasti i broj nezaposlenih. Pored toga, očekivano je da se smanjuje aktivnost u ekonomiji, a to se prema kretanju BDP-a ne događa.

Slika 1.15: Iznos i postotak promjene prosječne godišnje neto plaće

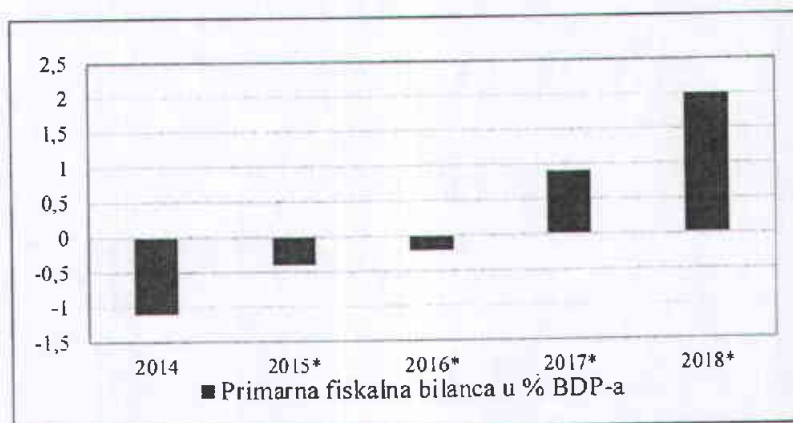

Izvor: BHAS

1.2.2 Fiskalni sektor

U 2015. godini vlade na svim razinama u Bosni i Hercegovini su se obvezale na sprovođenje fiskalne konsolidacije. Prema Programu ekonomskih reformi za razdoblje 2016-2018. godina, projiciran je primarni deficit u visini od 0,4% BDP-a za 2015. godinu, dok je predviđeno njegovo dalje smanjenje i u narednim godinama (slika 1.16). Navedene projekcije će predstavljati veliki izazov za vlasti BiH na svim razinama, osobito uzimajući u obzir dodatne stavke financiranja u entitetskim proračunima (u Republici Srpskoj će se financiranje mirovina vršiti izravno iz proračuna), što će predstavljati veliko proračunsko opterećenje.

Slika 1.16: Primarna fiskalna bilanca u % BDP-a

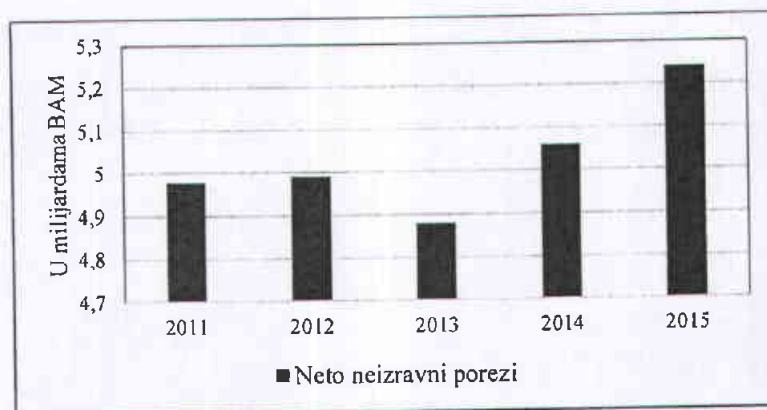

Izvor: ERP BiH

Iako su pozitivna kretanja u sferi naplate prihoda od neizravnih poreza nastavljena i u 2015. godini, taj rast nije bio dovoljan da zadovolji proračunsku potrošnju vlada na svim razinama, koje su opterećene značajnim izdvajanjima sredstava za socijalna davanja i velikim troškovima u oblasti plaća u javnom sektoru. To je iziskivalo nova zaduženja vlada i kod inokreditora i na domaćem tržištu kapitala.

Neizravni porezi, kao glavni izvor financiranja proračuna, zabilježili su godišnji rast u visini od 3,7% (189,8 milijuna BAM). Glavni doprinos ovakvim kretanjima su pozitivni učinci Zakona o akcizama kod oporezivanja duhana, dok kontinuirani rast prihoda od cestarina indicira da je u rastu akciza ključni rast akciza na naftne derivate. Ukupni prihodi od neizravnih poreza u 2015. godini iznosili su 5,24 milijarde BAM (slika 1.17).

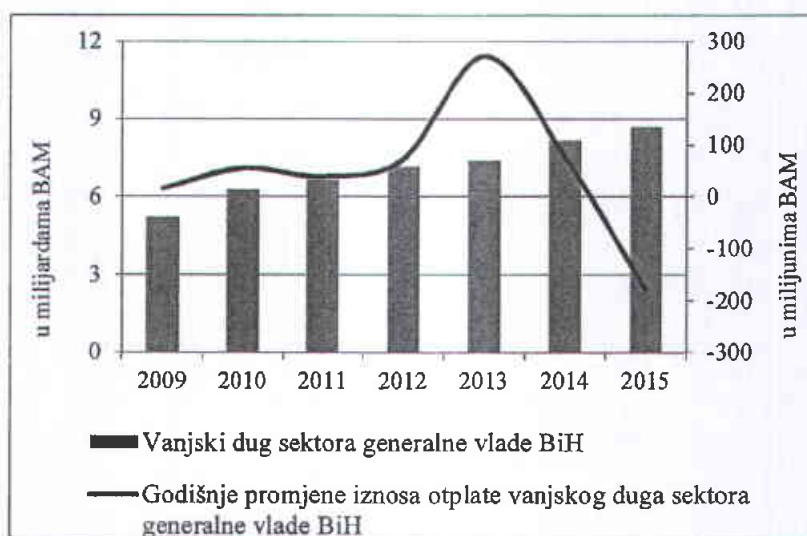
Slika 1.17: Prihodi od neizravnih poreza

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje

Iako je u okviru Reformske agende dogovoreno da se smanji javna zaduženost Bosne i Hercegovine u odnosu na bruto domaći proizvod, ona i dalje ima rastući trend u postocima BDP-a kako vanjskog tako i unutarnjeg duga. Vanjska zaduženost sektora generalne vlade na kraju 2015. godine iznosila je 8,69 milijardi BAM (slika 1.18), što je u odnosu na prethodnu godinu rast od 248,9 milijuna BAM (2,9%). Doprinos rastu duga od tečajnih razlika je oko 140 milijuna BAM. Premda je otplata vanjskog duga u 2015. godini bila niža u odnosu na prethodne godine i iznosila 595,8 milijuna BAM, u narednim godinama planirana izdvajanja za ove svrhe su značajna, što će predstavljati dodatne izazove i pritiske na entitetske proračune. Prema podacima ministarstva financija i trezora BiH, planirana su izdvajanja za servisiranje vanjskog duga sektora generalne vlade u 2016. u iznosu od 771,6 milijuna BAM, od čega se 169,0 milijuna BAM odnosi na otplatu stand-by aranžmana s MMF-om. Istodobno, projekcije rasta prihoda od neizravnih poreza za naredne godine ne prate trend rasta izdvajanja sredstava za otplatu vanjskog duga.

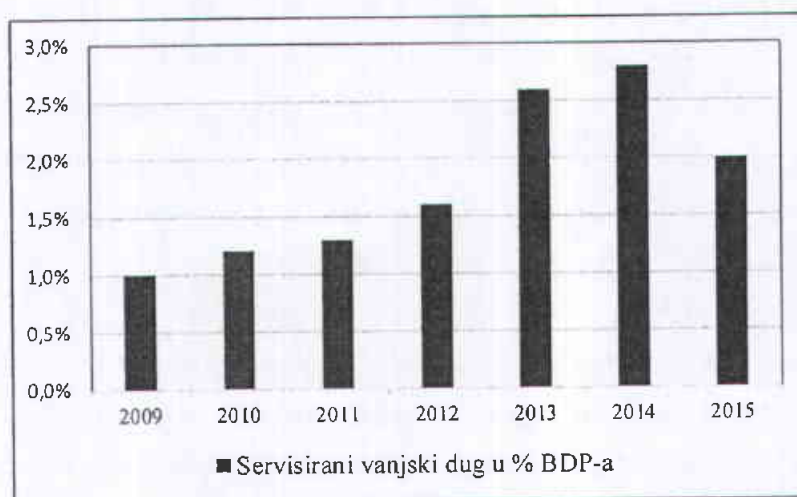
Slika 1.18: Vanjski dug sektora vlade i godišnje promjene iznosa otplate vanjskog duga

Izvor: Ministarstvo financija i trezora BiH

U iskazivanju servisiranja obveza po osnovi inoduga u postocima BDP-a, u 2015. godini je došlo do njegovog smanjenja, najviše kao posljedica rasta BDP-a. (slika 1.19). Međutim, iznos servisiranja obveza je i dalje visok, a prema planu otplate Ministarstva financija i trezora BiH, u narednim godinama će otplate biti značajnije.

Slika 1.19: Servisirani vanjski dug u % BDP-a

Izvor: CBBiH

Tijekom 2015. godine, sektor generalne vlade se zadužio kod inokreditora u ukupnom iznosu od 425,9 milijuna BAM. Za razliku od prethodne godine, u ovoj godini nije bilo povlačenja sredstava od MMF-a po osnovi stand-by aranžmana. Također, u 2015. godini su značajno umanjena ulaganja sredstava u oblasti građevinskih radova na Koridoru Vc i projektima rekonstrukcija regionalnih puteva. Sukladno ciljevima iz Reformske agende, koji između ostalog podrazumijevaju poboljšanje poslovne klime i jačanje konkurentnosti radi privlačenja investicija, povučena su značajna sredstva (tablica 1.6)

Tablica 1.6: Ključne namjene novopozajmljenih sredstava u 2015. godini

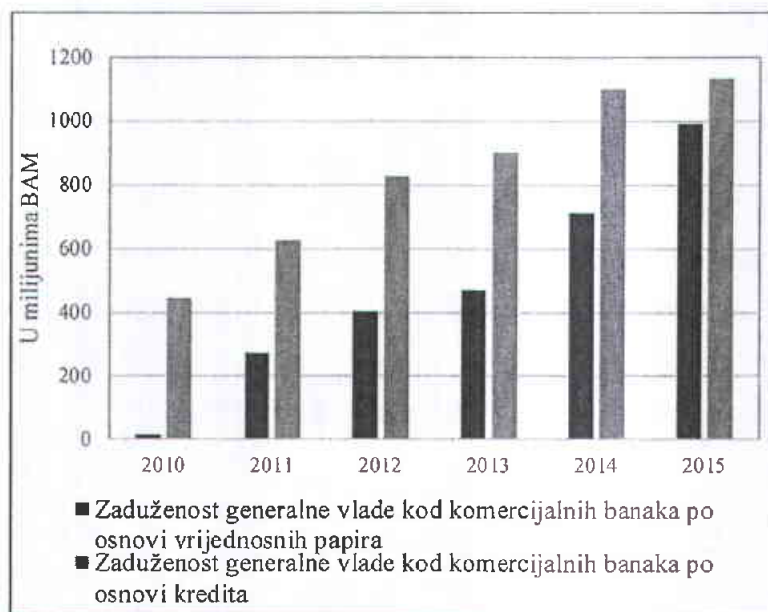
Namjena	u milijunima BAM
Razvoj malih i srednjih poduzeća i razvojna politika poslovnog ambijenta	131,3
Infrastrukturni projekti (Koridor Vc, regionalna i gradska infrastruktura, željeznice)	107,2
Projekti oporavka i prevencije poplava	49,2
Elektroenergetski sektor, vodovod i kanalizacija	40,6
Sektor zdravstva	40,3

Izvor: Ministarstvo financija i trezora BiH

Zaduženost generalne vlade kod komercijalnih banaka, kako po osnovi kredita tako i po osnovi vrijednosnih papira, bilježila je rast tijekom godina (slika 1.20) i na kraju 2015. godine ukupna zaduženost generalne vlade kod banaka po ova dva osnova je iznosila 2,12 milijardi BAM, što u odnosu na 2010. godinu predstavlja rast od 1,66 milijardi BAM. S obzirom na to da je veći dio emitiranih vrijednosnih papira koncentriran u portfelju komercijalnih banaka, povećava se

izloženost u bankarskom sektoru. Ukoliko vlade nastave s ovakvim trendom zaduživanja, to bi moglo dovesti do određenih osjetljivosti u bankarskom sektoru.

Slika 1.20: Zaduzenost generalne vlade kod komercijalnih banaka

Izvor: CBBiH

Tekstni okvir 1: Utjecaj demografskih i mirovinskih promjena na proračunsku potrošnju

U okolnostima kada se u BiH podaci dobijeni popisom 2013. godine ne publiciraju i ne mogu biti proglašeni validnim, odnosno još uvijek nisu prihvaćeni od entiteta i Brčko distrikta, razmatrati moguće utjecaje očekivanih demografskih promjena na proračunsku potrošnju je nezahvalno. Ipak, problem depopulacije i povećanje udjela starijeg stanovništva, koji su prema podacima Svjetske banke ponajviše izraženi u Europi, ukazuju na sve veći značaj demografskih kretanja na kreiranje ekonomske strategije.

Demografske promjene i porast očekivane dobi stanovništva dodatno uslođavaju poslovanje zdravstvenih i mirovinskih fondova, čiji troškovi poslovanja kontinuirano rastu. Imajući u vidu da je prosječna starost umrlih osoba u 2000. godini bila 66,8 godina (69,7 za žene; 64,2 za muškarce), dok je u 2014. godini bila 73,0 godine (75,8 za žene; 70,4 za muškarce), dolazi se do zaključka da je očekivana dob u promatranom razdoblju porasla za nepunih sedam godina, čime je financijska održivost fondova dodatno otežana. Ako se nastave ovakvi demografski

trendovi (prije svega niske plodnosti), to će prouzrokovati još brži pad ukupnog broja stanovnika i porast udjela stanovništva starog 65 i više godina. Navedeni podaci nedvosmisleno pokazuju da se u BiH demografske promjene ogledaju u sve nepovoljnijim odnosima između funkcionalnih dobnih kontingenata (predradni, radni i postradni kontingent). U ovakvim okolnostima dvije su ključne demografske varijable u ocjenjivanju utjecaja demografskih na makroekonomske pokazatelje (samim tim i na proračunsku potrošnju), a manifestiraju se u povećanju staračkog te smanjenju i starenju radnog kontingenta stanovništva.

Iako službeni podaci o demografskim promjenama ne uključuju vanjske migracije, jasno je da sporiji ekonomski oporavak, niži standard stanovništva te visoka nezaposlenost, osobito mladih ljudi, pridonose rapidnom trendu odseljavanja stanovništva. Nadalje, ulaskom Hrvatske u EU, građani BiH koji imaju dvojno državljanstvo koriste mogućnost lakšeg zaposlenja u određenim zemljama EU, bez ishoda radne dozvole, što rezultira smanjenjem populacije u BiH.

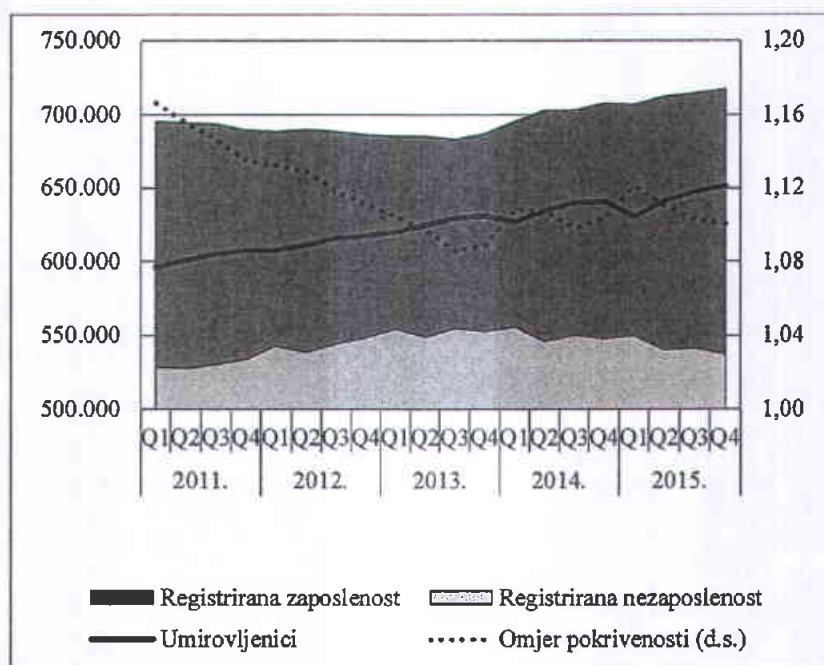
U dugom roku je malo vjerojatno da će ovakvo stanje biti održivo, stoga je neophodno da se u jednom ozbiljnom istraživanju sagledaju mogući ekonomski i socijalni učinci takvih tendencija. Pri tome je sasvim izvjesno da će demografske promjene imati značajan utjecaj na ekonomski razvoj i makroekonomske varijable, prije svega na: agregatnu potrošnju, štednju, investicije, javne rashode te samim time na ekonomski rast. Demografske promjene će, kreatorima javnih politika i društvu općenito, predstavljati veliki izazov u desetljećima koja predstoje i zahtijevat će oblikovanje nove ekonomske, porezne, obrazovne, zdravstvene, mirovinske politike te drugih politika.

Što se tiče trenutnog pritiska na proračunsku potrošnju, kao krucijalno pitanje se nameće povećana neravnoteža između umirovljene i ekonomski aktivne populacije. Najava reforme mirovinskog sustava primorala je značajan broj zaposlenih na kraju 2015. godine da podnesu zahtjev za prijevremenim umirovljenjem, prema čemu bi se uskoro mogao izjednačiti broj zaposlenih i umirovljenika. Pored toga, mirovinski fond u RS je premješten iz izvanproračunskog u proračunski način financiranja, što podrazumijeva i prijedlog novog zakona u FBiH, čime se otvara niz pitanja vezanih za status fondova.

Porast očekivane dobi stanovništva, pod utjecajem zdravstvenog i gospodarskog napretka, te niža stopa plodnosti predstavljaju veliki izazov za većinu svjetskih mirovinskih fondova, što je osobito izraženo u BiH gdje su fondovi isključivo utemeljeni na međugeneracijskoj solidarnosti, odnosno financiranju od uplate doprinosa zaposlenika. Mirovinski sustav u BiH

je organiziran na razini entiteta, gdje se poslovanje fondova načelno razlikuje u zakonskim aktima i u poreznoj stopi iz koje se prikupljaju doprinosi za mirovinske fondove. Navedena stopa iz/na bruto plaće u FBiH iznosi 23%, dok u RS iznosi 18,5%. Iako zakonski akti a ni izravni porezi nisu usklađeni, poslovanje fondova u prethodnim godinama bilježi istovjetan trend, koji se ogleda u velikom porastu umirovljenika uz blaži porast zaposlenika. Iz tog razloga je stvoren značajan pritisak ne samo na proračunske fondove već i na proračune entiteta, koji jednim dijelom financiraju višak rashoda u odnosu na prihode od doprinosa. Slika 1.21. ukazuje na pogoršanje omjera pokrivenosti u razdoblju od 2011. do 2015. godine, koji je pod utjecajem bržeg porasta umirovljenika te isti, na razini BiH, iznosi 1,10 zaposlenika na jednog umirovljenika. U promatranom razdoblju broj zaposlenih se povećao za 3,2%, dok je broj umirovljenika povećan za 9,3%.

Slika 1.21: Omjer pokrivenosti mirovinskih fondova

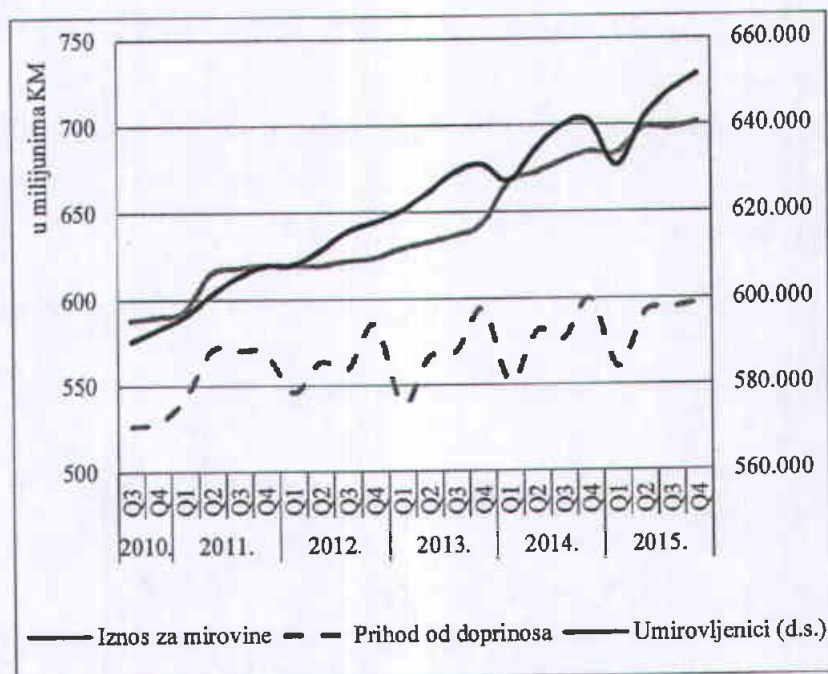

Izvor: BHAS, FZ MIO, Fond PIO RS.

Prikupljanje sredstava fondova u BiH najvećim dijelom ovisi o uplati doprinosa, koji uprkos blagom povećanju bruto plaće i zaposlenih osoba nedovoljno kompenziraju porast sredstava potrebnih za isplatu mirovina. Uz već navedeni porast umirovljenih osoba, na ukupne rashode fondova negativno utječe porast prosječne mirovine u navedenom razdoblju, što je u najvećoj mjeri odraz povećanja koeficijenta za isplatu mirovina, čime se isplata mirovina u prošlosti

prilagođavala, iako nedovoljno, porastu inflacije. Promatrajući slika 1.22 vidljivo je da prihodi od doprinosa (+13,0% u četvrtom tromjesečju 2015. u odnosu na četvrto tromjesečje 2010. godine) bilježe blaži porast u odnosu na troškove isplate mirovina (+18,8% u četvrtom tromjesečju 2015. odnosu na četvrto tromjesečje 2010. godine).

Slika 1.22: : Sredstva za isplatu mirovina i uplata doprinosa

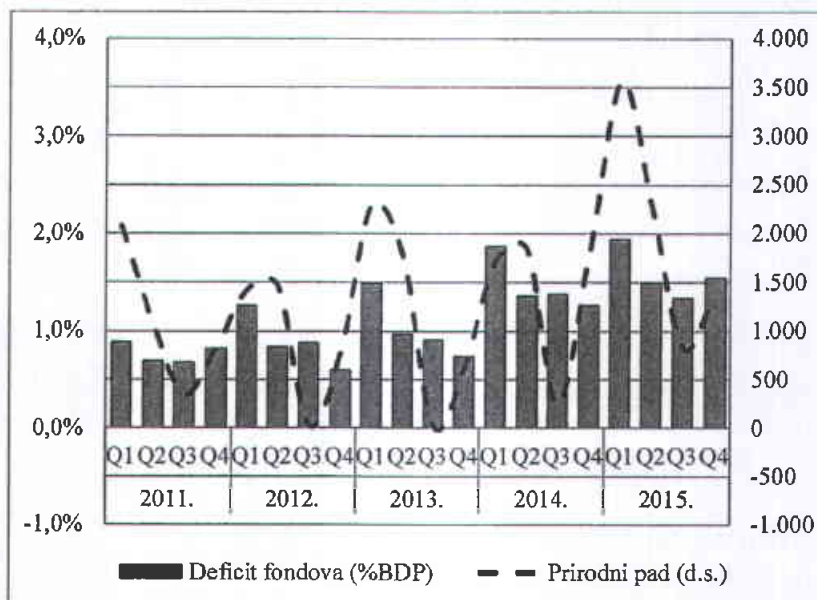
Izvor: FZ PIO, Fond PIO RS, FZS.

Napomena: Prihodi od doprinosa za FBiH uključuju prosječnu bruto plaću u FBiH i zaposlenike, gdje su još pridodani prihodi od djelatnika iz Brčko distrikta koji uplaćuju doprinose u FZ PIO. Podaci o dobrovoljnim doprinosima u FBiH su nedostupni.

Uzimajući u obzir podatke o prirodnom prirastu u BiH (slika 1.23.), vidljivo je da demografska slika bilježi negativni prirast, odnosno prirodni pad stanovništva, što također predstavlja budući izazov za mirovinske fondove. U promatranom razdoblju, broj umrlih osoba je veći za 3,4% dok je broj rođenih osoba manji za 11,1%. Smanjenje stope plodnosti uz očekivani porast životne dobi može imati značajne posljedice na povećanje udjela starijeg stanovništva te na održivost mirovinskih fondova, koji su na kraju 2015. godine ostvarili višak rashoda po isplati mirovina nad uplatama doprinosa od 1,57% BDP-a. Isto tako, treba uzeti u obzir da projekcija prihoda pretpostavlja da su svi doprinosi naplaćeni, prema čemu eventualna potraživanja fondova dodatno ugrožavaju navedni omjer. Što se tiče udjela ukupnih rashoda po mirovinama

u BDP-u, isti iznosi 9,97% na kraju 2015. godine, dok udio prikupljenih doprinosa za mirovinske fondove iznosi 8,40% BDP-a.

Slika 1.23: Prirodni pad stanovništva i deficit fondova

Izvor: BHAS, FZ PIO, Fond PIO RS.

Napomena: BDP za četvrto tromjesečje 2015. preuzet od vrijednosti BDP-a u posljednjem tromjesečju 2014.

U 2015. godini vlade Federacije BiH i Republike Srpske su intenzivirale zaduženja na domaćem tržištu kapitala, na kojem su emitirale vrijednosne papire u ukupnom iznosu od 1,01 milijardu BAM, što je za 310,0 milijuna BAM više nego prethodne godine. Postoje naznake da su se vlade zaduživale na duže razdoblje izdavanjem obveznica kako bi financirale dospelje kratkoročne obveze. U izvještajnom razdoblju, bh. entiteti su izvršili ukupno 37 emisija javnog duga, od čega Republika Srpska 16, a Federacija Bosne i Hercegovine 21 (tablica 1.7). Republika Srpska je ograničila svoje emisije na tri ročna segmenta, 6, 48 i 60 mjeseci, pri čemu je na najkraćem ročnom segmentu, šestomjesečni trezorski zapisi, izvršeno 68,75% od ukupnog broja emisija. Kroz ovih 16 emisija Republika Srpska je za potrebe financiranja proračuna Republike Srpske prikupila 407,34 milijuna BAM. Federacija Bosne i Hercegovine je izvršila više emisija (21), prikupila više novčanih sredstava (607,98 milijuna BAM) i bila prisutna na više ročnih segmenta primarnog tržišta javnog duga, ukupno sedam. Kao i Republika Srpska i Federacija Bosne i Hercegovine je najviše emitirala šestomjesečnih trezorskih zapisa. Od

ukupno 21 emisije, sedam ili 33% se odnosi na emisije šestomjesečnih trezorskih zapisa. Na emisije kratkoročnog javnog duga Federacije Bosne i Hercegovine, s rokom dospeljeća do godine, odnosi se 66,6% emisija, na srednjoročni dug, 14,3% (rok dospeljeća između jedne i tri godine), a na dugoročni dug (ročnost iznad tri godine), odnosi se 19,04% emisija.

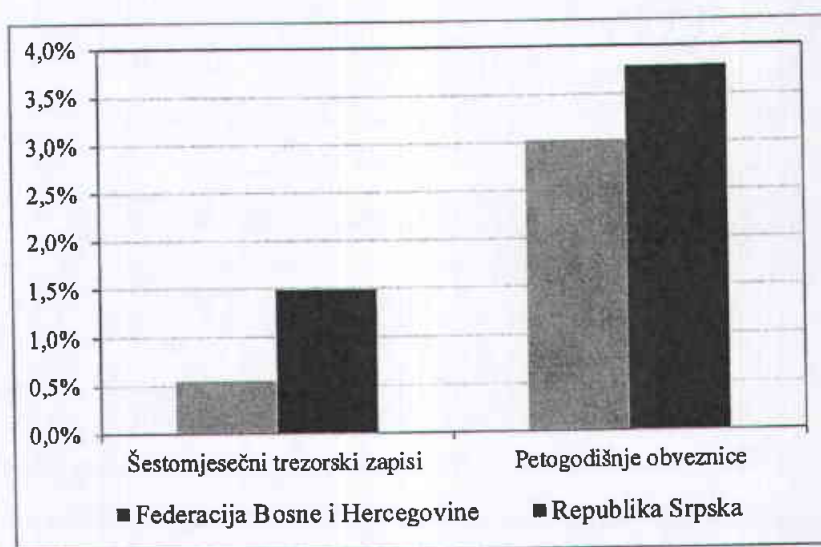
Tablica 1.7: Emisije javnog duga bh. entiteta u 2015. godini

	3 m	6 m	9 m	12 m	36 m	48 m	60 m	84 m	Ukupno
RS		11				2	3		16
FBIH	4	7	2	1	3		3	1	21
Ukupno	4	18	2	1	3	2	6	1	37

Izvor: SASE i BLSE

Iako su tijekom 2014. i 2015. godine stope prinosa na primarnom tržištu na trezorske zapise i obveznice Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske pokazivale tendenciju konvergencije, u drugom dijelu godine, a posebno na kraju 2015. godine, dolazi do značajnih, negativnih, promjena u uvjetima zaduženja Republike Srpske. Tijekom 2015. godine prosječna stopa prinosa na šestomjesečne trezorske zapise Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske je 0,547% i 1,495% respektivno, a prosječna emisiona stopa prinosa na petogodišnje obveznice Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske je 3,026% i 3,78% respektivno (slika 1.24).

Slika 1.24: Stopa prinosa do dospeljeća na primarnom tržištu javnog duga bh. entiteta

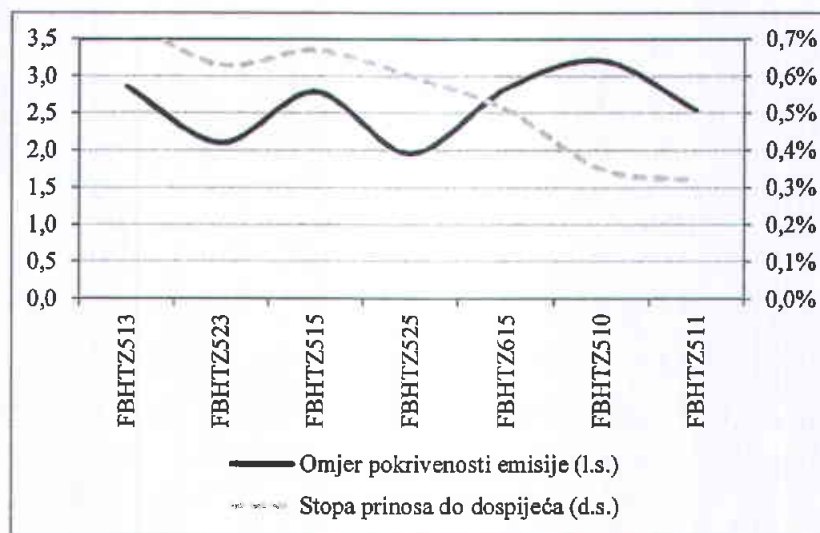

Izvor: SASE i BLSE

Do najveće razlike u stopama prinosa na petogodišnje obveznice Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine dolazi u emisijama iz prosinca na ovom ročnom segmentu. Stupanj uspješnosti posljednje emisije petogodišnjih obveznica Republike Srpske je bio 78,35% (RSBD_O_L od 28.12.2015. godine). Od planiranog iznosa emisije, 45 milijuna BAM, prodano je 34,7 milijuna BAM po stopi prinosa od 4%, a kuponska kamatna stopa je bila 3,5%. Emisija petogodišnjih obveznica Federacije Bosne i Hercegovine (FBH5O125, od 08.12.2015. godine) je prodana uz omjer pokrivenosti od 2,04 i stopu prinosa od 2,71%.

Federacija Bosne i Hercegovine je tijekom cijelog izvještajnog razdoblja, iz emisije u emisiju, uspijevala snižavati troškove kratkoročnog javnog duga, posebno na segmentu šestomjesečnih trezorskih zapisa (slika 1.25). Na početku izvještajnog razdoblja emisiona stopa prinosa na šestomjesečne trezorske zapise Federacije Bosne i Hercegovine je 0,75, a na kraju 0,32, što predstavlja smanjenje od 0,43 p.b. Do smanjenja troškova financiranja javnog duga dolazi uz izuzetno visoku tražnju za ovim segmentom emisija javnog duga Federacije Bosne i Hercegovine koja, mjerena odnosom pristiglih i prihvaćenih ponuda, nikada nije pala ispod 2.

Slika 1.25: Stopa prinosa do dospijea na primarnom tržištu šestomjesečnih trezorskih zapisa Federacije Bosne i Hercegovine

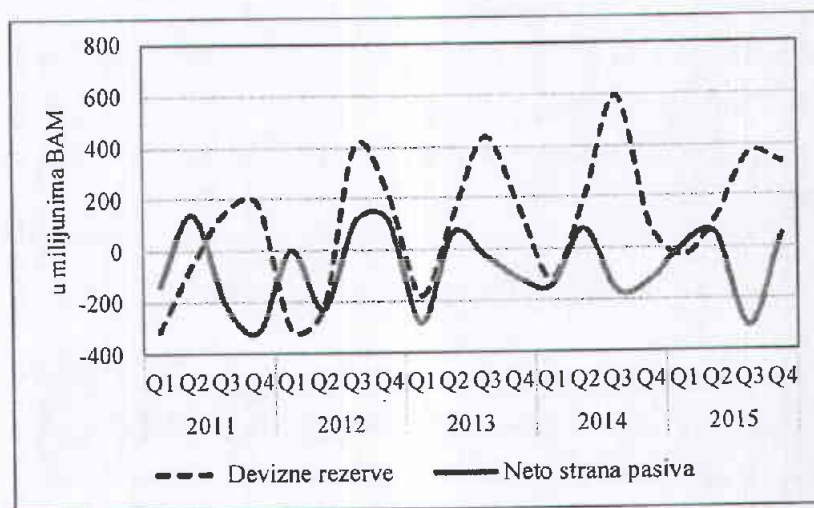

Izvor: SASE. Napomena: Omjer pokrivenosti emisije je predstavljen kao odnos pristiglih i prihvaćenih ponuda.

1.2.3 Bankarski sektor

Stagnacija bh. bankarskog sektora nastavljena je i u 2015. godini uslijed činjenice da bankarski sektor ne prati dio gospodarstva koji doprinosi rastu industrijske proizvodnje. U 2015. godini nastavljeno je smanjenje vanjskog duga komercijalnih banaka, što negativno utječe na kretanje deviznih rezervi. Međutim, drugi čimbenici su imali dominantniji utjecaj na devizne rezerve tijekom promatrane godine (poglavlje 1.1.2), čime je utjecaj razduživanja dosta neutraliziran (slika 1.26). Kreditni rast u najvećoj mjeri je rezultat rasta kredita odobrenih stanovništvu, dok se kreditna aktivnost smanjila, prvenstveno prema nefinancijskim poduzećima. Tijekom cijele godine depoziti su imali rastući trend, što je banke usmjerilo na domaće izvore za financiranje.

Slika 1.26: Tromjesečne promjene u deviznim rezervama i neto stranoj pasivi komercijalnih banaka

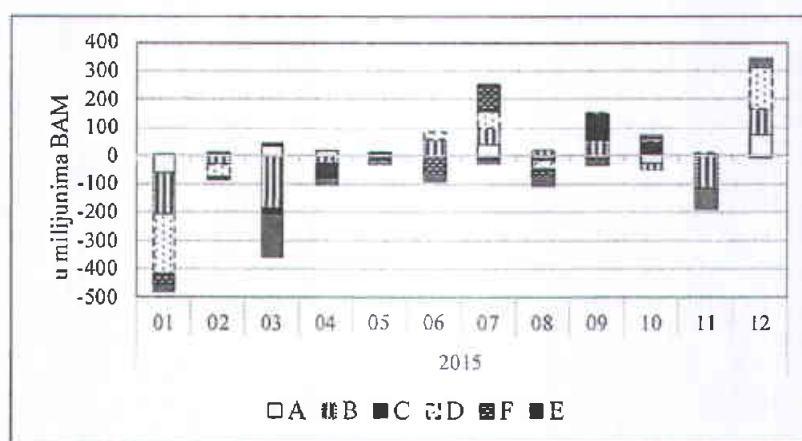
Izvor: Tablice 09 i 24

Novi regulatorni propisi u EU29 stupili su na snagu početkom 2015. godine kojim je uređeno poslovanje i nadzor banaka. Prema ovim propisima, BiH podliježe pravilima, s obzirom na kreditni rejting zemlje, da matične banke moraju izdvajati kapitalne rezerve za sva sredstva koja njihovi supsidijari drže na računu kod CBBiH. Moglo se očekivati da bh. banke u većinskom

²⁹ Direktiva 2013/36/EU Europskog parlamenta i vijeća o pristupanju djelatnosti kreditnih institucija i bonitetnom nadzoru nad kreditnim institucijama i investicijskim društvima i Uredba (EU) br. 575/2013 Europskog parlamenta i vijeća o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva od 26. lipnja 2013. Službeni list Europske unije: L 176/1, L 176/338.

vlasništvu europskih grupacija smanje sredstva koja drže na računu rezervi i višak sredstava usmjere u investicije s većim prinosom. Međutim, takvih promjena nije bilo uslijed izostanka jačih kreditnih aktivnosti u zemlji, regulatornih propisa o likvidnosti i internih politika bankarskih grupacija o koncentraciji rizika – prvenstveno se odnosi na domaće dužničke vrijednosne papire. Navedeno također objašnjava nastavak procesa razduživanja. Stoga je trend smanjenja zaduženja kod nerezidenata nastavljen i tijekom 2015. godine, jer se bh. banke manje zadužuju u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih kredita prema nerezidentima, obveze prema istim se smanjuju. Neto strana pasiva bankarskog sektora smanjena je za 191,5 milijuna BAM u prosincu 2015. godine u odnosu na prosinac 2014. godine. Depoziti nerezidenta, denominirani uglavnom u stranoj valuti, smanjeni su za 58,5 milijuna BAM. Istodobno, otplata kredita uslijed dospijeca i nedovoljna nova zaduženja dodatno su umanjili razinu zaduženja po osnovi uzetih kredita za 289,6 milijuna BAM. Krediti od nerezidenata objašnjavaju 83,5% promjene u stranoj pasivi, odnosno obvezama komercijalnih banaka prema nerezidentima (slika 1.27). Depoziti u stranoj aktivi banka su smanjeni u odnosu na kraj 2014. godine za 235,9 milijuna BAM, uslijed vrlo niskih, čak negativnih stopa na europskom tržištu.

Slika 1.27: Mjesečne promjene u stavkama strane aktive i strane pasive komercijalnih banaka

Izvor: Tablica 09

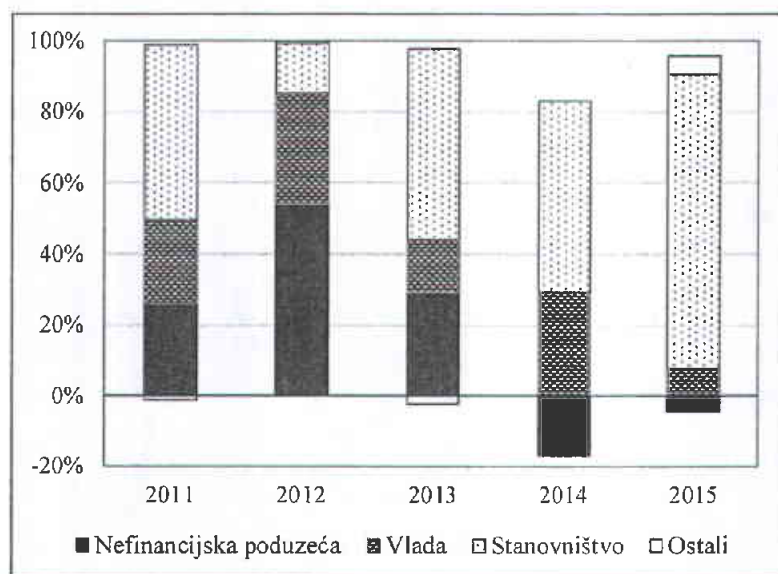
Legenda:

- A: Gotovina u trezoru
- B: Depoziti plasirani kod nerezidenata
- C: Vrijednosni papiri (osim dionica) – aktiva
- D: Depoziti nerezidenata
- E: Krediti uzeti od nerezidenata
- F: Ostala aktiva (neto)

Bilančna suma bh. bankarskog sektora povećana je za 5,2%, a cjelokupni bankarski sustav je poslovao s jednom bankom manje u odnosu na prethodnu godinu. Bobar banka je isključena iz sustava od siječnja 2015. godine³⁰. Rast ukupnih plasmana je vrlo skroman od početka godine i kretao se oko 2%. Međutim, izuzimajući učinak isključenja Bobar banke iz sustava, godišnja stopa rasta ukupnih kredita kretala se do 4%. Promjena u dinamici rasta kredita po sektorima nastala u ranijem razdoblju nastavljena je i tijekom 2015. godine te su krediti stanovništva rasli po znatno višim stopama od kredita nefinancijskim poduzećima. Slika 1.28 ilustrira doprinos rastu ukupnih kredita po sektorima i jasno prezentira dominaciju doprinosa sektora stanovništva ukupnom rastu kredita. Razina novih ugovorenih kredita domaćim sektorima je neznatno niža (0,5%) u odnosu na prethodnu godinu, a razlog su smanjena potražnja za kreditima i rigorozniji uvjeti za odobrenje novih zaduženja. Udio nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima je smanjen za 0,5 p.b. u odnosu na prošlu godinu i iznosi 13,7% na kraju 2015. godine. Godišnja stopa rasta kredita privatnim nefinancijskim poduzećima bila je uglavnom negativna tijekom 2015. godine, što ukazuje na stagnaciju investicija te strože uvjete za odobrenje novih kredita.

³⁰ Odlukom Agencije za bankarstvo RS Bobar banci ad Bijeljina oduzeta je dozvola za rad 23.12. 2015. godine

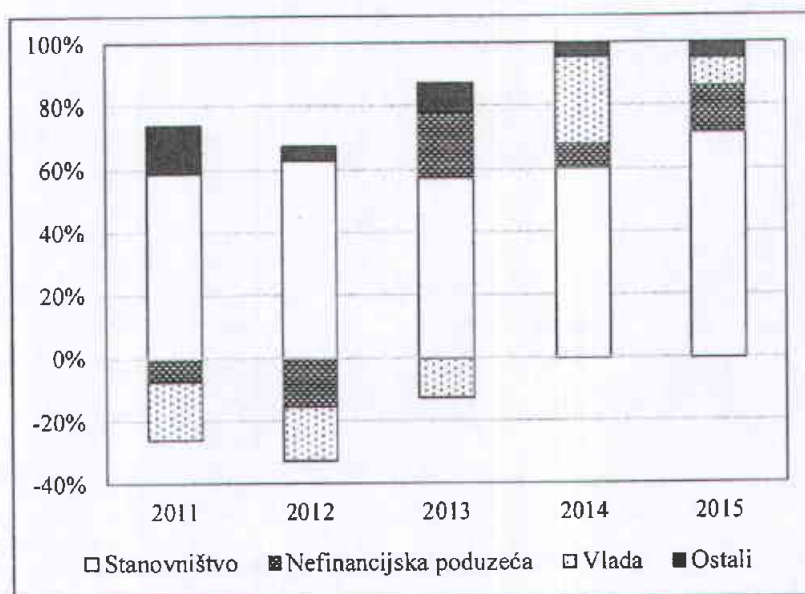
Slika 1.28: Doprinos ukupnom rastu kredita po sektorima

Izvor: Tablice 14 i 15

Ukupni depoziti su nastavili trend rasta i povećani su za 1,15 milijardi BAM na kraju 2015. u odnosu na kraj 2014. godine. Navedeni porast je uzrokovan uglavnom nastavkom rasta depozita privatnog domaćeg sektora, prvenstveno stanovništva (slika 1.29). Najveće povećanje na godišnjoj razini, 822,7 milijuna BAM ili 9,1%, ostvario je sektor stanovništva. Rast depozita stanovništva je jednim dijelom zasnovan na isplati stare devizne štednje. Trend rasta depozita stanovništva prisutan je već duže razdoblje, a kamatne stope stanovništva koje donose prinos na oročene depozite preko godinu dana su smanjene na razine ispod 3% u 2015. godini. Krajem godine, depoziti vladinog sektora su zabilježili povećanje uslijed izdavanja trezorskih zapisa i obveznica oba entiteta, što je doprinijelo rastu ukupnih depozita. Na slici je također ilustriran doprinos rastu ukupnih depozita od nefinancijskih poduzeća koji nije zanemariv i iznosi 170,1 milijun BAM na godišnjoj razini.

Slika 1.29: Doprinos ukupnom rastu depozita po sektorima

Izvor: Tablice 12 i 13

Bankarski sektor ostvario je pozitivan finansijski rezultat u 2015. godini i neto dobit prema preliminarnim podacima iznosi 69,9 milijuna BAM. Banke u stranom vlasništvu ostvarile su značajnu dobit (146,7 milijuna BAM), s tim da su neke od banaka u ovoj grupi poslovale s gubitkom. Istodobno, banke u državnom vlasništvu ostvarile su negativan finansijski rezultat (-89,9 milijuna BAM), ali nisu sve banke u ovoj grupi poslovale s gubitkom.

Produženo djelovanje finansijske krize reflektira se i na realni i na bankarski sektor u BiH. Udio nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima je nešto niži (13,7) u odnosu na prethodnu godinu (14,2), ali ipak još uvijek veoma visok. Upravo kašnjenje dužnika u otplati kredita može dovesti do pretvaranja kreditnog u rizik likvidnosti, u smislu smanjenja priljeva likvidnih sredstava. Dok banke, s jedne strane, nastoje poboljšati kvalitetu svoje aktive, noseći breme visokog udjela nekvalitetnih kredita, privatni sektor, osobito poduzeća, s druge strane, još uvijek ne iskazuje dovoljnu potražnju za kreditima koja bi rezultirala značajnim stopama kreditnog rasta. Preferencije ka likvidnim sredstvima u smislu kratkoročnih depozita, ali i gotovine, iskazuju i gospodarstvo i stanovništvo.

Tablica 1.8: Pokazatelji likvidnosti bankarskog sektora u BiH

		Likvidna sredstva prema ukupnim sredstvima	Likvidna sredstva prema kratkoročnim financijskim obvezama	Depoziti prema kreditima	Kratkoročne financijske prema ukupnim financijskim obvezama
2014.	Q1	24,7%	43,6%	87,0%	67,0%
	Q2	24,7%	43,4%	86,3%	67,3%
	Q3	26,8%	47,0%	91,1%	67,4%
	Q4	26,8%	46,1%	92,4%	68,5%
2015.	Q1	24,7%	43,3%	91,4%	67,8%
	Q2	25,2%	43,7%	91,7%	68,5%
	Q3	28,8%	43,4%	94,6%	70,5%
	Q4	26,4%	44,1%	96,9%	70,7%

Izvor: CBBH31

Likvidna sredstva prema ukupnim sredstvima, kao jedan od glavnih pokazatelja likvidnosti, koja pokazuju koliko je bankarski sektor osjetljiv na krizu likvidnosti, odnosno koliko je sposoban da zadovolji neočekivanu potražnju za gotovinom, na približno istoj su razini kao prethodne godine. Gorepomenuto povećanje kratkoročnih depozita u bilančnoj sumi banaka utjecalo je na pogoršanje pokazatelja likvidnosti koji se odnose na omjer likvidnih sredstava prema kratkoročnim financijskim obvezama te omjer kratkoročnih financijskih prema ukupnim financijskim obvezama. Prvi od ovih pokazatelja ukazuje do koje mjere banke mogu izdržati povlačenje kratkoročnih sredstava, a da se ne suoče s problemom likvidnosti. Jedan od

³¹Metodologija za kompiliranje pokazatelja financijskog zdravlja, CBBiH (siječanj 2014. godine), www.cbbh.ba

Osnovna likvidna sredstva, odnosno likvidna sredstva u užem smislu, sastoje se od gotovine i depozita i drugih financijskih sredstava s rokom dospelja manjim od tri mjeseca, ne računajući međubankarske depozite.

Kratkoročne financijske obveze definirane su Izvješćem o ročnoj usklađenosti aktive i pasive banaka i predstavljaju ukupne financijske obveze preostale ročnosti do jedne godine.

Ukupne financijske obveze definirane su Izvješćem o ročnoj usklađenosti aktive i pasive banaka, a čine ih: a) depoziti i dospjele neizmirene izvanbilančne obveze, b) uzete pozajmice od drugih banaka, c) obveze prema vladi, d) obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama, e) subordinirani dugovi i subordinirane obveznice i f) ostale financijske obveze.

regulatora bankarskog sektora u BiH (Agencija za bankarstvo FBiH) je u svom redovnom izvješću za treće tromjesečje ukazala da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, a u svrhu poštivanja regulatornih zahtjeva, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju. To praktično znači, dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora, što može značajno ugroziti poziciju likvidnosti bankarskog sektora³². Premda je trenutačno na zadovoljavajućoj razini, riziku likvidnosti treba posvetiti povećanu pozornost u narednom razdoblju, osobito usljed očekivanog nastavka rasta kratkoročnih depozita. Rast depozita doveo je i do povećanja omjera depozita prema kreditima.

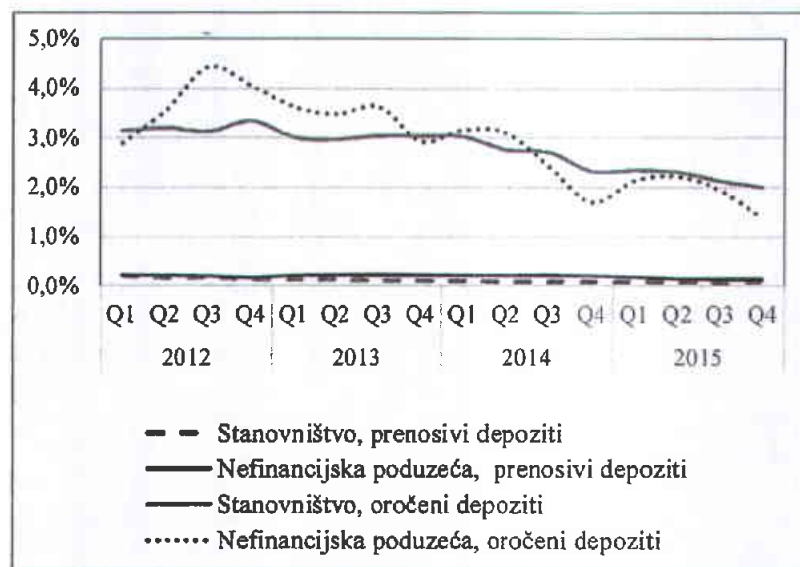
Tekstni okvir 2: Kamatne stope

U posljednje četiri godine prosječne ponderirane nominalne kamatne stope bilježe blaži trend smanjenja i na depozite i na kredite. Međutim, ovakvi trendovi u kretanju kamatnih stopa su u suprotnosti sa stanjem na bh. bankarskom tržištu u pogledu depozitnih i kreditnih aktivnosti. Naime, kreditne aktivnosti su na dosta niskoj razini, prevenstveno prema nefinancijskim poduzećima, što može implicirati da je uzrok kreditne stagnacije u ovom sektoru na strani potražnje za kreditima. Slaba potražnja sektora poduzeća za kreditima odraz je makroekonomskog i političkog okruženja u kojem prevladava stagnacija ekonomskih aktivnosti koja proizilazi iz nedostatka većih investicija, ali i dosta strogih uvjeta za dobijanje kredita. Rast kredita sektora stanovništva u 2015. godini, koji se kretao od 5 do 6% na godišnjoj razini, u najvećoj mjeri je uzrokovao rast ukupnih kredita. Prema podacima CBBiH, najveći dio novih kredita se odnosi na nenamjensku potrošnju. Visina kamatnih stopa na kredite stanovništvu uglavnom je determinirana visinom kamatnih stopa na nenamjenske kredite koji su u kategoriji ostalih kredita. Kako je većina nenamjenskih kredita namijenja potrošnji, navedeno može ukazivati da se dio novih ugovorenih kredita koristi za reprogramiranje postojećih obveza. Pored toga, može se pretpostaviti da je sektor stanovništva prezadužen da bi se kreditno dalje zaduživao, bez obzira na kamatne stope koje su na najnižoj razini u posljednje četiri godine. Nominalne kamatne stope na depozite po viđenju svim domaćim sektorima su konstantno na iznimno niskoj razini, vrijednosti blizu 0%. U slučaju štednih depozita, kamatne stope su uglavnom bilježile blagi trend smanjenja u posljednje četiri godine. Promatrajući depozite

³² Informacija o bankarskom sustavu FBiH 30.09.2015. godine, Federalna agencija za bankarstvo (studeni 2015. godine), www.fba.ba

stanovništva s ugovorenim dospijećem, nešto više su kamatne stope na depozite u EUR u odnosu na depozite u domaćoj valuti i nalaze se na razini od 1% do 3%. U posljednje četiri godine, dvije trećine novougovorenih depozita s ugovorenim dospijećem su depoziti u EUR valuti. I pored trendova pada nominalnih kamatnih stopa na depozite stanovništva, a time i manjim prinosima po osnovi oročenih depozita, u 2015. godini je zabilježen značajan rast depozita ovog sektora.

Slika 1.30: Nominalne kamatne stope na depozite

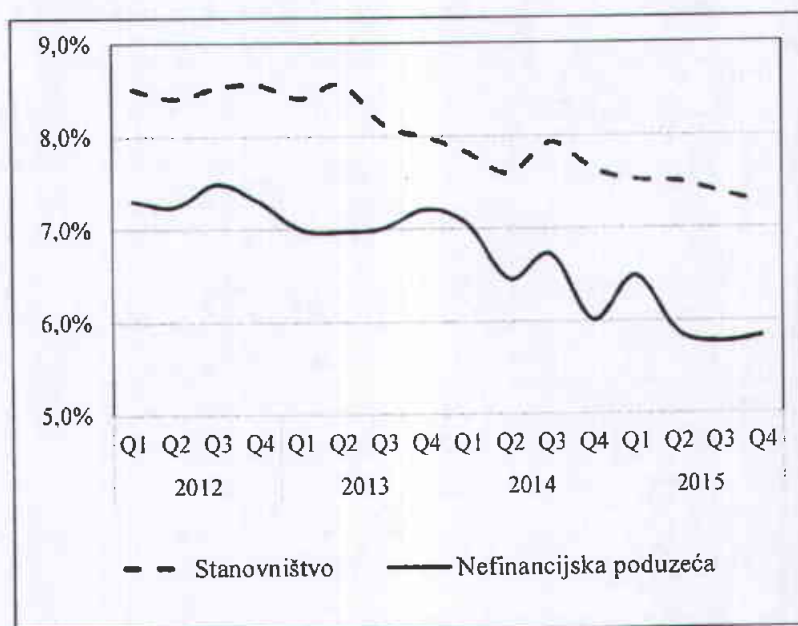

Izvor: Tablica 10c

Napomena: CBBiH objavljuje nominalne kamatne stope na depozite i kredite stanovništva i nefinancijskih preduzeća na web-stranici CBBiH na mjesečnoj osnovi. Na web-stranici je objavljena i metodologija koja se primjenjuje od 2012. godine. Prema tome, kamatne stope objavljene na web-stranici CBBiH su zvanične.

Kamatne stope prikazane na slici su ilustrativne i cilj im je da prikažu prosječne vrijednosti po tromjesečjima za kamatne stope koje banke plaćaju domaćim sektorima na depozite po viđenju i oročene depozite u domaćoj valuti.

Slika 1.31: Nominalne kamatne stope na kredite

Izvor: Tablice 10a i 10b

Napomena: CBBiH objavljuje nominalne kamatne stope na depozite i kredite stanovništva i nefinancijskih preduzeća na web-stranici CBBiH na mjesečnoj osnovi. Na web-stranici je objavljena i metodologija koja se primjenjuje od 2012. godine. Prema tome, kamatne stope objavljene na web-stranici CBBiH su zvanične.

Kamatne stope prikazane na slici su ilustrativne i cilj im je da prikažu prosječne vrijednosti po tromjesečjima za kamatne stope na kredite po kojima banke plasiraju sredstva u domaćoj valuti sa i bez valutne klauzule poduzećima i stanovništvu.

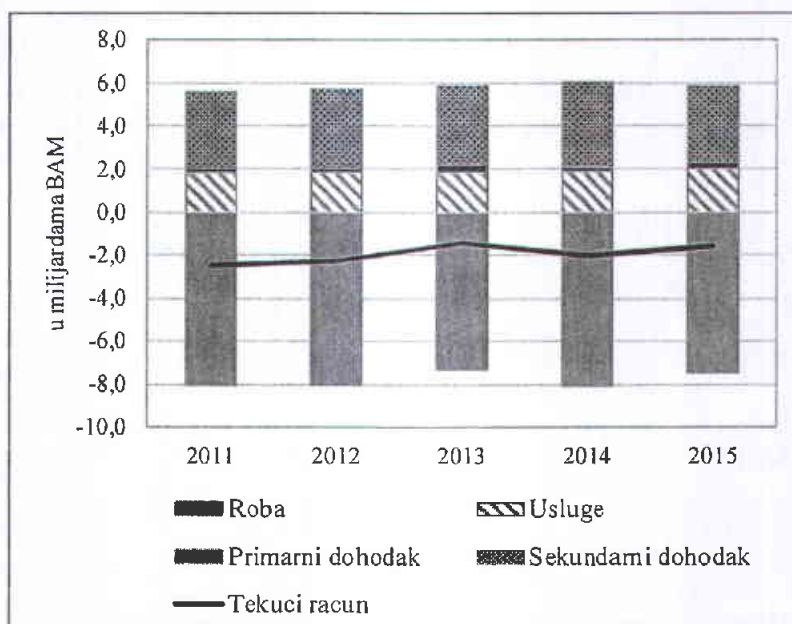
1.2.4 Vanjski sektor

1.2.4.1. Platna bilanca

Platnobilančna pozicija je u 2015. godni poboljšana. Deficit tekućeg računa se smanjio za 447,0 milijuna BAM ili za više od jedne četvrtine i iznosio je 1,59 milijardi BAM (slika 1.32). Najveći doprinos smanjenju deficita tekućeg računa dolazi s podbilance robe, gdje je povećanje izvoza i smanjenje uvoza dovelo do smanjenja trgovinskog deficita. Na smanjenje deficita tekućeg računa povoljno je utjecalo i povećanje suficita na računu usluga koje je povećano za 6,1%. Priljev po osnovi svih vrsta usluga je porastao, s tim da je najznačajnije povećanje ostvareno kod priljeva po osnovi usluge dorade i obrade robe (7,0%), dok je priljev po osnovi noćenja stranih turista veći za 11,0%. Suficit na računu primarnog dohotka je također povećan, i to za

50,0%. Naime, u protekloj godini su isplate po osnovi dividendi poduzeća u stranom vlasništvu manje za jednu petinu u odnosu na 2014. godinu, s tim da je i reinvestirana zarada manja u odnosu na 2014. godinu, kao i rashod po osnovi otplate kamate na dug vladinog i privatnog sektora. Nepovoljan utjecaj na deficit tekućeg računa je imalo smanjenje priljeva na sekundarnom računu kojim se financira oko polovine robnog deficita. Priljevi na sekundarnom računu su se smanjili za 8,7%, s tim da je priljev po osnovi doznaka iz inozemstva stabilan i bilježi neznatno povećanje te je glavni razlog smanjenja na ovom podračunu manji priljev po osnovi mirovina iz inozemstva za jednu četvrtinu. Nadalje, na kapitalnom računu je zabilježeno manje priljeva u odnosu na prethodnu godinu zbog niske baze (poplave koje su se dogodile u 2014. godini).

Slika 1.32: Tekući račun i njegove komponente

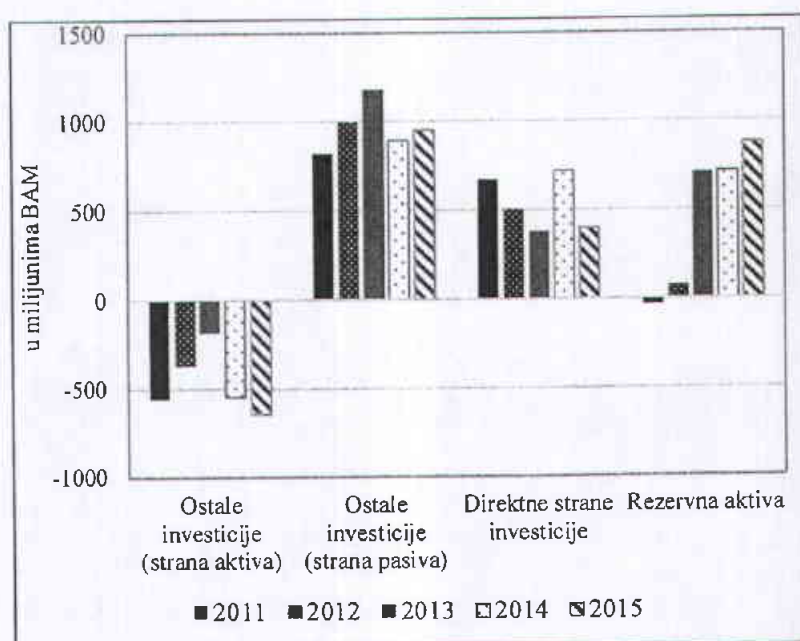

Izvor: Tablica 19

Smanjenje deficita tekućeg računa je smanjilo i priljeve na financijskom računu, koji su manji za skoro jednu petinu u odnosu na 2014. godinu. Priljev po osnovi izravnih stranih investicija u 2015. godini iznosi 402,8 milijuna BAM i skoro se upolovio u odnosu na prethodnu godinu. Reinvestirana zarada čini oko 15% ovog iznosa, iako je i priljev po ovoj osnovi manji u odnosu na prethodnu godinu. Manji priljev po osnovi izravnih stranih investicija je i najvećim dijelom razlog smanjenja priljeva na financijskom računu. Zaduživanje po osnovi ostalih investicija je

veće za 10,0%. Bankarski sektor je nastavio s procesom razduživanja i u 2015. godini, dok se s druge strane povećala strana valuta u trezoru, ali je došlo do smanjenja sredstava koje banke drže na računima u inozemstvu. Vladin sektor se u 2015. godini neznatno zadužio u neto iznosu 21,2 milijuna BAM, dok su ostali sektori značajno povećali svoja zaduženja. Rast rezervne aktive iznosi 880,8 milijuna BAM i veći je za 23,6% u odnosu na prethodnu godinu (slika 1.33).

Slika 1.33: Financijski račun i njegove komponente

Izvor: CBBiH

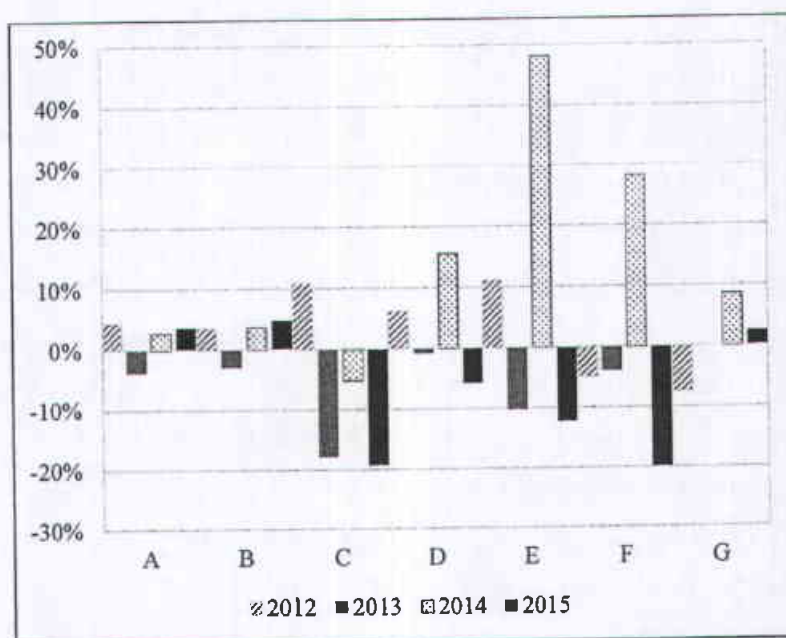
Proteklu godinu u vanjskotrgovinskoj razmjeni karakterizira povećanje izvoza i smanjenje uvoza te posljedično smanjenje trgovinskog deficita za 653,0 milijuna BAM ili 8,7%, što se u konačnici pozitivno odrazilo na devizne rezerve. U 2015. godini ukupan izvoz je iznosio 8,98 milijardi BAM. U odnosu na prethodnu godinu vrijednost izvoza se povećala za 3,5%. Iako su godišnje stope rasta izvoza u posljednjih pet godina pozitivne, s izuzetkom 2012. godine u protekle dvije godine je došlo do usporavanja rasta izvoza, odnosno stagnacije. Izvoz električne energije je manji za 7,8%, dok je izvoz cijele grupe mineralnih proizvoda manji za 22,1%, stoga je doprinos ove grupe proizvoda ukupnom rastu izvoza negativan i iznosi 2,4%. Nadalje, nastavljen je pad izvoza baznih metala, pri čemu je naglašena ovisnost domaćeg izvoza i uvoza o kretanju cijena tih roba na svjetskim tržištima. Bazni metali koji su u proteklm godinama činili oko jednu petinu izvoza, u posljednje dvije godine imaju tendenciju smanjenja udjela u

ukupnom izvozu. Tako je u 2015. godini njihov udio u ukupnom izvozu smanjen na 18,5%. Tijekom cijele godine indeks cijena metala je u padu, što se odrazilo i na vrijednost izvoza baznih metala te je godišnja stopa negativna i iznosi 5,6%. Cijena aluminija na svjetskim tržištima je u padu tijekom cijele godine, dok je cijena željezne rude u drugom tromjesečju porasla, ali je u nastavku godine uslijedio značajan pad. Stoga je izvoz baznih metala imao negativan doprinos rastu izvoza, i to za 1,1%. Najvišu stopu rasta izvoza su imali proizvodi kemijske industrije i njihov doprinos ukupnom rastu izvoza iznosio je 1,0%. Rast su ostvarili neorganski proizvodi u proizvodima kemijske industrije, gdje je došlo do povećanja i izvezena količine, ali je cjenovni efekat imao dominantan utjecaj. S druge strane, izvoz farmaceutskih proizvoda bilježi smanjenje i vrijednosti i količine izvezena robe. Izvoz namještaja već godinama ima relativno visoke stope rasta, s tim da je u protekloj godini stopa rasta nešto niža, 5,8%, te je tako i doprinos ukupnom rastu izvoza niži i iznosi 0,6%. Izvoz strojeva, aparata i električnih uređaja već duži niz godina ima stabilne i visoke stope rasta (u 2015. godini 8,4%). Promatrano na razini ukupnog izvoza, izvozne cijene su porasle za 5,8% u odnosu na baznu razinu u 2010. godini. Izvozne cijene goriva, električne energije i baznih metala su dosta ispod bazne vrijednosti, dok su cijene kemijskih proizvoda i sirovih materija iznad bazne razine, što je pogodovalo i rastu izvoza ovih grupa proizvoda. S aspekta potražnje naših proizvoda od strane glavnih trgovinskih partnera, došlo je do povećanja izvoza u zemlje EU za 3,0%, dok je izvoz u zemlje CEFTA-e smanjen za 1,8%. U konačnici, analiza podataka pokazuje da je potražnja za našim proizvodima stabilna i rastuća. Povećanje izvoza u Njemačku je rezultat povećanja tražnje za odjećom i pribora za odjeću te električnih strojeva i uređaja. Rast izvoza u Sloveniju i Italiju je uzrokovan rastom izvoza neorganskih kemijskih proizvoda. Porasla je potražnja za izvozom aluminija u Njemačku i Italiju, dok se izvoz aluminija u Hrvatsku upolovio.

U 2015. godini vrijednost uvoza iznosila je 15,8 milijardi BAM i uvoz je manji za 347,5 milijuna BAM ili 2,1%. Temeljna karakteristika kretanja na strani uvoza je da je nastavljen trend smanjenja vrijednosti uvoza nafte i naftnih derivata, što je u potpunosti rezultat smanjenja cijena ovog energenta na svjetskom tržištu, dok je uvezena količina gotovo na istoj razini kao i prethodne godine te je vrijednost uvoza proizvoda mineralnog podrijetla manja za jednu petinu. Uvoz strojeva i aparata i el. uređaja također ima negativnu stopu rasta zbog visoke baze, jer je usljed poplava u prethodnoj godini uvoz ove grupe proizvoda zabilježio značajno povećanje. Ostale uvozne grupe proizvoda imaju pozitivne stope rasta te prosječna stopa rasta iznosi oko 4,0%. Iako je došlo do smanjenja uvoza, domaća tražnja se nije smanjila, što pokazuju i podaci

bankarskog i realnog sektora te je smanjenje isključivo rezultat kretanja cijena na svjetskom tržištu. Na smanjenje trgovinskog deficita prema grupama proizvoda najviše je utjecalo već pomenuto smanjenje deficita grupe mineralna goriva, mineralna ulja i električna energija, proizvoda farmaceutske industrije i strojeva, aparata i električnih strojeva, dok se deficit produbio u razmjeni raznih prehrambenih proizvoda, pića, alkohola i octa te u trgovini vozila (slika 1.34).

Slika 1.34: Smanjenje/povećanje trgovinskog deficita po grupama proizvoda

Izvor: BHAS

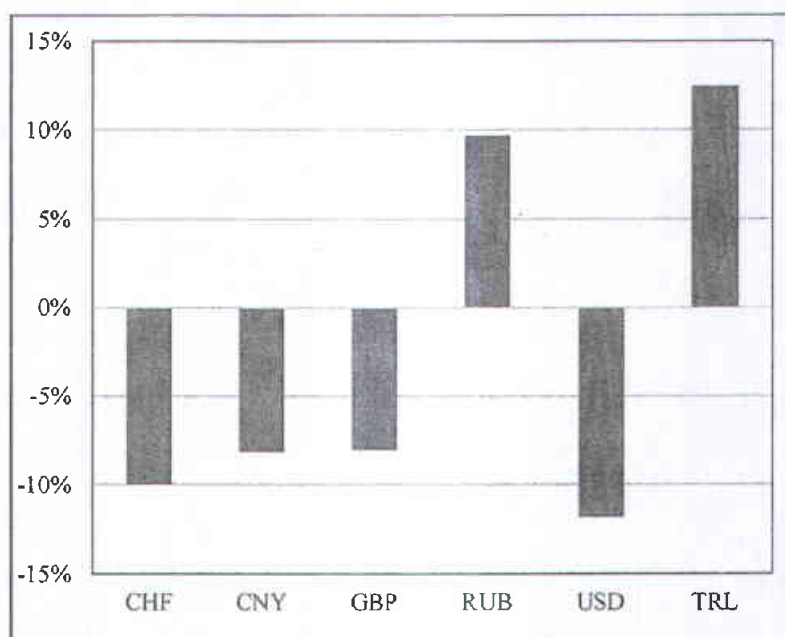
- A Pića, alkohol i sirće
- B Razni prehrambeni proizvodi
- C Mineralna goriva, mineralna ulja, električna energija
- D Farmaceutski proizvodi
- E Mašine, aparati i mehanički uređaji
- F Električne mašine i oprema i njihovi dijelovi
- G Vozila

1.2.4.2. Nominalni i realni efektivni devizni tečaj

U 2015. godini nominalni efektivni tečaj (NEER) je kao i u prethodnim godinama zadržao aprecijacijski trend, s tim da je u drugom tromjesečju došlo do značajnije deprecijacije tečaja za 2,5 p.b. u odnosu na kraj godine. U prosincu NEER je bio za 7,7 p.b. viši u odnosu na baznu

razinu (slika 1.36). Sva kretanja NEER su uzrokovana kretanjem nominalnih tečajeva naših trgovinskih partnera u odnosu na EUR, našu siderenu valutu. Prvu polovinu godine je obilježilo slabljenje eura, uzrokovano novom politikom kvantitativnih olakšica ECB-a, prema vodećim svjetskim valutama, a osobito prema američkom dolaru. U drugoj polovini godine je i dalje prisutan trend deprecijacije EUR, pa tako i BAM, prema američkom dolaru. BAM deprecira i prema švicarskom franku i kineskom juanu (slika 1.35). S druge strane, aprecijacijski trend NEER koji je u konačnici i prisutan tijekom cijele godine (osim u drugom tromjesečju) rezultat je značajnog slabljenja ruske rublje i u manjoj mjeri turske lire.

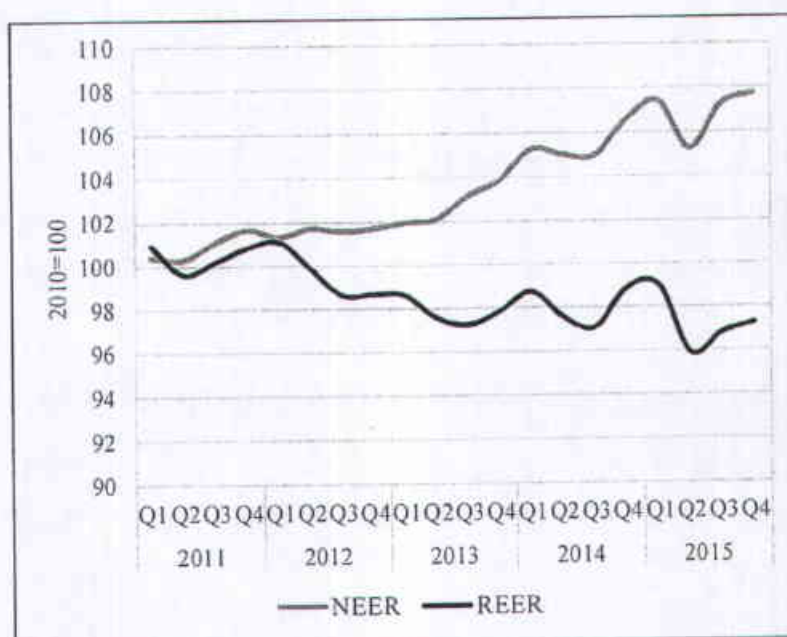
Slika 1.35: Godišnje promjene tečaja BAM prema odabranim valutama u prosincu

Izvor: CBBiH

Realni efektivni tečaj BAM (REER) je u prosincu 2015. godine bio za 1,6 p.b. niži u odnosu na isti mjesec prethodne godine (slika 1.36). Iako REER ima opadajući trend u posljednje četiri godine, u 2015. godini, nakon pada u prvom tromjesečju, REER ima tendenciju blagog rasta i približavanja baznoj razini. Veliki raspon između NEER i REER je rezultat niže inflacije u odnosu na zemlje glavne trgovinske partnere.

Slika 1.36: Nominalni i realni efektivni tečaj BAM

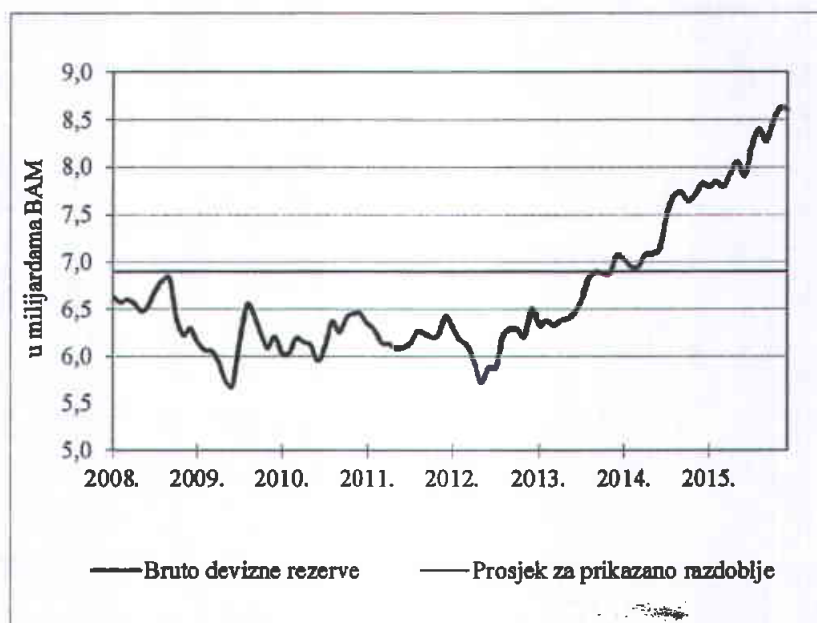

Izvor: CBBiH

2. Izvješće o aktivnostima CBBiH u 2015. godini

Snažan rast deviznih rezervi koji traje od 2012. godine nastavljen je i tijekom 2015. godine. Tako su bruto devizne rezerve 2015. godinu okončale s iznosom od 8,61 milijardu BAM, uz godišnji rast u iznosu 780,7 milijuna BAM (10,0%) (tablica 24)

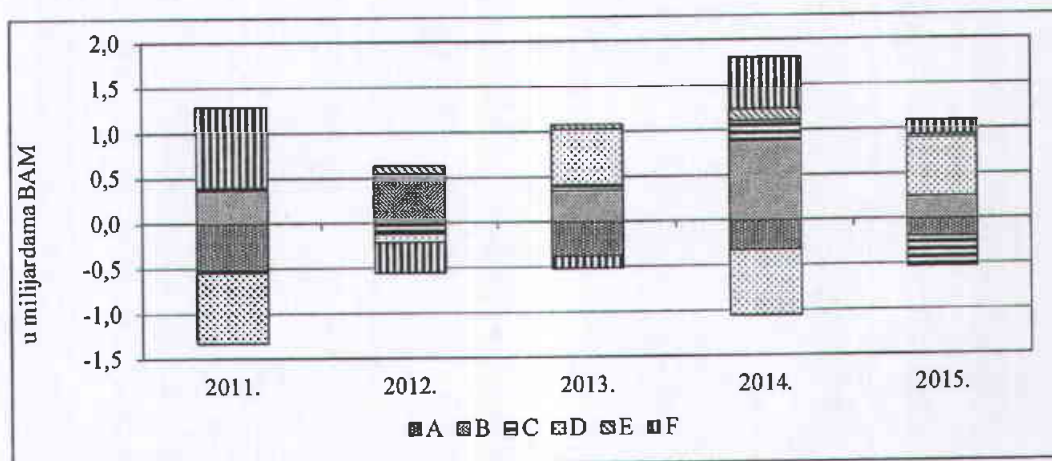
Slika 2.1: Devizne rezerve CBBiH

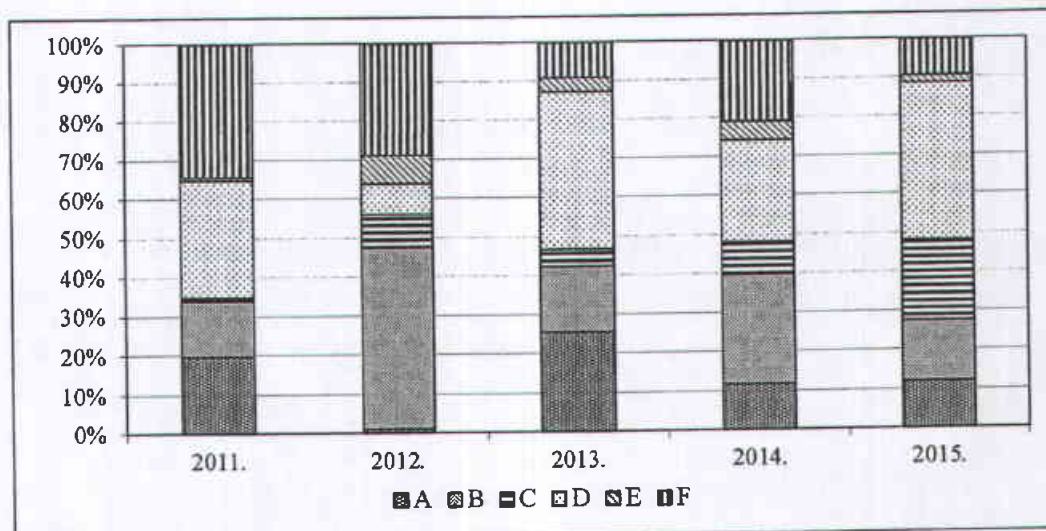
Izvor: Tablica 24

Slike 2.2 i 2.3 ilustriraju promjene u čimbenicima koji determiniraju razinu deviznih rezervi. Povijesno promatrano, promjene u domaćoj potražnji te promjene u vanjskom dugu bankarskog i javnog sektora temeljni su čimbenici koji su determinirali promjene u deviznim rezervama u prethodnim godinama.

Slika 2.2: Promjene u čimbenicima koji imaju dominantan utjecaj na promjene nivoa deviznih rezervi CBBiH

Slika 2.3: Relativni značaj čimbenika koji su utjecali na promjene u deviznim rezervama CBBiH

Izvor: CBBiH

Legenda:

- A: Promjena u neto stranoj pasivi banaka
- B: Promjena u neto vanjskoj zaduženosti vlade
- C: Promjena u izravnim investicijama koja se ne odnosi na bankarski sektor
- D: Promjena u neto robnom deficitu
- E: Promjene u doznakama
- F: Ostalo

Smanjenje trgovinskog deficita, usljed manje potražnje za deviznim sredstvima, imalo je pozitivan utjecaj na rast deviznih rezervi u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, priljev deviznih sredstava po osnovi izravnih stranih investicija znatno je niži u odnosu na 2014. godinu, tako da je i njihov značaj ove godine manji, dok su doznake ostale na približno istoj razini.

U razdoblju ekonomske ekspanzije i kreditnog buma prije nastupanja ekonomske krize, kao temeljni izvor financiranja bankarskog sektora u BiH, koji je u većinskom stranom vlasništvu, koristila su se zaduženja iz inozemstva, koja su imala pozitivan utjecaj na rast deviznih rezervi. Nakon nastupanja nepovoljnih makroekonomskih uvjeta, počeo je proces razduživanja banaka koji negativno utječe na devizne rezerve. Razduživanje je nastavljeno i u 2015. godini (potpoglavlje 1.2.3), mada je negativan utjecaj na devizne rezerve manji u usporedbi s prethodnim godinama.

2.1. Monetarna politika

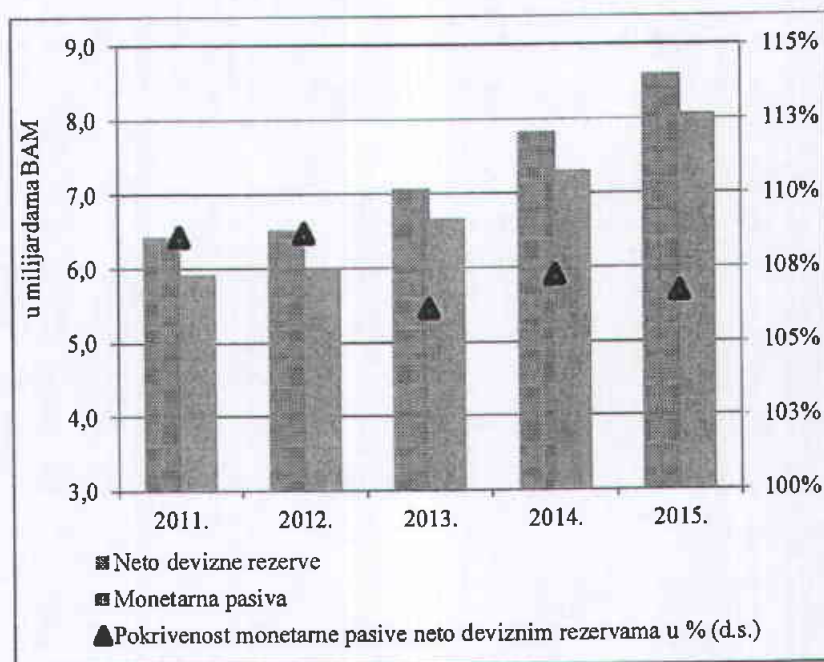
CBBiH je i u 2015. godini ispunila cilj definiran Zakonom o CBBiH vezano za izdavanje domaće valute prema aranžmanu valutnog odbora. Sukladno članku 31. Zakona, CBBiH je obvezna da osigura da ukupan iznos njene novčane pasive nikada ne pređe ekvivalentan iznos njenih neto deviznih rezervi, što je u potpunosti i ispunjeno. Pored toga, Centralna banka je obvezna i održavati generalnu rezervu do razine iznosa odobrenog kapitala banke koji mora iznositi minimalno pet postotaka ukupnog iznosa novčane pasive prikazane na računima Centralne banke za kraj te financijske godine. Sukladno Zakonu, ukupan iznos novčane (monetarne) pasive Centralne banke je uvijek zbroj:

(A) svih novčanica i kovanog novca koje su u optjecaj stavile središnjica, glavne jedinice i ostale podružnice Centralne banke i

(B) potražnih salda svih računa koji se drže u knjigama Centralne banke i njenih organizacijskih jedinica od strane rezidentnih vlasnika računa.

Na kraju 2015. godine pokrivenost monetarne pasive neto deviznim rezervama iznosila je 106,7% i nešto je manja u odnosu na prethodnu godinu.

Slika 2.4: Pokrivenost monetarne pasive neto deviznim rezervama

Izvor: Tablica 24

2.2. Račun rezervi kod CBBiH

CBBiH primjenjuje ortodoksni valutni odbor, tako da je obvezna rezerva jedini instrument monetarne politike koji CBBiH ima na raspolaganju. Tijekom 2015. godine nije dolazilo do izmjena stope obvezne rezerve niti promjena u strukturi osnovice. Odluke CBBiH o izuzeću sredstava pozajmljenih iz inozemstva te depozita vlada za razvojne projekte iz 2008. godine i dalje su ostale na snazi. Upravno vijeće je 31. ožujka 2015. godine, a s primjenom od 1. svibnja 2015. godine, donijelo Odluku o izmjeni politike naknade na sredstva na računu rezervi. Stopa naknade se obračunava prema sljedećem:

- na iznos obvezne rezerve – prosjek EONIA koji je u istom razdoblju zabilježen na tržištu umanjen za 10 baznih bodova, ili minimum nula,
- na iznos sredstava iznad obvezne rezerve – nulta stopa naknade.

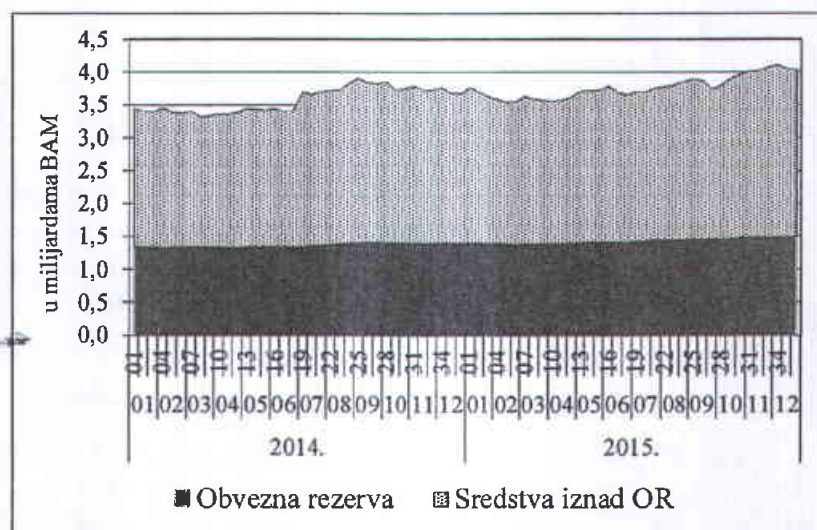
Nulta stopa naknade na obveznu rezervu primjenjuje se u slučaju da je prosječna EONIA umanjena za 10 baznih bodova imala negativnu vrijednost. Usljed nepovoljnih tržišnih stopa

na europskom tržištu te odluka ECB-a o primjeni negativne stope na prekonoćne depozite kod središnje banke, tijekom 2015. godine bankama u BiH nije isplaćena naknada po osnovi sredstava na računu rezervi.

Svih 27 banaka u sustavu obvezne rezerve su uredno ispunjavale ovu obvezu tijekom 2015. godine. Osnovica za obračun obvezne rezerve je zabilježila godišnje povećanje u iznosu 1,02 milijarde BAM (6,2%). Povećanje osnovice u domaćoj valuti je iznosilo 839,5 milijuna BAM (9,8%), a osnovica u stranoj valuti se smanjila za 177,0 milijuna BAM (2,3%). Kompletno povećanje osnovice odnosi se na kratkoročne izvore koji bilježe povećanje za 1,03 milijarde BAM (12,0), dok su dugoročni izvori zabilježili smanjenje za 12,2 milijuna BAM (0,2%). Rast depozita, osobito stanovništva, glavni je generator rasta osnovice. Značajan doprinos dao je i javni vanjski dug koji je zabilježio godišnje povećanje u iznosu 473,0 milijuna BAM.

Iako je osnovica za obračun obvezne rezerve na godišnjoj razini povećana, stanja na računu rezervi kod CBBiH determinirana su prvenstveno viškom sredstava koja banke drže kod CBBiH iznad obvezne rezerve (slika 2.5). Tako, s posljednjom dekadom 2015. godine, ukupno stanje na računu rezervi iznosi 4,05 milijardi BAM i veće je za 373,2 milijuna BAM (10,2%) u odnosu na kraj prethodne godine. Pri tome, usljed gorenavedenih promjena u osnovici za obračun, prosječna obvezna rezerva se povećala za 102,0 milijuna BAM (7,3%), a sredstva iznad obvezne rezerve za 271,2 milijuna BAM (11,9%).

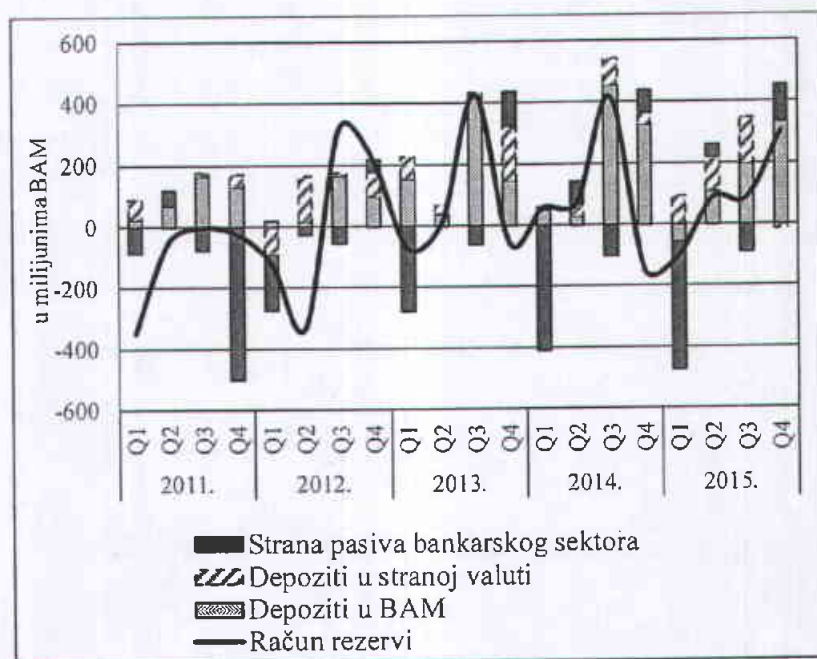
Slika 2.5: Stanja na računu rezervi kod CBBiH

Izvor: Tablica 17

Stanje računa rezervi je jedan od pokazatelja likvidnosti banaka (detaljniju analizu likvidnosti bankarskog sektora pogledati u potpoglavlju 1.2.3). Sa stanovišta ispunjavanja propisa o likvidnosti, isti tretman imaju gotovina u trezoru, sredstva na računu kod CBBiH i na računima kod nerezidentnih banaka. U uvjetima niskih i čak negativnih kamatnih stopa na europskom bankarskom tržištu, uz stalne analize rejtinga, poslovna odluka banaka za držanjem sredstava u zemlji je logična. Na trenutnu poziciju likvidnosti bankarskog sektora u BiH utjecala je i slaba kreditna aktivnost, promjene u strukturi pasive bankarskog sektora, a koje se ogledaju u razduživanju prema inozemstvu, rastu depozita domaćih sektora u domaćoj valuti i na kratak rok te regulatorni propisi (slika 2.6).

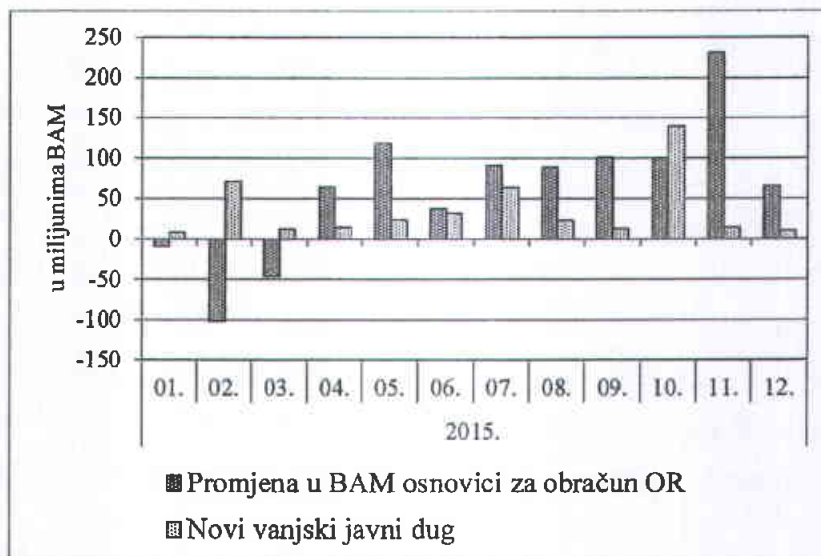
Slika 2.6: Tromjesečne promjene u obvezama banaka i računu rezervi kod CBBiH

Izvor: Tablice 06, 07 i 09

Slika 2.7 ispod prikazuje promjene u BAM osnovici za obračun obvezne rezerve i novom vanjskom javnom dugu (potpoglavlje 1.2.2). Premda utjecaj nije tako izražen kao prethodne godine, kada je najveći značaj imalo doznačavanje sredstava po osnovi stand-by aranžmana MMF-a i sredstava za saniranje šteta od poplava, novi vanjski dug značajno utječe na depozite različitih sektora u ekonomiji, jer se distribuira sukladno svojoj namjeni.

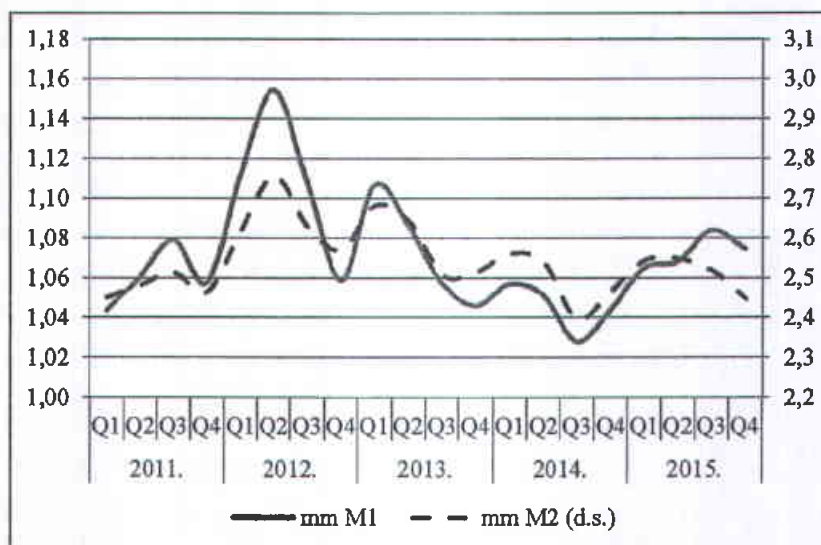
Slika 2.7: Promjene u BAM osnovici za obračun obvezne rezerve i novi vanjski javni dug

Izvor: CBBiH i Ministarstvo financija i trezora BiH

Upravo je rast depozita u domaćoj valuti najviše doprinio rastu novčane mase u užem i u širem smislu u odnosu na rast monetarne baze. Tako je došlo je do ubrzanja procesa multiplikacije novca.

Slika 2.8: Multiplikacija novca

Izvor: Tablica 06

2.3. Upravljanje deviznim rezervama

Proces i rezultati upravljanja deviznim rezervama CBBiH, od izbijanja globalne financijske krize do razdoblja obuhvaćenog ovim godišnjim izvješćem, bili su u najvećoj mjeri determinirani kretanjima na financijskim tržištima na kojim se, sukladno Zakonu o CBBiH, investiraju devizne rezerve. Tijekom 2015. godine došlo je do pada kamatnih stopa i stopa prinosa na europskom financijskom tržištu, što je dodatno otežalo proces upravljanja deviznim rezervama CBBiH u odnosu na 2014. godinu. U kompleksnim i, sa stanovišta investitora, vanredno nepovoljnim uslovima na međunarodnim tržištima, investicijska politika CBBiH je osigurala upravljanje deviznim rezervama na siguran način, čime se održala adekvatna kapitaliziranost. Pri tome je osiguran i profit, uz preuzimanje prihvatljivog nivoa rizika u investiranju.

Prosječna ponderirana kamatna stopa (PPKS) na devizne rezerve CBBiH u 2008. godini iznosila je 4,18%, da bi u 2014. godini pala na 0,43% i nastavila pad na 0,35% u 2015. godini (tj. PPKS u 2008. godini bila je gotovo deset puta viša nego u 2014. godini, odnosno dvanaest puta viša nego u 2015. godini). Ovakav pad je u velikoj mjeri determiniran opadanjem kamatnih stopa i prinosa, što je bila osnovna karakteristika tržišta eurozone u proteklih osam godina. Primjera radi, prosječni jednomjesečni EURIBOR (EURIBOR 1m) u 2008. godini je iznosio 4,28%, što znači da je bio 33 puta veći nego u 2014. godini, kada je iznosio 0,13%. Prosječni EURIBOR 1m u 2015. godini je iznosio -0,07%. Prosječni tromjesečni EURIBOR (EURIBOR 3m) u 2008. godini je iznosio 4,63%, što znači da je bio 22 puta veći nego u 2014. godini, kada je iznosio 0,21%. Prosječni EURIBOR 3m u 2015. godini je iznosio -0,02%.

Prosječni prinosi na jednogodišnje i dvogodišnje obveznice denominirane u EUR, rejtinga AAA, u 2008. godini iznosili su 3,62% i 3,60% respektivno, a prosječan prinos na trogodišnje obveznice denominirane u EUR svih razina rejtinga u 2008. godini iznosio je 3,78%. Pad prinosa u posljednjih osam godina je bio veoma izražen, tako da su u 2015. godini prosjeci prinosa na jednogodišnje i dvogodišnje obveznice denominirane u EUR rejtinga AAA postali negativni (-0,27% i -0,24%, respektivno), a prosječni prinos na trogodišnje obveznice denominirane u EUR, svih razina rejtinga, u 2015. godini je iznosio 0,07%. Drugim riječima, prosječni prinos na trogodišnje obveznice denominirane u EUR, svih razina rejtinga, u 2008.

godini bio je osam puta veći nego u 2014. godini (kada je iznosio 0,46%), odnosno 54 puta veći nego u 2015. godini.

CBBiH se tijekom promatranog razdoblja kontinuirano prilagođavala izmijenjenim stopama prinosa i kamatnim stopama na financijskim tržištima instrumenata denominiranih u EUR. Zbog toga što su kamatne stope na kratkoročne depozite denominirane u EUR postale negativne, sve više sredstava deviznih rezervi preusmjeravano je u vrijednosne papire denominirane u EUR, i to vrijednosne papire koji dospijevaju u dužim vremenskim rokovima i/ili u vrijednosne papire koji imaju nešto nižu razinu kreditnog rejtinga. U procesu upravljanja deviznim rezervama se primjenjuje aktivniji pristup upravljanju portfeljom deviznih rezervi, čime se nastoji kompenzirati niska razina ostvarenih kamatnih prihoda. Kako dostupne prognoze i očekivanja kretanja kamatnih stopa i prinosa te kretanja cijene zlata i tečaja dolara ukazuju da će oporavak u eurozoni biti usporen i neuravnotežen, očekuje se da postojeća struktura portfelja deviznih rezervi u narednim godinama neće moći generirati značajno višu razinu godišnjih kamatnih deviznih prihoda, pa samim tim ni značajno višu razinu ukupnih prihoda CBBiH.

Sukladno Zakonu o CBBiH i odgovarajućim internim aktima, CBBiH upravlja deviznim rezervama, polazeći prvenstveno od principa sigurnosti i likvidnosti investiranja. Navedeno podrazumijeva da, uz održavanje visoke likvidnosti deviznih rezervi i prihvatljivu izloženost rizicima, CBBiH nastoji ostvariti povoljne prinose na investirane devizne rezerve uz osiguranje visokog stupnja sigurnosti. Odluke o upravljanju i investiranju deviznih rezervi donose se na tri razine u okviru organizacije CBBiH: (1) strateškoj – Upravno vijeće, (2) taktičkoj – Investicijski komitet i (3) operativnoj – Odjeljenje za bankarstvo, Služba Front Office. Upravno vijeće odobrava Smjernice CBBiH o upravljanju deviznim rezervama kojim se određuje tip i razina rizika koji je CBBiH spremna da preuzme i diskrecijski prostor za taktičku i operativnu razinu. Upravno vijeće, kao vrhovni organ CBBiH, kontinuirano prati stanja na finansijskim tržištima i zauzima proaktivan stav u kreiranju investicione politike i definisanju uslova za upravljanje deviznim rezervama, a sa ciljem očuvanja deviznih rezervi i ostvarivanja pozitivnih rezultata. Investicijski komitet usmjerava proces upravljanja deviznim rezervama u okviru Smjernica i donosi Operativna pravila o investiranju. Organizacijski oblici nadležni za poslove investiranja deviznih rezervi, upravljanja rizicima te monitoringa i analiza djeluju sukladno Smjernicama i Operativnim pravilima, uključujući i donošenje operativnih odluka o investiranju.

U procesu upravljanja deviznim rezervama, tijekom 2015. godine kontinuirano su razmatrane dostupne informacije s relevantnih tržišta novca i kapitala u eurozoni i svijetu i dostupne prognoze koje bi mogle utjecati na investiranje deviznih rezervi u tekućoj godini, ali i u narednom razdoblju. Također su analizirane mogućnosti i modaliteti politike investiranja i upravljanja deviznim rezervama CBBiH i inicirane odgovarajuće promjene politike investiranja u cilju prilagođavanja tržišnim uvjetima u eurozoni. Dodatno, kontinuirano su analizirane informacije vezane za kretanje prinosa na financijskim tržištima na kojima se vrši investiranje deviznih rezervi, osnovni makroekonomski pokazatelji i projekcije za relevantne države, eurozonu i globalnu svjetsku ekonomiju i informacije vezane za rejtinge inobanaka kod kojih CBBiH ima oročene depozite i sredstva na tekućem računu i države koje su emitenti vrijednosnih papira zastupljenih u portfelju deviznih rezervi CBBiH, u cilju minimiziranja kreditnog rizika.

Portfelj deviznih rezervi izložen je prvenstveno financijskim rizicima i to: kreditnom, tržišnom (kamatnom i deviznom riziku) te riziku likvidnosti. CBBiH ograničava izloženost kreditnom riziku ulaganjem prvenstveno u obveznice odabranih država eurozone te plasiranjem depozita u odabrane središnje banke u eurozoni, odabrane poslovne inobanke i Banku za međunarodna poravnanja (BIS), uz uvjet da zadovoljavaju standarde podobnosti ugovorne strane. Upravljanje kreditnim rizikom vrši se definiranjem standarda podobnosti instrumenata/ugovornih strana i ograničenja koncentracije ulaganja u svaku pojedinačnu zemlju i pojedinu poslovnu inobanku. Navedeni standardi i ograničenja se preispituju i po potrebi ažuriraju, pri čemu se vodi računa o zvaničnim ocjenama vodećih svjetskih rejting agencija i pokazateljima dobijenim primjenom internih metoda za procjenu kreditnog rizika. Kamatni rizik, odnosno rizik smanjenja vrijednosti portfelja deviznih rezervi zbog promjena kamatnih stopa, kontrolira se primjenom tzv. referentnih portfelja (engl. Benchmark portfolios) i reguliranjem dužine trajanja ukupnog portfelja deviznih rezervi. Devizni rizik predstavlja mogućnost da CBBiH zabilježi gubitak zbog promjene vrijednosti devizne aktive i devizne pasive, kao posljedice mogućeg nepovoljnog kretanja deviznih tečajeva valuta u kojima se drže devizne rezerve u odnosu na domaću valutu. Minimiziranje ovog rizika CBBiH vrši držanjem deviznih rezervi pretežno u EUR, s obzirom na to da je tečaj konvertibilne marke fiksiran u odnosu na EUR.

Devizne rezerve CBBiH su tijekom 2015. godine investirane sukladno Zakonu o CBBiH, Smjernicama o upravljanju deviznim rezervama i Operativnim pravilima za investiranje. U 2015. godini prosječno dnevno stanje deviznih rezervi je iznosilo oko 8,13 milijardi BAM, što

je za 797 milijuna BAM više od prosječnog dnevnog stanja deviznih rezervi u 2014. godini, kada je ono iznosilo 7,34 milijarde BAM.

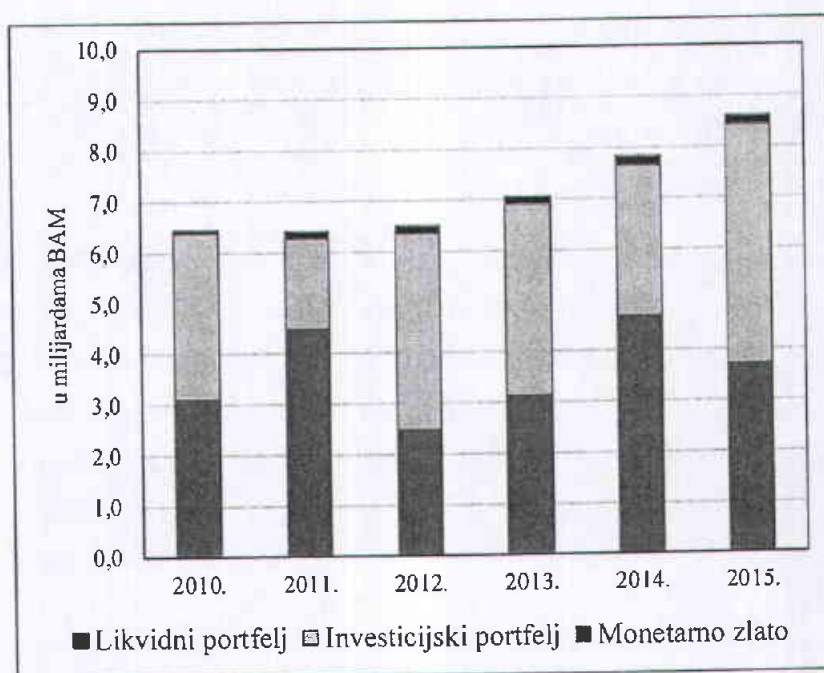
Iznos neto strane aktive, koja predstavlja pozitivnu razliku deviznih rezervi nakon pokrića monetarne pasive (novac u optjecaju i depoziti komercijalnih banaka) i obveza prema nerezidentima, tijekom 2015. godine oscilirao je usljed promjena razina, kako deviznih rezervi tako i monetarne pasive. Krajem godine neto strana aktiva iznosila je 540,38 milijuna BAM, što je za 8,96 milijuna BAM ili za 1,69% više u odnosu na iskazano stanje na kraju 2014. godine. Neto strana aktiva predstavlja zaštitu od šokova koji mogu imati negativan utjecaj na tržišnu vrijednost financijskih instrumenata u koje su devizne rezerve investirane, a koji mogu umanjiti vrijednost deviznih rezervi i ugroziti princip pune pokrivenosti monetarne pasive deviznim rezervama kao jednog od osnovnih principa na kojem se temelji stabilnost i održivost valutnog odbora. Devizne rezerve na kraju 2015. godine su iznosile 8.606,31 milijun BAM i povećane su za 9,98%, odnosno za 780,72 milijuna BAM u odnosu na kraj 2014. godine, dok je monetarna pasiva u istom razdoblju zabilježila rast od 10,58% ili za 771,51 milijun BAM.

Strukturu deviznih rezervi na kraju 2015. godine činili su: investicijski portfelj s udjelom od 54,83%, likvidni portfelj s udjelom od 43,05% i monetarno zlato s udjelom od 2,12%. Likvidni portfelj čine: depoziti kod središnjih banaka, BIS-a i inobanaka (11,66% ukupnih deviznih rezervi), gotovina u trezoru CBBiH (1,49% ukupnih deviznih rezervi), specijalna prava vučenja (SDR) kod MMF-a (0,04% ukupnih deviznih rezervi) i vrijednosni papiri kojima je do dospijeca preostalo godinu dana i manje (29,85% ukupnih deviznih rezervi). Stanje vrijednosnih papira kojima je do dospijeca preostalo godinu dana i manje, kao najveće stavke likvidnog portfelja na kraju 2015. godine, iznosilo je 2,57 milijardi BAM. Stanje depozita po viđenju kod nerezidentnih banaka, kao druge najveće stavke likvidnog portfelja, na kraju 2015. godine iznosilo je 1,00 milijardi BAM. Investicijski portfelj čine: vrijednosni papiri kojima je do dospijeca preostalo više od godinu dana, a koji su raspoloživi za prodaju (41,56% ukupnih deviznih rezervi) i vrijednosni papiri za držanje do dospijeca (13,27% ukupnih deviznih rezervi). S ciljem zaštite od kreditnog rizika vrši se investiranje u vrijednosne papiri europskih zemalja s visokim rejtingom, uz ograničenja maksimalnog udjela dužničkih instrumenata za svaku pojedinu zemlju. Udio likvidnog portfelja se smanjio na 43,05%, s prošlogodišnjih 59,89%, dok se udio investicijskog portfelja povećao na 54,83%, s prošlogodišnjih 37,78% ukupnih deviznih rezervi, kako, usljed ponuđenih negativnih kamatnih stopa, u većem dijelu godine nije bilo oročavanja novih depozita, a sredstva dospijevajućih depozita su

preusmjeravana u kupovinu vrijednosnih papira. Razina likvidnog portfelja je bila adekvatna u smislu da je zadovoljila potrebe CBBiH za likvidnošću, a njegov udio u deviznim rezervama je smanjen u odnosu na 2014. godinu s ciljem boljeg upravljanja portfeljom.

Prateći kretanja na tržištu, u odnosu na kraj 2014. godine, sredstva deponirana kod nerezidentnih banaka su, na kraju 2015. godine, smanjena za 1,178 milijardi BAM (54%), dok su sredstva investirana u vrijednosne papire (vrijednosni papiri kojima je do dospijeca preostalo godinu dana i manje, vrijednosni papiri kojima je do dospijeca preostalo više od godinu dana i vrijednosni papiri za držanje do dospijeca) povećana za 1,904 milijarde BAM (35,36%).

Slika 2.9: Struktura investiranja deviznih rezervi CBBiH

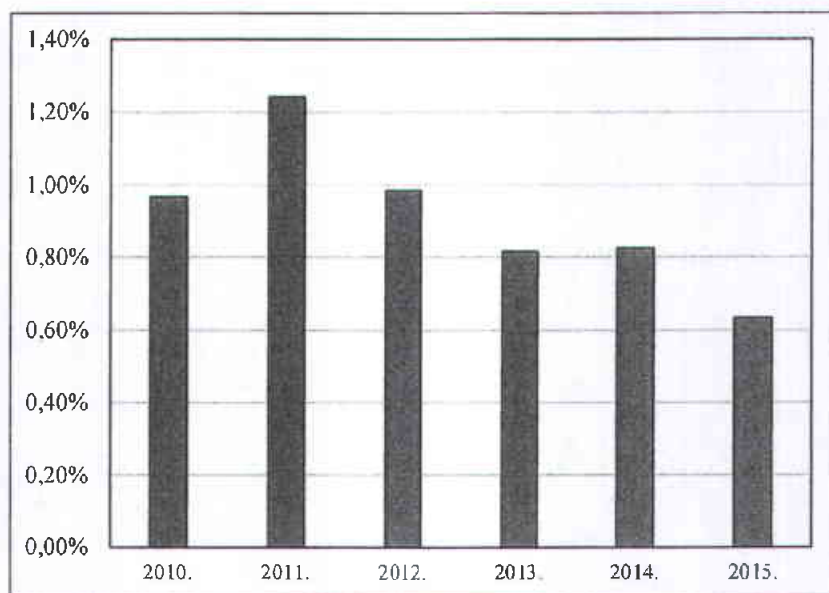

Izvor: CBBiH

Dio dobiti ostvarene u 2014. godini, u iznosu od 21,25 milijuna BAM, doznačen je u travnju 2015. na račun Ministarstva financija i trezora BiH, koje je zaduženo za proračun institucija Bosne i Hercegovine.

Kombinirani učinak na bilancu uspjeha svih ulaganja deviznih sredstava CBBiH u konvertibilnu stranu valutu i monetarno zlato (dobit) iznosi 51,64 milijuna BAM, a izražen efektivnom stopom prinosa³³ za razdoblje 1.1.-31.12.2015. godine iznosi 0,63%.

Slika 2.10: Prosječne godišnje stope prinosa na devizne rezerve CBBiH

Izvor: CBBiH

Relativno niske ostvarene stope povrata na ulaganja u konvertibilnu stranu valutu su posljedica niskih stopa prinosa na vrijednosne papire i uglavnom negativnih kamatnih stopa na kratkoročne depozite u EUR, koje su tijekom 2015. godine preovladavale na financijskim tržištima, a uzrokovane su lošim makroekonomskim performansama eurozone. Naime, usporeni gospodarski rast, pa čak i recesija, te visoka stopa nezaposlenosti su tendencije koje su nastavljene u eurozoni i tijekom 2015. godine. Devizna tržišta, tržišta novca i kapitala su tijekom 2015. godine, kao i u prethodne tri godine, uveliko bila pod pritiskom globalnih zbivanja.

³³ Efektivna stopa prinosa izračunana je tako da su ukupni efekti investiranja sredstava deviznih rezervi (u zlato i u konvertibilnu stranu valutu) podijeljeni s prosječnim stanjem deviznih rezervi u promatranom razdoblju. Pri izračunavanju ukupnih efekata investiranja sredstava deviznih rezervi, u obzir su uzeti svi neto prihodi od kamate na vrijednosne papire i depozite, kao i realizirani neto kapitalni dobiti/gubici usljed prodaje vrijednosnih papira iz portfelja deviznih rezervi CBBiH.

Sukladno modelu funkcioniranja CBBiH, utvrđenim Zakonom o Centralnoj banci, osnovni izvor generiranja prihoda i financijskog rezultata CBBiH je proces upravljanja deviznim rezervama. Ovaj proces i njegovi rezultati, od izbijanja globalne financijske krize do razdoblja obuhvaćenog Godišnjim izvješćem CBBiH za 2015. godinu, bili su u znatnoj mjeri determinirani kretanjima na financijskim tržištima na kojim se, sukladno Zakonu o CBBiH, investiraju sredstva deviznih rezervi. Taj utjecaj pokazuje visina prosječne ponderirane kamatne stope (PPKS), izračunane kao količnik kamatnih prihoda na investirane devizne rezerve i prosječnog stanja deviznih rezervi u promatranoj godini, a sistematiziran je u narednom tabelarnom pregledu:

Tablica 2.1: Prosječna ponderisana kamatna stopa na devizne rezerve i ostvareni kamatni prihodi CBBiH

TI	Prosječno stanje deviznih rezervi u mil. BAM	Kamatni prihodi, u mil. BAM	PPKS (%)	Neto - monetarni devizni prihodi (NMDP), u mil. BAM	Ukupni prihodi CBBiH, u BAM	Financijski rezultat CBBiH, u mil. BAM	Udio kamatnih prihoda u NMP
Godina	(1).	(2).	(3)=(2)/(1)	(4).	(5).	(6).	(7)=(2)/(4)
2008	6569,8	274,6	4,2	280,8	291,3	199,4	97,8%
2009	6072,9	101,0	1,7	136,3	150,2	95,8	74,1%
2010	6112,9	38,3	0,6	62,2	77,1	33,2	61,6%
2011	6114,2	56,8	0,9	86,5	95,8	45,9	65,7%
2012	6094,1	32,1	0,5	56,5	70,3	34,1	56,9%
2013	6572,7	31,3	0,5	53,8	63,2	30,1	58,3%
2014	7336,7	31,8	0,4	61,0	71,8	35,4	52,2%
2015	8134,2	28,5	0,4	52,5	63,6	31,4	54,2%
Period 2008-2015	6625,9	594,4	1,1	789,5	883,2	505,3	75,3%

Izvor CBBiH

Uprkos navedenim nepovoljnim uvjetima investiranja sredstava deviznih rezervi, te samim tim i nepovoljnim uvjetima poslovanja, CBBiH je u razdoblju od 2008-2015. godine ostvarila oko 505 milijuna KM dobiti, od čega je na račun Ministarstva financija i trezora BiH, koje je zaduženo za proračun institucija Bosne i Hercegovine, transferirano oko 303,2 milijuna KM, što je dano u sljedećoj tablici:

Tablica 2.2: Raspodjela dobiti CBBiH za financijske godine 2008-2015.

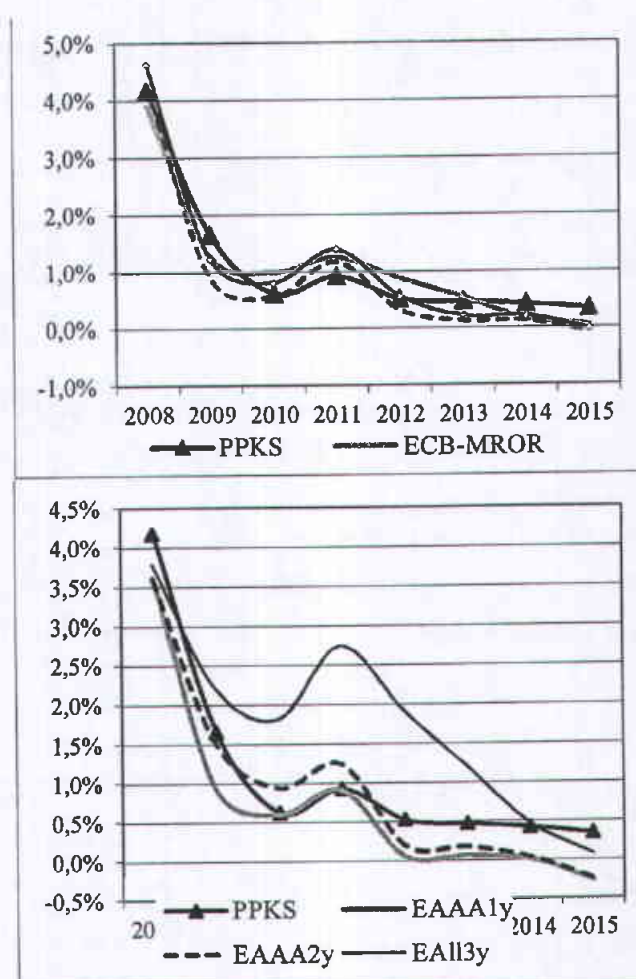
	u 000 KM								
	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	Ukupno 2008-2015.
DOBIT	199,4	95,8	33,179	45,931	34,134	30,086	35,411	31,378	505,328
Raspodjela djela dobiti u proračun institucija BiH	119,7	57,5	19,9	27,6	20,5	18,1	21,2	18,8	303,2
Raspodjela djela dobiti u generalne rezerve u kapitalu	79,8	38,3	13,3	18,4	13,7	12,0	14,2	12,6	202,1

Izvor: CBBiH

Napominjemo da je CBBiH u razdoblju od 1997. do 2015. godine, ostvarila ukupnu dobit u iznosu od oko 953 milijuna KM, od čega je na račun Ministarstva financija i trezora BiH, koje je zaduženo za proračun institucija Bosne i Hercegovine, transferirano oko 421 milijun KM.

Kako se sukladno zakonskoj i internoj regulativi CBBiH sredstva deviznih rezervi investiraju uglavnom u vrijednosne papire i depozite denominirane u EUR, najveći utjecaj na kamatne prihode CBBiH ima kretanje tržišnih kamatnih stopa na tržištu novca (što je relevantan pokazatelj kretanja kamatnih stopa na depozite u EUR) i prinosa na tržištu državnih vrijednosnih papira zemalja članica eurozone (pri čemu je za aktualnu strukturu portfelja vrijednosnih papira deviznih rezervi CBBiH najbolji pokazatelj kretanje stope prinosa na jednogodišnje, dvogodišnje i trogodišnje državne obveznice nominirane u EUR), s obzirom na to da CBBiH investira preko 95% sredstava deviznih rezervi u državne vrijednosne papire zemalja eurozone. U daljem dijelu teksta dani su detaljniji pokazatelji pada tržišnih kamatnih stopa i prinosa u promatranom razdoblju:

Slika 2.11: Kretanje prosječne ponderirane kamatne stope na devizne rezerve CBBiH i tržišnih kamatnih stopa na finansijskom tržištu eurozone (godišnji prosjeci)

Izvor: ECB - Statistics Datat Warehouse, pristupljeno 01.02.2016.

Prethodno navedeni podaci ukazuju da je prosječna ponderirana kamatna stopa na devizne rezerve CBBiH u 2008. godini iznosila 4,18%, da bi u 2014. godini pala na 0,43% i nastavila pad na 0,35% u 2015. godini (tj. PPKS u 2008. godini bila je gotovo deset puta viša nego u 2014. godini, odnosno dvanaest puta viša nego u 2015. godini). Ovakav pad je u velikoj mjeri determiniran opadanjem kamatnih stopa i prinosa, što je bila osnovna karakteristika tržišta eurozone u proteklih osam godina (*vidjeti tablicu T3 i sliku G1*). Primjera radi, prosječni jednomjesečni euribor /Euribor 1m/ u 2008. godini je iznosio 4,28%, što znači da je bio 33 puta veći nego u 2014. godini (kada je iznosio 0,13%), dok je prosječni jednomjesečni euribor u

2015. godini bio negativan (iznosio je -0,07%). Prosječni tromjesečni euribor³⁴ /Euribor 3m/ u 2008. godini je iznosio 4,63%, što znači da je bio 22 puta veći nego u 2014. godini (kada je iznosio 0,21%), dok je prosječni tromjesečni euribor u 2015. godini bio negativan (iznosio je -0,02%).

Tržišni prinosi na državne vrijednosne papire zemalja eurozone su imali česta razdoblja turbulencija, ali ipak s izrazito opadajućim trendom. Mada se najčešće kao reper kretanja na tržištu obveznica uzima kretanje prinosa na desetogodišnje državne obveznice³⁵, s obzirom na strukturu i karakteristike portfelja deviznih rezervi CBBiH, najpodesniji reperi za usporedbu PPKS s kretanjem tržišnih prinosa na državne obveznice u EUR su kretanje tržišnih prinosa na obveznice najvišeg rejtinga (AAA) kojima je do dospijeca preostalo 1 godina (u razdoblju 2008-2010), obveznice rejtinga AAA kojima je do dospijeca preostalo 2 godine (u razdoblju 2011-2012) i obveznice svih razina rejtinga kojima je do dospijeca preostalo 3 godine (u razdoblju 2013-2015).

Prosječni prinosi na jednogodišnje i dvogodišnje obveznice denominirane u EUR rejtinga AAA (EUR AAA 1y, EUR AAA 2y) u 2008. godini iznosili su 3,62%, odnosno 3,60%, a prosječni prinos na trogodišnje obveznice denominirane u EUR svih razina rejtinga (EUR All 3y) u 2008. godini iznosio je 3,78%. Pad prinosa u posljednjih osam godina je bio veoma izražen, tako da su u 2015. godini prosjeci prinosa na jednogodišnje i dvogodišnje obveznice denominirane u EUR rejtinga AAA postali negativni (-0,27% i -0,24%, respektivno), a prosječni prinos na trogodišnje obveznice denominirane u EUR, svih razina rejtinga u 2015. godini je iznosio 0,07%. Drugim riječima, prosječni prinos na trogodišnje obveznice denominirane u EUR, svih razina rejtinga, u 2008. godini bio je osam puta veći nego u 2014. godini (kada je iznosio 0,46%), odnosno 54 puta veći nego u 2015. godini (kada je iznosio 0,07%), kao što je pokazano u narednoj tablici.

³⁴ Poput euribora, drastičan pad i prelazak u „negativnu zonu“ imale su i druge kamatne stope na tržištu novca eurozone (kao npr. prekonoćna stopa EONIA, čiji je prosjek za 2015. godinu iznosio -0,11%, a prosjek stope EONIA za 2008. godinu je iznosio 3,87%).

³⁵ Važno je napomenuti da su tržišni prinosi na 10-godišnje obveznice (koje se uzimaju kao najbolji pokazatelj kretanja na tržištu obveznica) denominirane u najvažnijim svjetskim valutama trenutačno na razinama bliskim povijesnom minimumu.

Tablica 2.3: PPKS CBBiH i tržišne kamatne stope u razdoblju 2008-2015.

Godina	PPKS	ECB-MROR	Prosječne vrijednosti tržišnih kamatnih stopa				
			Euribor 1m	Euribor 3m	EAAA1y	EAAA2y	EAllBy
2008	4,18	3,9	4,28	4,63	3,62	3,6	3,78
2009	1,66	1,28	0,89	1,23	0,91	1,5	2,2
2010	0,63	1	0,57	0,81	0,59	0,94	1,81
2011	0,93	1,25	1,18	1,39	0,9	1,24	2,74
2012	0,53	0,88	0,33	0,57	0,0507	0,2	1,91
2013	0,48	0,55	0,13	0,22	0,0562	0,18	1,19
2014	0,43	0,16	0,13	0,21	0,0054	0,0365	0,46
2015	0,35	0,05	-0,07	-0,02	-0,27	-0,24	0,07
Razdoblje 2008-2015	1,26	1,13	0,93	1,13	0,73	0,93	1,77
Omjer 2008/2014	10	24	33	22	670	99	8
Omjer 2008/2015	12	78	-61	-232	-13	-15	54

Izvor: Za PPKS: CBBiH, za ostale podatke: ECB – Statistics Data Warehouse, pristupljeno 1.2.2016.

Centralna banka Bosne i Hercegovine se tijekom promatranog i analiziranog razdoblja kontinuirano prilagođavala izmijenjenim stopama prinosa i kamatnim stopama na financijskim tržištima instrumenata denominiranih u EUR³⁶. Zbog toga što su kamatne stope na kratkoročne depozite denominirane u EUR postale negativne, sve više sredstava deviznih rezervi preusmjeravano je u vrijednosne papire denominirane u EUR i to vrijednosne papire koji dospijevaju u dužim vremenskim rokovima i/ili u vrijednosne papire koji imaju niže razine kreditnog rejtinga. U cilju ostvarenja zadovoljavajuće razine kamatnih prihoda, struktura deviznih rezervi izmijenjena je u pravcu veće izloženosti tržišnim rizicima (prije svega kamatnom riziku kroz investiranje u instrumente dužeg preostalog roka do dospijeća) i veće izloženosti kreditnom riziku kroz investiranje u instrumente nižeg rejtinga).

Proces restrukturiranja deviznih rezervi još uvijek traje, pri čemu se vodi računa o likvidnosti, sigurnosti i profitabilnosti CBBiH, a primjenjuje se i aktivniji pristup upravljanju portfeljom deviznih rezervi, čime se nastoji kompenzirati niska razina ostvarenih kamatnih prihoda. Kako dostupne prognoze i očekivanja kretanja kamatnih stopa i prinosa te kretanja cijene zlata i tečaja dolara ukazuju da će oporavak u eurozoni biti usporen i neuravnotežen, očekuje se da postojeća

³⁶ Zakon o CBBiH je mogućnost investiranja u stranu financijsku aktivu denominiranu u valutama različitim od EUR faktički sveo na ispod 5% deviznih rezervi.

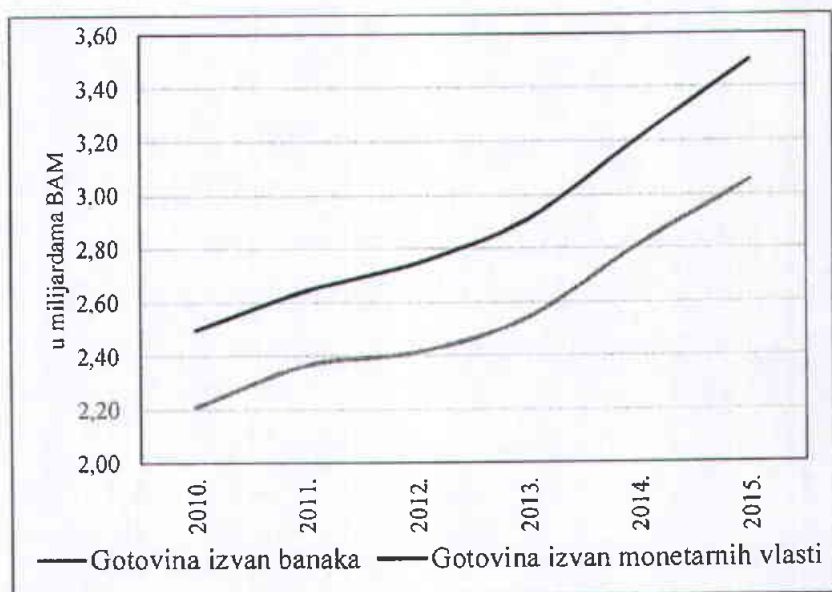
struktura portfelja deviznih rezervi u narednim godinama neće moći generirati značajno višu razinu godišnjih kamatnih deviznih prihoda, pa samim tim ni značajno višu razinu ukupnih prihoda CBBiH.

2.4. Upravljanje gotovim novcem

Na dan 31.12.2015. godine, stanje gotovog novca u optjecaju (izvan banaka) iznosilo je 3,05 milijardi BAM (slika 2.12), što je za 8,51% više u odnosu na 2014. godinu. Time je nastavljen trend rasta iz prethodnih godina. Potražnja za gotovinom od strane banaka je rezultat uvećanih zahtjeva klijenata za gotovim novcem. Ovo potkrepljuju i podaci o kartičnom poslovanju, koji ukazuju na još uvijek izraženu preferenciju stanovništva ka gotovinskom plaćanju. Naime, od ukupne vrijednosti transakcija realiziranih uporabom kartica u zemlji i inozemstvu u iznosu 7,67 milijardi BAM, putem ATM aparata podignuto je, u zemlji i inozemstvu, gotovine u iznosu od 5,71 milijardu BAM ili 74 posto vrijednosti, dok je na POS aparatima realizirano 1,96 milijardi BAM ili 26 posto vrijednosti. Dodatnu potražnju za gotovinom potiču i izuzetno niske kamatne stope na depozite, osobito na kratak rok, što minimalizira oportunitetni trošak držanja gotovine.

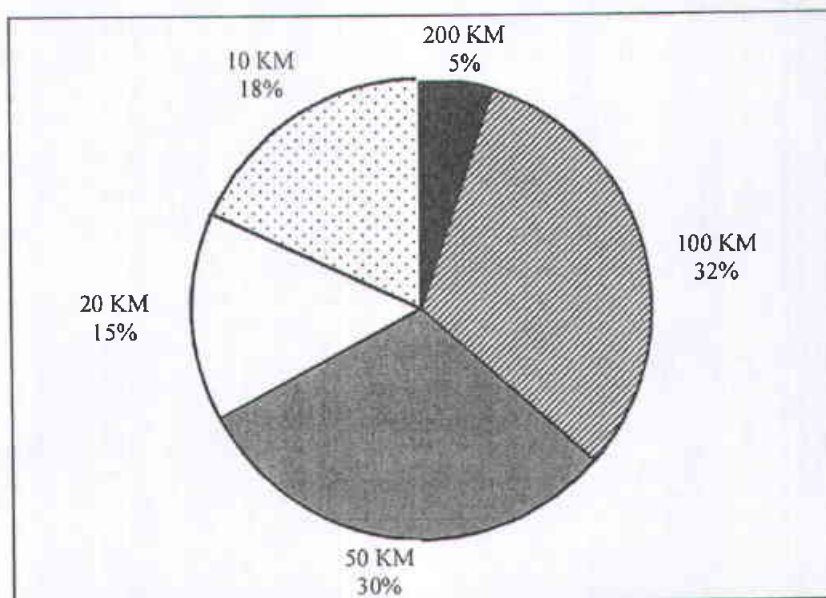
Izvan CBBiH bilo je 54,34 milijuna novčanica BAM i 288,46 milijuna kovanica BAM, ukupne vrijednosti 3,50 milijardi BAM, što je za 9% više u odnosu na 2014. godinu. U apoenskoj strukturi novca izvan CBBiH, najzastupljenije su bile novčanice u apoenima od 100 KM i 50 KM, a kod kovanica apoen 10 F (slike 2.13 i 2.14).

Slika 2.12: Gotovina izvan monetarnih vlasti i banaka

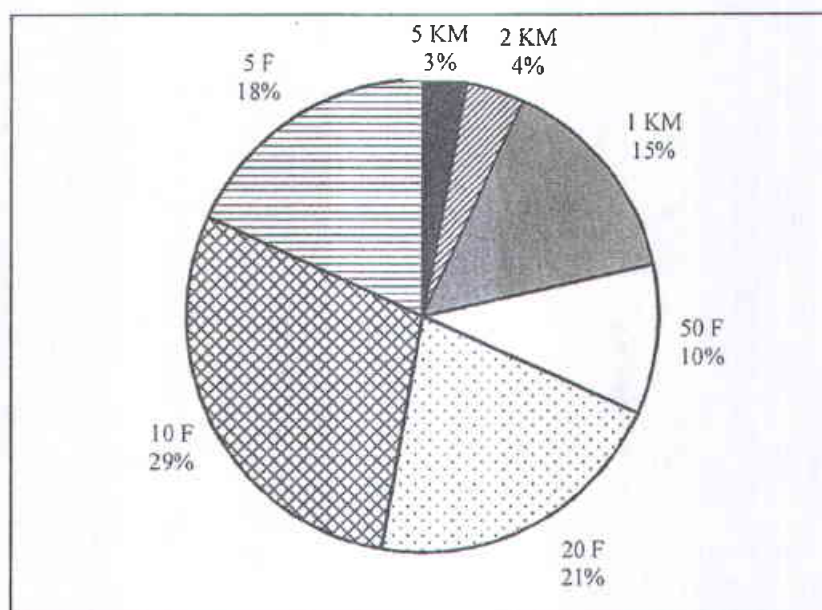
Izvor: Tablica 38

Slika 2.13: Apoenska struktura novčanica

Izvor: CBBiH

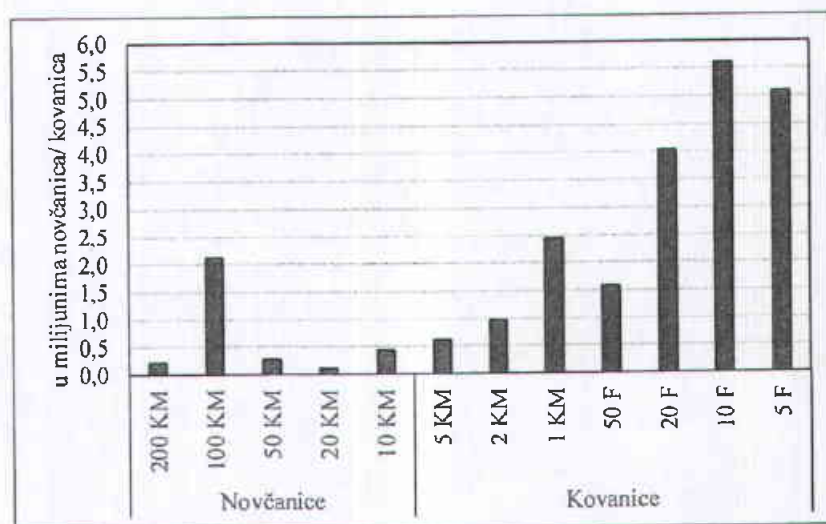
Slika 2.14: Apoenska struktura kovanica

Izvor: CBBiH

U odnosu na 2014. godinu, količina novčanica izvan CBBiH je povećana za 3,19 milijuna komada (6,23%), ukupne vrijednosti 279,04 milijuna BAM (slika 2.15). Količina kovanica izvan CBBiH je u istom razdoblju povećana za 20,37 milijuna komada (7,6%), ukupne vrijednosti 9,92 milijuna BAM (slika 2.16).

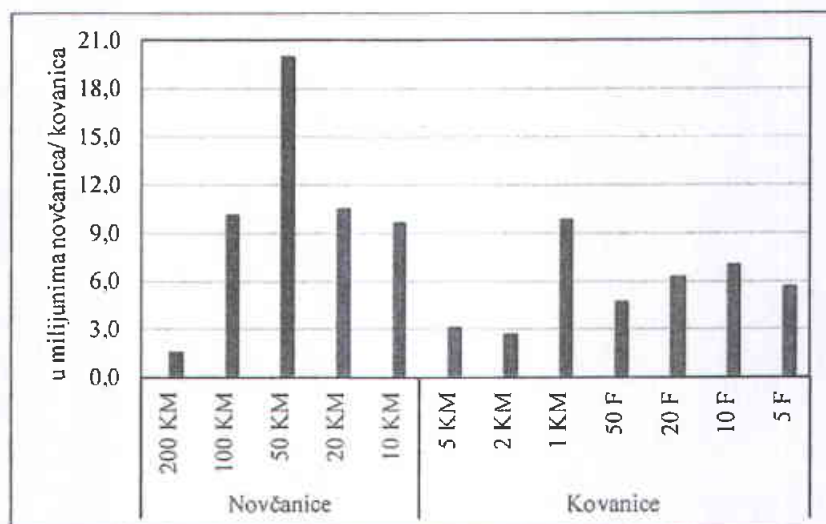
Slika 2.15: Povećanje broja novčanica i kovanica po apoenima u odnosu na 2014. godinu

Izvor: CBBiH

Opskrba komercijalnih banaka gotovim novcem vrši se putem trezora glavnih jedinica i podružnica CBBiH, lociranih u Sarajevu, Banjoj Luci, Mostaru i Brčkom, uz striktno poštivanje aranžmana valutnog odbora. Tijekom 2015. godine komercijalnim bankama je izdano 51,82 milijuna komada novčanica i 39,26 milijuna komada kovanica, ukupne vrijednosti 2,67 milijardi BAM (slika 2.16).

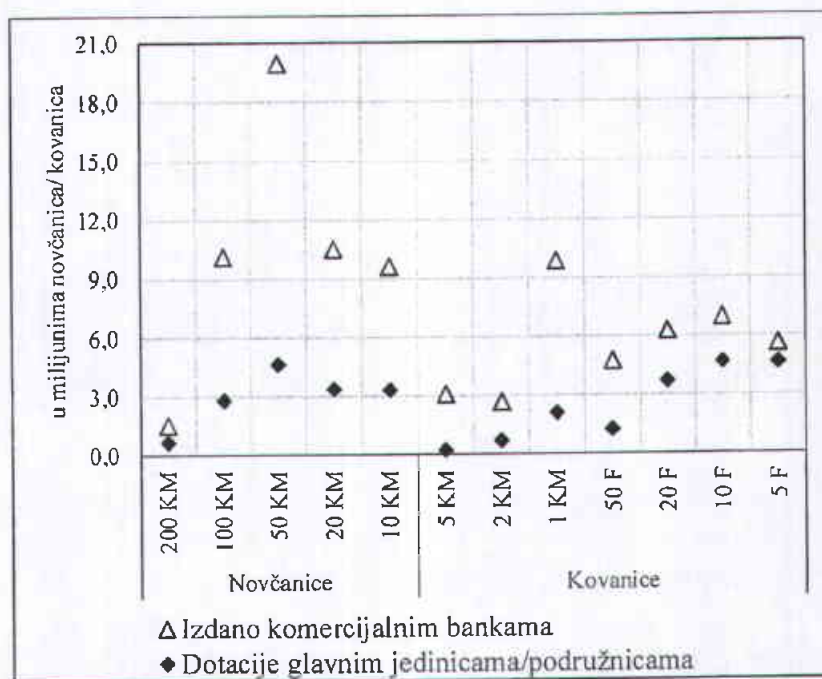
Slika 2.16: Izdate novčanice i kovanice po apoenima u 2015. godini

Izvor: CBBiH

U istom razdoblju je iz Odjeljenja trezora CU glavnim jedinicama i Podružnici Brčko izdano (dotacije) 14,81 milijun komada novčanica i 17,37 milijuna komada kovanica, ukupne vrijednosti 753,51 milijun KM. Slika 2.17. ispod pokazuje da je CBBiH vodila računa o potraživanjima komercijalnih banaka za gotovim novcem u odgovarajućoj apoenskoj strukturi. Pošto komercijalne banke vrše i značajan povrat gotovog novca u trezore CBBiH, dotacije glavnim jedinicama/podružnicama CBBiH su, u pravilu, znatno manje.

Slika 2.17: Izlazi gotovog novca (KM) u 2015. godini

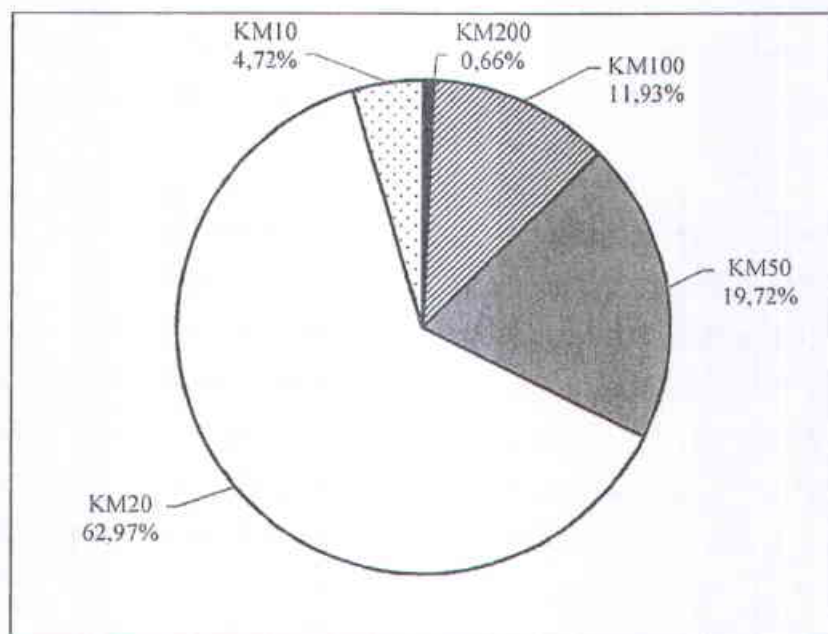

Izvor: CBBiH

CBBiH kontinuirano vrši povlačenje novčanica nepodobnih za optjecaj, koje se uništavaju sukladno važećim propisima. Povlačenjem nepodobnih novčanica i puštanjem u optjecaj novčanica nove serije CBBiH održava zadovoljavajuću kvalitetu novca u optjecaju. U 2015. godini uništeno je 8,65 milijuna komada novčanica i 6.646 kovanica nepodobnih za optjecaj, ukupne vrijednosti 264,95 milijuna KM. Količina uništenih novčanica predstavlja 15,92% od ukupne količine novčanica KM izvan CBBiH.

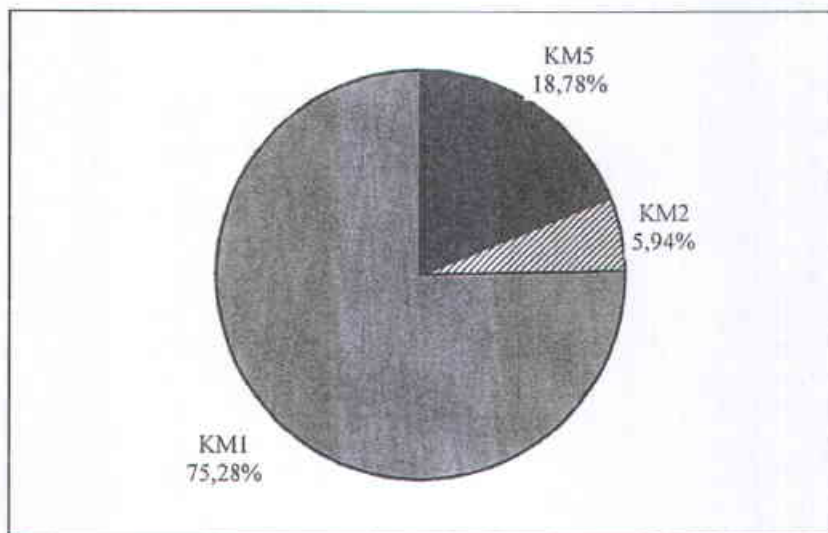
U 2015. godini, CBBiH je registrirala 1.207 krivotvorenih novčanica konvertibilne marke, što je za 26,92% više u odnosu na 2014. godinu, kada je registrirana 951 krivotvorina. Krivotvorenih kovanica konvertibilne marke je registrirano 1.853 komada, što je za 14,88% više u odnosu na 2014. godinu, kada je registrirano 1.613 krivotvorenih kovanica KM. Prema apoenskoj strukturi, najviše krivotvorenih novčanica je bilo u apoenu od 20 KM (slika 2.18), a krivotvorenih kovanica u apoenu od 1 KM (slika 2.19).

Slika 2.18: Apoenska struktura krivotvorenih novčanica u 2015. godini

Izvor: CBBiH

Slika 2.19: Apoenska struktura krivotvorenih kovanica u 2015. godini

Izvor: CBBiH

2.5. Održavanje platnih sustava

Zakonsku obvezu održavanja odgovarajućih platnih i obračunskih sustava CBBiH je ispunila i u 2015. godini: platni promet u zemlji se odvijao neometano, kroz sustave žirokliringa i bruto poravnjenja u realnom vremenu (RTGS); održavani su Centralni registar kredita (CRK) i Jedinstveni registar transakcijskih računa (JRTR); a obavljan je i međunarodni kliring plaćanja s inozemstvom.

U 2015. godini je zabilježen porast broja i vrijednosti ukupnih transakcija u platnom prometu (tablica 2.1), prvenstveno zbog porasta broja i vrijednosti unutarbankarskih transakcija. U odnosu na 2014. godinu, zabilježen je pad ukupne vrijednosti međubankarskih transakcija uprkos porastu broja transakcija, a prvenstveno je uzrokovan padom vrijednosti transakcija kroz sustav RTGS-a (tablica 18). S druge strane, broj, a osobito vrijednost, unutarbankarskih transakcija je znatno povećan u odnosu na 2014. godinu. Imajući u vidu jaču ekonomsku aktivnost nego u 2014. godini, ali i značajan porast vrijednosti unutarbankarskih transakcija, smanjenje vrijednosti međubankarskih transakcija je, vjerojatno, posljedica jačanja koncentracije klijenata koji vrše plaćanja preko RTGS-a u manjem broju banaka u odnosu na ranija razdoblja. Kao i u ranijim razdobljima, većina transakcija u međubankarskom platnom prometu obavlja se u manjem broju banaka; u preko pet banaka obavljeno je 49,4% ukupne vrijednosti i 49,2% ukupnog broja transakcija u platnom prometu u 2015. godini.

Tablica 2.4: Platni promet preko komercijalnih banaka

	Međubankarske transakcije	Promjena u odnosu na prethodnu godinu	Unutarbankarske transakcije	Promjena u odnosu na prethodnu godinu	Ukupno	Promjena u odnosu na prethodnu godinu
Broj, u milijunima						
2013	35,8	5,8%	58,2	-10,1%	94,0	-4,6%
2014	37,9	6,0%	59,7	2,6%	97,7	3,9%
2015	39,1	3,0%	63,2	5,8%	102,3	4,7%
Vrijednost, u milijardama BAM						
2013	76,60	-6,0%	84,98	-5,5%	161,59	-5,8%
2014	87,86	14,7%	87,84	3,4%	175,70	8,7%
2015	85,11	-3,1%	99,69	13,5%	184,80	5,2%

Izvor: CBBiH

Kartično plaćanje je zabilježilo značajan porast u odnosu na 2014. godinu (tablica 2.5), prvenstveno usljed snažnog porasta prometa na POS terminalima (engl. Point of sale; mjesto prodaje). I rezidentni i nerezidenti su, u usporedbi sa 2014. godinom, više koristili kartično plaćanje roba i usluga na POS terminalima. Od ukupnog povećanja prometa na POS

terminalima u odnosu na 2014. godinu, 76,53 milijuna BAM (59,5%) se odnosi na promet karticama izdanim u BiH. Iako je doprinos porastu prometa na POS terminalima karticama izdatim u inozemstvu u odnosu na prethodnu godinu manji (52,08 milijuna BAM), bitno je istaći da je plaćanje roba i usluga u BiH ovom vrstom kartica zabilježilo porast od 23,21% u odnosu na 2014. godinu (tablica 2.6). Značajan porast u odnosu na 2014. godinu (44,8 milijuna BAM ili 19,27%) zabilježen je i u slučaju plaćanja roba i usluga karticama izdanim u BiH na POS terminalima u inozemstvu. Slično je i s povećanjem prometa karticama na ATM uređajima; najvećim dijelom je povećanje prometa od 359,8 milijuna BAM u odnosu na 2014. godinu uzrokovano podizanjem gotovine karticama izdanim u BiH (71,12%), ali se, u odnosu na prethodnu godinu, bilježi značajano povećanje podizanja gotovine stranim karticama na bankomatima (eng. Automated teller machine, ATM) u zemlji (12,86%).

Tablica 2.5: Pregled prometa karticama na ATM i POS uređajima

	2011	2012	2013	2014	2015
POS, u milijardama BAM	1,71	1,70	2,27	1,83	1,96
Promjena u odnosu na prethodnu godinu	9,3%	-0,7%	33,3%	-19,3%	7,0%
ATM, u milijardama BAM	4,32	4,63	4,92	5,35	5,71
Promjena u odnosu na prethodnu godinu	10,7%	7,2%	6,3%	8,7%	6,7%
Ukupno, u milijardama BAM	6,03	6,33	7,18	7,18	7,66
Promjena u odnosu na prethodnu godinu	10,3%	4,9%	13,5%	-0,1%	6,8%

Izvor: CBBiH

Tablica 2.6: Realizovane vrijednosti po karticama na principu rezidentnosti

Godina	Podizanje gotovine		Kupovina roba i usluga na POS terminalima	Ukupno
	Bankomati	POS terminali		
Realizirane vrijednosti inozemnih kartica u BiH, u milijunima BAM				
2011	560,6	74,7	186,0	821,2
2012	674,6	76,7	201,2	952,5
2013	969,0	85,6	324,4	1.379,0
2014	807,9	70,9	266,1	1.144,9
2015	911,9	61,3	327,8	1.300,9
Realizirane vrijednosti u inozemstvu kartica izdanih u BiH, u milijunima BAM				
2011	103,4	1,7	181,2	286,2
2012	116,1	1,6	216,9	334,6
2013	124,8	0,0	312,1	436,9
2014	140,5	1,7	232,6	374,9
2015	145,3	8,0	277,5	430,8

Izvor: CBBiH

Tradicionalno najzastupljeniji brend kartica u BiH je Visa (tablica 2.7). Najveći promet bilježi se na debitnim karticama, pri čemu je udio Visa debitnih kartica u ukupnom prometu na ATM i POS uređajima u 2015. godini iznosio 49,84%.

Tablica 2.7: Zastupljenost kartica prema brendovima

Godina	Visa	Mastercard	American	BamCard	Diners	Ostale	Ukupno
2011	1.258.923	506.181	7.390	17.649	902	0	1.791.045
2012	1.275.925	541.389	7.390	13.418	804	95	1.839.021
2013	1.261.893	607.700	6.098	12.774	676	0	1.889.141
2014	1.268.252	645.879	6.570	11.200	453	0	1.932.354
2015	1.253.784	742.265	6.913	10.094	163	0	2.013.219

Izvor: CBBiH

Porast prometa karticama u 2015. godini djelomično je posljedica i porasta broja instaliranih ATM i POS terminala. Od ukupno 24.420 uređaja za kartično plaćanje i podizanje gotovine, 1.509 su bili bankomati (+5,82% u odnosu na 2014. godinu), 24.421 su POS terminali za trgovinu (+12,6% u odnosu na 2014. godinu), 1.158 uređaja je POS terminal za gotovinu (-3,66% u odnosu na 2014. godinu). I dalje je prisutan trend rasta broja korisnika internet bankarstva ili neke vrste elektronskog bankarstva, posebno u segmentu stanovništva. U odnosu na 2014. godinu, broj korisnika e-bankarstva je porastao za preko 100 tisuća klijenata (47,39%) te je u 2015. godini svaka šesta kartica izdana u BiH bila korištena, između ostalog, i za usluge e-bankarstva.

CBBiH je doprinosila financijskoj stabilnosti kroz održavanje Centralnog registra kredita (CRK), koji su tijekom 2015. godine, na dnevnoj osnovi, podacima ažurirale 29 poslovnih banaka, 18 mikrokreditnih organizacija, 15 lizing kompanija i ostalih institucija. CRK-u se tijekom 2015. godine pristupalo 2,75 milijuna puta (+11,09% u odnosu na 2014. godinu). Broj pristupnih točaka registru je znatno smanjen u 2015. godini (za 22,94% na broj od 1.317), posebno zbog smanjenja pristupnih točaka u poslovnim bankama, koje su sa 1.114 pristupnih mjesta i dalje daleko najznačajniji korisnici informacija pohranjenih u CRK.

U Jedinstvenom registru transakcijskih računa (JRTR) na kraju 2015. godine bili su pohranjeni podaci o 634.116 transakcijskih računa, od čega 222.887 aktivnih (+0,24% u odnosu na 2014. godinu), 69.911 blokiranih (+3,09% u odnosu na 2014. godinu) i 341.318 ugašenih računa. JRTR se pristupalo sa 1.265 pristupnih točaka koje je koristilo: 27 banaka, 19 mikrokreditnih

organizacija, lizing kompanija i osiguravajućih kuća te 60 drugih institucija. Organizacijske jedinice CBBiH u protekloj godini izdale su ukupno 9.878 izvoda (-12,27% u odnosu na 2014. godinu) iz JRTR i to: Glavna jedinica Sarajevo 7.103; Glavna banka Republike Srpske Centralne banke BiH 870 i Glavna jedinica Mostar 1.905.

CBBiH je i u 2015. godini vršila međunarodni kliring plaćanja između BiH i srbijanskih banaka. Kroz sustav klirinškog načina obračuna međunarodnih plaćanja sa Srbijom plasirano je ukupno 9.637 naloga (+9,90% u odnosu na 2014. godinu), čija je vrijednost bila 176,28 milijuna eura (+34,51% u odnosu na 2014. godinu). U sustavu plaćanja između dviju država sudjelovale su četiri banke iz BiH, od čega dvije pripadaju istoj bankarskoj grupaciji i na njih se odnosi najveći dio prometa.

2.6. Uloga fiskalnog agenta

Uloga CBBiH kao fiskalnog agenta BiH po poslovima servisiranja vanjskog duga BiH proizlazi iz odredaba Zakona o zaduživanju, duga i garancijama BiH, Zakona o CBBiH, Zakona o financiranju institucija BiH, Zakona o sustavu neizravnog oporezivanja u BiH i Zakona o uplatama na jedinstveni račun i raspodjeli prihoda. Centralna banka je prema odredbama Ugovora o servisiranju vanjskog duga BiH nadležna za pravodobno osiguranje stranih valuta za plaćanje dospjelih obveza; pravodobno i točno izvršenje plaćanja na temelju naloga/instrukcija Ministarstva; korespondenciju sa stranim bankama i kreditorima i izvještavanje Ministarstva o svim izvršenim transakcijama.

CBBiH je od 2002. godine fiskalni agent za članstvo i odnose BiH s MMF-om. Uloga banke o ovom pitanju regulirana je 2002. godine Pismom namjere vlasti BiH za drugi *stand-by aranžman*, Odlukom Vijeća ministara BiH, Statutom (engl. Articles of Agreement) MMF-a i Memorandumom o razumijevanju³⁷, koji je potpisan s Ministarstvom financija i trezora BiH, entitetskim ministarstvima financija i Upravom za neizravno oporezivanje.

Usluga korištenja elektronskog bankarstva, omogućena deponentima od 2011. godine s ciljem unapređenja i poboljšanja usluga bankarskog i fiskalnog agenta, pružana je i tijekom 2015. godine. Svakodnevno se poduzimaju aktivnosti na unapređenju poslovanja u radu s

³⁷ Prvobitno donesen 2002. godine, a zatim je revidiran 2013. godine.

deponentima, automatiziranju procesa, međusobne komunikacije, a sve u cilju postizanja što veće učinkovitosti u radu.

Sukladno Statutu Svjetske banke, CBBiH je depozitar za članice grupe Svjetske banke: Međunarodnu banku za obnovu i razvoj (The International Bank for Reconstruction and Development, IBRD), Udrugu za međunarodni razvoj (The International Development Association, IDA) i Multilateralnu agenciju za garanciju investiranja (The Multilateral Investment Guarantee Agency, MIGA). Po nalogu navedenih članica, izvršavaju se financijske transakcije na njihovim depozitnim računima u CBBiH.

Sukladno zaključenom Ugovoru o obavljanju poslova bankarskog i fiskalnog agenta između CBBiH i Uprave za neizravno oporezivanje BiH (UIO), a na temelju Zakona o uplatama na jedinstveni račun i raspodjeli prihoda, tijekom 2015. godine nastavljeno je vođenje jedinstvenog računa UIO za prikupljanje prihoda od neizravnih poreza. Po ovom aranžmanu komercijalne banke su na dnevnoj osnovi transferirale na račun za evidentiranje, držanje i raspodjelu prihoda UIO kod CBBiH sve prikupljene prihode, a potom su se ti prihodi po nalogu UIO alocirali na više računa po različitim namjenama sukladno zakonskoj regulativi i nalogu UIO. Na temelju Zakona o akcizama, u 2015. godini je nastavljen proces prikupljanja sredstava uplaćenih po osnovi cestarina na račun UIO kod CBBiH te raspored ovih sredstava po nalogu UIO prema entitetima i Brčko distriktu. Navedene transakcije se također obavljaju svakodnevno.

CBBiH je, sukladno zaključenim ugovorima, nastavila djelovati i kao bankarski i fiskalni agent entitetskim agencijama za bankarstvo, entitetskim registrima vrijednosnih papira i Brčko distriktu. Sukladno Ugovoru zaključenim s Agencijom za osiguranje depozita BiH, nastavljen je proces evidencije portfelja vrijednosnih papira ove institucije, kojim prema sporazumu Agencije za osiguranje depozita s inozemnim portfelj menadžerom, upravlja portfelj menadžer.

2.7. Prikupljanje i kreiranje statističkih podataka

Kompilacija i objavljivanje statistike iz nadležnosti CBBiH je u 2015. nastavljena sukladno planiranim rokovima i primjenjujući važeće metodologije i prakse iz tri područja makroekonomskih statistika: statistika monetarnog i financijskog sektora; statistika platne bilance i statistika vladinih financija i financijskih računa. Zvanične statistike CBBiH su integralni dio makroekonomskih statistika koje se proizvode unutar statističkog sustava u BiH.

Unutar svakog od ovih statističkih područja se provodi niz odvojenih statističkih istraživanja, koji se stavljaju na raspolaganje širokoj javnosti putem publikacija, web-stranice i međunarodne distribucije statističkih podataka. Poštujući obvezu o primjeni odgovarajućih međunarodnih metodologija i standarda kompilacije, CBBiH je kroz svoje statističke aktivnosti u mogućnosti da proizvede kvalitetne i pravodobne statističke pokazatelje koji su uporedivi s podacima iz drugih ekonomija. Korisnici podataka uključuju mnogobrojne domaće vladine institucije, akademsku zajednicu, poslovnu zajednicu, međunarodne organizacije i ukupnu javnost u svrhu praćenja ekonomskih kretanja u zemlji i za planiranje ekonomskih politika.

Prikupljanje izvornih podataka je vrlo složeno i temelji se na korištenju raspoloživih administrativnih podataka i izravnog prikupljanja od izvještajnih jedinica i prilagođavanju raspoloživih službenih statističkih podataka drugih statističkih institucija u BiH i inozemstvu. U svrhu poboljšanja kvalitete, s izvorima podataka se kontinuirano obavljaju konsultacije i kontrole ulaznih podataka, dok se korisnicima pružaju pojašnjenja i izlazi u susret novim zahtjevima. Kontinuirano se radi na jačanju suradnje u okviru domaćeg statističkog sustava u BiH ali i na međunarodnom planu (Eurostat, ECB, BIS, zemlje regije).

U svrhu podizanja kvaliteta, proširivanja statistika i usklađivanja s međunarodnim statističkim standardima (prvenstveno metodologijama i standardima u EU), poduzete se brojne aktivnosti na implementaciji nekoliko programa tehničke pomoći. U oblasti platnobilančne statistike uspješno je realiziran višekorisnički IPA 2012 projekat vezan za oblast statistike usluga s inozemstvom, a što je, pored ostalog, uključilo i mjerenja usluga po zemljama partnerima, dostavu podataka prema Eurostatu na razini geografske distribucije GEO6 te izradu i verifikaciju relevantne metodologije. Vezano za statistiku vladinih financija, nastavljen je rad na projektu (financiran od strane SECO) vezan za identifikaciju izvora i pripremu bilance stanja sektora vlade i javnog duga, a na temelju čega je uspostavljena i objavljena statistika bruto vladinog duga (po definiciji Sporazuma iz Maastrichta) na tromjesečnom razdoblju od 2000. godine. Završena je nova IT aplikacija (uz pomoć njemačkog GIZ-a) za portfelj investicije, koja će omogućiti da se portfelj investicije s inozemstvom statistički bilježe i izvještavaju za potrebe platne bilance, ali i kao samostalna statistika, slijedeći međunarodne standarde. Suradnja i koordinacija s bankama i institucijama koje izvještavaju ili trebaju izvještavati nastavlja se kako bi kompilacija u potpunosti bila zaokružena. Započet je rad na novoj statističkoj oblasti – statistici financijskih računa, a u sklopu IPA 2012 Twinning programa, a što će se nastaviti i tijekom 2016. Financijski računi su integralni dio statistike u EU i njihovim razvojem će se

dobiti potpuni uvid u financijsku poziciju (obveza i potraživanja) za sve sektore domaće ekonomije. U okviru monetarne i financijske statistike MFS, postojeći setovi podataka su dopunjeni s iznosima novougovorenih kredita i depozita, a što korisnicima pruža dodatne informacije vezano za statistiku kamatnih stopa. U dogovoru s bankama skraćeni su i rokovi izvještavanja, tako da su sada mjesečni statistički podaci raspoloživi 5 – 7 dana ranije nego prije.

CBBiH je također bila uključena, s ostalim statističkim institucijama, u komponentu vezanu za sektorizaciju ekonomije (u sklopu IPA 2012 Twinning programa), a s ciljem preciznog definiranja sektora sukladno ESA 2010. Precizna sektorizacija institucionalnih jedinica unutar ekonomije je bitan preduvjet za druge statističke aktivnosti, a planirano je da sektorizacija bude okončana tijekom 2016. godine.

Pored redovite diseminacije podataka, CBBiH je nastavila da ispunjava posebne statističke zahtjeve domaćih institucija (Direkcija za ekonomsko planiranje, Agencija za unapređenje stranih investicija BiH, Direkcija za ekonomske integracije, Ministarstvo financija i trezora BiH, Ministarstvo za ekonomske odnose i regionalnu suradnju RS) i stalnu razmjenu podataka s Agencijom za statistiku BiH. U sklopu međunarodnih obveza, CBBiH redovito dostavlja obimne setove podataka, sukladno kalendaru objavljivanja, međunarodnim institucijama (MMF, Svjetska banka, ECB, EBRD, UNCTAD, Eurostat, BIS, Statistički odjel UN-a), a koji nakon toga bivaju publicirani na njihovim web-stranicama i u publikacijama.

2.8. Praćenje sustavnih rizika u financijskom sustavu

CBBiH vrši funkciju praćenja financijske stabilnosti koja podrazumijeva pravodobno identificiranje ranjivosti u financijskom sustavu zemlje. Cilj djelovanja CBBiH u ovom području je da se poboljša razumijevanje uzročno-posljedičnih veza između financijskog sustava i makroekonomskog okruženja, upozore financijske institucije i drugi sudionici na tržištu na postojeće rizike, pokrene dijalog o rizicima i poduzmu korektivne mjere kojima će se umanjiti posljedice materijalizacije rizika. Aktivnosti CBBiH na polju praćenja stabilnosti financijskog sustava obuhvataju i specijaliziranu komunikaciju s relevantnim domaćim i međunarodnim institucijama, kojom se osigurava kontinuitet procesa praćenja sustavnih rizika i komuniciranje o rizicima po financijsku stabilnost sa širom javnošću. Doprinos očuvanju financijske stabilnosti CBBiH daje u okviru članstva u Stalnom odboru za financijsku stabilnost

BiH, koji, pored guvernera CBBiH i direktora agencija za bankarstvo čine i članovi Fiskalnog vijeća i direktor Agencije za osiguranje depozita.

CBBiH izvještava širu javnost o rizicima po finansijsku stabilnost kroz redovitu godišnju publikaciju, Izvješće o finansijskoj stabilnosti, koji se od 2007. godine objavljuje na web-stranici CBBiH. Objavljivanjem Izvješća o finansijskoj stabilnosti, CBBiH javnosti želi ukazati na posljedice dosadašnjih makroekonomskih trendova i trendova u finansijskom, prvenstveno bankarskom sektoru na rizike i iskušenja s kojima će se finansijski sustav suočiti u narednim razdobljima.

Kompilacija i objavljivanje seta osnovnih pokazatelja finansijskog zdravlja prema metodologiji MMF-a također je važan kanal komunikacije CBBiH sa širom javnošću. Pokazatelji finansijskog zdravlja se objavljuju tromjesečno na web-stranici CBBiH od polovine 2009. godine, a od rujna 2011. godine i na web-stranici MMF-a.

U 2015. godini CBBiH je nastavila aktivnosti na provođenju makroekonomskih testova na stres. Testovi na stres se u CBBiH rade tromjesečno i osnovni su alat za kvantifikaciju učinaka sustavnih rizika na bankarski sustav. Detaljni rezultati testova na stres se dijele s agencijama za bankarstvo, kojima se dostavlja i Izvješće o rezultatima testova na stres u kojem se na deskriptivan način prezentiraju sustavni rizici i budući trendovi. O rezultatima testova na stres, kroz odgovarajuću formu Izvješća o rezultatima testova na stres, upoznaje se i Stalni odbor za finansijsku stabilnost. Agregirani rezultati testova na stres s podacima s kraja godine se objavljuju u Izvješću o finansijskoj stabilnosti.

Od ostalih informacija i izvješća koji su u funkciji praćenja stabilnosti finansijskog sustava mogu se izdvojiti informacije za Stalni odbor za finansijsku stabilnost (SOFs) i set internih standardiziranih ili ad hoc informacija koje se u prvom redu kreiraju za potrebe CBBiH, ali se mogu podijeliti i s drugim relevantnim institucijama. Informacijama prema članicama SOFs-a prezentira se stanje i postojeći rizici u bankarskom sektoru BiH te utjecaji sustavnih rizika iz realnog, fiskalnog i finansijskog sektora i međunarodnog okruženja na bankarski sektor, čime se osigurava razmjena mišljenja i obuhvatnije sagledavanje veza u ekonomiji. Informacije internog karaktera služe kao pokazatelji ranog upozorenja o nastanku disbalansa ili jačanju rizika u bilo kojem segmentu ekonomije.

Kontinuirana razmjena informacija, mišljenja i iskustava s drugim relevantnim domaćim i međunarodnim institucijama i nadogradnja postojećih analitičkih kapaciteta CBBiH na polju finansijske stabilnosti kroz edukaciju i programe tehničke pomoći osigurava usklađenost

pristupa analiziranja sustavnog rizika s najboljim praksama i sadašnjim trendovima i pravodobnu identifikaciju sustavnih rizika.

CBBiH je u 2015. godini nastavila suradnju s ECB-om u svrhu razmjene informacija i mišljenja iz oblasti financijske stabilnosti koje doprinose boljem razumijevanju sustavnih rizika u regiji i pozicije BiH u odnosu na druge zemlje. Tijekom 2015. godine CBBiH je sudjelovala u projektu Svjetske banke pod nazivom „Financijski sustav Zapadnog Balkana u 2025.“ čiji je cilj bio poticanje relevantnih institucija zaduženih za donošenje politika i regulaciju financijskog tržišta da prošire horizonte promatranja kako bi bili spremniji za adekvatnu reakciju u budućnosti u pogledu suočavanja s izazovima i/ili korištenja prilika.

Potpisivanjem Memoranduma o usvajanju Metodologije za utvrđivanje liste sustavno važnih banaka u BiH između CBBiH i agencija za bankarstvo, u lipnju 2013. godine, CBBiH je preuzela obvezu ažuriranja liste sustavno važnih banaka u BiH, na godišnjoj razini. Lista sustavno važnih banaka se sačinjava na osnovi podataka za kraj godine koje agencije za bankarstvo dostavljaju CBBiH te izvanredno ukoliko se dese bitne promjene u bankarskom sustavu. Identifikacijom sustavno važnih banaka u zemlji stvorena je mogućnost za korištenje različitog pristupa prilikom supervizije ovih institucija i prilikom postupanja po Sveobuhvatnom planu djelovanja u kriznim situacijama.

U 2015. godini CBBiH je obavljala poslove koordinacije djelatnosti agencija za bankarstvo, a koji se odnose na aktivnosti entitetskih agencija za bankarstvo vezano za superviziju banaka, mikrokreditnih organizacija i društava za lizing i informiranje o stanju u ovim institucijama. Poslovi koordinacije uključivali su redovite sastanke s predstavnicima agencija za bankarstvo sukladno Zakonu o CBBiH i Memorandumu o principima koordinacije bankarske supervizije, suradnji i razmjeni podataka i informacija, što je rezultiralo uspostavljanjem jače koordinacije i proširenjem suradnje agencija s organizacijskim dijelovima CBBiH. Informacije o stanju u bankarskom sektoru, mikrokreditnim organizacijama i društvima za lizing razmjenjivane su tromjesečno, a na sastancima koordinacije su se razmatrala pitanja koja se odnose na regulativu iz oblasti supervizije banaka i o aktivnostima CBBiH koje mogu doprinijeti kvalitetnijoj superviziji i analizi bankarskog sektora. Kontinuirana suradnja ostvarena je i s Agencijom za osiguranje depozita BiH, Udrugom banaka, Udrugom mikrokreditnog sektora i Udrugom sektora lizing društava.

CBBiH je u 2015. godini bila uključena u proces praćenja aktivnosti na izradi novih entitetskih zakona o bankama koji je radila radna grupa koju su uspostavile nadležne institucije, a tehničku asistenciju i pomoć za ove aktivnosti osigurali su predstavnici MMF-a.

2.9. Suradnja s međunarodnim institucijama i rejting agencijama

Donošenjem Strateškog plana za razdoblje 2016-2021, u ambijentu iščekivanja podnošenja aplikacije za članstvo u Europskoj uniji, CBBiH je potvrdila jaku opredjeljenost europskoj perspektivi i jačanju suradnje s EU institucijama i središnjim bankama kako bi se unaprijedilo poslovanje u svim segmentima rada sukladno općeprihvaćenim standardima i najboljom praksom središnjih banaka EU. Kroz proaktivan pristup izazovima i zahtjevima EU pretpristupnog procesa, nastavljene su aktivnosti unapređenja stručnih, tehničkih i institucionalnih kapaciteta, s posebnim akcentom na ulaganje u ljudske resurse i razvoj profesionalnih znanja osoblja, uključujući specijalizirana usavršavanja ali i usavršavanje osoblja iz vještina liderstva i pregovaranja. Istodobno, CBBiH je osigurala neophodnu stabilnost i pozitivan kontinuitet poslovanja kroz aranžman valutnog odbora. Europska komisija (EC), u svim izvješćima i ocjenama, naglašava podršku i opredjeljenost monetarnoj politici valutnog odbora, kao čimbeniku stabilnosti u izazovnom vanjskom i domaćem okruženju.

CBBiH je tijekom 2015. godine nastavila doprinositi europskom integracijskom procesu BiH kroz pripremu informacija, podataka i izradu priloga za godišnje izvješće Europske komisije o napretku. Pored doprinosa u oblastima iz područja monetarne politike, platne bilance, slobode kretanja kapitala i financijskog sektora, pripremljeni su posebni prilozi po novoj metodologiji EC za dvije pilot-oblasti u okviru Europskih standarda: Financijska kontrola – Zaštita eura od krivotvorenja i Statistika.

Kao jedna od koautorskih institucija, CBBiH je sudjelovala u izradi Programa ekonomskih reformi BiH i u procesu konsultacija i dijaloga s EC. U kontekstu nove EU inicijative, koja uključuje i jačanje ekonomskog upravljanja, CBBiH je bila nazočna na sastanku Vijeća za ekonomska i financijska pitanja u okviru godišnjeg dijaloga o ekonomskim politikama. Cilj je priprema zemlje za ispunjavanje ekonomskih kriterija za ulazak u EU i bolja komunikacija i usklađivanje ekonomskih politika i mjera koje zemlja treba realizirati, uključujući i interakciju monetarne i fiskalne politike. Budući da Program ekonomskih reformi u jednom dokumentu integrira i mjere fiskalne i monetarne politike i strukturne mjere u sklopu procesa procjene Programa ekonomskih reformi održani su i sastanci s ECB-om.

Kontinuirana implementacija EU standarda u poslovanju CBBiH se ostvaruje vlastitim kapacitetima, korištenjem internih resursa ali i kroz pristup EU IPA fondovima i kontaktima s Europskom središnjom bankom (ECB) i središnjim bankama eurosustava. Bilateralna i multilateralna suradnja s drugim središnjim bankama, zatim podrška Vlade Njemačke (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit, GIZ), Vlade Švicarske (BCC-SECO) i izravna suradnja s ekspertima Instituta u Ženevi i Eurostata, ključne su za transfer znanja i kreiranje sustavne mreže kontakata.

I u 2015. godini, CBBiH je nastavila uspješnu suradnju s GIZ-om. Pored pomenute aplikacije za bolju obuhvatnost statističkih podataka, okončana je realizacija projekta uspostave jedinstvenog informacijskog sustava za upravljanje ljudskim potencijalima (eng. Human Resources Management Information System, HRMIS), koji je zvanično pušten u produkciju. HRMIS sustav je zamijenio postojeće MS Access baze i Oracle Workflow aplikaciju te je proširen i s dodatnim modulima za upravljanje ljudskim potencijalima kojima su se automatizirali poslovni procesi u CBBiH. U sklopu Programa jačanja javnih institucija, prva faza projekta („Sustav upravljanja kvalitetom“) je završena u planiranom roku i rezultirala je Izvješćem o analizi stanja procesa u CBBiH, koji uključuje niz preporuka za poboljšanje. Druga faza projekta, „Implementacija sustava upravljanja kvalitetom u skladu sa standardima ISO 9001 i ISO 27001“ će biti realizirana tijekom 2016. godine, a glavni očekivani rezultati su jasno identificirani, usklađeni i međusobno povezani procesi institucije, s jasno definiranim ulogama i odgovornostima. U sklopu GIZ SPI Programa počete su i aktivnosti na projektu Sustav elektronskog upravljanja dokumentima. Ova dva nova sustava upravljanja kvalitetom poslovanja i upravljanja dokumentima će se koristiti na svim lokacijama CBBiH.

Program akademske suradnje sa Institutom za međunarodne studije (Graduate Institute of International Studies – GIIS) iz Ženeve realizira se u sklopu Programa bilateralne pomoći i izgradnje kapaciteta središnjih banaka na temelju Sporazuma između Vlade Švicarske i CBBiH. U sklopu ovog višegodišnjeg programa suradnje od 2014. do 2016. godine, u 2015. godini u CBBiH su održane radionice prema konkretnim zahtjevima i potrebama Centralne banke za unapređenjem, koje su prošli oko četrdeset službenika. CBBiH je sudjelovala na III redovitoj godišnjoj konferenciji u okviru Programa bilateralne pomoći i izgradnje kapaciteta središnjih banaka održanoj u Ženevi u listopadu 2015. godine. Pored toga, u istraživačkom dijelu projekta CBBiH je sudjelovala sa istraživačkim radom, čija izrada je uključivala i pohađanje semestra na GIIS u Ženevi te je dodatno prijavila još dva istraživačka rada na kojima su agnažirana četiri

službenika CBBiH s temama od značaja za središnje bankarstvo. Jačanje kapaciteta kroz prijenos znanja kroz ovaj projekat omogućit će jačanje analitičke funkcije CBBiH i adekvatno praćenje makroekonomskih trendova i veza među segmentima ekonomije.

U organizaciji CBBiH tijekom 2015. godine održane su misije međunarodnih rejting agencija Standard & Poor's i Moody's Investors Services s relevantim međunarodnim i domaćim institucijama u BiH u cilju ocjene suverenog kreditnog rejtinga BiH. Politička situacija, proračun, servisiranje vanjskog duga, odnosi s međunarodnim financijskim institucijama i financijski sustav, bile su glavne teme za razgovor u ocjenjivanju kreditnog rejtinga BiH. U rujnu 2015. godine međunarodna rejting agencija Standard & Poor's potvrdila je kreditni rejting Bosni i Hercegovini i to „B/sa stabilnim izgledima“, a međunarodna rejting agencija Moody's Investors Service nije promijenila kreditni rejting Bosni i Hercegovini, tako da Bosna i Hercegovina kod ove agencije od srpnja 2012. godine ima kreditni rejting „B3/sa stabilnim izgledima“.

2.10. Proces interne revizije

Funkciju interne revizije u CBBiH obavlja Ured glavnog internog revizora, organiziran kao samostalni organizacijski oblik CBBiH. Aktivnosti Ureda u 2015. bile su usmjerene na izvršavanje dužnosti definiranih Zakonom o Centralnoj banci, realizaciji poslova i zadataka utvrđenih Planom poslovanja Centralne banke za 2015. godinu, Strateškim planom interne revizije za razdoblje 2014-2017. i godišnjim Planom interne revizije za 2015. godinu. Regulatorni okvir za obavljanje funkcije interne revizije predstavljaju: Zakon o Centralnoj banci, Pravilnik o internoj reviziji u Centralnoj banci, Priručnik o radu interne revizije u Centralnoj banci, Međunarodni standardi profesionalnog obavljanja interne revizije i kodeks profesionalne prakse i etike.

Osnovni cilj rada Ureda je da svojom aktivnošću doprinosi unapređenju poslovanja Centralne banke, ostvarenju formuliranih planova i postavljenih strateških ciljeva, uspostavljanju učinkovitog sustava upravljanja rizicima, zaštiti imovine, osiguranju dosljedne primjene zakonskih propisa i akata poslovne politike CBBiH. Uvažavajući navedene ciljeve, Ured kontinuirano radi na unapređenju tehnika i metoda rada, na procjeni efikasnosti i efektivnosti sustava internih kontrola i na uspostavljanju određenih procedura i instrumenata za identifikaciju, mjerenje, praćenje i kontrolu rizika kojima je CBBiH izložena pri obavljanju poslovnih aktivnosti. Procjena rizika vrši se prema Metodologiji procjene rizika u CBBiH, koja

definira okvir za identificiranje rizičnih procesa i aktivnosti u CBBiH i uspostavljanje adekvatnih mjera za aktivno upravljanje rizicima. Revizija se provodi na način i po postupcima definiranim Priručnikom o radu interne revizije koji donosi glavni interni revizor. Kontinuirano se prati zakonska i međunarodna profesionalna regulativa za oblast interne revizije i sukladno promjenama vrši se usuglašavanje navedenog priručnika.

Postupajući po Planu interne revizije za 2015. godinu i po nalogima Upravnog vijeća, izvršene su revizije određenih funkcija, poslovnih procesa i aktivnosti CBBiH, dajući prioritet procesima visoke razine rizika, kao što su: upravljanje deviznim rezervama; gotovinom; računima rezervi komercijalnih banaka; kupoprodajom domaće KM valute; funkcionalnost i sigurnost informacijskih i platnih sustava; ukupna informacijska sigurnost te funkcioniranje sustava fizičke i tehničke zaštite u objektima CBBiH. Kroz pisana izvješća o izvršenim revizijama, koji se razmatraju na sastancima Revizorskog komiteta i usvajaju na sjednicama Upravnog vijeća, daje se revizorsko mišljenje u vezi s ocjenom o učinkovitosti i funkcionalnosti sustava internih kontrola s prijedlogom mjera za unapređenje.

Kontinuirano se radi na profesionalnom usavršavanju kadrova kroz razne vidove obuka iz oblasti interne revizije, primjene Međunarodnih standarda za profesionalno obavljanje interne revizije, Međunarodnih računovodstvenih standarda i Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja. Edukacija se obavlja preko profesionalnih međunarodnih asocijacija i institucija, profesionalnih asocijacija i udruga internih revizora, računovođa i revizora na državnoj i regionalnoj razini.

2.11. Ostalo

2.11.1. Upravljanje ljudskim resursima

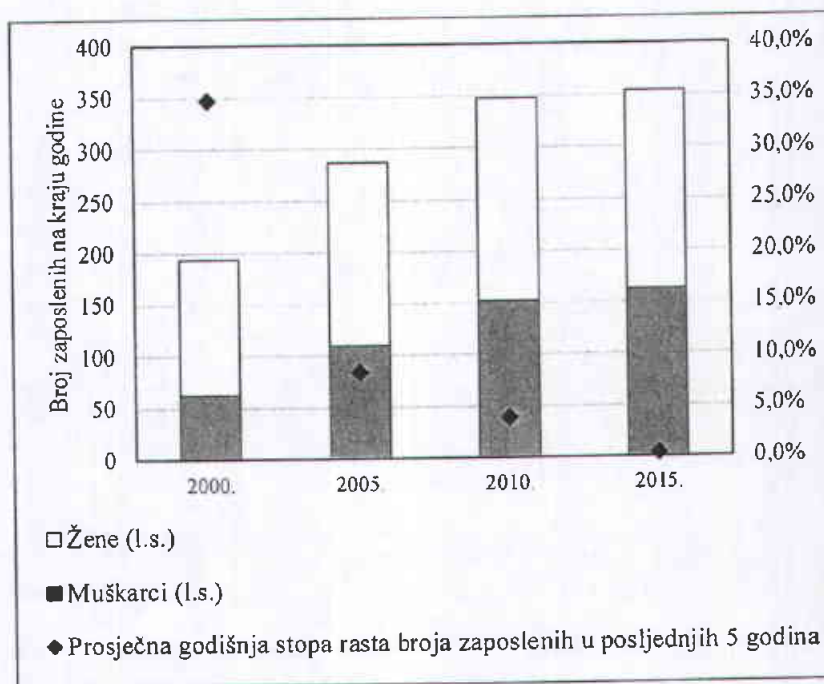
Najviši organ CBBiH je Upravno vijeće, koje je nadležno za utvrđivanje monetarne politike i kontrolu njenog provođenja, organizaciju i strategiju CBBiH sukladno ovlaštenjima utvrđenim Zakonom. Upravno vijeće čine guverner koji predsjedava Vijećem i četiri člana (tablica 2.8). Upravu Centralne banke čine guverner i tri viceguvernera koje je imenovao guverner uz odobrenje Upravnog vijeća. Zadatak Uprave je operativno rukovođenje poslovanjem Centralne banke. Svaki je viceguverner neposredno odgovoran za rad jednog sektora Centralne banke (vidjeti organizacijsku shemu CBBiH).

Tablica 2.8: Rukovodna struktura CBBiH

Upravno vijeće CBBiH	do 10.08.2015. godine: dr. Kemal Kozarić, predsjedatelj dr. Fikret Čaušević, član dr. Milenko Krajšnik, član dr. Željko Šain, član dr. Vasilj Žarković, član	od 11.08.2015. godine: dr. Senad Softić, predsjedatelj mr. Ankica Kolobarić, član dr. Kemal Kozarić, član mr. Trivo Marinković, član dr. Ljubša Vladušić, član
	do 10.08.2015. godine: dr. Kemal Kozarić, guverner	od 11.08.2015. godine: dr. Senad Softić, guverner
Uprava CBBiH	mr. Ernadina Bajrović, viceguverner dr. Radomir Božić, viceguverner mr. Ankica Kolobarić, viceguverner	
	mr. Edis Kovačević, glavni interni revizor Angela Medić, zamj. gl. internog revizora Jasmina Novalija, zamj. gl. internog revizora Krstinja Tošović, zamj. gl. internog revizora	
Revizorski komitet	do 31.08.2015. godine: dr. Mila Gadžić, član Gordana Ković, član dr. Sead Kreso, član	od 01.09.2015. godine: dr. Mila Gadžić, član dr. Sead Kreso, član Radomir Repija, član

Na dan 31.12.2015. godine u CBBiH je bilo zaposleno 354 službenika (slika 2.20). Broj zaposlenih je u godinama neposredno nakon uspostavljanja CBBiH rastao dosta brzo jer je rastao i broj funkcija koje je CBBiH preuzela. Umjeren rast zaposlenih u razdoblju 2002-2010. omogućio je razvoj temeljnih funkcija CBBiH kroz strateški odabir profila kadrova koji su bili neophodni za dalje unapređenje učinkovitosti poslovanja. U razdoblju 2011-2015. godine broj uposlenih je gotovo nepromijenjen, što je djelomično i posljedica politike racionalnog korištenja raspoloživih resursa. Slika također sugerira da se vremenom korigirala i inicijalna spolna neujednačenost u strukturi zaposlenih. Od ukupnog broja službenika na kraju 2015. godine, 54,24% bile su žene, a 45,76% muškarci, a prosječna starost službenika bila je 45 godina.

Slika 2.20: Broj zaposlenih u CBBiH

Izvor: CBBiH

Napomena: Prosječna godišnja stopa rasta broja zaposlenih za 2010. je za period od osnivanja.

Od ukupnog broja službenika, 75,42% bili su s visokom stručnom spremom, a od toga osam doktora nauka i 51 magistar. Intenzivna edukacija službenika u vidu seminara (značajnim dijelom seminari u CBBiH), konferencija i predavanja nastavljena je i u 2015. godini. Tijekom 2015. godine na ferijalnu praksu primljeno je 50 studenata s ekonomskih fakulteta iz cijele BiH. Studenti su na taj način ispunili svoje obveze ali i stekli znanje i uvid u rad ove institucije, što će moći iskoristiti u daljem obrazovanju.

2.11.2. Komuniciranje s javnosti i društveno odgovorno poslovanje

CBBiH je tijekom 2015. godine okončala realizaciju projekta edukacije javnosti, započetu u 2014. godini. Naime, natpisi u medijima u 2014. godini su pokazali da većina stanovništva i dalje nije dovoljno informirana o tome šta su temeljni zadaci i ciljevi CBBiH, čime se stvara pogrešna slika u javnosti, što može imati ozbiljan utjecaj na reputaciju ove institucije. Pokrenute su aktivnosti na intenziviranju edukacije opće i stručne javnosti u proaktivnom smislu te je

sukladno tome urađen Plan strateškog komuniciranja i edukacije javnosti. Projekat edukacije je realiziran kroz 11 printanih medija i portala, iz oba bh. entiteta, pokrivajući sve razine populacije. U okviru projekta, koji je trajao godinu dana, objavljeno je 155 tekstova i devet specijalnih priloga, u kojima su obrađene temeljne funkcije i zadaci CBBiH. Kroz tekstove se nastojalo što jednostavnije javnosti približiti uloga CBBiH. Informiranju javnosti doprinijeli su i ostali oblici plasiranja informacija o radu CBBiH, koje su, osim tiskanih, objavljivali i elektronski mediji.

U CBBiH je tradicionalno obilježen 31. listopad, Svjetski dan štednje. Upriličen je zabavno-edukativni sat za osnovce kojima je, kroz igru i prezentaciju o štednji, pružena edukacija o svijetu financija. I u 2015. godini smo promovirali politiku otvorenih vrata, pogotovo kad je riječ o financijskoj edukaciji mladog stanovništva te su tako banku posjetili učenici srednje škole iz Maglaja.

U 2015. godini pokrenuta je i aktivnost redizajna web-stranice CBBiH, s namjerom da se modernizira web-stranica i uskladi s trenutačno važećim tehnologijama, što je sukladno upravljanju reputacijom institucije.

Centralna banka je nastavila s praksom stipendiranja djece svojih preminulih službenika a također u 2015. godini je organizirana redovita akcija dobrovoljnog davanja krvi.

3. Financijska izvješća i Izvješće neovisnog vanjskog revizora -

FINANCIJSKA I IZVJEŠĆE NEOVISNOG VANJSKOG REVIZORA POSTAJU
SASTAVNI DIO GODIŠNJEG IZVJEŠĆA PO USVAJANJU U PARLAMENTARNOJ
SKUPŠTINI BIH.

4. Publikacije i web-servisi

Mjesečni ekonomski pregled	Kratka informacija o posljednim trendovima u makroekonomskom okruženju, koja se od maja 2013. godine objavljuje na web stranici CBBiH. Publikacija je do tada bila interna.
Bilten	Kvartalna publikacija, obuhvata podatke monetarne i finansijske statistike, podatke o platnim transakcijama, podatke realnog sektora i podatke platnog bilansa Bosne i Hercegovine.
Godišnji izvještaj	Publikacija sadrži izvještaj o poslovanju CBBiH u toku godine i finansijski izvještaj koje CBBiH dostavlja Predsjedništvu BiH i Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.
Izvještaj o finansijskoj stabilnosti	Godišnja publikacija sadrži ocjenu rizika koji proizilaze iz makroekonomskog okruženja i trendova u finansijskom sistemu, te procjenu otpornosti sistema na identifikovane rizike.
Specijalne teme istraživanja	Povremena publikacija koja se objavljuje na web stranici CBBiH.
WEB STRANICA www.cbbh.ba e-mail: contact@cbbh.ba pr@cbbh.ba TWITTER@CBBiH	Otvorenost i transparentnost djelovanja CBBiH smatra izuzetno važnim za vjerodostojnost, javnu odgovornost i povjerenje koje uživa među stanovništvom i drugim institucijama u BiH i u međunarodnim institucijama. Na osnovu Pravilnika o radu CBBiH, CBBiH ima obavezu da obavještava javnost o svom radu davanjem blagovremenih informacija, objavljivanjem izvještaja, izdavanjem službenih publikacija, održavanjem konferencija za štampu. Web stranica CBBiH postoji od 1998. Sadrži osnovne podatke o CBBiH, Zakon o CBBiH, prezentira novčanice i kovanice Bosne i Hercegovine, te numizmatička izdanja CBBiH; na stranici se takođe može naći veliki broj publikacija i statističkih podataka (godišnji izvještaji, mjesečni bilansi stanja, kvartalni bilteni, izvještaj o finansijskoj stabilnosti, platni bilans BiH, platni promet...), te spisak svih komercijalnih banaka u BiH. Publikacije i statistički podaci se objavljuju u opšteprihvaćenim formatima DOC, XLS i PDF. Na stranici se takođe objavljuje kursna lista koja se mijenja jednom dnevno, te ostale relevantne novosti i saopštenja za javnost. Materijal se objavljuje na bosanskom, hrvatskom, srpskom i engleskom jeziku. U 2013. godini CBBiH je, radi povećanja

	otvorenosti i transparentnosti te dosezanja što širih društvenih slojeva, pokrenula službeni profil na društvenoj mreži Twitter. Putem tog profila objavljuju se podaci koji se inače objavljuju na web stranici banke www. cbbh.ba, kao i dodatne informacije i podaci za koje postoji procjena da su relevantni. Način komunikacije prilagođen je ciljanoj javnosti.
--	---

5. STATISTIČKE TABLICE

- T01: Glavni ekonomski pokazatelji
- T02: Bruto domaći proizvod BiH
- T03: Indeks industrijske proizvodnje
- T04: Indeks potrošačkih cijena za BiH (CPI)
- T05: Prosječne bruto i neto plaće i mirovine
- T06: Monetarni agregati
- T07: Monetarni pregled
- T08: Bilanca stanja CBBiH
- T09: Konsolidirana bilanca komercijalnih banaka u BiH
- T10a: Kamatne stope na kredite stanovništvu
- T10b: Kamatne stope na kredite nefinancijskim poduzećima
- T10c: Kamatne stope na depozite stanovništva i nefinancijskih poduzeća
- T11: Ukupni depoziti i krediti komercijalnih banaka
- T12: Sektorska struktura prenosivih depozita kod komercijalnih banaka
- T13: Sektorska struktura ostalih depozita kod komercijalnih banaka
- T14: Sektorska struktura kratkoročnih kredita komercijalnih banaka
- T15: Sektorska struktura dugoročnih kredita komercijalnih banaka
- T16: Kupnja i prodaja konvertibilnih maraka
- T17: Prosječne obvezne rezerve
- T18: Transakcije u platnom prometu
- T19: Platna bilanca BiH
- T20: Tekući i kapitalni račun
- T21: Financijski račun
- T22: Servisiranje vanjskog duga
- T23: Vanjski dug opće vlade BiH po kreditorima
- T24: Devizne rezerve CBBiH
- T25: Vanjskotrgovinska razmjena BiH
- T26: Izvoz robe po zemljama destinacije
- T27: Uvoz robe po zemljama porijekla
- T28: Struktura uvoza i izvoza robe po proizvodima
- T29: Pregled prosječnih srednjih tečajeva konvertibilne marke
- T30: Vladine financije BiH- jedinice sektora vlade
- T31: Vladine financije BiH - struktura konsolidiranih prihoda i rashoda
- T32: Vladine financije FBiH - jedinice sektora vlade
- T33: Vladine finansije RS - jedinice sektora vlade
- T34: Tokovi izravnih stranih ulaganja u BiH klasificirani prema zemlji stranog ulagača
- T35a: Tokovi izravnih stranih ulaganja u BiH klasificirani prema djelatnostima
- T35b: Tokovi izravnih stranih investicija u BiH prema NACE Rev 2 klasifikaciji djelatnosti
- T36: Međunarodna investicijska pozicija
- T37: Realni i nominalni efektivni tečaj konvertibilne marke
- T38: Gotovina izvan monetarnih vlasti i banaka

5. STATIST Bilješka uz tabele 6, 7, 9, 11, 12, 13, 14 i 15.

Revidirani podaci za razdoblje siječanj 2006. – studeni 2015. godine su bazirani na aktivnoj podbilanci banaka s većinskim državnim kapitalom iz Federacije BiH, pri čemu je isključena pasivna podbilanca. Kroz ovu dopunu statistike korisnicima se pruža veća analitička korisnost podataka i objektivni pokazatelji o trenutnom poslovanju banaka u BiH. Pasivna podbilanca sadrži obveze po inozemnim kreditima i staroj deviznoj štednji građana do 31. ožujka 1992. godine, i ne odlikava aktualno poslovanje banke, te će ovu podbilancu u procesu privatizacije preuzeti Ministarstvo financija FBiH u skladu sa Zakonom o početnoj bilanci banaka i Zakonom o privatizaciji, kao što je urađeno za prethodno privatizirane banke. Izvršena revizija je u najvećoj mjeri utjecala na smanjenje kredita javnim poduzećima u stranoj valuti, smanjenje strane pasive, na smanjenje ostalih stavki aktive i pasive po osnovi stare devizne štednje, a u znatno manjim iznosima na stavke kredita vladi entiteta, fiksnu aktivu, depozite nerezidenata, dionice i kapital.

Podaci o „punoj“ bilanci, s uključenom pasivnom podbilancom, korisnicima su još uvijek dostupni na: http://statistics.cbbh.ba:4444/Panorama/novaview/SimpleLogin_bs.aspx

U studenome 2014. godine, dvije banke su izvršile prodaju i prenos dijela kreditnog portfolija što je za efekat imalo povećanje rezervi kod monetarnih vlasti u ukupnom iznosu od 64 milijuna KM i smanjenja sljedećih stavki: potraživanja od privatnih poduzeća za 260 milijuna KM, strane pasive za 101 milijun KM i ostalih stavki (neto) za 95 miliona KM.

Revidirana serija podataka za periode: siječanj 2008 - ožujak 2009. i prosinac 2011 – kolovoz 2012. zbog reklasifikacije financijskih instrumenata kod jedne banke iz Federacije BiH.

Zbog primjene Međunarodnih računovodstvenih standarda (MRS) i Međunarodnih standarda u financijskim izvještajima banaka Federacije BiH i prenosa novčanih tokova u podacima u prosincu 2011. došlo je do sljedećih promjena, na strani aktive: smanjenja kredita za 155 milijuna KM, povećanja ostale aktive za 10 milijuna KM, na strani pasive: smanjenja obveza prema nerezidentima u iznosu od 624 milijuna KM, povećanja rezerviranja za kreditne gubitke za 472 milijuna KM i povećanja ostale pasive za sedam milijuna KM.

Po nalogu Agencije za bankarstvo FBiH u lipnju 2010. jedna banka je izvršila preknjižavanje oko 300 milijuna KM potraživanja po osnovu vrijednosnih papira od domaćih institucionalnih sektora na potraživanja od nerezidenata. U prosincu 2010. ista banka je izvršila retroaktivno ovu ispravku u odgovarajućim iznosima za razdoblje od kolovoza 2009, kada je greška nastala, do svibnja 2010. Navedena ispravka se odrazila na porast strane aktive i pad ostalih stavki neto.

Jedna banka iz Federacije BiH izvršila je reklasifikaciju financijskih instrumenata u okviru strane aktive za period januar - august 2010. u iznosu od oko 40 miliona KM. Potraživanja od nerezidenata po osnovu kredita reklasifikovana su u potraživanja od nerezidenata po osnovu vrijednosnih papira, što se odrazilo na promjene unutar kratkoročne i dugoročne strane aktive.

Po nalogu Agencije za bankarstvo Republike Srpske, jedna banka je izvršila reklasifikaciju finansijskih instrumenata na strani pasive za razdoblje rujan 2008. - studeni 2010. tj. smanjenje oročenih i štednih depozita nebankarskih financijskih institucija i sektora vlade, a povećanje kredita od navedenih sektora, respektivno u odgovarajućim iznosima, po mjesecima, u rasponu 50 - 150 milijuna KM.

U skladu s novom regulativom Agencije za bankarstvo RS-a, objavljenoj u Sl. glasniku RS br. 136/10, kojom je propisan novi način knjigovodstvenog evidentiranja potraživanja klasificiranih u kategoriju E, obračuna i knjigovodstvenog evidentiranja kamate po nekvalitetnoj aktivu, te obračuna općih i posebnih rezerviranja, banke iz RS-a su u podacima za prosinac 2010. izvršile primjenu navedene regulative prenosom navedenih pozicija iz izvanbilančne evidencije u bilancu. Ispravka se odrazila na strani aktive, na porast kredita u iznosu od 144 milijuna KM, porast dospjelih kamata u iznosu od 36 milijuna KM, a na strani pasive na porast rezerviranja za kreditne gubitke u iznosu od 180 milijuna KM u okviru računa kapitala.

T01: Glavni ekonomski pokazatelji

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Nominalni BDP BiH, (u milijunima KM) ¹⁾ tekuće cijene	25.504	24.780	25.346	26.210	26.193	26.743	27.304	28.148
Godišnji rast realnog BDP-a (u %) ¹⁾	5,5	-2,9	0,8	0,9	-0,9	2,4	1,1	2,8
Stopa rasta indeksa potrošačkih cijena (CPI) u BiH ²⁾	u procentima							
Prosječna godišnja stopa rasta CPI	7,4	-0,4	2,1	3,7	2,1	-0,1	-0,9	-1,0
Godišnja stopa rasta CPI za decembar	3,8	0,0	3,1	3,1	1,8	-1,2	-0,4	-1,2
Proračun opće vlade ³⁾	u procentima BDP-a							
Prihodi	42,8	41,7	42,9	43,3	43,8	42,6	43,9	...
Rashodi ⁴⁾	44,9	46,1	45,3	44,6	45,8	44,8	45,9	...
Saldo	-2,1	-4,3	-2,4	-1,2	-2,0	-2,1	-2,0	...
Novac i kredit	u procentima BDP-a							
Novac u širem smislu (M2)	48,8	51,3	53,8	55,0	56,9	60,3	63,2	66,2
Krediti nevladinih sektorima	54,4	53,8	54,1	54,3	56,2	56,6	56,3	55,9
Platni bilans								
Bruto devizne rezerve								
U milijunima KM	6.296	6.212	6.458	6.424	6.509	7.068	7.826	8.606
U milijunima USD	4.710	4.416	4.372	4.569	4.274	4.797	5.309	4.883
U mjesecima uvoza robe i usluga	5,6	6,2	6,0	5,3	5,3	5,9	6,1	6,8
Bilanca tekućeg računa								
U milijunima KM	-3.515	-1.588	-1.531	-2.483	-2.266	-1.417	-2.036	-1.589
U milijunima USD	-2.630	-1.129	-1.037	-1.766	-1.488	-962	-1.381	-901
U procentima BDP-a	-13,8	-6,4	-6,0	-9,5	-8,7	-5,3	-7,5	-5,6
Bilanca robne razmjene								
U milijunima KM	-10.472	-7.632	-7.426	-8.080	-8.002	-7.316	-8.103	-7.451
U milijunima USD	-7.834	-5.425	-5.038	-5.747	-5.255	-4.965	-5.497	-4.227
U procentima BDP-a	-41,1	-30,8	-29,5	-30,8	-30,5	-27,4	-29,7	-26,5
Vanjski dug sektora vlade ⁵⁾								
U milijunima KM	4.240	5.236	6.291	6.663	7.212	7.563	8.442	8.691
U milijunima USD	3.056	3.839	4.272	4.408	4.861	5.330	5.249	4.855
U procentima BDP-a	16,6	21,1	24,8	25,4	27,5	28,3	30,9	30,9
Servisiranje vanjskog duga sektora vlade ⁵⁾								
U milijunima KM	230	246	301	340	413	685	761	581
U milijunima USD	172	175	204	242	271	465	516	330
U procentima izvoza robe i usluga	3,4	4,0	4,0	4,0	4,9	7,6	8,2	5,9

Napomena:

1) Izvor: Agencija za statistiku BiH, "Bruto domaći proizvod za BiH 2014, Proizvodni pristup "prvi rezultati", srpanj 2015 ITB 01 "Bruto domaći proizvod prema proizvodnom, dobodovnom i rashodnom pristupu, 2005-2014. godina, 2015.

2) Izvor: Agencija za statistiku BiH

3) Izvor: GFS, Centralna banka BiH

4) Rashodi uključuju i neto nabavku stalnih sredstava.

5) Izvor: Ministarstvo financija i trezora BiH

*Podaci revidirani od 2009. godine u skladu s primijenjenim izvještajem od Ministarstva financija i trezora BiH od 18.03.2016. i uključuju kredit JP Putevi RS i direktan dug Brčko Distrikta.

T02: Bruto domaći proizvod Bosne i Hercegovine (tekuće cijene)

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015*
Nominalni BDP (u milijunima KM)	25.504	24.780	25.346	26.210	26.193	26.743	27.304	28.148
Nominalni BDP (u milijunima USD)	19.080	17.614	17.162	18.640	17.202	18.148	18.524	15.970
BDP po stanovniku BiH (u KM)	6.638	6.448	6.595	6.825	6.828	6.979	7.135	7.355
BDP po stanovniku BiH (u USD)	4.966	4.584	4.466	4.854	4.484	4.736	4.840	4.173
Godišnji rast realnog BDP (u%)	5,5	-2,9	0,8	0,9	-0,9	2,4	1,05	2,27
Broj stanovnika (u tisućama) ¹⁾	3.842	3.843	3.843	3.840	3.836	3.832	3.827	3.827
Prosječni godišnji tečaj BAM/USD	1,336600	1,406800	1,476900	1,406117	1,522700	1,473557	1,474019	1,762605

Izvor: Agencija za statistiku BiH, "Bruto domaći proizvod - proizvodni pristup - prvi podaci", srpanj 2015 i TB 01 "Bruto domaći proizvod prema proizvodnom, dohodovnom i rashodnom pristupu 20005-2014. godina, 2015. Podatak o prosječnom godišnjem tečaju BAM/USD izvor je CBBiH.

1) Broj stanovnika za 2014. godinu je procijenjen na način da je broj za 2013. godinu korigiran za prirodni priraštaj za prvih deset mjeseci 2014. godine.

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Saopštenje "Demografija", prosinac 2014.

* BDP je procjena CBBiH, koja se koristi kao preliminarni podatak, do objavljivanja zvaničnog BDP-a od strane Agencije za statistiku BiH.

T03: Indeks industrijske proizvodnje

Godina	Mjesec	Mjesec / isti mjesec prethodne godine			Period / isti period prethodne godine		
		FBiH	RS	BiH	FBiH	RS	BiH
1998.	12.	115,4	115,5	...	123,8	123,0	...
1999.	12.	109,1	92,7	...	110,6	101,6	...
2000.	12.	105,7	103,5	...	108,8	105,6	...
2001.	12.	107,4	74,6	...	112,2	87,1	...
2002.	12.	113,9	119,4	...	109,2	97,5	...
2003.	12.	107,8	100,9	...	104,8	105,7	...
2004.	12.	109,0	113,9	...	113,2	109,7	...
2005.	12.	105,1	112,9	...	106,1	119,8	...
2006.	12.	106,7	128,5	...	110,4	119,1	...
2007.	12.	98,4	102,0	...	108,6	101,4	106,6
2008.	12.	109,4	199,6	...	107,9	116,8	107,3
2009.	12.	90,1	121,0	95,5	88,4	119,0	96,7
2010.	12.	112,7	114,1	108,7	104,2	105,0	101,6
2011.	12.	93,6	93,9	100,4	102,5	104,7	105,6
2012.	12.	99,6	98,5	95,2	95,7	95,8	94,8
2013.	12.	107,7	104,7	107,0	107,4	104,1	106,4
2014.	12.	97,9	99,8	98,7	100,1	100,6	100,2
2015.	12.	101,7	99,5	101,7	102,2	103,0	...
2015.	01.	99,3	99,0	99,0	99,3	99,0	99,0
	02.	95,8	108,6	99,7	97,5	103,8	99,3
	03.	99,4	105,1	101,6	98,2	104,3	100,1
	04.	101,9	100,8	102,0	99,1	103,3	100,6
	05.	109,0	109,7	109,9	101,0	104,6	102,4
	06.	102,0	106,3	104,3	101,1	105,0	102,7
	07.	102,0	101,6	102,4	101,3	104,4	102,6
	08.	105,6	111,1	108,0	101,8	105,2	103,3
	09.	102,3	96,3	101,1	101,9	104,1	103,0
	10.	103,8	99,0	103,3	102,1	103,5	103,0
	11.	104,2	102,3	104,8	102,3	103,4	103,2
	12.	101,7	99,5	101,7	102,2	103,0	103,1

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Federalni zavod za statistiku FBiH i Republički zavod za statistiku RS.

Bilješka: Indeks industrijske proizvodnje za period / isti period prethodne godine u prosincu predstavlja godišnji indeks u odnosu na prethodnu godinu.

T04: Indeks potrošačkih cijena za BiH (CPI)

Godina	Mjesec	Mjesec/prethodni mjesec tekuće godine	Mjesec/isti mjesec prethodne godine	Period/isti period prethodne godine
1998.	12.	...	121,2	113,3
1999.	12.	...	103,3	103,7
2000.	12.	...	107,5	104,8
2001.	12.	...	100,9	103,1
2002.	12.	...	100,2	100,4
2003.	12.	...	100,6	100,6
2004.	12.	...	100,5	100,4
2005.	12.	...	104,3	103,8
2006.	12.	...	104,6	106,1
2007.	12.	...	104,9	101,5
2008.	12.	...	103,8	107,4
2009.	12.	...	100,0	99,6
2010.	12.	...	103,1	102,1
2011.	12.	...	103,1	103,7
2012.	12.	...	101,8	102,1
2013.	12.	...	98,8	99,9
2014.	12.	...	99,6	99,1
2015.	12.	...	98,8	99,0
2015.	01.	99,7	99,1	99,1
	02.	100,2	99,3	99,2
	03.	100,5	99,8	99,4
	04.	99,5	99,6	99,4
	05.	100,0	99,6	99,5
	06.	99,7	99,5	99,4
	07.	99,1	98,9	99,4
	08.	100,0	98,9	99,3
	09.	99,9	98,2	99,2
	10.	100,4	98,2	99,1
	11.	99,8	98,1	99,0
	12.	99,9	98,8	99,0

Izvor: Agencija za statistiku BiH od 2006. a do 2006. Federalni zavod za statistiku FBiH i Republički zavod za statistiku RS.

Bilješka: Do 2006. prikazan je indeks cijena na malo na razini BiH i izračunat je kao ponderirani prosjek mjesečnih indeksa cijena entiteta, gdje ponder predstavlja udio entiteta u BDP-u (vidi napomenu T01).
Za 2006. i dalje prikazan je indeks potrošačkih cijena.

Indeks cijena za period/isti period prethodne godine u prosincu predstavlja godišnji indeks u odnosu na prethodnu godinu.

T05: Prosječne bruto i neto plaće i mirovine - u KM -

Godina	Mjesec	Bruto plaće				Neto plaće				Mirovine			
		FBIH	RS	Brčko	BiH	FBIH	RS	Brčko	BiH	FBIH	RS	Brčko	BiH
1998.		507	258	...	454	329	172	...	296	153	...	...	...
1999.		551	314	...	503	374	216	...	343	174	87	...	...
2000.		607	387	...	539	413	277	...	372	176	115	...	...
2001.		652	444	792	598	443	309	504	409	170	105	...	...
2002.		710	528	1031	660	483	347	676	446	189	120	138	...
2003.		771	576	1057	717	524	379	695	484	192	133	148	...
2004.		785	643	1076	748	533	423	707	505	203	166	169	...
2005.		820	707	1050	798	558	465	676	538	221	190	188	...
2006.		887	793	1048	869	603	521	674	586	238	215	208	...
2007.		974	875	1088	935	662	585	684	645	284	230	243	...
2008.		1105	1132	1139	1113	751	755	730	752	340	309	310	...
2009.		1204	1204	1194	1204	792	788	769	790	346	335	326	...
2010.		1223	1199	1234	1217	804	784	797	798	341	321	316	...
2011.		1248	1326	1262	1271	819	809	800	816	349	321	319	...
2012.		1266	1349	1271	1290	830	818	819	826	351	312	311	...
2013.		1275	1333	1266	1291	835	808	817	827	348	318	310	...
2014.		1272	1331	1265	1183	833	825	814	830	367	333	323	...
2015.		1269	1339	1275	1289	830	831	821	830	368	343	327	...
2015.	01.	1275	1309	1277	1284	834	812	824	828	367	343	327	...
	02.	1244	1344	1255	1271	815	834	811	820	373	343	329	...
	03.	1274	1340	1258	1293	834	831	807	832	372	343	330	...
	04.	1272	1346	1275	1294	833	835	822	833	370	343	328	...
	05.	1266	1341	1277	1288	829	832	821	830	369	343	328	...
	06.	1269	1360	1264	1295	831	843	816	834	368	342	327	...
	07.	1284	1343	1262	1301	840	834	813	838	368	342	328	...
	08.	1257	1345	1271	1283	823	834	819	826	367	342	327	...
	09.	1261	1345	1284	1286	826	834	826	828	367	343	327	...
	10.	1263	1326	1297	1282	827	824	831	826	367	343	327	...
	11.	1264	1328	1289	1283	827	824	823	826	366	342	326	...
	12.	1295	1340	1294	1309	846	834	836	842	366	342	326	...

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Federalni zavod za statistiku FBIH, Republički zavod za statistiku RS i Statistički biro Brčko distrikta.
 Bilješka: Od 1. 1. 2006. u bruto i neto plaće na razinu BiH uključene su i plaće Brčko distrikta.

Godina	Mjesec	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u inozemnoj valuti	Ostali depoziti u inozemnoj valuti	Rezervni novac	M1	QM	M2
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11=8+9+10	12=11+13
2006.	12	2.154,2	2.891,9	10,5	1.938,3	2.761,4	1.365,4	691,3	3.105,4	5.056,6	4.739,8	5.162,0	9.901,8
2007.	12	2.439,7	3.777,1	12,2	2.185,3	3.546,6	1.726,5	833,8	3.661,1	6.229,0	5.731,9	6.221,3	11.953,2
2008.	12	2.592,4	3.144,2	7,4	2.302,4	3.388,8	1.776,2	1.107,2	3.864,7	5.704,0	5.891,2	6.748,1	12.539,3
2009.	12	2.267,7	3.375,1	6,0	2.009,5	3.536,3	1.844,3	1.078,0	4.241,0	5.648,9	5.545,8	7.161,3	12.709,1
2010.	12	2.497,5	3.393,5	8,7	2.210,8	3.680,2	1.991,0	1.209,8	4.526,4	5.899,7	5.900,0	7.727,2	13.627,3
2011.	12	2.645,1	3.192,8	11,1	2.366,4	3.819,0	2.285,7	1.100,1	4.846,1	5.848,9	6.185,5	8.231,9	14.417,4
2012.	12	2.747,5	3.040,6	13,5	2.414,3	3.728,4	2.672,7	1.052,9	5.041,4	5.801,7	6.142,7	8.767,0	14.909,7
2013.	12	2.909,9	3.475,3	15,9	2.542,3	4.153,3	3.006,3	1.189,3	5.202,4	6.401,0	6.695,6	9.398,0	16.093,6
2014.	12	3.210,5	3.751,1	38,3	2.811,0	4.496,4	3.377,5	1.301,2	5.280,0	6.998,9	7.319,4	9.958,5	17.268,9
2015.	12	3.499,5	4.063,5	51,7	3.055,3	5.125,6	3.562,6	1.360,4	5.543,3	7.614,7	8.180,9	10.466,3	18.647,2
2015.	01	3.200,8	3.634,5	10,5	2.820,9	4.404,7	3.372,2	1.326,7	5.307,4	6.845,8	7.325,5	10.062,2	17.231,7
2015.	02	3.217,9	3.598,7	19,0	2.834,3	4.419,5	3.411,0	1.279,4	5.357,1	6.835,5	7.253,8	10.047,5	17.301,3
2015.	03	3.228,1	3.572,6	7,6	2.827,4	4.422,5	3.395,5	1.293,3	5.380,6	6.808,3	7.249,8	10.069,4	17.319,3
2015.	04	3.270,7	3.694,6	4,1	2.885,6	4.487,5	3.397,7	1.343,5	5.401,1	6.969,4	7.373,1	10.142,3	17.515,4
2015.	05	3.274,8	3.793,2	3,4	2.893,6	4.619,2	3.409,4	1.353,4	5.431,6	7.071,4	7.512,8	10.194,5	17.707,3
2015.	06	3.310,8	3.642,4	4,2	2.874,0	4.557,8	3.445,6	1.385,5	5.469,9	6.957,4	7.431,7	10.301,0	17.732,8
2015.	07	3.455,3	3.740,4	15,8	3.025,1	4.648,1	3.418,1	1.340,7	5.526,6	7.211,4	7.673,2	10.285,4	17.958,6
2015.	08	3.498,3	3.915,8	16,5	3.033,6	4.803,6	3.481,3	1.348,0	5.539,6	7.430,6	7.837,2	10.368,9	18.206,1
2015.	09	3.496,4	3.737,8	28,7	3.019,9	4.851,4	3.506,5	1.401,7	5.516,4	7.262,9	7.871,3	10.424,7	18.595,9
2015.	10	3.449,3	3.998,4	35,6	3.005,2	4.956,0	3.525,9	1.391,5	5.549,7	7.483,3	7.961,2	10.467,1	18.428,3
2015.	11	3.434,5	4.129,1	40,9	2.966,0	5.017,7	3.517,9	1.414,5	5.552,6	7.601,4	7.983,8	10.484,9	18.468,7
2015.	12	3.499,5	4.063,5	51,7	3.055,3	5.125,6	3.562,6	1.360,4	5.543,3	7.614,7	8.180,9	10.466,3	18.647,2

Konačni podaci prosinac 2015. godine.

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i financijsku statistiku, 2000), od siječnja 2006. godine.

Bilješka: Gotovina izvan monetarnih vlasti je preuzeta iz Bilance stanja CBiH i predstavlja gotov novac izvan Centralne banke (monetarnih vlasti). Depoziti komercijalnih banaka predstavljaju sredstva komercijalnih banaka na računima kod CBiH. Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti predstavljaju depozite drugih domaćih sektora (osim depozita centralne vlade). Centralna vlada predstavlja institucije BiH, vlade entiteta, entitetske fondove socijalne sigurnosti/zaštite i Brčko distrikt. Fondovi socijalne sigurnosti/zaštite na entitetskom nivou (iz Federacije BiH, Fond zdravstva Federacije BiH, Fond za zapošljavanje Federacije BiH, Fond za zapošljavanje RS, Fond za zapošljavanje RS i Fond za djecu zaštitu RS) klasifikovani su na nivo centralne vlade. Gotovina izvan banaka je preuzeta iz Bilance stanja CBiH (tabela 8) i predstavlja gotov novac u opticaju izvan Centralne banke (monetarnih vlasti) i gotov novac izvan komercijalnih banaka. Prenosivi ili transferibilni depoziti u domaćoj valuti su preuzeti iz Monetarnog pregleda (tabela 7) i predstavlja depozite necentralne vlade (depozite kantona i općina), depozite javnih i privatnih preduzeća, ostalih finansijskih institucija i depozite ostalih domaćih sektora (stanovništva, neprofitnih institucija i ostalih neklasifikovanih sektora). Ostali depoziti u domaćoj valuti, prenosivi i depoziti u inozemnoj valuti su preuzeti iz Monetarnog pregleda (tabela 7) i predstavlja depozite necentralne vlade (depozite kantona i općina), depozite javnih i privatnih preduzeća, ostalih finansijskih institucija i depozite ostalih domaćih sektora (stanovništva, neprofitnih institucija i ostalih neklasifikovanih sektora). Rezervni novac (primarni novac li monetarna baza) je u cijelosti preuzet iz Bilance stanja CBiH (tabela 8), a čine ga gotov novac izvan monetarnih vlasti, depoziti komercijalnih banaka i depoziti ostalih domaćih sektora (osim centralne vlade) kod monetarnih vlasti. Prema nacionalnoj definiciji, novčanu masu čine svi prenosivi i ostali depoziti domaćih nebankarskih i nevalutnih sektora, kao i sektora lokalne vlade u domaćoj i stranoj valuti. Depoziti entitetskih fondova socijalne sigurnosti/zaštite priključeni su centralnoj vladi na entitetskom nivou i time uključeni iz Novčanu masu li Monetarni agregat M1 čine gotovina izvan banaka i prenosivi depoziti u domaćoj valuti svih domaćih sektora (osim depozita centralne vlade). Monetarni agregat QM je definisan kao iznenađena pozicija u Monetarnom pregledu (tabela 7); obuhvata ostale depozite u domaćoj valuti, prenosive i ostale depozite u stranoj valuti svih domaćih sektora (osim depozita centralne vlade). Novčanu masu M2 čine monetarni agregati, novac M1 i kvazi-novac QM.

T07. Monetarni pregled

na kraju razdoblja, u milijunima KM

Godina	Mjesec	AKTIVA										Ukupno
		Neto strana aktiva		Domaći krediti								
		Strana aktiva	Strana pasiva	Potraživanja od centralne vlade (neto)	Potraživanja od kantona i općina	Potraživanja od nefinancijskih javnih poduzeća	Potraživanja od nefinancijskih privatnih preduzeća	Potraživanja od ostalih financijskih institucija	Potraživanja od ostalih domaćih sektora			
1	2	3	4	5 = 3+4	6	7	8	9	10	11	12 = 6+...+11	13 = 5+12
2006.	12	7.835,7	-1.690,4	4.139,3	-971,9	62,3	248,3	4.080,1	89,4	4.450,8	7.965,0	12.104,3
2007.	12	10.285,0	-4.818,5	5.466,5	-2.378,4	96,1	271,3	5.315,7	159,6	5.793,5	9.257,9	14.724,4
2008.	12	9.429,7	-6.090,0	3.429,7	-1.655,8	148,3	256,4	6.751,6	169,3	6.804,3	12.474,1	15.903,8
2009.	12	9.430,9	-5.386,9	4.043,9	-1.294,6	195,6	268,2	6.682,5	103,0	6.411,3	12.365,8	16.409,8
2010.	12	9.300,8	-4.397,0	4.903,8	-996,9	270,1	351,3	6.955,5	80,2	6.424,3	11.081,3	17.999,1
2011.	12	9.175,9	-3.779,7	5.396,2	-440,3	323,1	360,2	7.166,9	94,0	6.770,1	14.274,0	19.670,2
2012.	12	9.044,2	-3.559,7	5.484,4	-112,6	386,7	390,9	7.473,1	73,7	6.874,4	15.015,8	20.500,2
2013.	12	9.733,5	-3.330,9	6.402,6	-19,1	422,5	451,6	7.556,4	67,4	7.133,6	15.612,5	22.015,1
2014.	12	10.479,7	-2.961,1	7.518,6	-71,0	509,1	443,6	7.452,0	61,3	7.502,5	16.099,4	23.552,0
2015.	12	11.105,1	-2.614,6	8.490,5	133,4	536,0	400,0	7.478,9	74,6	7.875,3	16.498,2	24.988,7
2015.	01.	10.311,6	-2.731,6	7.479,9	199,3	521,8	429,5	7.258,3	70,8	7.515,6	15.994,4	21.474,3
	02.	10.235,5	-2.703,4	7.532,1	172,4	517,5	422,2	7.294,9	63,7	7.536,7	16.007,4	21.339,5
	03.	10.021,4	-2.944,3	7.477,0	219,2	534,7	426,2	7.106,5	64,2	7.599,0	16.146,8	21.622,8
	04.	10.098,0	-2.524,3	7.573,7	209,7	529,8	427,1	7.388,9	64,7	7.663,1	16.283,3	21.857,0
	05.	10.205,2	-2.518,4	7.690,8	277,6	525,3	428,2	7.339,6	70,9	7.772,3	16.373,9	21.664,8
	06.	10.126,5	-2.585,5	7.541,0	245,0	519,6	425,6	7.389,8	80,6	7.790,4	16.450,9	21.991,9
	07.	10.530,1	-2.508,5	7.991,5	93,4	594,9	418,5	7.218,4	72,3	7.815,8	16.256,2	24.217,7
	08.	10.699,1	-2.507,4	8.191,7	133,1	529,2	419,0	7.319,7	68,0	7.825,4	16.294,5	24.486,1
	09.	10.707,0	-2.496,1	8.210,9	150,1	544,3	415,1	7.362,1	66,3	7.844,5	16.382,5	24.593,3
	10.	10.926,5	-2.512,7	8.413,8	52,8	556,9	412,0	7.398,2	57,0	7.895,2	16.352,1	24.765,9
	11.	10.553,1	-2.444,2	8.510,9	26,5	531,6	411,1	7.439,1	59,5	7.894,7	16.363,5	24.874,4
	12.	11.105,1	-2.614,6	8.490,5	133,4	536,0	400,0	7.478,9	74,6	7.875,3	16.498,2	24.988,7

Konačni podaci za prosinac 2015. godine

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine

Bilješka: Monetarni pregled prikazuje konsolidirane podatke Bilance stanja CBBiH - monetarnih vlasti (tablica 8) i Konsolidirane bilance komercijalnih banaka BiH (tablica 9). Neto inozemna aktiva predstavlja razliku između zbroja stranih aktiva CBBiH - monetarnih vlasti i komercijalnih banaka BiH i zbroja stranih pasiva CBBiH - monetarnih vlasti i komercijalnih banaka BiH. Domaći krediti predstavljaju potraživanja komercijalnih banaka od svih domaćih sektora uz napomenu da su potraživanja od središnje vlade iskazana u neto iznosu, tj. umanjena za depozite središnje vlade kod CBBiH i kod komercijalnih banaka BiH. Središnja vlada predstavlja institucije BiH, vlade entiteta, entitetske fondove socijalne sigurnosti i Brčko distrikt. Prema novoj metodologiji, fondovi socijalne sigurnosti/zastite se klasificiraju na razinu središnje vlade kao entitetski izvanproračunski fondovi, što se izravno odražava na podatke o neto potraživanjima od središnje vlade u Monetarnom pregledu.

T07: Monetarni pregled

- na kraju perioda, u milijunima KM -

Godina		Mjesec	PASIVA													Ukupno
			Novčana masa (M2)								Vrijednosni papiri	Kredit	Dionice i drugi kapital	Ostale stavke (neto)		
			Novac (M1)		Kvazi-novac (QM)											
			Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u inozemnoj valuti	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Ostali depoziti u inozemnoj valuti									
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9=6+7+8	10=9+9	11	12	13	14	15=10+...+14		
2006.	12	1.978,1	2.741,4	4.719,8	891,3	1.365,5	3.108,4	5.162,0	9.901,8	0,0	114,0	1.897,1	191,2	12.104,3		
2007.	12	2.185,3	3.546,6	5.731,9	833,8	1.726,5	3.661,1	6.221,3	11.953,2	5,2	106,1	2.355,0	304,9	14.724,4		
2008.	12	2.302,4	3.315,8	5.618,2	1.107,2	1.775,2	3.865,7	6.748,1	12.439,3	17,9	264,3	2.770,9	411,4	15.903,8		
2009.	12	2.099,5	3.536,3	5.635,8	1.078,0	1.844,3	4.241,0	7.163,3	12.709,1	13,6	446,7	2.521,8	418,5	16.409,8		
2010.	12	2.210,8	3.692,2	5.903,0	1.209,8	1.591,9	4.526,4	7.727,2	13.627,1	9,1	591,1	3.045,3	725,4	17.989,4		
2011.	12	2.366,4	3.819,0	6.185,5	1.100,1	2.285,7	4.846,1	8.231,9	14.417,4	0,0	675,3	3.592,8	984,7	19.670,2		
2012.	12	2.414,3	3.721,4	6.142,7	1.053,9	2.672,7	5.041,4	8.767,0	14.992,7	0,0	712,4	3.767,1	1.111,1	20.500,3		
2013.	12	2.542,3	4.157,3	6.695,6	1.189,3	3.006,3	5.202,4	9.398,0	16.093,6	0,0	707,9	3.815,2	1.398,4	22.015,1		
2014.	12	2.814,0	4.496,4	7.310,4	1.301,3	3.377,1	5.280,0	9.958,5	17.268,2	0,0	681,0	3.993,5	1.614,5	23.357,9		
2015.	12	3.055,3	5.125,6	8.180,9	1.360,4	3.562,6	5.543,3	10.466,3	18.647,2	8,0	599,2	4.180,1	1.554,2	24.988,7		
2015.	01	2.870,9	4.404,7	7.275,5	1.326,7	3.372,3	5.107,4	10.006,2	17.231,2	0,0	647,3	4.130,1	1.454,7	23.474,3		
	02	2.834,3	4.419,5	7.253,8	1.279,4	3.411,0	5.357,1	10.047,5	17.301,3	0,0	647,3	4.150,7	1.440,0	23.539,5		
	03	2.827,4	4.422,3	7.249,8	1.293,3	3.395,5	5.310,6	10.069,4	17.319,3	0,0	637,9	4.203,2	1.465,5	23.633,8		
	04	2.885,6	4.487,5	7.373,1	1.343,5	3.397,7	5.401,1	10.142,3	17.515,4	0,0	636,1	4.240,1	1.465,4	23.857,0		
	05	2.803,6	4.610,3	7.413,9	1.353,4	3.409,4	5.431,6	10.194,5	17.707,3	0,0	629,0	4.265,4	1.462,1	24.064,8		
	06	2.874,0	4.557,8	7.431,7	1.385,5	3.445,6	5.469,9	10.301,0	17.732,8	0,0	642,6	4.191,3	1.425,2	23.991,9		
	07	3.025,1	4.648,1	7.673,2	1.340,7	3.418,1	5.526,6	10.285,4	17.958,6	0,0	640,0	4.276,9	1.397,4	24.210,9		
	08	3.033,6	4.803,6	7.837,2	1.348,0	3.481,3	5.539,6	10.368,9	18.206,1	3,0	632,3	4.234,5	1.410,3	24.486,1		
	09	3.019,9	4.851,4	7.871,3	1.401,7	3.506,5	5.516,4	10.424,7	18.295,9	5,0	623,0	4.274,7	1.395,7	24.593,3		
	10	3.005,2	4.956,0	7.961,2	1.391,3	3.525,9	5.549,7	10.467,1	18.428,3	3,0	623,7	4.321,5	1.389,4	24.765,9		
	11	2.966,0	5.017,7	7.983,8	1.414,5	3.517,9	5.551,6	10.484,9	18.468,7	8,0	617,7	4.352,1	1.427,7	24.878,1		
	12	3.055,3	5.125,6	8.180,9	1.360,4	3.562,6	5.543,3	10.466,3	18.647,2	8,0	599,2	4.180,1	1.554,2	24.988,7		

Komadni podaci za proširac 2015. godine.

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.

Bilješka: Novac M1 čine gotovina izvan banaka i prenosivi depoziti u domaćoj valuti svih domaćih sektora (osim depozita centralne vlade). Kvazi-novac QM obuhvata ostale depozite u domaćoj valuti, prenosive i ostale depozite u stranoj valuti svih domaćih sektora (osim depozita centralne vlade). Novčanu masu M2 čine monetarni agregati, novac M1 i kvazi-novac QM. Ostalu pasivu čine vrijednosni papiri, krediti, dionice i drugi kapital i ostale stavke (neto). Prema novoj metodologiji, kao posebni finansijski instrumenti na strani pasive se iskazuju krediti (uz koje se dodaje obračunata kamata), kao i dionice i drugi kapital. Ostale stavke (neto) su nelocirane (neraspoređene) stavke pasive umanjene za nelocirane (neraspoređene) stavke aktive. U ostale stavke (neto) su također uključeni i ograničeni depoziti, protivstavke fondove i vladini fondovi za kreditiranje.

T08: Bilanca stanja CBBiH - na kraju perioda, u milionima KM -

Godina	Mjesec	AKTIVA			PASIVA							Ukupno
		Strana aktiva	Potraživanja od privatnog sektora	Ukupno	Rezervni novac		Strana pasiva	Depoziti središnje vlade	Dionice i drugi kapital	Ostale stavke (neto)		
					Gotovina izvan monetarnih vlasti	novac						
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9	10	11	12=7+...+11	
2007.	12.	6.726,3	2,2	6.728,5	2.439,7	6.229,0	0,9	74,8	386,4	37,4	6.728,5	
2008.	12.	6.323,6	2,1	6.325,6	2.552,4	5.704,0	1,0	23,4	499,3	97,9	6.325,6	
2009.	12.	6.239,9	1,9	6.241,8	2.267,7	5.648,9	0,9	56,7	502,5	33,0	6.241,8	
2010.	12.	6.485,5	1,8	6.487,3	2.497,5	5.899,7	1,4	69,8	533,9	-17,5	6.487,3	
2011.	12.	6.451,4	1,6	6.453,0	2.645,1	5.848,9	1,1	66,2	547,6	-10,8	6.453,0	
2012.	12.	6.536,4	1,6	6.538,0	2.747,5	5.801,7	1,2	185,3	575,7	-25,9	6.538,0	
2013.	12.	7.096,2	1,7	7.097,8	2.909,9	6.401,0	1,0	258,2	466,3	-28,7	7.097,8	
2014.	12.	7.853,4	1,6	7.855,1	3.210,5	6.999,9	1,1	293,2	585,0	-24,2	7.855,1	
2015.	12.	8.634,1	1,5	8.635,7	3.499,5	7.614,7	1,3	449,9	593,7	-24,0	8.635,7	
2015.	01.	7.822,9	1,3	7.824,2	3.200,8	6.845,8	1,1	361,4	640,6	-24,7	7.824,2	
	02.	7.870,9	1,4	7.872,3	3.217,9	6.835,5	1,9	426,4	633,6	-25,1	7.872,3	
	03.	7.824,6	1,5	7.826,1	3.228,1	6.808,3	1,6	401,0	639,9	-24,7	7.826,1	
	04.	7.965,3	1,4	7.966,7	3.270,7	6.969,4	1,3	421,2	621,9	-27,1	7.966,7	
	05.	8.079,0	1,4	8.080,3	3.274,8	7.071,4	1,4	438,3	614,5	-45,2	8.080,3	
	06.	7.940,2	1,5	7.941,7	3.310,8	6.957,4	1,2	447,2	580,7	-44,9	7.941,7	
	07.	8.236,7	1,4	8.238,1	3.455,3	7.211,4	2,1	468,5	600,5	-44,5	8.238,1	
	08.	8.430,7	1,4	8.432,1	3.498,3	7.430,6	2,1	458,4	585,3	-44,2	8.432,1	
	09.	8.303,8	1,5	8.305,3	3.496,4	7.262,9	1,8	479,7	604,7	-43,7	8.305,3	
	10.	8.510,6	1,3	8.511,9	3.449,3	7.483,3	2,2	440,4	629,9	-43,9	8.511,9	
	11.	8.655,9	1,4	8.657,3	3.434,5	7.604,4	1,8	455,2	639,4	-43,5	8.657,3	
	12.	8.634,1	1,5	8.635,7	3.499,5	7.614,7	1,3	449,9	593,7	-24,0	8.635,7	

Konačni podaci za prosinac 2015. godine.

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.

Bilješka: Inozemna aktiva CBBiH – monetarnih vlasti obuhvaća zlato, devize u blagajni CBBiH, devizne depozite kod inozemnih banaka, raspolaganje SDR, inozemni vrijednosni papiri i ostalo. Rezervni novac (primarni novac ili monetarna baza) čine gotov novac izvan monetarnih vlasti, depoziti komercijalnih banaka i depoziti ostalih domaćih sektora (osim središnje vlade) kod monetarnih vlasti. Gotovina izvan banaka predstavlja gotov novac u optjecaju izvan Centralne banke (monetarnih vlasti) i gotov novac izvan komercijalnih banaka. Inozemna pasiva CBBiH obuhvaća kratkoročne obveze prema nerezidentima, depozite nerezidenata i ostale kratkoročne obveze prema nerezidentima i obveze prema MMF-u (računi 1 i 2). Depoziti središnje vlade kod CBBiH predstavljaju prenosive i ostale depozite institucija BiH, vlada entiteta, entitetskih fondova socijalne sigurnosti i Brčko distrikta u domaćoj valuti. Dionice i drugi kapital obuhvaćaju dionički kapital, rezultat tekuće godine, opće i posebne rezerve i prilagođavanje/ponovno utvrđivanje vrijednosti. Ostale stavke (neto) su nelocirane (neraspoređene) stavke pasive umanjene za nelocirane (neraspoređene) stavke aktive.

T09: Konsolidovani bilans komercijalnih banaka BiH

- na kraju perioda, u milionima KM -

Godina	Mjesec	AKTIVA							Ukupno
		Rezerve	Strana aktiva	Potraživanja od generalne vlade	Potraživanja od nefinansijskih javnih poduzeća	Potraživanja od nefinancijskih privatnih poduzeća	Potraživanja od ostalih finansijskih institucija	Potraživanja od ostalih domaćih sektora	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 = 3+...+9
2006.	12.	3.053,6	2.356,1	69,8	248,3	4.086,1	89,4	4.448,9	14.362,2
2007.	12.	4.022,9	3.558,6	127,5	271,3	5.315,7	159,6	5.791,7	19.247,3
2008.	12.	3.393,3	3.106,1	265,3	256,4	6.751,6	169,2	6.902,8	20.744,9
2009.	12.	3.632,0	3.190,3	355,5	268,2	6.682,5	103,0	6.409,8	20.641,1
2010.	12.	3.679,8	2.814,2	465,4	351,3	6.965,5	80,2	6.423,0	20.779,3
2011.	12.	3.469,7	2.724,5	904,7	360,2	7.166,9	94,0	6.768,9	21.488,9
2012.	12.	3.370,4	2.507,8	1.236,2	390,9	7.473,1	73,7	6.873,7	21.925,4
2013.	12.	3.843,7	2.637,3	1.379,4	451,6	7.556,4	67,4	7.131,8	23.067,7
2014.	12.	4.113,0	2.626,3	1.834,5	443,6	7.452,0	61,3	7.501,7	24.054,3
2015.	12.	4.511,7	2.471,0	2.133,3	400,0	7.478,9	74,6	7.874,7	24.944,2
2015.	01.	4.016,0	2.388,7	1.899,7	429,5	7.258,3	70,8	7.513,9	23.546,9
	02.	3.983,1	2.364,6	1.846,5	422,2	7.294,9	63,7	7.536,0	23.510,8
	03.	3.975,8	2.196,8	1.924,5	426,2	7.306,5	64,2	7.595,3	23.489,3
	04.	4.081,8	2.132,7	1.944,4	427,1	7.388,9	64,7	7.662,4	23.702,0
	05.	4.175,5	2.126,5	1.963,0	428,2	7.339,6	70,9	7.731,6	23.831,1
	06.	4.080,5	2.187,0	1.934,3	425,6	7.389,8	80,6	7.789,7	23.887,5
	07.	4.171,4	2.293,4	1.964,0	419,5	7.318,4	72,3	7.815,2	24.054,1
	08.	4.382,1	2.268,3	1.949,0	419,0	7.319,7	68,0	7.824,8	24.230,8
	09.	4.216,5	2.403,1	1.979,9	415,1	7.362,1	66,3	7.843,9	24.287,0
	10.	4.444,3	2.415,9	2.009,0	412,0	7.398,2	57,0	7.894,7	24.630,9
	11.	4.599,4	2.299,2	2.037,3	411,1	7.439,1	59,5	7.895,1	24.740,6
	12.	4.511,7	2.471,0	2.133,3	400,0	7.478,9	74,6	7.874,7	24.944,2

Monetni podaci za prustnoc 2015. godine.

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.

Bilješka: Konsolidirana bilanca komercijalnih banaka obuhvaća Konsolidirane bilance komercijalnih banaka Glavne jedinice Sarajevo, Glavne jedinice Mostar, Glavne banke Republike Srpske, Brčko distrikta (od srpnja 2001. do studenog 2002), NBRS (do prosinca 1998) i NBBiH (do studenog 2002). Konsolidirana su međusobna potraživanja i obveze između komercijalnih banaka. Rezerve banaka sastoje se od gotovine u blagajnama banaka i depozita banaka kod CBBiH. Inozemna aktiva komercijalnih banaka obuhvaća: devize u blagajnama, prenosive i ostale depozite u inozemnoj valuti kod nerezidenata, kredite nerezidentima, vrijednosni papiri nerezidenata u inozemnoj valuti i ostala potraživanja od nerezidenata. Potraživanja od generalne vlade obuhvaćaju potraživanja od svih razina vlada: središnje vlade (institucije BiH, vlade entiteta, entitetskih fondova socijalne sigurnosti i Brčko distrikta) i nesredišnje vlade (vlada kantona i općinskih vlada). Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju: potraživanja od nefinancijskih javnih poduzeća, nefinancijskih privatnih poduzeća, ostalih finansijskih institucija i ostalih domaćih sektora (stanovništva, neprofitnih institucija i ostalih neklasificiranih sektora). Bilanca stanja komercijalnih banaka Federacije BiH sadrži pored aktivne podbilance i podatke pasivne podbilance. Pasivna podbilanca sadrži obveze po inozemnim kreditima i staroj deviznoj štednji građana do 31. ožujka 1992. Ove obveze će preuzeti Ministarstvo financija Federacije BiH u procesu privatizacije u skladu s entitetskim Zakonom o početnoj bilanci poduzeća i banaka i Zakonom o privatizaciji.

T09 Konsolidovani bilans komercijalnih banaka BiH

- na kraju perioda, u milionima KM -

Godina	Mjesec	PASIVA										Ukupno
		Depoziti centralne vlade	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora u stranoj valuti	Ostali depoziti drugih domaćih sektora u domaćoj valuti	Ostali depoziti drugih domaćih sektora u stranoj valuti	Vrijednosni papiri	Kredit	Strana pasiva	Dionice i drugi kapital	Ostale stavke (neto)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13=3+...+12
2006	12	853,3	2.751,0	691,3	1.365,4	3.105,4	0,0	114,0	3.695,4	1.596,3	190,2	14.362,2
2007	12	2.335,0	3.534,4	833,8	1.726,5	3.661,1	5,2	106,1	4.817,5	1.968,6	259,1	19.247,3
2008	12	1.749,7	3.381,4	1.107,2	1.776,2	3.864,7	17,9	261,3	5.999,0	2.271,6	712,9	20.744,9
2009	12	1.397,9	3.530,3	1.078,0	1.844,3	4.241,0	13,6	446,7	5.386,1	2.319,4	383,9	20.641,1
2010	12	1.121,7	3.680,5	1.209,8	1.991,0	4.526,4	9,1	595,1	4.398,7	2.508,4	741,7	20.779,3
2011	12	955,7	3.807,9	1.100,1	2.285,7	4.846,1	0,0	675,3	3.778,6	3.045,1	994,3	21.488,9
2012	12	847,2	3.714,8	1.052,9	2.672,2	5.041,4	0,0	712,4	3.558,6	3.191,1	1.134,1	21.923,4
2013	12	717,8	4.137,4	1.189,3	3.006,3	5.202,4	0,0	707,9	3.329,9	3.348,9	1.427,8	23.067,7
2014	12	981,3	4.458,2	1.301,2	3.377,3	5.280,9	0,0	681,0	2.960,0	3.408,5	1.606,8	24.054,3
2015	12	1.014,1	5.073,9	1.360,4	3.562,6	5.543,3	8,0	599,2	2.613,3	3.586,4	1.583,1	24.944,2
2015	01	787,2	4.394,2	1.326,7	3.372,2	5.307,4	0,0	647,5	2.730,3	3.429,7	1.481,5	23.546,9
	02	730,3	4.400,6	1.279,4	3.411,0	5.357,1	0,0	647,5	2.701,4	3.517,1	1.466,4	23.510,8
	03	769,7	4.414,8	1.293,3	3.393,5	5.380,6	0,0	637,9	2.542,9	3.563,3	1.491,3	23.489,3
	04	783,8	4.483,4	1.343,5	3.397,7	5.401,1	0,0	636,1	2.523,0	3.618,2	1.515,1	23.702,0
	05	721,9	4.615,8	1.353,4	3.409,4	5.431,6	0,0	629,0	2.513,0	3.652,0	1.508,9	23.833,1
	06	722,7	4.353,6	1.385,5	3.445,6	5.469,9	0,0	642,6	2.584,3	3.610,5	1.472,6	23.887,5
	07	865,3	4.632,4	1.340,7	3.418,1	5.526,6	0,0	640,0	2.566,5	3.626,1	1.438,5	24.054,1
	08	828,4	4.787,1	1.348,0	3.481,3	5.539,6	3,0	632,3	2.505,3	3.649,2	1.456,8	24.230,8
	09	804,9	4.822,7	1.401,7	3.506,5	5.516,4	3,0	623,9	2.494,3	3.670,1	1.442,4	24.287,0
	10	978,9	4.920,4	1.391,5	3.525,9	5.549,7	3,0	623,7	2.510,5	3.691,6	1.435,8	24.630,9
	11	1.024,0	4.976,9	1.414,5	3.517,9	5.552,6	8,0	619,7	2.442,3	3.712,9	1.473,8	24.740,6
	12	1.014,1	5.073,9	1.360,4	3.562,6	5.543,3	8,0	599,2	2.613,3	3.586,4	1.583,1	24.944,2

Konačni podaci za prosinac 2015. godine.

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2009), od januara 2006. godine.

Bilješka: Depoziti središnje vlade uključuju prenosive i ostale depozite u domaćoj i inozemnoj valuti institucija BiH, vlada entiteta, entitetskih fondova socijalne sigurnosti i Brčko distrikta. Prenosivi i ostali depoziti drugih domaćih sektora u domaćoj i inozemnoj valuti predstavljaju obaveze banaka prema ne-središnjoj vladi (kantona i općina), nefinancijskim javnim poduzećima, nefinancijskim pravnim poduzećima, ostalim finansijskim institucijama i ostalim domaćim sektorima (stanovništvu, neprofitnim institucijama i ostalim neklasificiranim sektorima). Inozemna pasiva komercijalnih banaka obuhvaćaju obaveze banaka prema rezidentima po osnovi prenosivih i ostalih depozita, kredita, vrijednosnih papira, trgovinskih kredita i avansa i ostalih načina dugovanja. Prema novoj metodologiji, krediti na strani pasive su prikazani kao poseban finansijski instrument, uz koje se dodaje obračunata kamata. Dionice i drugi kapital obuhvaćaju dionički kapital, zadržani prihod, rezultat tekuće godine, opće i posebne rezerve i prilagodavanje/ponovno utvrđivanje vrijednosti. Ostale stavke (neto) su nelocirane (neraspoređene) stavke pasive umanjene za nelocirane (neraspoređene) stavke aktive. Ostale stavke (neto) također obuhvaćaju i ograničene depozite.

110b: Kamatne stope na kreditima nefinancijskim poduzećima u postocima, na podizanjem nivou
Periodična, tri mjesecni prosjek

Godina	Period	Kamatne stope na kreditima u KM										Kamatne stope na kreditima u KM s valutnom klauzulom					Revolving krediti i preuzimanja						
		do iznosa od 0,25 mil. EUR					preko 0,25 mil. EUR					do iznosa od 0,25 mil. EUR					preko 0,25 mil. EUR do 1 mil. EUR					Kamatne stope na kreditima u KM s valutnom klauzulom	Kamatne stope na kreditima u KM s valutnom klauzulom
		promjenjiva stopa i do 1 godina IPFKS		promjenjiva stopa i do 1 godina IPFKS		promjenjiva stopa i do 1 godina IPFKS	preko 1 do 5 godina IPFKS		preko 5 godina IPFKS		promjenjiva stopa i do 1 godina IPFKS	preko 1 do 5 godina IPFKS		preko 5 godina IPFKS		promjenjiva stopa i do 1 godina IPFKS	preko 1 do 5 godina IPFKS		preko 5 godina IPFKS				
		3	4	5	6		7	8	9	10		11	12	13	14		15						
2012	12	8,245	8,005	6,691	6,670	7,689	8,723	7,765	7,998	6,414	7,914	7,000	7,029	6,309									
2013	12	8,011	7,526	6,460	7,223	7,834	8,231	8,016	6,731	6,707	7,867	6,417	6,838	6,517									
2014	12	7,021	7,097	5,798	6,090	6,668	7,572	6,997	6,125	6,479	5,444	4,875	6,355	6,311									
2015	1	7,123	6,736	5,632	6,408	7,382	7,551	7,451	6,660	6,738	6,929	5,769	6,256	6,301									
	2	7,006	6,701	5,824	6,571	7,571	7,519	7,761	6,701	6,566	7,215	5,456	6,268	6,250									
	3	7,126	6,476	5,347	6,308	7,539	7,354	7,227	6,217	6,150	6,976	6,433	6,134	6,242									
	4	6,955	7,001	5,442	5,808	7,066	7,499	6,813	6,132	5,165	6,390	5,096	6,076	6,198									
	5	7,149	6,668	5,840	5,015	7,315	7,242	6,909	6,189	5,603	5,519	6,599	6,093	6,177									
	6	7,224	6,332	5,145	4,536	7,522	6,835	5,552	5,845	5,515	6,233	5,001	5,973	6,097									
	7	6,602	6,275	5,816	4,941	7,342	6,890	6,094	5,695	5,702	6,553	6,195	5,927	6,050									
	8	6,667	6,502	4,818	4,542	7,572	6,803	6,357	6,148	6,347	6,837	6,811	5,866	6,049									
	9	6,367	6,210	5,395	4,073	7,855	6,495	6,188	5,789	5,025	6,651	5,681	5,804	5,902									
	10	6,664	6,062	5,091	4,663	7,621	6,148	5,795	5,679	5,260	6,076	6,382	5,685	5,984									
	11	6,556	6,117	4,624	4,035	7,369	5,976	5,695	5,656	5,841	5,838	5,722	5,701	5,951									
	12	6,708	6,402	4,918	4,676	7,755	5,816	6,189	5,812	5,902	6,260	5,953	5,519	5,955									
Iznos kredita (novi poslovi)																							
2012	12	59,827	5,218	78,180	69,492	51,020	12,145	6,103	25,115	11,003	5,218	68,636	29,810	59,677									
2013	12	58,148	5,268	61,373	59,503	36,938	14,643	5,331	47,739	3,490	11,397	63,237	1,712,557	593,756									
2014	12	57,589	3,438	59,250	45,951	51,605	11,586	4,460	51,621	13,000	10,177	138,435	1,462,833	574,340									
2015	1	27,729	1,310	22,386	9,873	17,455	6,438	1,937	19,399	4,279	7,521	54,720	1,595,970	553,251									
	2	37,105	1,574	35,923	18,817	6,017	2,742	2,916	4,632	4,632	5,734	11,077	1,574,731	544,177									
	3	41,806	4,011	44,842	23,645	9,793	5,080	23,447	6,700	6,700	11,198	29,703	1,029,380	520,324									
	4	38,683	2,661	38,129	22,276	11,508	3,863	5,906	19,186	5,607	3,983	49,110	1,076,984	532,786									
	5	31,345	6,738	48,257	10,196	20,171	8,422	5,906	40,300	9,745	6,364	14,570	1,633,875	537,594									
	6	35,761	9,674	57,870	18,800	28,940	10,590	8,794	27,145	9,148	6,356	31,432	1,639,685	531,471									
	7	34,844	11,626	50,870	17,658	23,274	10,195	8,794	27,145	9,148	6,356	24,057	1,604,130	535,088									
	8	32,010	7,463	52,965	22,897	18,629	7,888	4,887	21,938	1,074	9,497	95,822	1,574,920	517,448									
	9	32,460	7,560	38,868	20,723	17,136	7,624	4,165	14,320	7,493	4,470	22,765	1,648,853	524,450									
	10	34,155	7,469	33,701	12,210	22,691	9,787	7,169	39,816	7,097	6,971	79,435	1,670,566	533,923									
	11	32,778	11,412	43,502	29,957	21,143	7,549	6,766	17,256	9,684	13,402	32,474	1,657,133	529,481									
	12	50,117	15,157	56,170	42,456	31,978	13,003	6,571	30,299	19,324	14,307	55,546	1,667,461	534,778									

Napomena:
 Razdijeljeno su podizanje i kamatna stopa za razdoblje od 2012. - sredinu 2015. godine prema iznosu novih poslova u valuti i u KM.
 * Kamatne stope u tabeli za revolving kredite i kreditne kartice i iznosi tih kredita se odnose na postojeće poslove (preostala stanja).
 IPFKS - inicijalni period fiksnih kamatnih stopa.
 U slučaju kamatnih stopa na revolving kredite i kreditne kartice prikupljaju se i podaci o kreditnim karticama s kreditnim pogodnostima. S obzirom da kreditne kartice s kreditnim pogodnostima podrazumijevaju beskamatu odgodu plaćanja (0% ko), one se i ne publikuju.
 Nema podataka za kamatne stope na kreditima u stranoj valuti i preostala stanja u preostanim nefinancijskim poduzećima.

T11: Ukupni depoziti i krediti komercijalnih banaka - na kraju perioda, u milionima KM -

Godina	Mjesec	Depoziti			Krediti		
		Prenosivi depoziti	Ostali depoziti	Ukupni depoziti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti	Ukupni krediti
1	2	3	4	5(3+4)	6	7	8(6+7)
2006.	12	4.004,4	4.758,1	8.762,5	2.057,0	6.755,6	8.812,6
2007.	12.	5.105,8	6.980,7	12.086,5	2.541,4	8.954,2	11.495,5
2008.	12.	4.904,3	6.970,0	11.874,4	3.427,5	10.708,6	14.136,1
2009.	12.	5.214,4	6.877,0	12.091,4	3.391,5	10.293,3	13.684,8
2010.	12.	5.556,9	6.972,4	12.529,3	3.614,8	10.530,3	14.145,1
2011.	12.	5.518,1	7.474,1	12.992,2	3.972,1	10.929,9	14.901,9
2012.	12.	5.306,9	8.018,8	13.325,8	4.271,2	11.271,3	15.542,5
2013.	12.	5.771,9	8.477,3	14.249,2	4.318,6	11.707,7	16.026,4
2014.	12.	6.292,8	9.082,5	15.375,2	4.170,2	12.303,3	16.473,5
2015.	12.	7.038,7	9.492,1	16.530,8	4.192,7	12.674,1	16.866,8
2015.	01.	6.191,2	8.973,7	15.164,8	4.068,9	12.225,4	16.294,2
	02.	6.160,7	8.991,3	15.152,0	4.117,0	12.217,1	16.334,0
	03.	6.181,4	9.045,7	15.227,1	4.169,3	12.271,0	16.440,3
	04.	6.292,7	9.089,6	15.382,3	4.252,5	12.336,4	16.588,9
	05.	6.384,3	9.119,3	15.503,5	4.222,5	12.387,6	16.610,1
	06.	6.363,9	9.186,1	15.550,0	4.231,6	12.490,7	16.722,3
	07.	6.510,4	9.244,5	15.754,9	4.162,1	12.506,2	16.668,2
	08.	6.629,2	9.326,5	15.955,6	4.151,0	12.488,9	16.639,9
	09.	6.693,9	9.333,1	16.027,1	4.215,2	12.511,4	16.726,6
	10.	6.898,3	9.441,8	16.340,1	4.238,4	12.555,7	16.794,1
	11.	7.017,2	9.443,2	16.460,4	4.221,8	12.626,8	16.848,6
	12.	7.038,7	9.492,1	16.530,8	4.192,7	12.674,1	16.866,8

Konačni podaci za prosinac 2015. godine.

U studenom 2014. godine, dvije banke su izvršile prodaju i prenos dijela kreditnog portfolija što je za efekat imalo povećanje rezervi kod monetarnih vlasti u ukupnom iznosu od 64 milijuna KM i smanjenja sljedećih stavki: potraživanja od privatnih poduzeća za 260 milijuna KM, strane pasive za 101 milijun KM i ostalih stavki (neto) za 95 milijuna KM. Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i financijsku statistiku, 2000), od siječnja 2006. godine.

Napomena: Ukupni depoziti predstavljaju obaveze komercijalnih banaka BiH prema svim domaćim institucionalnim sektorima u domaćoj i inozemnoj valuti. Ukupni krediti predstavljaju potraživanja komercijalnih banaka BiH od svih institucionalnih sektora, u domaćoj i inozemnoj valuti.

- na kraju perioda, u milionima KM -

T-12: Sektorska struktura prenosivih depozita kod komercijalnih banaka

DEPOZITI DOMAĆIH INSTITUCIONALNIH SEKTORA

Godina	Mjesec	DEPOZITI DOMAĆIH INSTITUCIONALNIH SEKTORA											Ukupno
		Depoziti institucija BH	Depoziti vlada entiteta	Depoziti vlada kantona	Depoziti vlada općina	Depoziti fondova socijalne zaštite	Depoziti ostalih finansijskih institucija	Depoziti nefinansijskih javnih preduzeća	Depoziti nefinansijskih privatnih preduzeća	Depoziti neprofitnih organizacija	Depoziti domaćinstva	Ostali depoziti	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14 = 3+...+13
2006.	12.	44,2	393,7	348,6	169,8	124,3	156,0	697,6	1.067,2	139,6	853,3	10,1	4.004,4
2007.	12.	45,7	544,5	381,0	242,0	147,5	186,2	740,3	1.321,0	176,2	1.311,7	9,6	5.105,8
2008.	12.	52,3	255,2	271,7	204,0	108,2	137,5	781,8	1.328,9	161,3	1.558,8	44,7	4.904,3
2009.	12.	41,4	416,0	352,7	187,9	148,6	146,5	852,2	1.280,0	173,1	1.601,4	14,5	5.214,4
2010.	12.	58,8	458,1	291,0	194,6	149,7	144,2	723,8	1.444,3	172,4	1.904,0	16,1	5.556,9
2011.	12.	42,2	413,1	290,9	190,0	154,8	176,9	688,5	1.447,8	182,1	1.917,2	14,7	5.518,1
2012.	12.	94,0	339,2	231,1	195,2	105,9	161,5	517,5	1.443,4	186,5	2.015,3	17,0	5.306,9
2013.	12.	65,3	300,8	228,1	172,4	79,0	209,7	615,2	1.667,4	194,4	2.226,8	12,8	5.771,9
2014.	12.	60,0	412,1	261,4	176,9	61,4	171,5	470,8	1.954,4	247,9	2.462,7	13,7	6.292,8
2015.	12.	102,2	468,3	312,0	209,3	33,9	198,7	498,8	2.104,8	245,0	2.841,6	24,2	7.038,7
2015.	01.	75,7	361,7	262,3	178,5	32,9	172,7	523,1	1.816,0	251,0	2.503,3	14,0	6.191,2
	02.	119,0	335,9	265,2	182,7	25,9	179,1	500,4	1.740,1	250,0	2.551,5	10,7	6.160,7
	03.	109,0	337,8	269,2	179,4	26,4	159,8	532,7	1.703,4	252,0	2.602,6	9,0	6.181,4
	04.	107,6	325,8	258,7	185,2	32,4	167,6	531,9	1.764,5	248,4	2.656,8	13,8	6.292,7
	05.	101,8	279,1	260,5	183,9	34,1	253,8	532,1	1.860,6	247,3	2.620,6	10,5	6.384,3
	06.	100,2	288,7	256,6	189,3	35,9	178,6	524,3	1.882,8	242,1	2.640,9	24,6	6.363,9
	07.	120,7	382,7	257,5	195,7	33,9	183,3	516,3	1.874,0	257,9	2.661,4	27,1	6.510,4
	08.	114,8	343,0	271,8	210,1	36,2	176,4	484,5	2.023,6	255,7	2.687,6	25,3	6.629,2
	09.	120,1	313,4	294,3	222,2	36,0	220,3	516,6	1.980,1	263,1	2.694,6	33,1	6.693,9
	10.	126,6	421,8	297,8	226,7	38,0	243,0	523,4	2.021,9	257,5	2.713,3	28,3	6.898,3
	11.	121,4	451,2	291,3	229,5	53,3	243,2	526,8	2.070,3	256,2	2.748,7	25,5	7.017,2
	12.	102,2	468,3	312,0	209,3	33,9	198,7	498,8	2.104,8	245,0	2.841,6	24,2	7.038,7

Konačni podaci za prosinac 2015. godine.

Monetni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od siječnja 2006. godine.

Bilješka:

Prenosivi depoziti su raspoloživi na zahtjev bez naknada i ograničenja, mogu se direktno upotrijebiti za plaćanja trećim licima, posebni štedni računi s kojih je dozvoljen prenos sredstava na prenosive depozite.

T13. Sektorska struktura ostalih depozita kod komercijalnih banaka - na kraju perioda, u milionima KM -

DEPOZITI SVIH DOMAĆIH INSTITUCIONALNIH SEKTORA

Godina	Mjesec	DEPOZITI SVIH DOMAĆIH INSTITUCIONALNIH SEKTORA													Ukupno
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
		Depoziti institucija BiH	Depoziti vlada entiteta	Depoziti vlada kantona	Depoziti vlada općina	Depoziti fondova socijalne zaštite	Depoziti ostalih financijskih institucija	Depoziti nefinancijski u javnih poduzeća	Depoziti nefinancijskih privatnih poduzeća	Depoziti neprofitnih organizacija	Depoziti domaćinstva	Ostali depoziti			
2006.	12.	22,7	222,3	35,6	33,0	42,4	168,3	405,0	516,0	50,9	3.246,9	15,1	4.758,1		
2007.	12.	11,8	1.457,4	56,4	47,4	124,0	217,5	537,8	595,4	59,8	3.854,2	18,9	6.980,7		
2008.	12.	16,0	1.211,7	21,3	50,1	101,5	334,0	758,5	743,7	78,1	3.647,0	8,2	6.970,0		
2009.	12.	4,7	725,3	20,9	48,8	61,7	478,8	753,5	606,0	100,5	4.062,0	14,8	6.877,0		
2010.	12.	22,5	383,2	16,8	41,2	49,2	438,8	825,0	504,5	91,2	4.580,4	19,6	6.972,4		
2011.	12.	62,8	237,8	24,0	30,0	41,7	567,5	816,3	471,5	79,1	5.134,1	9,2	7.474,1		
2012.	12.	31,7	242,0	21,4	27,6	31,0	598,3	778,9	537,8	87,1	5.639,9	23,0	8.018,8		
2013.	12.	62,7	170,8	21,0	26,6	35,0	651,4	724,0	531,1	100,3	6.137,1	17,1	8.477,3		
2014.	12.	127,1	266,0	36,8	36,0	32,0	674,0	669,6	529,3	115,6	6.579,3	16,6	9.082,5		
2015.	12.	129,7	224,7	25,0	36,3	31,9	693,0	688,7	501,9	120,7	7.023,2	17,0	9.492,1		
2015.	01.	64,8	194,9	36,5	31,5	34,4	683,9	632,3	507,9	116,6	6.654,6	16,1	8.973,7		
	02.	13,8	177,5	36,4	33,6	31,9	682,5	679,3	500,2	115,7	6.704,3	16,1	8.991,3		
	03.	57,3	183,2	38,6	35,1	29,2	655,8	665,0	494,7	109,0	6.761,5	16,3	9.045,7		
	04.	71,5	187,7	38,8	37,0	31,6	669,2	679,2	481,0	109,5	6.768,5	15,7	9.089,6		
	05.	71,2	178,4	38,9	36,8	28,7	675,1	676,7	489,0	106,2	6.804,3	14,1	9.119,3		
	06.	68,5	173,4	40,0	36,5	28,7	680,9	696,9	494,0	110,7	6.843,1	13,3	9.186,1		
	07.	73,3	197,2	37,6	36,5	29,3	686,0	660,7	500,1	109,8	6.898,9	15,1	9.244,5		
	08.	76,8	199,6	37,5	36,4	29,2	694,1	706,9	499,2	112,9	6.917,4	16,3	9.326,5		
	09.	74,1	205,6	37,6	36,2	30,5	705,9	693,6	499,6	108,4	6.925,2	16,7	9.333,1		
	10.	114,7	220,3	37,1	36,6	31,2	693,1	717,9	490,7	116,5	6.965,8	17,8	9.441,8		
	11.	112,8	228,3	39,6	35,2	31,6	693,9	683,8	493,6	115,5	6.993,0	15,8	9.443,2		
	12.	129,7	224,7	25,0	36,3	31,9	693,0	688,7	501,9	120,7	7.023,2	17,0	9.492,1		

Konačni podaci za prosinac 2015. godine.

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od siječnja 2006. godine.

Bilješka:

Ostali depoziti dozvoljavaju automatsko povlačenje sredstava ali ne i plaćanje trećim licima, štedne i oročene depozite, ostale depozite - ostalo.

na kraju razdoblja, u milijunima KM -

T14: Sektorska struktura kratkoročnih kredita komercijalnih banaka

KREDITI DOMAĆIM INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA

Godina	Mjesec	Krediti institucijama BiH											Ostali krediti	Ukupno
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
		Kredit institucijama BiH	Kredit vladama entiteta	Kredit vladama kantona	Kredit vladama općina	Kredit fondovima socijalne zaštite	Kredit ostalim financijskim institucijama	Kredit nefinancijskim javnim poduzećima	Kredit nefinancijskim privatnim poduzećima	Kredit neprofitnim organizacijama	Kredit stanovništvu			
2006.	12.	0,1	6,2	2,2	1,4	0,1	30,1	77,6	1.453,4	11,8	466,6	7,5	2.057,0	
2007.	12.	0,0	6,3	2,3	0,3	0,0	53,5	73,8	1.819,0	17,0	564,5	4,6	2.541,4	
2008.	12.	0,0	6,0	2,3	10,4	0,1	69,8	76,5	2.579,8	32,8	645,7	4,2	3.427,5	
2009.	12.	3,2	8,7	2,2	31,7	33,5	33,4	80,0	2.459,8	10,6	716,4	12,0	3.391,5	
2010.	12.	0,1	6,1	2,3	21,9	40,6	28,1	69,1	2.624,0	13,5	801,9	7,1	3.614,8	
2011.	12.	0,0	11,9	1,4	21,5	26,0	37,4	70,1	2.935,2	5,9	858,4	4,2	3.972,1	
2012.	12.	0,0	2,6	0,7	22,2	9,9	41,1	73,8	3.188,4	6,7	919,5	6,3	4.271,2	
2013.	12.	0,0	12,9	0,6	40,1	35,3	28,5	89,2	3.152,2	5,5	942,2	12,1	4.318,6	
2014.	12.	0,0	26,7	4,0	45,3	26,0	27,4	90,7	2.989,7	4,9	936,4	19,0	4.170,2	
2015.	12.	0,0	72,0	4,8	22,0	39,4	28,3	86,4	2.972,6	4,2	937,0	26,0	4.192,7	
2015.	01.	0,0	29,6	13,7	43,6	38,8	27,2	88,3	2.876,9	4,1	923,1	23,7	4.068,9	
2015.	02.	0,0	26,5	13,5	42,4	47,4	26,8	85,4	2.925,8	4,1	917,6	27,7	4.117,0	
2015.	03.	0,0	47,0	13,2	42,6	40,1	26,3	94,1	2.946,8	4,3	928,1	26,9	4.169,3	
2015.	04.	0,0	54,7	12,9	42,0	44,7	26,3	97,9	3.020,8	4,6	922,0	26,7	4.252,5	
2015.	05.	0,0	53,1	12,8	41,6	48,8	34,0	102,2	2.956,7	5,2	940,3	27,8	4.222,5	
2015.	06.	0,0	60,5	10,8	40,9	48,6	33,8	91,5	2.973,2	6,1	938,7	27,4	4.231,6	
2015.	07.	0,0	65,1	15,1	41,0	48,6	29,2	90,3	2.901,5	6,4	938,0	26,8	4.162,1	
2015.	08.	0,0	62,1	12,0	35,8	48,6	24,1	91,5	2.901,1	6,4	942,4	27,0	4.151,0	
2015.	09.	0,0	71,8	12,0	27,0	48,6	26,1	88,9	2.960,2	6,2	948,3	26,3	4.215,2	
2015.	10.	0,0	78,1	11,5	23,8	48,6	20,7	89,5	2.978,7	4,9	956,3	26,4	4.238,4	
2015.	11.	0,0	75,3	11,4	22,7	36,7	22,0	87,8	2.980,9	4,3	954,2	26,6	4.221,8	
2015.	12.	0,0	72,0	4,8	22,0	39,4	28,3	86,4	2.972,6	4,2	937,0	26,0	4.192,7	

Konačni podaci za prosinac 2015. godine

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od siječnja 2006. godine.

Bilješka:

Do 2006. ukupna potraživanja od svih nivoa vlada i fondova (kratkoročno i dugoročno) prikazana su u tabeli kratkoročnih kredita (kolone 3, 4, 5, 6, 7) u ukupnom iznosu, jer izvorni podaci ne daju ročni strukturu potraživanja za vlade i fondove. Kratkoročni krediti predstavljaju potraživanja komercijalnih banaka od svih domaćih institucionalnih sektora do jedne godine, u domaćoj i inozemnoj valuti.

T15. Sektorska struktura dugoročnih kredita komercijalnih banaka

na kraju razdoblja, u milijunima KM -

KREDITI DOMAĆIM INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA

Godina	Mjesec	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14 = 3+...+13
		Kredit institucijama BiH	Kredit vladama entiteta	Kredit vladama kantona	Kredit vladama općina	Kredit fondovima socijalne zaštite	Kredit ostalin financijskim institucijama	Kredit nefinancijskim javnim poduzećima	Kredit nefinancijskim privatnim poduzećima	Kredit neprofitnim organizacijama	Kredit stanovništvu	Ostali krediti	Ukupno
2006.	12.	0,0	0,4	1,3	56,2	0,6	31,8	167,7	2.592,7	10,3	3.893,0	1,5	6.755,6
2007.	12.	0,7	8,8	1,1	92,3	15,5	77,9	195,0	3.439,2	18,5	5.104,4	0,9	8.954,2
2008.	12.	1,7	95,6	0,9	132,5	13,5	73,9	177,2	4.142,2	19,5	6.051,1	0,5	10.708,6
2009.	12.	1,4	89,2	2,1	155,5	19,7	43,6	185,8	4.186,9	17,4	5.590,8	0,9	10.293,3
2010.	12.	0,1	105,8	40,2	201,6	26,5	27,0	270,8	4.309,5	17,4	5.522,3	9,1	10.530,3
2011.	12.	0,0	233,2	42,8	251,1	38,8	25,4	285,3	4.186,7	12,7	5.846,4	7,5	10.929,9
2012.	12.	0,0	404,3	68,7	289,5	28,4	19,3	313,0	4.248,8	16,3	5.875,2	7,9	11.271,3
2013.	12.	0,0	418,6	77,9	299,4	17,5	23,4	361,5	4.369,0	15,0	6.123,0	2,5	11.707,7
2014.	12.	0,0	465,2	161,2	295,2	77,1	20,0	351,4	4.429,6	9,7	6.491,7	2,3	12.303,3
2015.	12.	0,0	391,7	224,3	281,7	99,0	31,8	310,3	4.473,4	12,5	6.847,2	2,2	12.674,1
2015.	01.	0,0	454,6	165,2	296,2	76,2	20,1	339,8	4.348,9	10,7	6.511,5	2,2	12.225,4
	02.	0,0	451,6	163,8	294,4	75,5	19,6	335,4	4.337,1	10,4	6.527,1	2,2	12.217,1
	03.	0,0	445,9	184,7	290,9	74,6	20,1	330,9	4.328,4	10,1	6.583,4	2,2	12.271,0
	04.	0,0	445,1	182,8	289,0	73,7	19,8	327,9	4.334,7	13,2	6.648,0	2,2	12.336,4
	05.	0,0	440,7	181,3	286,2	72,9	21,4	324,8	4.348,6	13,4	6.695,9	2,4	12.387,6
	06.	0,0	446,9	179,7	284,7	71,4	21,3	330,5	4.382,5	12,6	6.758,7	2,4	12.490,7
	07.	0,0	434,5	193,4	282,1	69,7	22,8	325,7	4.380,2	12,1	6.783,4	2,4	12.506,2
	08.	0,0	417,2	192,0	285,9	67,9	22,0	324,1	4.382,4	11,8	6.783,3	2,3	12.488,9
	09.	0,0	414,1	205,5	296,5	66,0	21,6	322,8	4.367,4	13,3	6.802,0	2,2	12.511,4
	10.	0,0	414,9	213,6	284,5	64,2	21,1	319,1	4.385,7	13,1	6.837,3	2,2	12.555,7
	11.	0,0	409,1	210,1	284,1	95,3	22,1	319,9	4.425,5	12,8	6.845,8	2,2	12.626,8
	12.	0,0	391,7	224,3	281,7	99,0	31,8	310,3	4.473,4	12,5	6.847,2	2,2	12.674,1

Konatni podaci za prosinac 2015. godine

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od siječnja 2006. godine.

Bilješka:

Do 2006. ukupna potraživanja od svih razina vlada i fondova (kratkoročno i dugoročno) prikazana su u tabeli kratkoročnih kredita (kolone 3, 4, 5, 6, 7) u ukupnom iznosu, jer izvorni podaci ne daju ročnu strukturu potraživanja za vlade i fondove. Dugoročni krediti predstavljaju potraživanja komercijalnih banaka od svih domaćih institucionalnih banaka od svih domaćih institucionalnih sektora preko jedne godine, u domaćoj i inostranoj valuti.

T16: Kupovina i prodaja KM

u tisućama KM -

Godina	Mjesec	Prodaja	Kupovina	Saldo	Kumulativ saldo
1	2	3	4	5(3-4)	6
2006.		3.316.074	2.181.712	1.134.362	4.880.802
2007.		3.878.146	2.822.867	1.055.279	5.936.081
2008.		4.933.211	5.564.318	-631.108	5.304.973
2009.		4.197.642	4.234.491	-36.849	5.268.124
2010.		5.273.777	5.014.550	259.227	5.527.351
2011.		5.088.041	5.162.710	-74.669	5.452.682
2012.		5.511.162	5.491.846	19.316	5.471.998
2013.		4.588.615	3.918.598	670.017	6.142.015
2014.		5.065.358	4.379.047	686.312	6.828.327
2015.		5.470.552	4.699.060	771.492	7.599.818
2015.	01.	472.061	561.201	-89.140	6.739.187
	02.	322.098	264.793	57.305	6.796.491
	03.	370.530	422.571	-52.040	6.744.451
	04.	469.392	291.381	178.012	6.922.463
	05.	426.891	304.539	122.353	7.044.815
	06.	286.028	391.006	-104.978	6.939.837
	07.	809.656	537.466	272.190	7.212.027
	08.	451.744	239.601	212.143	7.424.171
	09.	422.386	568.784	-146.398	7.277.773
	10.	507.808	329.619	178.189	7.455.962
	11.	426.043	287.207	138.836	7.594.798
	12.	505.913	500.893	5.020	7.599.818

T.17: Prosječne obavezne rezerve u tisućama KM -

Godina	Mjesec	Osnovica za obračun obavezne rezerve	Prosječne obavezne rezerve	Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod	Razlika
1	2	3	4	5	6=5-4
2008.		17.320.130	2.961.865	3.630.571	668.706
2009.		16.194.265	1.754.398	3.010.417	1.256.019
2010.		15.617.849	1.624.905	3.154.793	1.529.888
2011.		15.227.393	1.323.886	2.959.315	1.635.429
2012.		14.755.574	1.257.850	2.711.013	1.453.163
2013.		15.162.241	1.290.758	3.103.865	1.813.107
2014.		15.999.278	1.370.137	3.577.824	2.207.688
2015.		16.664.525	1.432.593	3.770.500	2.337.907
2015.	01.	16.298.731	1.398.467	3.696.751	2.298.284
	02.	16.245.938	1.390.378	3.561.880	2.171.503
	03.	16.252.588	1.389.921	3.598.180	2.208.258
	04.	16.279.495	1.395.388	3.583.339	2.187.952
	05.	16.459.102	1.412.472	3.724.305	2.311.834
	06.	16.492.444	1.416.325	3.712.298	2.295.973
	07.	16.631.679	1.430.699	3.721.056	2.290.357
	08.	16.801.800	1.446.264	3.815.465	2.369.201
	09.	16.918.260	1.456.458	3.838.335	2.381.877
	10.	17.014.174	1.466.788	3.888.759	2.421.971
	11.	17.248.755	1.489.329	4.038.778	2.549.448
	12.	17.331.332	1.498.627	4.066.850	2.568.223

Bilješka:

Od 1. siječnja 2008. stopa obvezne rezerve je povećana sa 15% na 18%.
 Od 11. listopada 2008. stopa obvezne rezerve je smanjena sa 18% na 14%.
 Od 1. siječnja 2009. stopa obvezne rezerve je 14% na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijeća do jedne godine, a 10% na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijeća preko jedne godine.
 Od 1. svibnja 2009. stopa obvezne rezerve na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijeća preko jedne godine iznosi 7%.
 Od 1. veljače 2011. stopa obvezne rezerve na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijeća do jedne godine je smanjena sa 14% na 10%, dok je stopa obvezne rezerve na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijeća preko jedne godine ostala nepromijenjena.
 Od 1. rujna 2014. stopa naknade se utvrđuje na osnovu ponderisanog prosjeka kamatnih stopa koje je u istom periodu na tržištu ostvarila Centralna banka na depozite investirane do mjesec dana, s tim da se na iznos obvezne rezerve obračunava 70% ili minimum nula, a na iznos sredstava iznad obavezne rezerve 90% od navedene stope ili minimum nula.
 Od 1. svibnja 2015. godine Centralna banka obračunava naknadu banci na iznos sredstava te banke na računu rezervi kod Centralne banke u obračunskom razdoblju, kako slijedi:
 - na iznos obavezne rezerve – prosjek EONIA-e koji je u istom periodu zabilježen na tržištu umanjten za 10 baznih poena, ili minimum nula,
 - na iznos sredstava iznad obavezne rezerve – nulta stopa naknade.
 Nulta stopa naknade na obveznu rezervu primjenjuje se u slučaju da je prosječna EONIA umanjena za 10 baznih poena imala negativnu vrijednost.

*Osnovicu za obračun obvezne rezerve čine depoziti i pozajmljena sredstva u domaćoj i drugim valutama izraženi u KM.

T18: Transakcije u platnom prometu

u milijunima KM -

Godina	Mjesec	RTGS		ŽIROKLIRING		UKUPNO	
		br. transakcija	iznos	br. transakcija	iznos	br. transakcija	iznos
1	2	3	4	5	6	7=3+5	8=4+6
2006.		591.823	37.280	24.309.113	10.448	24.900.936	47.728
2007.		704.702	48.174	27.662.395	12.018	28.367.097	60.193
2008.		766.690	57.335	28.831.882	13.009	29.598.572	70.345
2009.		692.669	52.283	28.346.898	12.175	29.039.567	64.458
2010.		713.755	55.281	31.060.911	12.498	31.774.666	67.779
2011.		760.459	63.608	31.729.367	13.046	32.489.826	76.653
2012.		763.522	68.310	33.073.839	13.223	33.837.361	81.533
2013.		773.099	63.232	35.026.526	13.373	35.799.626	76.605
2014.		821.897	73.897	37.108.440	13.961	37.930.337	87.858
2015.		874.575	70.655	38.212.073	14.451	39.086.648	85.106
2015.	01.	58.966	5.157	2.716.830	969	2.775.796	6.126
	02.	61.409	5.135	2.870.045	1.027	2.931.454	6.162
	03.	73.174	5.859	3.294.303	1.194	3.367.477	7.053
	04.	73.421	5.551	3.257.526	1.213	3.330.947	6.765
	05.	67.828	5.404	3.022.918	1.131	3.090.746	6.534
	06.	74.624	6.080	3.312.110	1.241	3.386.734	7.321
	07.	79.264	6.394	3.386.093	1.285	3.465.357	7.679
	08.	71.962	5.876	3.078.935	1.187	3.150.897	7.062
	09.	74.327	6.341	3.212.365	1.234	3.286.692	7.575
	10.	77.440	6.077	3.347.884	1.290	3.425.324	7.367
	11.	73.711	5.702	3.131.792	1.230	3.205.503	6.932
	12.	88.449	7.079	3.581.272	1.451	3.669.721	8.530

T19. Platna bilanca Bosne i Hercegovine

u milijunima KM -

Godina	TEKUĆI I KAPITALNI RAČUN					Ukupno	FINANCIJSKI RAČUN	NETO POGREŠKE I PROPUSTI
	Tekući račun				Kapitalni račun			
	Roba	Usluge	Primarni dohodak	Sekundarni dohodak				
2007.	-8.747	2.129	670	3.901	415	-1.632	-1.766	-134
2008.	-10.472	2.186	943	3.827	383	-3.132	-3.300	-167
2009.	-7.632	1.748	955	3.341	350	-1.238	-1.131	107
2010.	-7.426	1.953	413	3.529	389	-1.142	-957	184
2011.	-8.080	1.847	211	3.540	357	-2.127	-2.039	88
2012.	-8.002	1.853	204	3.679	336	-1.930	-1.793	137
2013.	-7.316	1.863	341	3.695	338	-1.080	-904	176
2014.	-8.103	1.916	181	3.970	443	-1.592	-1.352	240
2015.	-7.451	2.033	271	3.557	370	-1.218	-1.026	192
2012. Q1	-1.798	394	98	828	76	-402	-532	-129
Q2	-1.924	477	-108	930	80	-544	-408	136
Q3	-2.256	553	100	944	91	-568	-417	151
Q4	-2.024	428	114	978	89	-416	-436	-20
2013. Q1	-1.661	397	77	837	78	-273	-471	-198
Q2	-1.676	500	-106	927	80	-276	-209	66
Q3	-1.922	539	126	951	91	-215	-12	203
Q4	-2.058	428	244	980	89	-316	-211	105
2014. Q1	-1.795	453	72	833	77	-361	-470	-109
Q2	-1.967	456	-89	989	85	-526	-352	174
Q3	-2.191	566	59	1.071	153	-341	-153	188
Q4	-2.150	441	139	1.077	128	-364	-378	-14
2015. Q1	-1.627	419	124	867	100	-117	-243	-126
Q2	-1.947	558	0	899	100	-390	-314	76
Q3	-2.004	623	57	895	81	-348	-156	192
Q4	-1.872	433	90	897	89	-363	-314	50

T20: Tekući i kapitalni račun															u milijunima KM -			
Godina	TEKUĆI RAČUN						KAPITALNI RAČUN											
	Ukupno			Roba			Usluge			Primarni dohodak			Sekundarni dohodak					
	Potražuje	Duguje	Saldo	Potražuje	Duguje	Saldo	Potražuje	Duguje	Saldo	Potražuje	Duguje	Saldo	Potražuje	Duguje	Saldo			
2007.	11.764	13.811	-2.047	3.275	12.022	2.836	707	1.553	883	4.101	200	415	0	415				
2008.	12.543	16.058	-3.515	3.883	14.355	2.968	782	1.656	713	4.036	209	383	0	383				
2009.	11.046	12.634	-1.588	3.560	11.193	2.642	894	1.265	309	3.579	238	350	0	350				
2010.	12.200	13.731	-1.531	4.775	12.201	2.757	804	881	468	3.787	257	389	0	389				
2011.	13.157	15.640	-2.483	5.776	13.856	2.628	781	935	725	3.818	278	357	0	357				
2012.	13.310	15.576	-2.266	5.844	13.846	2.638	785	871	667	3.957	277	336	0	336				
2013.	13.855	15.272	-1.417	6.427	13.743	2.609	745	845	504	3.974	279	338	0	338				
2014.	14.514	16.549	-2.036	6.620	14.723	2.701	785	925	744	4.268	298	443	0	443				
2015.	14.647	16.235	-1.589	6.968	14.419	2.896	862	887	615	3.897	339	370	0	370				
2012. Q1	2.903	3.381	-478	1.284	3.082	525	131	199	101	895	67	76	0	76				
Q2	3.487	4.111	-624	1.601	3.525	669	192	218	326	998	68	80	0	80				
Q3	3.588	4.247	-659	1.491	3.747	848	295	232	133	1.017	73	91	0	91				
Q4	3.332	3.836	-504	1.467	3.491	595	167	222	108	1.047	70	89	0	89				
2013. Q1	3.078	3.429	-351	1.437	3.098	533	136	202	125	906	70	78	0	78				
Q2	3.641	3.997	-355	1.748	3.424	683	184	213	319	997	70	80	0	80				
Q3	3.685	3.990	-306	1.630	3.552	808	269	227	101	1.020	68	91	0	91				
Q4	3.451	3.856	-405	1.611	3.669	585	157	204	-41	1.051	71	89	0	89				
2014. Q1	3.194	3.631	-437	1.485	3.280	590	137	216	144	903	70	77	0	77				
Q2	3.581	4.192	-611	1.643	3.610	647	191	230	320	1.060	71	85	0	85				
Q3	3.990	4.485	-495	1.736	3.927	851	285	252	193	1.151	80	153	0	153				
Q4	3.749	4.241	-493	1.755	3.906	614	172	226	87	1.153	76	128	0	128				
2015. Q1	3.357	3.575	-217	1.610	3.237	579	160	229	105	939	72	100	0	100				
Q2	3.700	4.190	-490	1.743	3.691	760	202	209	209	988	88	100	0	100				
Q3	3.978	4.407	-429	1.811	3.816	946	324	237	180	983	88	81	0	81				
Q4	3.611	4.064	-452	1.803	3.675	610	177	211	121	987	91	89	0	89				

T21: Finansijski račun

u milijunima KM -

Godina	FINANSIJSKI RAČUN				Ukupno
	Direktne investicije	Portfolio investicije	Ostale investicije	Rezervna aktiva	
2007.	-2.560	4	-453	1.242	-1.766
2008.	-1.315	29	-1.551	-462	-3.300
2009.	-344	274	-957	-104	-1.131
2010.	-532	173	-857	258	-957
2011.	-674	46	-1.378	-33	-2.039
2012.	-506	16	-1.375	73	-1.793
2013.	-383	137	-1.366	709	-904
2014.	-717	95	-1.443	712	-1.352
2015.	-403	90	-1.594	881	-1.026
2012. Q1	-26	-7	-185	-314	-532
Q2	-134	44	-89	-230	-408
Q3	-107	-18	-685	394	-417
Q4	-240	-4	-416	224	-436
2013. Q1	-339	51	-15	-168	-471
Q2	-167	25	-308	241	-209
Q3	2	21	-482	447	-12
Q4	121	40	-561	189	-211
2014. Q1	-244	8	-73	-161	-470
Q2	-215	27	-327	163	-352
Q3	-113	-19	-646	625	-153
Q4	-146	79	-397	85	-378
2015. Q1	-22	-14	-155	-52	-243
Q2	-149	-42	-336	213	-314
Q3	-63	68	-538	378	-156
Q4	-169	79	-566	342	-314

T22: Servisiranje vanjskog duga sektora vlade

u tisućama KM -

Kreditor	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.		
					Glavnica	Kamata	Ukupno
Javni kreditori	269.064	339.601	617.207	693.718	416.148	99.469	515.617
Međunarodne i regionalne organizacije	226.021	290.493	559.130	620.692	352.227	73.455	425.682
Evropska investicijska banka	30.871	38.236	40.804	51.583	37.189	21.862	59.051
Evropska banka za obnovu i razvoj	72.598	75.034	90.998	112.436	110.607	10.437	121.045
Svjetska banka - IDA	43.102	49.547	51.296	56.489	53.221	14.747	67.968
Svjetska banka - IBRD ¹⁾	48.164	51.290	45.057	43.490	41.948	9.287	51.235
Razvojna banka Vijeća Evrope ¹⁾	651	991	1.818	3.086	3.174	938	4.112
Međunarodni fond za razvoj poljoprivrede	1.932	2.341	6.412	2.902	3.214	570	3.784
MMF	15.463	64.134	318.723	338.799	95.050	11.627	106.677
EUROFIMA	8.398	0	0	0	0	0	0
Evropska komisija	4.844	8.919	4.022	11.907	7.823	3.985	11.809
Vlada i vladine agencije	43.043	49.108	58.077	73.026	63.921	26.014	89.935
Pariski klub ¹⁾	28.470	30.493	31.746	33.811	26.091	12.254	38.344
Saudijski fond za razvoj	2.607	3.050	4.808	4.505	4.830	1.868	6.698
Ostala bilateralna ²⁾	11.966	15.566	21.523	34.710	33.001	11.891	44.892
Privatni kreditori	70.927	73.682	67.604	67.177	62.569	3.137	65.706
Londoni klub ¹⁾	70.927	73.682	67.604	67.177	62.569	3.137	65.706
Ukupno	339.992	413.283	684.810	760.895	478.717	102.606	581.323

Izvor: Ministarstvo za financije i trezor BiH

¹⁾Dug nastao prije 1992.²⁾Ostala bilateralna sadrži sljedeće kreditore: Fortis banka, Vlada Japana, OPEC, KFW, Vlada Španije, Izvoz-Uvoz Banka Koreje (EximBank), Austrijska banka, Belgija, Banka za rad i privredu (Bawag), Raiffaisen banka.

T23: Vanjski dug opšte vlade BiH po kreditorima**

u tisućama KM -

Kreditor	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	31.12.2015.*
Javni kreditori							
Međunarodne i regionalne organizacije							
Evropska investicijska banka	368.263	537.870	704.579	973.305	1.197.893	1.461.725	1.549.248
Evropska banka za obnovu i razvoj	357.804	427.819	481.540	677.713	895.992	1.012.997	982.148
Svjetska banka - IDA	1.497.460	1.738.590	1.803.033	1.769.456	1.692.110	1.804.537	1.931.027
Svjetska banka - IBRD ³⁾	571.289	657.000	694.148	677.664	624.593	715.638	854.582
Evropska razvojna banka	31.834	35.843	37.180	36.776	35.180	63.239	74.890
Međunarodni fond za razvoj	56.108	64.100	68.235	70.302	69.067	74.676	78.478
Međunarodni monetarni fond	388.705	762.071	784.851	950.444	851.771	1.061.656	1.036.624
EUROFIMA ¹⁾	13.146	7.839	0	0	0	0	0
Evropska komisija	78.233	74.322	70.410	62.587	250.346	242.323	234.706
Ostalo ²⁾	10.295	14.163	14.033	12.690	13.644	20.460	43.912
Vlada i vladine agencije							
Saudijski razvojni fond	24.605	24.519	33.780	49.628	68.419	86.457	101.893
Pariski klub ¹⁾	628.455	834.959	825.224	781.672	755.540	815.779	771.129
Japan	57.642	69.858	73.248	62.324	48.251	47.081	51.160
Kuvait ¹⁾	29.381	30.829	28.997	27.971	24.213	23.485	15.541
Ostalo ^{3,4)}	198.101	316.369	395.378	446.030	468.033	498.354	511.800
Privatni kreditori							
Londonski klub ¹⁾	651.298	599.205	541.875	479.306	416.737	354.168	291.599
Ostalo	73.717	90.687	106.621	133.936	151.182	159.511	162.516
Ukupno	5.236.336	6.291.044	6.663.132	7.211.804	7.562.971	8.442.288	8.691.248

Izvor: Izvješće Ministarstva finansija i trezora BiH.

Napomena: Stanje duga je dobijeno preračunom valute u kojoj je kredit ugovoren u KM po tačajnoj listi CBBIH važećoj za promatrani datum.

1) Dug nastao prije 1992.

2) Uključuje OPEC fond.

3) Uključuje i izravno zaduženje entitetskih vlada.

4) Ova kategorija uključuje: BAWAG, Izvozno-uvoznu banku Koreje, KFW, Vlade Belgije i Španjolske.

5) Uključuje stari i novi dug.

* Preliminarni podaci

** Podaci revidirani sukladno s primljenim izvješćem od Ministarstva finansija i trezora BiH od 18.03.2016. i uključuju kredit JP Putevi i direktan dug Brčko Distrikta.

T24: Devizne rezerve CBBiH

na kraju razdoblja, u milijunima KM -

Godina	Mjesec	Bruto devizne rezerve						Neto devizne rezerve	Monetarna pasiva	Neto strana aktiva CBBiH
		Zlato	Držanje SDR	Strana valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosne papire			
1	2	3	4	5	6	7	8	9=3+...+8	10	11=10-11
2006	12	0,0	0,6	55,2	4.951,4	51,3	393,3	5.451,7	5.450,7	5.182,6
2007	12	0,0	0,4	40,1	5.971,1	80,7	606,2	6.698,5	6.697,6	6.303,9
2008	12	0,0	0,4	212,2	4.727,9	49,9	1.305,3	6.295,7	6.294,8	5.227,5
2009	12	63,3	5,7	107,4	3.298,0	2,2	2.735,4	6.212,1	6.211,2	5.705,5
2010	12	66,9	0,0	102,2	3.000,8	2,7	3.285,1	6.457,7	6.456,3	5.969,6
2011	12	151,3	1,1	93,6	4.385,6	0,0	1.792,0	6.423,6	6.422,5	5.915,1
2012	12	159,0	4,5	133,2	2.334,5	0,0	3.877,4	6.508,6	6.507,4	5.987,0
2013	12	164,1	2,7	91,6	2.217,6	0,0	4.592,3	7.068,3	7.067,3	6.659,2
2014	12	182,7	5,2	71,8	2.181,7	0,0	5.384,1	7.825,6	7.824,5	7.293,1
2015	12	182,3	3,8	128,5	1.003,6	0,0	7.288,1	8.606,3	8.605,0	8.064,6
2015	01	213,1	5,4	83,8	1.987,8	0,0	5.505,0	7.795,1	7.794,0	7.207,1
	02	202,6	9,3	89,3	1.903,8	0,0	5.638,2	7.843,1	7.841,2	7.261,9
	03	264,8	9,5	97,2	1.201,8	0,0	6.283,5	7.796,8	7.795,2	7.209,4
	04	202,0	9,3	110,3	1.365,8	0,0	6.250,1	7.937,5	7.936,2	7.390,6
	05	203,6	6,5	119,9	1.397,1	0,0	6.324,0	8.051,1	8.049,7	7.509,7
	06	197,7	6,5	61,7	1.113,2	0,0	6.533,2	7.912,3	7.911,1	7.404,6
	07	187,7	6,5	71,2	1.063,5	0,0	6.879,9	8.208,9	8.206,8	7.680,0
	08	189,0	3,6	83,7	1.041,5	0,0	7.085,1	8.402,9	8.400,8	7.888,9
	09	186,8	3,6	94,5	628,0	0,0	7.363,1	8.276,0	8.274,2	7.742,5
	10	194,6	6,6	101,8	932,3	0,0	7.247,4	8.482,8	8.480,5	7.923,7
	11	188,8	3,8	106,9	662,6	0,0	7.665,9	8.628,1	8.626,3	8.059,6
	12	182,3	3,8	128,5	1.003,6	0,0	7.288,1	8.606,3	8.605,0	8.064,6

Konačni podaci za prosinac 2015. godine.

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i financijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.

Bilješka. Bruto devizne rezerve čine stanja bilančnih pozicija kratkoročne strane aktive CBBiH (zlato, raspolaganje CBBiH SDR, devize u trezoru CBBiH, prenosivi depoziti u stranoj valuti kod nerezidentnih banaka i ostalo) i investiranja u vrijednosne papire od jula 2006. po odluci Investicijskog komiteta CBBiH. Neto devizne rezerve predstavljaju razliku između bruto deviznih rezervi i obveza prema nerezidentima. Monetarnu pasivu CBBiH čine novac izvan monetarnih vlasti i depoziti rezidenata kod monetarnih vlasti. Neto strana aktiva CBBiH predstavlja razliku između neto deviznih rezervi i monetarne pasive CBBiH.

T25: Vanjskotrgovinska razmjena

u milijunima KM -

Godina	Mjesec	Izvoz robe	Uvoz robe	Saldo izvoza i uvoza robe	Pokrivenost uvoza izvozom u %
1	2	3	4	5=(3-4)	6=(3/4)x100
2006.		5.164	11.389	-6.224	45,3
2007.		5.937	13.898	-7.962	42,7
2008.		6.712	16.293	-9.581	41,2
2009.		5.530	12.348	-6.818	44,8
2010.		7.096	13.616	-6.521	52,1
2011.		8.222	15.525	-7.303	53,0
2012.		7.858	15.253	-7.395	51,5
2013.		8.380	15.170	-6.790	55,2
2014.		8.682	16.199	-7.518	53,9
2015.		8.987	15.852	-6.864	57,0
2015.	01.	649	983	-334	66,0
	02.	715	1.210	-495	59,1
	03.	756	1.379	-622	54,9
	04.	758	1.365	-607	55,5
	05.	731	1.374	-644	53,2
	06.	775	1.340	-565	57,8
	07.	809	1.485	-676	54,5
	08.	709	1.276	-568	55,5
	09.	790	1.395	-605	56,6
	10.	808	1.449	-641	55,7
	11.	765	1.305	-540	58,6
	12.	723	1.289	-566	56,1

Bilješka: Korišteni su najnoviji podaci Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine o vrijednosti uvoza robe po specijalnom sistemu trgovine i nisu uključena prilagođenja obuhvata i vrijednosti koja se rade u svrhu izvještavanja o platnoj bilanci.

T26: BiH izvoz po zemljama destinacije

u tisućama KM -

Godina	Mjesec	Njemačka	Hrvatska	Srbija*	Italija	Slovenija	Austrija	Crna Gora*	Druge zemlje	Ukupno
2006.		668.733	965.258	681.764	713.413	629.633	313.807	-	1.191.688	5.164.296
2007.		762.169	1.090.120	770.717	779.102	645.369	369.608	155.707	1.363.793	5.936.584
2008.		913.488	1.156.836	942.277	843.065	614.875	415.224	231.444	1.594.482	6.711.690
2009.		814.110	944.144	741.441	702.356	463.129	325.370	229.506	1.311.143	5.531.199
2010.		1.085.936	1.070.626	894.775	862.022	611.744	470.584	310.180	1.789.638	7.095.505
2011.		1.215.957	1.204.440	1.001.879	963.546	706.818	619.042	300.430	2.210.001	8.222.112
2012.		1.210.103	1.165.019	710.002	939.241	653.304	654.764	249.230	2.276.299	7.857.962
2013.		1.310.844	1.194.637	766.745	1.003.294	686.503	687.565	270.745	2.459.942	8.380.275
2014.		1.317.490	955.047	800.690	1.195.438	697.785	755.827	293.818	2.665.647	8.681.742
2015.		1.412.906	925.166	770.695	1.214.930	748.870	743.062	262.844	2.908.721	8.987.194
2015.	01.	110.050	55.716	61.740	101.834	51.449	51.961	25.466	190.894	649.110
	02.	112.416	80.823	67.049	92.101	55.167	50.174	33.069	224.541	715.340
	03.	117.467	74.299	71.278	102.467	65.112	62.761	23.575	239.482	756.441
	04.	118.469	74.567	67.689	97.614	59.906	65.138	24.415	250.024	757.821
	05.	112.472	81.281	62.843	97.163	60.868	61.460	21.998	232.482	730.567
	06.	119.504	85.705	67.692	115.909	63.632	75.937	20.718	225.945	775.042
	07.	121.854	87.448	66.977	129.492	61.957	75.047	19.545	246.939	809.259
	08.	112.649	69.918	64.286	87.045	60.226	60.138	19.168	235.132	708.562
	09.	126.723	88.428	60.418	101.199	72.996	68.249	18.864	253.152	790.028
	10.	130.944	84.898	64.907	102.227	67.930	69.524	19.416	267.669	807.515
	11.	130.006	67.912	54.242	93.486	69.066	58.928	15.734	275.179	764.553
	12.	100.352	74.171	61.572	94.394	60.562	43.746	20.877	267.282	722.956

Bilješka: Kao kriterij za prikazivanje zemlje izvoza korišten je procenat učešća izvoza u tu zemlju u odnosu na ukupan bh. izvoz za 2010. U skladu s prethodno navedenim, sve zemlje u koje je izvoz veći od 4% ukupnog bh. izvoza u 2010. iskazane su posebno, dok su ostale zemlje prikazane u koloni "Druge zemlje".

Do 12. 2. 2007. podaci o izvozu u Srbiju i Crnu Goru su prikazani kao izvoz u Srbiju, a od tog datuma se Srbija i Crna Gora prikazuju kao zasebne zemlje.

T27: BiH Uvoz po zemljama porijekla

- u hiljadama KM -

Godina	Mjesec	Hrvatska	Srbija*	Njemačka	Italija	Ruska Federacija	Slovenija	Kina	Austrija	SAD	Mađarska	Druge zemlje	Ukupno
2006.		1.946.914	1.116.167	1.417.257	1.020.542	254.626	860.684	391.090	456.213	220.622	394.682	3.309.988	11.388.785
2007.		2.449.198	1.408.588	1.742.880	1.255.982	277.902	884.579	597.930	535.957	298.658	478.958	3.967.610	13.898.242
2008.		2.779.927	1.726.195	1.914.630	1.520.914	344.006	963.337	748.615	606.290	524.553	719.598	4.444.452	16.292.516
2009.		1.855.136	1.283.006	1.395.705	1.243.234	865.684	758.953	557.106	455.395	325.140	401.304	3.214.517	12.355.179
2010.		2.058.946	1.429.477	1.424.980	1.210.391	1.189.105	808.852	655.539	489.083	485.491	416.780	3.447.593	13.616.238
2011.		2.226.507	1.465.645	1.648.403	1.381.687	1.635.091	828.564	774.881	491.679	626.711	379.214	4.067.045	15.525.428
2012.		2.202.545	1.431.534	1.725.796	1.429.362	1.493.885	803.360	816.377	504.094	388.173	412.951	4.044.863	15.252.942
2013.		1.956.353	1.485.608	1.734.842	1.482.256	1.505.995	754.344	914.082	519.291	384.852	441.535	3.990.634	15.169.793
2014.		1.851.693	1.629.521	1.869.564	1.653.565	1.292.467	763.235	1.359.548	532.109	475.375	433.638	4.338.562	16.199.278
2015.		1.673.161	1.728.490	1.914.225	1.758.289	910.072	773.559	1.091.670	560.924	441.158	411.579	4.588.564	15.851.692
2015.	01.	100.875	95.935	120.065	105.667	31.116	50.747	86.503	37.572	35.314	30.143	288.875	982.812
	02.	111.277	117.274	143.336	126.928	88.789	57.214	100.288	43.674	41.285	30.984	349.320	1.210.370
	03.	132.521	146.824	173.467	141.421	95.578	66.522	112.555	46.156	35.203	37.306	391.376	1.378.928
	04.	157.014	155.148	168.830	157.696	36.599	70.096	78.309	51.417	45.406	34.109	410.351	1.364.975
	05.	140.343	144.080	156.500	172.695	109.936	64.297	83.369	45.373	37.529	29.844	390.497	1.374.463
	06.	141.672	144.972	161.698	161.902	83.559	65.685	85.165	50.377	33.902	30.957	380.608	1.340.497
	07.	166.010	153.502	173.867	167.410	136.320	73.590	94.165	47.290	39.067	35.776	398.302	1.485.298
	08.	145.712	159.358	151.102	112.453	78.339	55.137	87.636	36.770	45.240	40.733	363.841	1.276.321
	09.	155.877	162.257	167.647	145.838	51.074	69.304	91.057	53.687	37.351	37.419	423.782	1.395.294
	10.	156.348	162.514	189.599	160.862	78.314	70.356	93.459	55.595	31.107	34.252	416.303	1.448.711
	11.	135.196	135.429	158.459	158.406	77.764	60.234	87.453	47.040	24.977	33.648	386.044	1.304.651
	12.	130.316	151.196	149.656	147.010	42.685	70.376	91.712	45.972	34.776	36.408	389.264	1.289.372

Bilješka: Kao kriterij za prikazivanje zemlje uvoza korišten je procenat udjela uvoza iz te zemlju u odnosu na ukupan BiH uvoz za 2010. U skladu s navedenim, sve zemlje iz kojih je uvoz veći od 3% ukupnog bh. uvoza u 2010. iskazane su posebno, dok su ostale zemlje prikazane u stupcu "Druge zemlje".
Do 12.2.2007. podaci o uvozu iz Srbije uključivali su i uvoz iz Crne Gore, a od tog datuma uvoz iz Crne Gore obuhvaćen je uvozom predstavljanim u koloni "Druge zemlje".

T28: Struktura izvoza i uvoza robe po proizvodima

Grupa proizvoda	Izvoz robe					Uvoz robe				
	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Ukupno	8.222,1	7.828,9	8.389,3	8.881,7	8.917,3	15.225,4	15.252,9	15.169,8	16.199,3	15.853,7
Zemljine i proizvodi životinjskog podrijetla	129,0	134,3	127,5	114,6	189,1	414,6	425,0	442,7	456,7	520,4
Proizvodi biljnog podrijetla	101,7	91,1	128,8	158,9	202,1	588,8	705,8	663,6	710,3	756,8
Masti i ulja životinjskog podrijetla i biljnog podrijetla	58,2	75,9	92,6	99,3	118,6	146,4	171,9	162,3	150,7	167,3
Pretvrađene preradbeno	323,3	336,7	324,9	382,5	307,8	1.527,1	1.512,8	1.483,8	1.414,2	1.446,5
Proizvodi mineralnog podrijetla	1.316,0	872,0	1.091,9	947,1	738,2	3.456,7	3.229,0	3.045,2	2.813,2	2.258,0
Proizvodi hemijske industrije i izrodnih industrija	570,6	533,2	531,6	601,5	705,0	1.475,5	1.522,5	1.475,4	1.555,3	1.571,9
Plastične mase, guma i kaučuk	166,0	202,7	229,0	249,2	284,1	800,4	846,8	858,8	949,6	1.007,3
Koža i tkanine	178,9	179,8	170,8	147,2	161,8	382,1	397,8	426,1	482,3	462,8
Drvo i proizvodi od drveta	504,4	507,4	579,5	645,0	668,9	168,2	158,0	165,3	191,3	206,2
Čelomoze, papir i karton i njihovi proizvodi	234,9	224,7	233,5	230,1	260,1	328,4	353,3	352,3	387,4	382,7
Tekstil i tekstilni proizvodi	353,1	332,2	371,4	425,2	494,7	754,9	734,7	827,3	986,2	1.023,5
Odobci, željezo, bakar i drugi proizvodi	461,4	470,1	537,2	606,2	639,9	230,1	251,1	276,7	329,2	335,7
Proizvodi od kamena, gipsa, cementa i sličnih materijala, keramički proizvodi, staklo i stakleni proizvodi	49,3	49,0	52,3	62,7	52,9	296,9	284,3	280,8	302,9	313,8
Bazni, plemeniti metali i njihovi proizvodi, dragi i poludragi kamenci	12,1	18,7	36,2	12,9	12,1	14,2	11,5	12,5	13,9	12,7
Bazni metali i proizvodi od baznih metala	1.934,6	1.908,8	1.753,9	1.749,1	1.652,0	1.384,0	1.330,1	1.399,8	1.500,3	1.536,0
Strojevi, aparati, mehanizmi i električni uređaji	815,1	791,3	859,6	939,5	1.018,1	1.870,2	1.881,1	1.866,6	2.338,0	2.198,1
Transportna sredstva i njihovi dijelovi i pribor	189,0	205,0	260,4	299,9	317,2	1.053,7	909,9	936,7	1.037,8	1.070,5
Kalupi, igle, glazbeni i medicinski instrumenti	19,0	19,5	17,1	17,2	20,6	191,7	211,7	181,2	192,4	218,8
Oružje i municija; njihovi dijelovi i pribor	44,5	79,0	63,3	92,1	136,1	3,7	4,5	7,9	6,3	7,0
Bazni proizvodi	760,1	811,2	858,5	944,4	1.007,7	231,3	309,3	305,0	350,2	356,1
Umjetnička djela, kolekcionarski predmeti i antikviteti	0,8	0,0	0,2	0,1	0,2	1,3	0,5	0,3	0,4	0,4
Nezavršeno	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0

Bilješka:

- Izvor ovih podataka je Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine.
- Podaci su klasifikovani prema Harmonizovanom sustavu kodova Svjetske trgovinske organizacije.

T29: Pregled prosječnih srednjih tečajeva konvertibilne marke

Godina	Mjesec	EMU EUR 1	Hrvatska HRK 100	Mađarska HUF 100	Turska TRY 1	Švicarska CHF 1	V. Britanija GBP 1	SAD USD 1	Srbija RSD 100
2006.		1,955830	26,703006	0,741214	1,090541	1,243337	2,869188	1,559433	2,327066
2007.		1,955830	26,653716	0,778418	1,095670	1,190857	2,858739	1,429542	2,446287
2008.		1,955830	27,072193	0,778567	1,030147	1,233196	2,462700	1,336615	2,406718
2009.		1,955830	26,641714	0,698858	0,904894	1,295257	2,195821	1,406763	2,083674
2010.		1,955830	26,836049	0,710646	0,979613	1,417637	2,280434	1,476950	1,903300
2011.		1,955830	26,296474	0,702511	0,840993	1,589068	2,253721	1,406117	1,918824
2012.		1,955830	26,003868	0,676389	0,845478	1,622699	2,412276	1,522668	1,732491
2013.		1,955830	25,806786	0,658705	0,775940	1,589326	2,304432	1,473557	1,729721
2014.		1,955830	25,619449	0,633710	0,673375	1,610337	2,426325	1,474019	1,668863
2015.		1,955830	25,688577	0,631327	0,650180	1,832914	2,694477	1,762605	1,619915
2015.	01.	1,955830	25,451669	0,618571	0,718503	1,787900	2,548378	1,676404	1,598934
	02.	1,955830	25,364260	0,636987	0,700394	1,844320	2,638572	1,722945	1,606215
	03.	1,955830	25,572928	0,644233	0,696289	1,843341	2,703166	1,802566	1,623460
	04.	1,955830	25,747568	0,653131	0,683507	1,885410	2,707766	1,817516	1,627357
	05.	1,955830	25,875170	0,639478	0,662449	1,879249	2,709506	1,751350	1,622749
	06.	1,955830	25,832633	0,627219	0,646685	1,870934	2,713184	1,744590	1,622591
	07.	1,955830	25,777944	0,627381	0,659272	1,866180	2,764092	1,776387	1,626719
	08.	1,955830	25,870162	0,628245	0,617464	1,817835	2,740805	1,758198	1,626972
	09.	1,955830	25,777612	0,624385	0,578674	1,792178	2,675557	1,742072	1,626941
	10.	1,955830	25,653662	0,628320	0,594312	1,798031	2,668386	1,740992	1,629147
	11.	1,955830	25,718862	0,626718	0,632512	1,804809	2,764377	1,818520	1,620915
	12.	1,955830	25,599467	0,621997	0,615048	1,806588	2,697208	1,798219	1,606242

T30: Vlastine financije BiH - jedinice sektora vlade										u milijunima KM		
	Institucije BiH	FBiH	RS	Konsolidirani prihodi		Institucije BiH	FBiH	RS	Brčko	Konsolidirani rashodi	Neto nabavka nefinancijskih sredstava	Neto suficit/deficit
				RS	Brčko							
2006	801,8	5.177,2	2.525,6	201,0	8.586,4	713,3	4.590,0	2.187,5	174,3	7.546,0	489,6	550,9
2007	885,0	5.901,0	2.919,1	241,5	9.832,7	753,9	5.532,4	2.458,9	197,5	8.828,8	745,8	258,1
2008	980,7	6.537,5	3.264,5	236,5	10.903,1	876,4	6.651,2	3.003,7	184,5	10.599,6	842,8	-539,3
2009	1.086,6	6.074,6	3.080,3	210,9	10.342,5	975,5	6.292,4	3.316,6	189,9	10.664,5	748,0	-1.070,0
2010	1.009,8	6.474,1	3.234,6	235,7	10.862,6	986,5	6.324,5	3.410,6	200,4	10.840,3	634,2	-611,9
2011	908,6	6.571,2	3.885,6	237,4	11.357,1	983,6	6.449,7	3.372,1	209,1	10.908,7	771,1	-322,7
2012	1.045,6	6.642,8	3.652,6	246,1	11.459,5	952,9	6.595,9	3.534,1	215,5	11.170,8	815,7	-526,9
2013	1.069,8	6.608,6	3.604,4	232,6	11.406,5	939,0	6.474,5	3.415,1	219,2	10.938,8	1.046,8	-579,2
2014	1.109,8	6.972,1	3.769,8	223,7	11.961,7	940,3	6.652,2	3.652,3	219,0	11.350,1	1.166,8	-555,3
2012	Q1	207,6	1.320,0	669,7	49,7	2.230,2	208,6	1.348,7	664,7	36,4	2.241,7	28,8
	Q2	292,0	1.476,0	759,0	54,5	2.544,9	239,5	1.446,2	743,6	45,1	2.437,8	31,4
	Q3	254,6	1.555,1	760,7	76,0	2.605,9	244,4	1.483,1	723,5	63,7	2.474,3	42,9
	Q4	291,4	1.541,4	830,9	65,9	2.695,8	260,4	1.729,1	898,3	70,2	2.924,2	86,7
2013	Q1	223,3	1.308,9	636,9	47,1	2.200,2	211,7	1.349,8	659,6	40,8	2.245,9	20,5
	Q2	288,1	1.533,2	764,2	64,3	2.620,6	233,4	1.448,7	701,4	57,8	2.412,0	32,8
	Q3	241,1	1.494,2	761,6	61,6	2.542,2	220,5	1.425,0	731,2	59,0	2.419,5	49,4
	Q4	317,2	1.538,8	854,9	59,7	2.726,9	273,3	1.702,3	854,2	61,6	2.847,9	94,6
2014	Q1	238,3	1.387,7	761,7	49,2	2.416,8	220,9	1.376,7	695,9	39,7	2.313,1	21,8
	Q2	274,5	1.577,2	744,0	54,4	2.620,4	222,9	1.464,7	746,7	50,5	2.455,0	32,4
	Q3	256,6	1.602,1	784,7	58,8	2.680,1	220,9	1.528,9	805,6	58,9	2.592,2	56,3
	Q4	340,1	1.635,5	883,3	61,3	2.878,6	277,6	1.693,7	917,6	69,9	2.917,3	252,2
2015	Q1	241,1	1.440,2	738,2	51,8	2.448,9	215,3	1.378,9	706,6	46,2	2.324,7	24,1
	Q2	293,0	1.532,0	818,4	57,6	2.670,8	226,1	1.446,6	757,9	47,2	2.447,5	26,5
	Q3	252,9	1.685,4	850,7	61,8	2.826,7	229,3	1.523,4	803,0	60,1	2.591,8	51,2

Bilješka: Administrativni podaci prikupljeni od ministarstva financija svih razina vlasti, fondova socijalnog osiguranja svih razina vlasti, entitetskih javnih poduzeća za ceste i entitetskih javnih poduzeća za autoceste. Podaci na godišnjoj razini za konsolidirane prihode/rashode uključuju lokalnu razinu vlasti (općine i gradovi), JP Ceste svih razina vlasti FBiH, JP Putevi RS, JP Autoceste FBiH i JP Auto putevi RS, dok ih podaci za tromjesečja zbog nedostupnosti izvornih podataka ne uključuju. Razlika između prihoda, s jedne, i rashoda s neto nabavom nefinancijskih sredstava, s druge strane, predstavlja neto suficit/deficit.

T31: Vladine financije BiH - struktura konsolidiranih prihoda i rashoda u milijunima KM

	Porez	Doprinosi za socijalno	Grantovi i ostali prihodi	Konsolidirani prihodi	Kompenzacija zaposlenih	Korištenje robe i usluga	Kamate	Subvencije	Socijalna davanja	Grantovi i ostali rashodi	Konsolidirani rashodi	Neto nabavka nefinansijskih sredstava
2006.	4.947,1	2.536,2	1.103,1	8.586,4	2.222,7	1.986,0	108,0	310,4	2.426,5	492,4	7.546,0	489,6
2007.	5.536,5	2.908,9	1.387,3	9.832,7	2.534,7	2.220,9	110,8	378,2	3.030,6	553,5	8.828,8	745,8
2008.	5.946,3	3.568,7	1.388,1	10.903,1	3.022,3	2.462,0	123,6	439,6	3.945,1	607,0	10.599,6	842,8
2009.	5.351,9	3.638,6	1.352,0	10.342,5	3.155,2	2.489,4	123,9	418,5	3.951,0	526,5	10.664,5	748,0
2010.	5.610,2	3.813,0	1.409,4	10.862,6	3.169,8	2.593,1	122,7	476,6	3.770,3	707,8	10.840,3	634,2
2011.	6.032,2	4.036,4	1.288,5	11.357,1	3.336,9	2.088,2	161,4	402,8	4.330,3	589,1	10.908,7	771,1
2012.	6.037,9	4.046,6	1.375,0	11.459,5	3.323,8	2.156,4	200,6	416,1	4.394,4	679,5	11.170,8	815,7
2013.	5.917,2	4.105,2	1.384,1	11.406,5	3.278,1	2.122,7	201,1	383,9	4.423,7	529,3	10.938,8	1.046,8
2014.	6.078,6	4.234,8	1.648,3	11.961,7	3.265,5	2.127,2	218,9	364,9	4.658,0	695,6	11.350,1	1.166,8
2012.	Q1	1.132,0	931,4	166,9	2.230,2	702,6	367,7	34,2	1.028,2	76,7	2.241,7	28,8
	Q2	1.279,5	1.021,9	243,4	2.544,9	704,3	429,3	52,4	1.048,0	151,8	2.437,8	31,4
	Q3	1.359,3	1.007,0	239,7	2.605,9	697,5	397,7	36,4	1.091,2	142,4	2.474,3	42,9
	Q4	1.438,7	1.086,4	170,8	2.695,8	731,7	521,0	51,8	1.138,8	305,5	2.924,2	86,7
2013.	Q1	1.110,3	930,9	159,1	2.200,2	685,5	381,5	30,1	1.035,8	87,6	2.245,9	20,5
	Q2	1.327,2	1.019,2	274,2	2.620,6	697,2	420,7	58,1	1.068,2	109,7	2.412,0	32,8
	Q3	1.320,1	1.035,1	187,0	2.542,2	690,2	407,4	33,3	1.059,5	143,1	2.419,5	49,4
	Q4	1.368,0	1.119,9	239,0	2.726,9	790,0	546,9	48,2	1.152,5	136,4	2.817,9	94,6
2014.	Q1	1.207,3	961,3	248,2	2.416,8	697,3	387,9	38,3	1.080,3	77,5	2.313,1	21,8
	Q2	1.262,3	1.050,0	308,1	2.620,4	710,0	417,4	50,5	1.091,1	123,3	2.455,0	32,4
	Q3	1.352,4	1.077,4	250,3	2.680,1	708,7	427,1	32,5	1.155,2	180,7	2.592,2	56,3
	Q4	1.433,2	1.146,1	299,4	2.878,6	735,3	495,4	79,7	1.202,0	266,6	2.917,3	252,2
2015.	Q1	1.255,6	981,8	211,5	2.448,9	712,6	393,8	41,3	1.079,3	69,0	2.324,7	24,1
	Q2	1.356,0	1.076,0	238,8	2.670,8	707,9	402,6	65,5	1.124,0	105,9	2.447,5	26,5
	Q3	1.426,4	1.099,4	300,9	2.826,7	718,1	410,2	42,9	1.143,3	165,3	2.591,8	51,2

Bitižka: Administrativni podaci prikupljeni od: ministarstva financija svih razina vlasti, fondova socijalnog osiguranja svih razina vlasti, entitetskih javnih poduzeća za ceste i entitetskih javnih poduzeća za autoceste. Podaci na godišnjoj razini za konsolidirane prihode/rashode uključuju lokalnu razinu vlasti (općine i gradovi), JP Ceste svih razina vlasti FBiH, JP Putevi RS, JP Autoceste FBiH i JP Auto putevi RS dok ih podaci za tromjesečja zbog nedostupnosti izvornih podataka ne uključuju. Razlika između prihoda, s jedne, i rashoda s neto nabavom nefinancijskih sredstava, s druge strane, predstavlja neto suficit/deficit.

T32: Vladine financije FBiH - jedinice sektora vlade

	u milijunima KM					Neto nabavka nefinancijskih sredstava	Neto suficit/deficit				
	Proračun Federacije BiH	Fondovi socijalnog osiguranja	Kantoni	Konsolidirani prihodi	Proračun Federacije BiH			Fondovi socijalnog osiguranja	Kantoni	Konsolidirani rashodi	
2006.	1.157,1	1.843,9	1.722,9	5.177,2	846,3	1.816,2	1.566,9	4.590,0	198,4	388,9	
2007.	1.319,8	2.265,9	1.895,9	5.901,0	1.254,3	2.216,5	1.815,0	5.532,4	248,1	120,5	
2008.	1.296,9	2.764,6	2.032,6	6.537,5	1.574,1	2.729,4	2.027,8	6.651,2	397,4	-511,1	
2009.	1.205,3	2.739,7	1.788,5	6.074,6	1.357,1	2.812,4	1.865,0	6.292,4	300,7	-518,5	
2010.	1.398,7	2.875,2	1.854,8	6.474,1	1.325,5	2.859,8	1.894,5	6.324,5	281,3	-131,7	
2011.	1.321,6	2.924,0	1.903,6	6.571,2	1.318,7	2.990,4	1.897,4	6.449,7	338,8	-217,3	
2012.	1.416,5	2.986,2	1.830,7	6.642,8	1.378,5	3.031,6	1.936,2	6.595,9	442,5	-395,5	
2013.	1.457,5	2.988,2	1.709,7	6.608,6	1.344,2	3.034,8	1.826,9	6.474,5	645,6	-511,5	
2014.	1.581,3	3.117,2	1.812,1	6.972,1	1.361,0	3.164,5	1.846,5	6.652,2	685,7	-365,8	
2012.	Q1	291,7	688,2	401,5	1.320,0	255,1	742,8	412,2	1.348,7	8,1	-36,8
	Q2	351,1	737,3	448,8	1.476,0	306,4	749,9	451,1	1.446,2	11,0	18,9
	Q3	382,8	768,6	489,4	1.555,1	353,2	757,1	458,6	1.483,1	12,3	59,7
	Q4	390,9	786,8	442,2	1.541,4	463,8	776,6	567,2	1.729,1	26,8	-214,5
2013.	Q1	276,9	706,4	386,8	1.308,9	267,4	746,0	397,6	1.349,8	3,3	-44,2
	Q2	436,3	735,9	426,3	1.533,2	300,6	762,6	450,7	1.448,7	6,2	78,4
	Q3	352,1	759,0	457,3	1.494,2	322,8	742,4	434,0	1.425,0	10,1	59,0
	Q4	392,2	779,2	439,2	1.538,8	453,4	776,2	427,4	1.702,3	28,2	-191,7
2014.	Q1	314,5	726,2	411,0	1.387,7	268,4	768,0	404,4	1.376,7	5,0	5,9
	Q2	484,4	772,6	393,7	1.577,2	308,8	788,7	440,6	1.464,7	10,3	102,2
	Q3	399,8	787,0	509,0	1.602,1	385,6	786,7	450,3	1.528,9	17,5	55,7
	Q4	382,6	821,5	498,4	1.635,5	398,1	811,3	516,9	1.693,7	33,2	-91,3
2015.	Q1	319,6	751,1	433,5	1.440,2	256,4	785,7	400,9	1.378,9	4,1	57,1
	Q2	360,7	762,8	471,7	1.532,0	289,8	798,5	421,4	1.446,6	10,0	75,4
	Q3	436,7	788,6	526,8	1.685,4	337,4	797,1	455,6	1.523,4	14,0	148,0

Bilješka: Administrativni podaci prikupljeni od: ministarstva financija, fondova socijalnog osiguranja svih razina vlasti u FBiH, JP Ceste svih razina vlasti FBiH i JP Autoceste FBiH. Podaci na godišnjoj razini za konsolidirane prihode/rashode uključuju lokalnu razinu vlasti (općine i gradove), JP Ceste svih razina vlasti FBiH i JP Autoceste FBiH, dok ih podaci za tromjesečja zbog nedostupnosti izvornih podataka ne uključuju. Razlika između prihoda, s jedne, i rashoda s neto na bavi nefinancijskih sredstava, s druge strane, predstavlja neto suficit/deficit.

T34. Tokovi izravnih inozemnih ulaganja u BiH klasificirani prema zemlji inozemnog ulagača - u milijunima KM -

Godina	Austrija	Nizozemska	Hrvatska	Italija	Njemačka	Rusija	Slovenija	Srbija*	Švicarska	Turska	Ostale zemlje	Ukupno
2006.	235,0	41,2	182,0	41,8	37,2	n/a	115,8	38,8	55,6	47,7	69,6	864,8
2007.	292,5	29,0	160,6	23,2	16,7	332,8	132,9	1.351,1	65,8	-0,6	195,9	2.599,8
2008.	242,9	36,0	103,0	47,7	28,8	339,4	210,3	213,3	40,6	5,8	69,6	1.337,5
2009.	79,6	-16,5	125,2	3,7	-9,1	129,2	58,9	3,4	-122,2	18,0	81,8	351,9
2010.	60,0	47,7	85,1	16,6	34,3	89,1	-22,8	40,5	83,6	46,4	119,2	599,7
2011.	137,6	14,5	32,7	4,7	38,3	140,3	64,5	110,0	-5,9	31,6	130,2	698,6
2012.	133,6	1,6	86,1	28,5	37,7	147,5	-81,1	81,8	8,7	-5,4	161,9	601,1
2013.	50,3	31,8	18,5	22,3	41,4	-82,2	-34,5	99,4	43,9	30,8	223,2	445,0
2014.	172,5	24,5	88,2	22,3	-13,4	195,8	-13,4	25,5	5,5	10,9	221,4	739,5
Jan - Sept 2015.	65,8	-7,2	16,0	-4,4	11,4	22,5	1,5	21,7	-17,6	48,8	60,5	218,9

Bilješka:

Izravna inozemna ulaganja (tokovi i stanja) kompilirana su u skladu s najnovijim metodologijskim uputama i preporukama Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) i Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD). Detaljan metodologijski pristup kompilaciji i prezentiranju je predstavljen u MMF-ovom Priručniku za platnu bilancu - šesto izdanje i OECD-ovom Okvirnom konceptu definicije izravnih inozemnih ulaganja - četvrto izdanje. Razlike koje su posljedica primjene nove u odnosu na prethodno korištenu metodologiju se ogledaju u sljedećem:

- tretiranje međukompanijskih zajmova i ostalih obveza za financijske posrednike (transakcije iz ove kategorije, ostali kapital - povlačenja i oplate ove vrste zajmova - su isključene iz izravnih investicija, dok se u platnoj bilanci sada uključuju u kategoriju Ostalih investicija)

- evidentiranje dividendi (dividende se knjiže za razdoblje u kojem su isplaćene, a ne za razdoblje u kojem su zaradene kako je bilo po prethodnoj metodologiji)

- ulaganja sestrinskih poduzeća su uključena u izravna ulaganja u kategoriji ostalog kapitala, a dok se u platnoj bilanci sada isključuju iz kategorije Ostalih investicija. (Sestrinska poduzeća su poduzeća iz različitih ekonomija s istim izravnim inozemnim ulagačen uglavnom iz treće ekonomije ili ekonomije sestrinskog poduzeća).

U skladu s ovim metodologijskim izmjenama su revidirani podaci i za razdoblje 2004-2009.

*Od 2007. podaci se odnose na Srbiju, a do 2007. podaci su uključivali Srbiju i Crnu Goru.

"..."u ovoj djelatnosti/zemlji manje je od tri poduzeća s izravnim ulaganjem, te u skladu s statističkim standardima nismo u mogućnosti prikazati iznose ulaganja.

1735a. Tokovi izravnih inozemnih investicija u BiH prema NACE Rev 1.1 klasifikaciji djelatnosti

- u milijunima KM -

Godina	Proizvodnja prehrambenih proizvoda i pića	Prerada drveta i proizvoda od drveta i plute, osim namještaja, proizvodnja predmeta od slane i pletarskih materijala	Proizvodnja koksa, derivata nafte i nuklearnog goriva	Proizvodnja kemijskih proizvoda i plastičnih materijala	Proizvodnja ostalih proizvoda od nemetalnih mineralna	Proizvodnja baznih metala	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	Trgovina na veliko i posredovanje u trgovini, osim trgovine motornim vozilima i motorkočicama, popravak predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo	Trgovina na malo, osim trgovine motornim vozilima i motorkočicama, popravak predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo	Pošta i telekomunikacije	Financijsko posredovanje, osim osiguranja i mirovinskih fondova	Poslovanje nekretnostima	Ostale djelatnosti	Ukupno
2006.	120,8	5,2	n/a	58,1	49,3	35,5	12,8	65,0	29,7	10,7	283,0	24,5	170,3	864,8
2007.	109,7	15,2	315,5	5,8	0,4	132,9	16,7	120,6	15,0	1.316,8	266,8	40,5	243,8	2.599,8
2008.	24,7	14,0	215,2	19,0	95,2	36,9	21,2	173,9	113,1	164,0	222,0	27,1	213,2	1.337,5
2009.	55,0	-8,7	46,3	52,2	17,9	-127,8	14,7	161,8	19,6	-30,2	73,4	-21,7	99,3	351,9
2010.	-16,8	-4,0	33,7	-27,7	33,4	47,5	-8,4	94,0	22,7	-9,5	48,5	31,6	354,8	599,7
2011.	20,8	12,3	43,6	17,6	-7,3	-24,0	-5,5	125,3	47,7	11,1	165,4	99,6	192,1	698,6
2012.	7,5	-0,1	2,6	31,4	3,4	-26,0	6,6	128,0	52,6	5,6	130,2	14,6	244,7	601,1

Bilješka:

Izravna inozemna ulaganja (tokovi i stanja) kompilirana su u skladu s najnovijim metodologijskim uputama i preporukama Međunarodnog monetarnog fonda i Organizacije za ekonomiku suradnju i razvoj. Detaljan metodologijski pristup kompilaciji i prezentiranju je predstavljen u MMF-ovom Priručniku za platnu bilancu - često izdaje i OECD-ovom Okvirnom konceptu definicije izravnih inozemnih ulaganja - četvrto izdanje. Razlike koje su posljedica primjene nove u odnosu na prethodno korišćenu metodologiju se ogledaju u sljedećem:

- tretiranje međukompanijskih zajmova i ostalih obveza za financijske posrednike (transakcije iz ove kategorije, ostali kapital - povećanja i otplate ove vrste zajmova - su uključene iz izravnih investicija, dok se u platnoj bilanci sada uključuju u kategoriju Ostalih investicija)
- evidentiranje dividendi (dividende se knjiže za razdoblje u kojem su isplaćene, a ne za razdoblje u kojem su zarađene kako je bilo po prethodnoj metodologiji)
- ulaganja sestrinskih poduzeća su uključena u izravna ulaganja u kategoriji ostalog kapitala, a dok se u platnoj bilanci sada uključuju iz kategorije Ostalih investicija. (Sestrinska poduzeća su poduzeća iz različitih ekonomija s istim izravnim inozemnim ulagačem uglavnom iz treće ekonomije ili ekonomije sestrinskog poduzeća)

U skladu s ovim metodologijskim izmjenama su revidirani podaci i za razdoblje 2004-2009.

"-" u ovoj djelatnosti/zemlji manje je od tri poduzeća s izravnim ulaganjem, te u skladu s statističkim standardima nismo u mogućnosti prikazati iznose ulaganja.

T35b: Tokovi izravnih inozemnih investicija u BiH prema NACE Rev.2 klasifikaciji djelatnosti

Godina	Proizvodnja prehrambenih proizvoda	Prerađivačka industrija i proizvodnja od drveta i pluta, osim namještaja			Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	Proizvodnja hemijskih proizvoda	Proizvodnja ostalih nemetala i mineralnih proizvoda	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	Trgovina na veliko, osim trgovine motornim vozilima i motokola	Trgovina na malo, osim trgovine motornim vozilima i motokola	Telekomunikacije	Financijske usluge, osim osiguranja i mirovinskih fondova	Poslovanje nekretnostima	Ostale djelatnosti	Ukupno
		Proizvodnja	Proizvodnja	Proizvodnja											
2011	12,2	12,5	45,6	12,2	12,2	12,2	-7,3	-5,2	125,3	63,8	10,8	165,4	28,7	190,6	698,6
2012	-5,9	-0,1	2,6	18,7	18,7	18,7	3,4	7,0	144,8	40,2	6,4	130,2	12,1	267,7	601,1
2013	3,7	2,3	-101,1	25,3	25,3	25,3	14,5	5,0	-2,3	77,5	46,0	138,5	14,6	223,7	445,0
2014	-13,2	-5,1	178,0	3,7	3,7	3,7	-27,9	-61,4	55,3	43,3	6,5	150,0	167,8	218,5	739,5
Jan-Sept. 2015	-2,7	-0,0	-26,9	24,0	24,0	24,0	-19,4	5,5	37,7	-43,3	66,2	42,0	13,4	18,6	218,9

Bilješka:

Izravna inozemna ulaganja (tokovi i stanja) kompilirana su u skladu s najnovijim metodološkim uputama i preporukama Međunarodnog monetarnog fonda i Organizacije za ekonomiku suradnju i razvoj. Detaljan metodološki pristup kompilaciji i prezentiranju je predstavljen u MMF-ovom Priručniku za platnu bilansu - fento izdanje i OECD-ovom Konceptu definicije izravnih inozemnih ulaganja - četvrto izdanje. Razlike koje su posljedica primjene nove u odnosu na prethodno korištena metodologija se ogledaju u sljedećem:

- tretiranje međukompanijskih zajmova i ostalih obveza za financijske posrednike (transakcije iz ove kategorije, ostali kapital - povlačenja i oplate ove vrste zajmova - su isključene iz izravnih investicija, dok se u platnoj bilanci sada uključuju u kategoriju Ostalih investicija)
- evidentiranje dividendi (dividende se knjiže za razdoblje u kojem su isplaćene, a ne za razdoblje u kojem su zarađene kako je bilo po prethodnoj metodologiji)
- ulaganja sestrinskih poduzeća su uključena u izravna ulaganja u kategoriji ostalog kapitala, a dok se u platnoj bilanci sada uključuju iz kategorije Ostalih investicija (Sestrinska poduzeća su poduzeća iz različitih ekonomija s istim izravnim inozemnim ulagačem uglavnom iz treće ekonomije ili ekonomije sestrinskog poduzeća)
- U skladu s ovim metodološkim izmjenama su revidirani podaci i za razdoblje 2004-2009
- "..." u ovoj djelatnosti zemlji manje je od tri poduzeća s izravnim ulaganjem, te u skladu s statističkim standardima nismo u mogućnosti prikazati iznose ulaganja.

12. M. Z. Zingales, *Investing in the Future* (MIT Press, 1995).

[illegible]

Uputstvo: Međunarodna investicijska politika za BiH i kompilacija je u skladu: upravljački metodologiji Međunarodnog monetarnog fonda za komparativni statističke podatke, šesto izdanje (BPM6), kao i druge izvještaje, koji podražavaju izvještaje dvije prethodne godine, revidirani su i podaci za ostala razdoblja

T37: Realni i nominalni efektivni kurs KM

Godina	Mjesec	NEER	REER
2006.		96,92	101,23
2007.		96,37	98,45
2008.		96,36	100,02
2009.		100,38	100,94
2010.		99,98	100,00
2011.		100,86	100,39
2012.		101,57	99,58
2013.		102,76	97,84
2014.		105,43	98,07
2015.		106,91	97,25
2015.	01.	108,26	100,01
	02.	107,81	99,36
	03.	106,14	97,66
	04.	104,74	95,69
	05.	105,02	95,74
	06.	105,94	96,33
	07.	106,01	95,80
	08.	107,50	97,10
	09.	108,27	97,54
	10.	107,74	97,38
	11.	107,12	96,67
	12.	108,34	97,77

Napomena:

Zbog promjene bazne godine (2010=100), u odnosu na prijašnju baznu godinu (2005=100), za indeks potrošačkih cijena i indeks tečaja KM, od 2005. godine revidirani su i podaci NEER-a i REER-a.

Kraće metodološke napomene izračuna NEER-a i REER-a su sljedeće:

Prilikom izračuna NEER-a ponder se računa u odnosu na ukupnu trgovinu za tri uzastopne godine (počevši od 2005, 2006. i 2007. – koristi se ponder koji se dobije iz vrijednosti zbroja ukupne trgovine od 2005 – 2007; za 2008, 2009. i 2010. godinu vrijednost zbroja ukupne trgovine od 2008 – 2010, za godine 2011, 2012. i 2013. se računa koristeći vrijednosti 2011 – 2013, dok se za 2014. godinu i dalje, sve dok nemamo period od tri uzastopne godine, koristi ponder koji je rezultat perioda 2011 – 2013). Također, po datoj metodologiji koristi se kurs koji izražava koliki broj jedinica strane valute odgovara jednom KM.

Za izračun REER-a, pored NEER-a, koristi se i indeks potrošačkih cijena – CPI. CPI je inverzno postavljen i formiran je na osnovi dvadeset trgovinskih partnera (Austrija, Češka, Francuska, Njemačka, Mađarska, Italija, Litva, Nizozemska, Poljska, Slovenija, Hrvatska, Kina, Velika Britanija, BJR Makedonija, Rumunija, Ruska Federacija, SAD, Srbija i CG – od 2007. promatra se samo Srbija), Švicarska i Turska.

Detaljna metodološka objašnjenja za kompilaciju i izračun indeksa NEER-a i REER-a su dostupna na web stranici CBBiH.

T38: Gotovina izvan monetarnih vlasti i banaka

	Gotovina izvan banaka	Povećanje opticaja u odnosu na prethodnu godinu	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Novac u komercijalnim bankama
1998.	162.495.839	-	167.458.839	4.963.000
1999.	515.275.238	217,1%	538.356.238	23.081.000
2000.	651.725.615	26,5%	695.887.615	44.162.000
2001.	1.673.877.219	156,8%	1.805.962.219	132.085.000
2002.	1.736.502.940	3,7%	1.870.782.940	134.280.000
2003.	1.601.303.246	-7,8%	1.721.858.246	120.555.000
2004.	1.670.551.255	4,3%	1.817.427.255	146.876.000
2005.	1.729.125.940	3,5%	1.907.182.940	178.057.000
2006.	1.978.348.296	14,4%	2.154.234.164	175.885.868
2007.	2.185.269.011	10,5%	2.439.709.153	254.440.142
2008.	2.302.419.302	5,4%	2.552.431.902	250.012.600
2009.	2.009.480.115	-12,7%	2.267.734.115	258.254.000
2010.	2.210.776.535	10,0%	2.497.501.445	286.724.910
2011.	2.366.423.508	7,0%	2.645.055.508	278.632.000
2012.	2.414.305.841	2,0%	2.747.511.841	333.206.000
2013.	2.542.280.088	5,3%	2.909.858.088	367.578.000
2014.	2.813.991.379	10,7%	3.210.508.379	396.517.000
2015.	3.053.556.129	8,5%	3.499.468.129	445.912.000